

ÁLLATVÉDELEM

A MAGYARORSZÁGI ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLETEK KÖZLÖNYE
KIADJA AZ ORSZÁGOS ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLET BUDAPESTEN

IX., ERNŐ-UTCZA 11-13. sz. TELEFON 85-12.

Ezen lap közleményeinek utánnomását nemcsak szívesen megengedjük,
hanem tisztelettel kérjük is.

Megjelenik egyszer havonként. ☐☐ Előfizetési ára 1 évre 2 korona.

V. ÉVFOLYAM

1908 FEBRUÁR

:: 2. SZÁM ::

TARTALOM: Állatvédő Egyesületek Országos Szövetsége. — Az 1907. évi sáskajárás a Hortobágyon és a madárvilág. — Vidéki állatvédő egyesületek alakításának érdekében. — Célserű kutyaöl. — A Kecskeméti Állatvédő Egyesület és a madárvédelem. — A házinyul szaporasága és hasznossága. — *Szemle:* Állatbarátok. — A galamblovészetek. — Kóklerség és állatvédelem. — Állatbiztosítás és állatkinzás. — A befagyott sirály. — A husvizsgálat az állatvédelem szolgálatában. — Előfogatok. — Kutyák a hadsereg szolgálatában. — Állatokat gondozó cselédek jutalmazása. — Vadállatok áldozatainak statisztikája. — A madárhullákkal díszített kalapok. — A „Vörös-Kereszt” szolgálatában álló kutyák. — Madárvonulási tanulmányok. — *Vegyesek:* Hibáigazítás. — A ló farkának csonkítása. — A kutya és a kerékpár. — A kutyák szőrének fényessége. — Fedeles patkó kisikamlás ellen. — A galambok tömeges pusztulása. — Kutyáknak gilisztáktól való megszabadítása. — Tilos a medvétáncoltatás. *Állatok világa:* Rovarak ereje. — Az északi tenger melléki tojásszedők. — Kutyaszivesség. — *Irodalom.* Aquila. — *Hírek:* Állatvédelmi törekvések. — Gazdasági előadások a katonai légénység számára Esztergomban. — A bécsi állatvédő egyesület. — *Egyesületi hírek.*

Állatvédő Egyesületek Országos Szövetsége.

E lapok decemberi számában volt közölve az a fölhívás, melyet az Országos Állatvédő Egyesület az összes magyarországi állatvédő egyesületek szövetkezése érdekében a társeseményekhez intézett.

Az Országos Állatvédő Egyesület erre a lépésre igen nagy súlyt helyezett, mert fölhívásának kedvező eredményétől, t. i. a szövetség létrejöttétől várta azt, hogy az állatvédelem az egész országra kiterjedő szervezettel bírjon és a szövetkezésből erőt merítve, hatalmas fejlődésnek induljon.

Örömmel jelenthetjük, hogy az ország állatvédő egyesületei az O. Á. V. E. fölhívását és annak indokait teljes mértékben méltányolták és minden melléktekinet

mellőzésével csakis az ügy előbbrevitelének érdekét tartották szem előtt, helyeselték a szövetség eszméjét, elfogadták a szövetség szervezetének alapvonalaként megállapított pontozatokat és készséggel csatlakoztak a szövetséghez.

A november 4-én kibocsájtott fölhívás értelmében az *Állatvédő Egyesületek Országos Szövetségéhez* mindaddig a következő egyesületek csatlakoztak:

a Bajai	Állatvédő Egyesület	151	taggal
Esztergomi	„	110	„
Kecskeméti	„	304	„
Kolozsvári	„	190	„
Köszegi	„	148	„
Soproni	„	232	„
Szentendrei	„	49	„
Szentgotthárdi	„	156	„

Összesen nyolc egyesület 1340 taggal

Midőn az ügy érdekében és nevében a legnagyobb elismeréssel emlékezünk meg a nevezett egyesületek készségéről, lelkes vezetőiknek e helyen is meleg köszönetet mondunk.

Ezek szerint az Országos Állatvédő Egyesület, tekintettel arra, hogy már is nyolc egyesület a szövetség mellett nyilatkozott, a szövetség létrejöttét véglegesen biztosítottak tekintette és most már azt tartja a legközelebbi kötelességszerű lépésének, hogy a csatlakozott egyesületeket, illetőleg azok képviselőit tavasszal alakuló közgyűlésre hívja össze, melyen az alakulás végérvényes kimondása mellett a szervezeti szabályok megállapítása és a jövőbeli teendőkre nézve egy program felállítása képezne a tanácskozási főbb tárgyait.

Kötelességünknek tartjuk, hogy jelentést tegyünk arról is, hogy miképpen áll ezidőszert a csatlakozás kérdése az ország többi állatvédő egyesületeire nézve.

A Krassó-Szörény vármegyei és Szegedvidéki egyesületek csatlakozása már is biztosítottak tekinthető. A kassai, temesvári, fiumei, hódmezővásárhelyi, petrozsényi, faluszemesvidéki egyesületek mindeddig nem nyilatkoztak. Ezek közül a kassai, fiumei, hódmezővásárhelyi és petrozsényi évek óta nem működnek és azért azoknak csatlakozása egyelőre alig remélhető. Ellenben nincs ok arra, hogy lemondjunk arról a reményről, hogy a többi, még eddig nyilatkozatot nem tett egyesületet képesek leszünk megnyerni a csatlakozás eszméjének.

Említést kell tennünk még a Nyiregyházi legújabb megalakult állatvédő egyesületről, melyhez a szóbanforgó főhívás szintén intéztetett, de mely egyesület, mivel alapszabályai még jóváhagyva nincsenek, a csatlakozás dolgában még nem nyilatkozhatott. Az egyesület vezetői azonban a szövetség eszméjének irányában kedvező véleménynyel vannak.

A szövetség alapvonalaiaként föltett pontozatok értelmében tudvalevőleg a most már a szövetség közlönye gyanánt megjelenő „Állatvédelem” c. szaklap a szövetséghez csatlakozott valamennyi egyesület összes tagjainak tagdíj-illeték gyanánt jár.

Ebben a körülményben, t. i., hogy minden, az állatvédelem iránt érdeklődő egyesületi tag kezébe egy szaklap jut, mely őt az állatvédelem ügyének minden vonatkozásáról állandóan informálja és érdeklődését ébrentartja — egy nagy horderejű, olyan vívmányt látunk, mely nézetünk szerint remélhetőleg új életet és gyorsabb vérkeringést fog vinni az egyesületi működésbe.

De éppen ez a körülmény kötelességünké teszi azt, hogy az „Állatvédelem” c. közlönyünknek helyes irányára, tartalmára és változatosságára fokozott gondot fordítsunk, mely kötelességünknek a legkomolyabb szándékkal iparkodunk majd megfelelni.

A szövetséghez csatlakozott egyesületekhez, illetőleg azok tagjaihoz, akik bennünket közhasznú munkánkban eddig is hathatósan támogattak, de akikkel most már mint szorosan szövetségzett bajtársakkal egy csatasorban, folyton megerősödve fogunk a haladásért küzdeni, még csak annyi a mondanivalónk, hogy midőn tőlük a szövetség szép reményekre jogosító keretében

fokozott érdeklődést és tevékenységet várunk, mi is legfőbb feladatunknak és kötelességünknek fogjuk tartani azt, hogy a szövetséghez csatlakozott egyesületek törekvéseit a lehető erélylyel támogassuk és ügyünk érdekeinek közös erővel minél általánosabb érvényt szerezzünk.

Országos Állatvédő Egyesület.

Az 1907. évi sáskajárás a Hortobágyon és a madárvilág.

Erről a tárgyról a Magyar Ornithologiai Központ közlönyében, az Aquilában egy jelentés foglaltatik, melyben a M. O. K. tagja, Schenk Jakab beszámol a helyszínen tett megfigyeléseiről. Az érdekes és kimerítő jelentést, tekintve lapunk korlátolt keretét, csak igen szűkre szabott kivonatban ismertethetjük.

Az óriási területen, írja Schenk, minden képzeletet felülmúló sáskatömegek legelnek. Maga a debreceni Hortobágy — Máta, Ohat, Zám és Elep puszták — ca 42.000 kat. hold legelőterület; ezt körülveszik a balmazújvárosi, hajduböszörményi, szentmargitai, tiszacsegei, karcagi, püspökladányi és angyalházi legelőrészek, amelyek közvetlenül csatlakoznak a debreceni Hortobágyhoz s ily módon ca 100.000 kat. hold megszáktatlan legelőterületet alkotnak.

A sáskatömegek oly sűrűn borítják a földet, hogy az első pillanatban szinte önkénytelenül is meglassítja az ember a menekülő megkapó látványára és zajára lépteit.

A hirhedt marokkói sáska (*Stauronotus maroccanus*) lepte el a Hortobágyot.

Alig két évtizede annak, hogy meglepetésszerűen, mint új és mindjárt tömegesen fellépő fajt be kellett venni a magyar faunába s azóta állandó küzdelmet kell ellene folytatni.

A veszély oly imminens volt — mert a legelők elpusztítása után a vetésekre kerül a sor — hogy a földmívelésügyi miniszter előterjesztésére az országgyűlés törvényt alkotott a sáskairtásról.

Külön országos értekezleten vitatták meg e törvény részleteit.

Meghivattak többek közt a Magyar Ornithologiai Központ részéről Herman Ottó és Csörgény Titus is, hogy egyuttal számbavéssenek a mesterséges madárvédelem és madártelepítés mint profilaktikus intézkedések, amelyek esetleg alkalmasak lehetnek arra, hogy a jövőben hasonló csapásoknak elejét vegyék. A területi viszonyok kellő ismerete híján a M. O. K. egyelőre a nagy kolóniákban lakó rovarirtó madarak — vetési varju, seregély, kék vércse, dankasirály és bibic — hathatós védelmét és amennyiben lehetséges, mesterséges megtelepítését ajánlotta.

1907 nyarán tényleg be is következett az előre sejtett csapás; a rossz időjárás dacára is kitérően kelt a marokkói sáska és félelmetes tömegekben lepte el a Hortobágyot.

A mesterséges madártelepítés részben már meg-

levő, részben még szükséges föltételeinek a föl kutatása, továbbá a sáskairtó madarak tanulmányozása, végül a *Pastor roseus* tömeges megjelenése, mind szükségessé tették a helyszínen való tanulmányozást. Herman Ottónak, a M. O. K. igazgatójának megbízásából Schenk két ízben időzött a Hortobágyon.

Habár eredményeiben elenyésző csekély volt a madárvilág sáskairtó működése, az elpusztított sáska mégis roppant tömeget jelentett. Általában ki lehet mondani azt, hogy a sáskajárás ideje alatt szinte minden madár többé-kevésbé sáskával élt; még a legtipikusabb magevők is, mint pl. *Emberiza calandra*, nagyobbára sáskával táplálkoztak.

A sáskákra alapított mesterséges madártelepítés azonban jórészt azon szenved hajótörést, hogy a sáskák életideje igen szűkre van szabva s ezért csak három hónapig — májustól július végéig — nyujtanak megélhetést, nem is szólva arról a szintén döntő fontosságú tényről, hogy a sáskajárások nem periódikusak.

Az adott viszonyok között s a Hortobágy madárvilágának számbavételével ily módon egyedül a kék vércse az, amelyet sikerrel lehetne megtelepíteni. Későn érkezik, oly időben fészkel, mikor a sáskák már nagyobbak s korán távozik, tehát ittlétének egész tartama alatt bőségesen van tápláléka. Csak fészkelési alkalmatlanságról kell még gondoskodni. Ismeretes dolog, hogy a kék vércse nem épít magának fészket s így terjedése a vetési varjútól és szarkától függ, mert ezek elhagyott vagy elerőszakolt fészkeiben üt tanyát. Tényleg mindenütt fészkel a Hortobágyon, ahol varju- vagy szarkafészkeket talál, még pedig mindenütt a lehető legnagyobb mennyiségben.

Bármily kiváló sáskairtó azonban a kék vércse, azzal még sem állthatjuk magunkat, hogy tömeges letelepítésével egyszer s mindenkorra elejét lehetne venni a sáskajárásoknak. Ha valamelyik évben nagyon kedvező az időjárás a sáskák fejlődésére, akkor az a kékvércsesereg, amely eddig főtartarhatta a normális állapotot, elégtelen lesz, ezzel pedig már meg van vetve egy elkövetkezendő sáskajárás első alapja. Annnyit azonban mindenesetre elérnénk ezzel a telepítéssel, hogy megcsökkenne a sáskajárások száma, úgy értve, hogy ezek csak hosszabb időközökben ismétlődhetnének.

A jelentés ezután a vetési varjuról, a seregélyről, a fehér gólyáról és több más madárról emlékezik meg, melyek azonban, tekintve a helyi viszonyokat, a sáskajárás megszüntetésére vagy megelőzésére nézve döntő hatással nem lehetnek.

Schenk tanulmányainak eredményeit a következőkben foglalja össze:

Mint hogy a sáskajárás a Hortobágyon nem évről-évre ismétlődő jelenség, azért normális viszonyok között a szükséges táplálékmenyiség hiánya következtében nem tarthat el oly madártömegeket, amelyek a kedvező időjárás következtében föllépő sáskaveszedelmet megszüntethetnék.

A mesterséges madártelepítés révén nem lehet véglegesen megszüntetni a sáskajárás veszedelmét, el lehet érni azonban azt, hogy a sáskajárások csak tetelesen hosszabb időközökben ismétlődhetnek.

Vidéki állatvédő egyesületek alakításának érdekében.

Az Országos Állatvédő Egyesület tudvalevőleg elsőrendű feladatának ismeri, hogy az állatvédelmi eszmék terjesztése és ujabban a gyakorlati madárvédelemnek országsgazerte fejlesztése érdekében a vidéken minél több egyesületet alakítson.

Az O. Á. V. E. jelzett feladatának érdekében eddig hozott áldozatainak és tett intézkedéseinek kapcsában most „Tájékoztató vidéki állat- és madárvédő-egyesületek alapításában” cím alatt több ezer példányban egy külön — lehet mondani — vezérfonalat adott ki arra nézve, hogy állat- és madárvédő-egyesületeket minő módokat között lehet létrehozni, hogy ezek alakítására és működésére nézve az O. Á. V. E. minő könnyítéseket és kedvezményeket nyujt stb.

A fenti cím alatt megjelent füzet tartalma a következő:

A bevezetés ismerteti az O. Á. V. E.-nek a vidéki egyesületek alakításának előmozdítása céljából fennálló intézkedéseit.

Következnek az egyesületek alakításának formáságai.

Minták és adatok: I. Taggyűjtő iv, II. Alakuló közgyűlés összehívása, III. Alakuló közgyűlés jegyzőkönyve, IV. A vidéki állat- és madárvédő-egyesületek alakítására nézve az O. Á. V. E. által szerkesztett és a belügyminisztérium által helybenhagyott *alapszabályok mintája*, V. Az alapszabályoknak jóváhagyás végett felterjesztése.

A füzetet befejezi a következő közlemény: „Néhány tájékoztató adat egy ujonnan megindult vidéki állat- (és madár) védő-egyesület által kifejthető tevékenység mikéntjére és kezdetben, bár szerény jövedelmeinek miként felhasználására nézve.”

Ez utóbbi közlemény érdekes ujitást képez, amennyiben abban egyéb utmutatások és adatok mellett példaképpen egy 50 tagból álló, tehát mindössze 100 korona évi jövedelemmel rendelkező szerény méretű egyesület miként működésére nézve részletes számbeli adatok közöltenek:

A füzet legfontosabb része azoknak az intézkedéseknek ismertetése, melyekkel az O. Á. V. E. vidéki egyesületek létrejöttét megkönnyíteni igyekszik.

Az idevágó intézkedések főbbjei a tájékoztató szerint a következők:

1. Az O. Á. V. E. vidéki állat- és madárvédő-egyesületek számára alapszabály-mintákat tart készletben és ezeket, valamint a jelen tájékoztatót, kívánatra, díj nélkül megküldi bármely érdeklődőnek.

2. Ahol, valamely városban, vagy községben, vagy vidéki központon állat- és madárvédő-egyesület alakítása iránt érdeklődés mutatkozik, az O. Á. V. E. az érdeklődők felkérésére szakközegét, vagy képviselőjét a helyszínére küldi oly célból, hogy az érdeklődőket az állat- és madárvédő-egyesületek célja és jelentősége felől szakszerű módon tájékoztassa, az érdeklődésnek minél nagyobb körre való kiterjesztését elősegítse, az

egyesület megalakítása körül segédkezzék és az alakítandó egyesületek működésének mikéntjére nézve utmutatást adjon.

3. Hogy a bármily szerény számu taggal meginduló egyesületek tagjaiknak évi befizetésükért azonnal ellenértéket nyujthassanak, minden uj egyesület már alakulásakor csatlakozhatik az Állatvédő Egyesületek Országos Szövetségéhez, minek következtében az O. Á. V. E. „Állatvédelem“ címü folyóiratát az ujonnan alakult egyesület minden egyes tagjának, címe alatt, postán közvetlen megküldi, ha ennek ellenében az egyesület a példányonkint 70 fillérnyi rendkívüli kedvezményes évi előfizetési árt beszolgáltatja.

4. Az előbbi pont alatt említett kedvezményen főül az O. Á. V. E. nevezett szakközlönye az egyesületek tevékenységéről, üléseiről, választásairól szóló közleményeket minden díj nélkül közzéteszi, ugy, hogy minden egyesületi tag az „Állatvédelem“ folyóirat utján teljes és állandó tájékozást nyer egyesületének minden dolgáról.

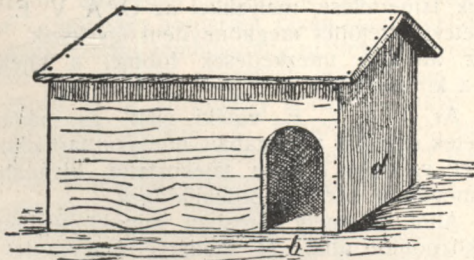
5. Minden egyesület jogosítva van magát két-két tag által az Állatvédő Egyesületek Országos Szövetségében képviseltetni. Ez a két kiküldött képviseli az egyesületet a szövetségi naggyűlésben és az O. Á. V. E. igazgató választmányában és pedig mindkét helyen a tanácskozás és szavazás jogával.

6. Az O. Á. V. E. továbbá, amennyire ezt anyagi ereje megengedi, az általa időnkint kiadott könyvekből, röpiratokból, falitáblákból és egyéb nyomtatványokból ingyen, vagy kedvezményes áron is szolgáltat bizonyos mennyiséget az érdeklődő egyesületeknek.

7. Az O. Á. V. E., mint az Állat- és Madárvédő Egyesületek Szövetségének központja, a szövetségben nyilvánuló közérdekű óhajások és indítványok előmozdítására a közbenjárást és közvetítést az illetékes tényezőknél is magára vállalja.

Célszerű kutyaól.

A ház- és portaörzö ebek ólját rendszerint ugy készítik, hogy bejáróját vagy annak hosszabb, vagy keskenyebb oldalán a középponton alkalmazzák. Hibás ez azért, mert az ólba behuzódó kutya nincs jól meg-

védve így a szélről, esőtől, hófuvástól, hidegtől még akkor sem, ha pokróc vagy ponyvafüggöny van is a bejáróra alkalmazva. Mind e viszontagságoktól tökéletesebben van megvédve az eb az oly ólban, amelyen az a be- és kijáró nem pl. *d*-nél, hanem a hosszasági

oldal végén van alkalmazva, ugy, amint az itt levő ábra *b*-nél mutatja. Ez esetben jóval tágasabb is a belső terület az ott meghuzódó kutya számára és nedv, szél, hófuvás, hideg sem éri ott annyira az állatot. *Mo.*

A Kecskeméti Állatvédő Egyesület és a madárvédelem.

A csak a mult évben alakult Kecskeméti Állatvédő Egyesület elsősorban alelnökének, Selymessy Ferenc m. k. főerdésznek buzgó agitációja következtében már ebben az első évben a madárvédelem terén jelentős eredményeket ért el. A Kecskeméti Lapok-ban „Madárvédelmünk 1907-ik évben“ c. alatt megjelent közleményből a következő érdekes adatokat reprodukálhatjuk:

Kecskemét város hatósága 250 darab fészekodut, 5 darab etető-kunyhót, 10 darab etető szekrényt, a kecskeméti földmívelési iskola 40 darab fészekodut, 1 darab etető-kunyhót, 1 darab etető-szekrényt; egyesek 399 darab fészekodut, 3 darab etető-szekrényt helyeztek el.

Hogy a fészekoduk megszállása minő eredményre járt, arra nézve az idézett közleményből kivehető, hogy a város által a szőlőtelepen, löserdőben, nyári erdőben, műkertben és a Katona sétaterén elhelyezett 250 darab fészekodu közül eltulajdonított 65 darab, a megmaradt fészekodvak közül üresen maradt 104 darab, hasznos madár szállt meg 48 odut, veréb pedig elfoglalt 43-at. A földmívelési iskolánál elhelyezett 40 odu közül 19 maradt üresen, 7-ben hasznos madár fészelt és 14-et veréb bitorolt. Az egyesek által elhelyezett fészekodvak megszállásának eredménye, tekintve, hogy az első évről van szó és hogy Kecskemét vidékén aránylag kevés a hasznos madár, biztatónak mondható annál inkább, ha a tulságosan elszaporodott verebek ellen az érdekeltek megfelelő rendszabályokat fognak alkalmazni.

Örülünk, hogy ezeket a szép és biztató adatokat továbbiakkal egészíthetjük ki, melyek szintén Selymessy Ferenc főerdész urnak ügyszeretetéről és a madárvédelem körül kifejtett sikeres tevékenységéről tesznek fényes tanúságot.

A nevezett főerdész urnak köszönhető, hogy azon a területen, melyre hivatalos hatásköre kiterjed, a gyakorlati madárvédelem immár gyökeret vert. Az 1906/07. évben ugyanis, Pest vármegye nagykátái, abonyi, kunszentmiklósi, kiskunfélegyházi, dunavecsei, kalocsai és kiskőrösi járásában és Jász-Nagykun-Szolnok vármegyében 674 fészekodu helyeztetett el. A nagyobb tételekből a következőket említjük meg: Cegléd város és Szabadszállás, Kecel község 48—48, Kiskunhalas város 96, gróf Károlyi József sóregi uradalma 100, a csornai prépostság alattányi és pusztamizsei erdeiben 96. A fészekoduk megszállásának eredménye mindezeideig még csak részben volt megállapítható. Azonban mint érdekes és kedvező adatot idézhetjük Kiskunhalas város fehértói erdőjében elhelyezett 96 odu megvizsgálásának eredményét, mely szerint hasznos madár által el lett foglalva 68, veréb által 7, üresen maradt 21. — *yi* —

A házinyul szaporasága és hasznossága.

Még az az igénytelen tapsifüles állat is, amely a gondviselésre bizva, ott élösködik a lovak vagy marhák jászla alatt s nem kerül a gazdájának ugyszólván egy fillérjébe sem, mert a más állatok által szétszórt, kizékelt eleségen él, még az is hasznossággal bír, mert hiszen ingyen nyulpecsenyéhez juttatja időnkint szegény szaporitóját, a kocsist, bérest, de a kiscgazdát, kisiparost is, aki a velük való csekély bibelődést nem rösteli.

Ennek az apró, igénytelen állatnak a haszna kivált szaporaságában rejlik, amelyet egyenesen bámulatosnak jelezhetünk.

A m. kir. állatorvosi főiskola állattenyésztési intézetében láttunk egy alig egy kilogramm súlyu fehér, parlagi magyar nőstényt és egy ugyanolyan fajta fekete bakot, amelyek 30 naponként 8—9 magzatnak adtak életet s így a maig lefolyt félév alatt nem kevesebb mint 50 ivadékot szaporítottak. Hogy mit jelent ez a mai husdrága világban, azt nem kell magyaráznunk s csak kívánnunk lehet a közérdekben, hogy amiként az országos állatvédő egyesület kezdeményezésére az egészséges lóhus, úgy az általánosan megnyilatkozó kívánalomra a nemkülönben egészséges és jóízű házinyulhus is elfoglalja mielőbb az őt megillető helyet, kivált azoknak a konyháján, akiknek drágább húsfeleségekre nem telik.

Halljuk, hogy egy nagy vállalat Budapesten kezébe vette részint a nemesebb, jóval súlyosabb (4—5 kilós) házinyul fajtáknak a szaporítását és husuknak piacra vitelét, sőt halljuk, hogy a székesfőváros tanácsa házinyul-vágó helyiséget is berendez vágóhidján s ilyen nyulhust esetleg el is árusít. Örömmel üdvözöljük mi állatvédők is az efféle közhasznú törekvést, mert mi nekünk is nem hogy idegen az embervédés, mint sokan tévesen vélik, de a legnagyobb mértékben rokonszenves s csak azt tartjuk kívánatosnak, hogy ezzel az apró állattal szemben is igyekezzék az ember emberséges maradni, igyekezzék sanyaru helyzetéből, onnan a jászolalul, kiemelni és modern formában szaporítani, ellátni és értékesíteni javára magának ez állatnak is és előnyére tenyésztőjének is. ☉

SZEMLE.

Állatbarátok. Ezuttal francia lapok nyomán idézhetünk néhány idevágó adatot. Maurice Rouvier volt miniszterelnök lovai iránt, lehet mondani, a gyöngédségig fokozódó figyelemmel viseltetik. Istállójában több oly ló van, mely — csakis képletileg mondván — kidőlt a hámból és most mint rokkant nem a kegyelemkenyeret eszi, hanem egy kellemes nyugdíjnak megfelelő tartásban részesül, mely semmivel sem rosszabb, mint a munkaképes, használatban levő lovaké. Ezeket is azzal kíméli gazdájuk, hogy automobilt használ. Még azt is tudják Rouvier istállójáról, hogy van abban egy olyan ló is teljes nyug-ellátásban, mely bátran szolgálatot tehetne, ha egy jelentéktelen műtétet végeznének

lábain. Rouvier azonban régi barátját a legkisebb fájdalomtól is megkímélni óhajtván, a műtétet meg nem engedi és a lovat inkább rokkant gyanánt tartja el istállójában. Hir szerint Rouvier neje és fia hasonló meleg szeretettel viseltetnek az állatok iránt. m. i.

A galamblovészetek, melyek ujabban nálunk nagyobb mértékben képezik a divatos sport tárgyát, az irányadó Nyugat leglátogatottabb üdülőhelyein lassankint megszűnnek. Így történt ez Spa-ban és legujabban Hurlingham-ban. m. i.

Kóklerség és állatvédelem. Sok ember ismeri a szemfényvesztőknek azt a mutatványát, hogy betesznek egy pisztoly csövébe egy kanárit vagy más madarat s azt le is fojtják a csőben, mint a golyót vagy serétet, aztán nagy durrantással kilövik az eleven madarat egy másik ember által magasra tartott kard hegyére. Az ekként meglepett nézők közül vajmi kevesen tudják azonban, hogy ez csakugyan szemfényvesztő kóklerség s egyben állatkinzás is. Pedig az. Annak a pisztolynak ugyanis két csöve van: egyik, a jól látható, amelybe a kókler a madarat szemünk láttára csakugyan bebújtja s egy másik, amelyben töltény van és elsütve, durran.

Már most a szemközti álló másik kókler, aki a kardot magasra tartja, egy másik, teljesen hasonló élő madarat elrejtve tart kabátja ujjában, amelyet egy, a közönség által nem látható, vékony fonál segítségével abban a pillanatban lehet — mert a kard hegyén van a fonál átfűzve — odarántani, amely pillanatban a pisztoly eldőrdül.

Hogy egy a pisztoly csövében levő madár a rázkódástól, mint a másik a felrántástól kinzatik, az világos, sőt nincs kizárva ily mutatványnál a boldogtalan szárnyasoknak a megsérülése, sőt meghalása sem.

A kóklernép egyébiránt ágyuval és gyermekkel is végrehajtja az efféle mutatványt úgy, hogy a szinpadon felállított és a karzatra irányított ágyu látható tágas csövébe beledug egy jól megjegyezhető apró gyermeket, lefojtja azt is s a másik, észre nem vehető csőből durrant egyet a szinpadon, mire egy ugyanolyan öltözékű gyermek, akit egy másik kókler a karzaton köpenyege alatt elrejtve tart, előbuvik s a közönség nagy gaudiu-mára elkezdi óbégatni, jajveszékélni, mintha őt lötték volna ki oda. Ez apróságok rendszerint a kókler gyermekei vagy pénzért fölfogadott statiszták.

Ez utóbbi se egészen humánus mutatvány, az előbbi pedig és ahhoz hasonló sok más, határozottan állatkinzás, nyilvánosan, de botrányt rendszerint nem okozóan végrehajtva, ám betiltása így is, úgy is indokolt volna. Ky.

Állatbiztosítás és állatkinzás. A haladó kor új intézményei nem ritkán új tért nyitnak a gonosz hajlamoknak. Így van ez a biztosítás áldásos intézményének különböző ágazatainál is, melyek, amint tudva van, mindennemű visszaélések egész rendszereit teremtették meg. Legujabban az állatbiztosítás terén derült ki ily visszaélés, melyet egy gonoszlelkű nagyfuváros, Zeissinger, Retten községben követett el, aki a drezdai országos törvényszék büntető bírái előtt azzal lett vádolva, hogy a biztosítási összegek megszerzése érdekében fokozatosan 78 lovat szándékosan agyonkínzott. Tizenegy

német állatbiztosító társaság összesen 9000 márkával károsodott meg. Az illetékes állatorvos a vétkes fuvarossal összejátszott annyiban, hogy az állatok elhullásának okát hamisan mondta be. Négy napi tárgyalás után a nagyfuvarost 20 hónapi fogságra és 5 évi hivatalvesztésre, az állatorvost pedig 8 hónapi fogságra és 2 évi hivatalvesztésre ítélte.

—yi—

A befagyott sirály. A mult télen egy valaki Berlinben az ottani állatvédő egyesületet arról értesítette, hogy a nagy csatorna jegében egy sirály van a jég közé ékelve. Az állatvédő egyesület nem volt abban a helyzetben, hogy a dolgon segíthessen, de az emberséges állatbarátok ebbe bele nem nyugodtak, hanem a tüzoltókhoz folyamodtak segítségért. Három tüzoltó kivonult egy csónakban és oda iparkodott, ahol a sirály a jég közé szorult. A tüzoltók álló két óráig küzdöttek a dolgoztak és baltájukkal zúzták a jeget, hogy maguknak utat törhessenek és végre a madarat megszabadíthassák.

—yi—

A husvizsgálat az állatvédelem szolgálatában. Bajorországban az állami rendőrségnek a hatósági husvizsgálatra vonatkozó szabályrendeletében ki van mondva, hogy a husvizsgálatot teljesítő hatósági szakközvegek figyelmüket arra is ki kell hogy terjesszék, hogy a levágásra kerülő állat nem szenvedett-e helytelen vagy durva bánásmód okozta sérüléseket. Az ilyen esetek a rendőrségnek mindannyiszor bejelentendők, hogy a kihágást elkövető hajcsár, mészáros stb. felelősségre vonható legyen.

—yi—

Előfogatok. Egy párisi nő jószívű adományá alapján Párisban oly utcákban, hol kapaszkodók vannak, a kapaszkodók alján egy kocsis egy előfogatnak szolgáló erős lóval álldogál, mely előfogat minden terhelt kocsinak fölségítésére 10 centimes-ért (10 fill.) rendelkezésre áll. Ha a terhelt szekér kocsisa nem akar vagy nem tud fizetni, az előfogat ingyen is kijár. A 10 centimes-t megfizető kocsis egy bárcát kap, melyet megőriznie érdemes, mert az a kocsis, aki az év végén a legtöbb ily jegyet tudja fölmutatni, megfelelő jutalomban részesül.

—yi—

Kutyák a hadseregek szolgálatában. Dr. Farkas László „Az orosz-japán háboru hadégesztségügyi tapasztalatai” című munkájában többek közt a következőket írja:

„Az oroszoknál alkalmazásba jöttek a kutyák is a sebesültek felkeresésére; okosságuk meglepő; kivált értelmesek az angol kutyák. Karbinban képeztettek ki s nagy gyakorlatra tettek szert, de soha japánt nem szaglászta ki. Az utolsó csatákban a kitanult 7 kutya 23 sebesülte talált meg oly helyen, hol senki se kereste volna, t. i. sűrű kukoricásban — de mind orsz volt. Ugylátszik, az európaiakhoz szokott kutyák nem keresik fel az ázsiait. (Talán szimatjuk speciális európai volta képtelenné teszi őket az ázsiai ember nyomának a követésére. Mo.) Kiküldték oly helyre is, ahol bizton feküdtek japán sebesültek, de vizes üvegeik érintetlenül maradtak, bizonyosságul annak, hogy az ellenségig nem hatoltak el.” (Tehát az ázsiai ember szagát nyomon követni nem tudták. Mo.)

Állatokat gondozó cselédek jutalmazása az állatvédő egyesületnek rendes tevékenységi körébe esik. Mégis említést teszünk a Stuttgartban legutóbb rendezett ily jutalmazásról, mely alkalommal 205 kocsis és béres részesült 10—10 márka jutalomban és dicsérő oklevélben. A kitüntetettek közül 43 kocsis magából Stuttgartból került ki. Az egész csak azért érdemel említést, mert jutalomban csak azok részesülhetnek, kik ugyanazon egy gazdánál legalább tizenkét évet töltöttek és az egész idő alatt az állatokkal kiméletesen és szeretettel bántak.

—yi—

Vadállatok áldozatainak statisztikája. Az indiai „Times” a minap a következő adatokat közölte: Hindostanban az 1905. évben egészben 2045 emberélet pusztult el ragadozó állatok támadása következtében. (1904: 2157). A gyilkos állatok közt volt 48 elefánt, 153 farkas, 401 leopárd és 786 tigris. Ehhez járul még 21,797 emberélet, mely kigyómárások következtében pusztult el (1904: 21,880). Egy Sir Lander Brunton által felfedezett gyógyszer a kigyómárások áldozatainak számát csökkenti.

—yi—

A madárhullákkal diszitett kalapok ellen folyton nagyobb a jogos agitáció. A nők körében impozáns szövetkezetek alakultak ez ellen a divat ellen, mely nemcsak hogy sérti a finom izlést, hanem jelentékeny közgazdasági hátránnyal jár, mert nagyban csökkenti az amugy is számtalan ellenség részéről üldözött madarak létszámát. A madárhulláknak és tollaknak diszitisé célra való használata ellen megindult mozgalomnak legújában a dán királyné is élére állott. A különböző szövetségek és egyesületek a kárhozható divat ellen nagy leleményességgel küzdenek. Egyik lapjukban a következő ábra látható. Egy fiu kezében egy madárfészkét tart, apró tojásokkal. A fiu előtt egy fiatal urnó áll, kinek arcán a nehezetés és felháborodás kifejezése tükröződik. Az uri nő megszólal: „Nem röstelled és nem sajnálsz a fészekrablást, — mi lesz majd a szegény anyával, ha fészket nem találja?” A fiu erre azt válaszolja: „Asszonyom, az nem fog visszatérni.” — „Honnan tudod?” — „Mert ott van, asszonyom, az Ön kalapján.”

—yi—

A „Vörös-Kereszt” szolgálatában álló kutyák. G. de Vorney leírásából közöljük a következőket: „A „Novoié Vremia” című lapban hirdetés jelent meg, melyben a fajkutyákat kedvelő egyesület aláírását nyitott oly kutyák beszerzésére, melyek arra vannak idomítva, hogy a csatatéren az egészségügyi csapatoknál szolgálatot tegyenek. Tényleg az oroszok Mandzsuriában alkalmaztak ilyen kutyákat, melyeket Richardson őrnagy állított rendelkezésükre. Ezek külön e célra idomított kutyák, melyekre egy szíverősítő italokat, sebkötő szereket és egyéb hasznos, az első segélynyújtásra alkalmas szereket tartalmazó tarisznya van aggatva, felkeresik a csatatéren a sebesülteket és lehetővé teszik a sebesülteket, esetleg erre képes társának az első segélyt vagy gondozást, addig is, míg a sebesz a helyszínére érkezik.

Vorney a fentiekhez hozzáfűzi még azt, hogyha ő lenne a Vivisectió ellenes mozgalomnak valamely közege, akkor tömegesen terjesztene apró kepecskéket, melyeken két kutya van egymással szembe állítva. Az egyik kutya

a boncolóasztalon fekvő volna ábrázolva, megcsonkítva és szenvedően, ezzel szemben pedig a vöröskeresztes tarisznyával felszerelt kutya ábrája állana, amint okos fejével egy sebesült katona fölé hajol. Vorney azt mondja, hogy ez a kép jobban hatna, mint ezer és ezer röpirat és nem egy skeptikus ellenség mosolyát akasztaná meg.

m. i.

Madárvonulási tanulmányok. Ismeretes dolog, hogy Keletporoszországban Rossitten nevű madárfigyelő-állomás létezik, mely dr. J. Thienemann vezetése alatt áll. Ez az állomás évenként ezrekre menő vándormadarakat fog be, ellátja azokat, illetőleg azok lábait fémkarikákkal, mely gyűrűkön az állomás neve és az évszám olvasható. Az állomás számtalan szaklap és hatóság útján folyton azon van, hogy a vándormadarakra illesztett karikák egy részét legalább visszanyerje és mindenkit felkér a karikák visszaszolgáltatására. Az állomás ezen az uton egy nagyobb kísérleti sorozatot akar eszközölni, melynek nyomán adatokat nyerne a madarak vonulásáról, koráról stb. Az állomás eddig leginkább a sirályokat használta fel a mondott kísérletekre és nagy számban kapott vissza karikákat nemcsak Németországból, hanem Orosz-, Francia- és Olaszországból. Az idén több mint ezer golya lett messziről látható széles alumíniumgyűrűvel ellátva. A rossitteni állomás vezetője most azon van, hogy Afrikából, a golyák másik hazájából kapjon vissza gyűrűket.

— yi —

VEGYESEK.

Hibaigazítás. Az „Állatvédelem“ decemberi számában a 7-ik oldalon a soproni egyesületről szóló közleményben az 5-ik bekezdés 2-ik sorában angol helyett — evangel; a második hasáb 4-ik bekezdés 9-ik sorában két könyvtáros helyett — két alelnök; a 8-ik oldal első hasáb, első bekezdés 10-ik sorában magánvetőházat helyett — madáretetőházat olvasandó.

A ló farkának csonkítása nemcsak állatcsufító és kínzó műtét, hanem egyben az állat hasznosítására is hátrányosan befolyó operáció. A ló teste t. i. elől a fejvel és nyakkal túl van terhelve s a kéz előtti és kézmögötti testrészt egyensúlyban tartására a farok súlya s az egész testnek mozgásban való irányítására — mint hajón a kormány — a farok közreműködik.

A jobbra vagy balra fordulásoknál is kormányozó, egyensúlyt helyreállító készülék a lónál a farok, mindez okból súlyos hiba azt kivált nyergeslovakon megcsonkítani.

A mindenképen fölösleges, gyakran veszedelmes s ime használati szempontból is csak hátrányos e műtét ellen évtizedek óta hiába küzdenek az állatvédők, azért vannak, akik azt hiszik, hogyha adót vetnének ki e divatnak hódoló lótulajdonosokra, az az operáció csak hamar divatját mulna, vagy legalább is erősen megcsappanna.

A kutya és a kerékpár. Állatvédők és nem állatvédők, de emberséges érzésű emberek gyakran szóváltették azt az állatkinzást, melyet kerékpározó sportolók

elkövetnek az által, hogy kutyáikat olvasatlan kilométereken át végkimerülésig a kerékpár után hagyják futni. Állatvédők és szakértő kutyaismerők több ízben utaltak arra, hogy európai kutya fajtáink közül egyik sem alkalmas arra, hogy a kerékpáros gazdáját a reá kényeszerített tuleröltető száguldozásban kövesse. Az „Unserere Hunde“ című hetilap szerint a kerékpározó igényeinek megfelelő kutya fajta fel van fedezve. Ez pedig nem más, mint az arabs-agár. Ez a fajta kutya a legrégibb ebek egyike, de Európában alig ismeretes. Ez a kutya fajta Észak-Afrika minden részében honos és ott „Sloughi“-nak nevezik. Színe sárgás, alakja magas, orra hegyes, fülei rövidek, nyaka izmos. A legjobb ily kutyák a Szaharából kerülnek ki. A bennszülöttek ennek a kutya fajtának vértiszta tenyésztésére nagy gondot fordítanak és azok az apaállatok, melyek gyorsaság által kitűnnek, úgy hogy pl. a gazellát elfogják, nagy becsben állanak. Állítólag megesis az is, hogy ha egy kitűnő tenyészállat sikerült kölykeket hozott a világra, gazdájának felesége saját tejével pótolja a becses kutya kölykök táplálkozását. A fiatal „sloughi“ kutyák idomítása 3—4 hónapos korában kezdődik. Előbb a gyermekek patkányfogásban gyakoroltatják a kutyákat, azután nyulak után, végre pedig fiatal, utóbb felnőtt gazellák után futtatják. Tizenhét hónapos korukig kimélik. A kinőtt kutyákat gazellavadászatra használják. Ez az a kutya fajta, melyet a szakértők gyorsaságánál, kitartásánál és nemes tulajdonságainál fogva alkalmasnak tartanak arra, hogy minden hátrány nélkül kísérhesse a legszenvedélyesebb kerékpározót is.

m. i.

A kutyák szőre szép fényes és sima lesz, ha 1. megfelelő fekvőhelyről gondoskodunk. Az alom legyen száraz, tiszta szalma. Minden 2—3 héten újra kell almozni.

2. A kutyát fésülni és kefélni kell, de nem túlságosan gyakran, mert a sok fésülés következtében a szőr fénytelen lesz, sőt ki is hull. Fürdetés vagy mosás után a szőrt gyengén beolajozott bőrdarabkával kell dörzsölgetni, míg fényes lesz.

3. A kutya eledele legyen tápláló.

4. Hidegség és eső ellen védeni kell az állatot.

č

Fedeles patkó kisikamlás ellen. Az osztrák-magyar hadsereg lovain hóesések idején számos kisikamlások, izület- és inrandulások fordulván elő, kísérletet tettek oly patkóval, melynek fedele van, ami megakadályozza hólabdáknek a pata talpa és a patkó közé gyülemlését. A fedél jónak bizonyult, de egy lóra 32 fillérbe kerül s azért nehézségbe ütközik általános alkalmazása, tekintettel arra, hogy a 65 ezernyi lólétszámnak ily patkókkal való ellátása 20.800 korona többkiadást jelent.

Mo.

A galambok tömeges pusztulását néha az okozza, hogy ott, ahol erre alkalom van, mesterséges trágyaszerekből, kivált chilisalétromból eszegetnek. A tavaszi vetés idején az elszórt mesterséges trágyaszerekből étkező galambok, kivált a fiatalabbak, sürűn betegednek meg és pusztulnak el. Orvoslás érdekében ajánlatosnak mondják azt, hogy a beteg galambok viz helyett tejet kapjanak.

Kutyáknak gilisztáktól való megszabadítása. Erre a célra külföldi, kivált német szaklapokban ajánlanak orvosszereket, melyek, ha szabad mondani, elméletileg megfelelők ugyan, de melyek kedvező hatása az adagolás mértékétől és módjától függ. Mindenekelőtt hangsúlyozzuk, hogy majdnem mindig jobb és helyesebb, ha szakértő állatorvoshoz folyamodunk és nem magunk experimentálunk kutyáinkkal. A giliszta-hajtószerek jobbara olyanok, hogy ha az adag mértéke nincsen a kutya nagyságához, korához, fajtájához, mintegy egyéniségéhez képest kiszabva, illetőleg ha túl nagy az adag, a kutyának hosszas szinylődését, sőt elpusztulását is okozhatja.

m. i.

Tilos a medvetáncoltatás. Amit sok más állam eddig keresztülvinni nem tudott vagy nem akart, azt Románia belügyminisztere egy csapással végrehajtotta Romániára nézve. Közelebről az összes kerületi főnökökhöz intézett rendeletben megtiltotta az oláh cigányoknak a medvefogást és táncoltatást. Nálunk Magyarországon már 1872 óta fennáll efféle rendelkezés, mely 1898-ban meg is újított 33538. számú belügyminiszteri rendelettel.

Mo.

hasadékba és az ember a roppant mélység fölött lehet mondani élet-halál között lebeg. A kötélén leereszkedő embernél egy tarisznya van, melybe a tojásokat szedi és egy vastag kucsmát visel fején, hogy a sziklákhöz való ütődés enyhíthessék.

— yi —

Kutyaszivesség. Egy zöldségtermelő észrevette, hogy murokrépával telt kosarából a répák eltűnedeznek s rendre-rendre a kosár ki is ürül. Lesbe állt hát, hogy a tolvajt elfoghassa. Amint meghúzódva ott guggol egy sűrű bokor mögött, egyszer csak látja, hogy a házi kutva nekiront a kosárnak, egy répát a szájába vesz, s rohan vele a lóistállóba. Utána lopózik abban a hitben, hogy látni fogja, miként fogyasztja el az eb az édes répát (amit egyébiránt a kutya nem igen kedvel). Nem kissé volt meglepve, mikor látta, hogy az istállóban az egyik ló mellé szokott eb a répát az álltnak vitte s farkának csóváltatása közben át is adta, a ló pedig természetesen befalván, jóízűen el is fogyasztotta. Legérdekesebb a dologban, hogy az eb a másik lovat figyelmére se méltatta, nem hogy répára érdemesítette volna, a kedveltjének ellenben az utolsóig odahordta a murkot.

Mo.

Állatok világa.

Rovarok ereje. Nem ismeretlen, hogy a talajból kicsirázó magvak az őket borító igen erős földréteget is képesek keresztül törni, vagyis hogy csirázó erejük rendkívül nagy. Ép ily bámulatos erő van némely aránylag kicsiny állatban, pl. rovarban. A „Prometheus“ című lap közli, hogy egy nem több mint 12 millimeter hosszúságú bogár, melyet egy asztalon pléhdoboz fedelével borítottak le, könnyűséggel emelte fel azt és bujt ki alóla. Ujra alátették s megterhelték az egész dobozzal is, mely fedelével együtt 114 grammot nyomott. A 0.032 gramm súlyú bogár azt is felemelte s kimászott fogságából. Feltéve már most azt, hogy csak fele súlyát kellett megemelnie a doboznak, tehát 57 gramm terhet, kiszámítható, hogy ez a rovar összsúlyának mintegy 1800-szorosát emelte meg. Egy ember, aki oly erős volna, mint az a bogár (75 kg. súlyúnak feltételezve őt), nem kevesebb mint 135.000 kgmot kellene hogy megemelni tudjon. De hol van ettől!

Mo.

Az északi tengeremelléki tojásszedők. A „Vossische Zeitung“ egy közleménye szerint az Északi tengerben egy egyszerűen hozzáférhetlen, majdnem függőleges meredekségű sziklássziget fennsíkján egy tojáskereskedő telepedett le, aki 10 férfit és 20 nő munkást foglalkoztat. Mindnyájan a tengeri madarak tojásainak felkutatásával és összeszedésével foglalkoznak. A tenger vízi madarainak legnagyobb része rendkívül óvatos és nemcsak a legmeredekebb sziklák övezte hasadékokban fészkel, hanem leggyakrabban olyan helyeken, melyek a följük hajló sziklák védelme alatt egyszerűen hozzáférhetlenek. De bárhol legyenek is a fészkek, a tojásszedők azokat a legnagyobb életveszély közepette megközelíteni igyekeznek. Két-három munkás nekidúlve egy kötélén lebecsájtják társukat a legveszedelmesebb szikla-

IRODALOM.

Aquila. Magyar Ornithologiai központ folyóirata. Szerk. Hermann Ottó. XIV. évfolyam 1907. A Hermann Ottó vezetése alatt álló intézet európai tekintéllyel bíró szakközlönyének legújabb évfolyama egy 380 lapra terjedő negyedret kötetben megjelent a szokott két-nyelvű kiadásban gazdag és értékes tartalommal, melyből a következőket emlíjtük meg. A kötet első közlemény gyanánt Pungur Gyula tanárról való megemlékezést foglalja magában, Herman Ottó tollából egy sikerült arckép kíséretében (Vezényi Elemér rajza). A magyar ornithologiai intézet ritka jellemű és nagy és sikeres munkásságú tudósának elhunytáról annak idején mi is megemlékeztünk. Herman Ottó a kiváló tudós, a hű barát és a fáradhatlan munkatárs érdemeit fényes tollal és meleg szívvvel méltatja e sorokban és egy mutatványt közöl a Pungur Gyula által szerkesztett „Magyar Állatnevek szótára“-ból. E közleményt befejezi Pungur műveinek felsorolása. Ezt követi ugyancsak Herman Ottó tollából a tarvarjuról irt közlemény, melyben Herman Ottó a felmerült ellenvéleményeket alapos cáfolat alá veszi. Herman Ottó még „A déli fény“ cím alatt érdekes adatokat közöl vonuló madaraink teletetéséhez.

Schenk Jakob „A madárvonulás Magyarországon az 1906. év tavaszán“ cím alatt a szokott alaposággal közli a nagy szorgalommal feldolgozott adatok halmazát, mely nagy értékű munkát kapcsán Hegyfokyi Kabos „Az 1906. évi tavaszi madárvonulásról és az időjárásról“ szóló adatok összefoglalását közli. Ugyanő általában is foglalkozik a madárvonulás és az időjárás egymáshoz való viszonyáról. Következnek madárvonulási adatok Szent-Pétervárról és a Danakil-földről, melyeket Kaygorodoff és Kittenberger közölnek. Chernel István „Ada-

tok Magyarország madárfaunájához" cím alatt az utóbbi években tett megfigyelései közül azokat közli, melyek az érdekesebb madárfajokra vonatkoznak. Csiki Ernő madaraink táplálkozása tekintetében évek óta folytatott vizsgálatok eredménye gyanánt a IV. közleményt teszi közzé. Lodge R. B. megfigyeléseket közöl a Pelecanus Crispusról, Cerva Frigyes pedig fészek- és tojásisme megfigyeléseket. Ruskin Butterfield W. az alfajok elnevezéséről értekezik az ornithológiában. E kisebb közleményeket egy terjedelmes és érdekes jelentés követi: „Az 1907. évi sáskajárás a Hortobágyon és a madárvilág” cím alatt, melyet Schenk Jakab, az M. O. K. tagja szerkesztett és mely összegezi azoknak a megfigyeléseknek eredményeit, melyeket a szerző a Hortobágyon tett, midőn a marokkói sáska tömeges fellépésének ötletéből a madárvilág befolyásának tanulmányozása céljából Darányi Ignác földmivelésügyi miniszter úr által a helyszínére kiküldetett. Ugyancsak Schenk ismerteti az urali bagolynak Magyarországon az 1906/07 telén megfigyelt tömeges megjelenését. Csörgey Titus „Gyakorlati madárvédelmünk állami eszközei és intézményei” cím alatt jelentést tesz az eddigi történekről. E tömör és minden állatbarátot és madárvédőt érdeklő közleményből röviden csak annyit említhetünk meg, hogy míg a gyakorlati madárvédelmet Németországban a társadalom karolta fel és fejlesztette hatalmasan, addig nálunk, mint oly sok más irányban az állam, a kormány lépett közbe. Darányi Ignác földmivelésügyi miniszter volt az, aki Herman Ottó és Chernel előző tudományos munkálatainak kapcsában Berlepsch világhírű telepein a gyakorlati madárvédelem tanulmányozására Csörgey Titust kiküldötte. Ugyancsak ő a M. O. K. és a Kőszegi Állatvédő Egyesület közbenjöttével a kereskedelemügyi miniszterrel egyetértve abba a helyzetbe hozta ifj. Kühnel Márton fűrészgárát, hogy a mesterséges fészekoduk gyári előállításába foghatott, önként érthetőleg a M. O. K. szakszerű felügyelete és ellenőrzése mellett. Felállított a margitszigeti madárvédelmi mintatelep, kiadott és ingyen kiosztatott sok ezer példányban a M. O. K. adjunctusa, Csörgey Titus által irt „Utmutató a mesterséges fészekodvak alkalmazásához.” A múlt év elején a földmivelési miniszter elrendelte az állami erdőkben a fészekoduk tömeges felállítását. Már az első megrendelés 3681 fészekodut, 4 etetőkunyhót és 57 etetőszekrényt foglalt magában. Ugyancsak múlt év elején a kereskedelemügyi miniszter a gyárnak egy második odufurógépet engedélyezett. E jelentés részleteire esetleg még visszatérünk. Számos apró közlemény egészíti ki a gazdag tartalmú kötetet.

—yi—

HIREK.

Állatvédelmi törekvések. Nagybányán *Alexy Kornél* állami iskolai igazgató állatvédő egyesület alapításán fáradozik. Nem lehet kétséges, hogy a lelkes ügybarát — ki egyébiránt a „Nagybánya és Vidéke” című lapban, mint lapunk ez évi 1. számában jeleztük, szép

felhívást tett közzé a hasznos madarak védelme érdekében — sikerülni fog a célbavett egyesület megalapítása, hiszen ma már alig van vidéke hazánknak, ahol az állatvédelmi ügynek épp úgy mezőgazdaságilag, mint szociológiailag vett fontosságát el nem ismerik. Nagybánya és vidéke lelkes közönségén bizonyára nem is fog mulni az, hogy e szép és üdvös eszme testet öltöjön.

Gazdasági előadások a katonai légénység számára Esztergomban. Az esztergomi állatvédő egyesületnek, illetőleg buzgó elnökének, Marosi Józsefnek egy valóságos vívmányszámba menő, szép sikeréről kell megemlékeznünk, melyről csak azt óhajthatjuk, hogy az minél több követőre találjon. A nevezett elnök abban a meggyőződésben, hogy amit a katona a szolgálat ideje alatt tanul, az egész életére üdvös kihatással lehet, az esztergomi ezred parancsnokánál megpendítette annak előnyeit, ha a légénység a madárvédelem dolgában ismertető előadást hallgathatna. A fölvetett kérdés tárgyalása odavezetett, hogy a légénység számára jan. és febr. hónapokra nézve egy rendszeres gazdasági tanfolyam alakult ki, mely összesen 16 napra kiterjedőleg 32 előadásban szerveztetett. Ez az előadási ciklus ugyszólván mindazt felöleli, amit a gazdának tudnia kell. Eltekintve a gazdaság különböző ágaitól, belefoglalva a madárvédelmet is, külön előadások szólnak a gazdálkodási rendszerekről, a takarékoságról, az adó és adóztatásról, a mezőgazdasági törvényekről, a szövetkezetekről, a munkásviszonyokról, a pénzről, stb. Ennek a szép intézménynek létrejövetele diszére válik az eszme megpendítőjének, Marosi állatvédő egyesületi elnöknek, Hesz ezredparancsnoknak és az esztergomi iskolák lelkes és emberszerető tanférfiainak, akik heti 36 egész 46 órai hivatalos elfoglaltságuk mellett is meghozták az áldozatot és elvállalták az előadások tartását.

—yi—

A bécsi állatvédő egyesület abban az irigylendő helyzetben van, hogy most a császár 60 éves uralkodásának ünneplése alkalmából elhatározhatta, hogy jubileumi nyugdíjalapot teremt az egyesület alkalmazottjai és azok családtagjainak számára.

—yi—

Egyesületi hírek.

A Soproni Állatvédő Egyesület választmányi gyűléseinek fontosabb tárgyai és határozatai.

Az 1907. évi december hó 11-én tartott gyűlésen: a) Az utolsó gyűlés határozata folytán 1908-ban az Erzsébet-ligetben felállítandó nagy madáretető házat illetőleg első titkár a szükséges intézkedéseket megtette.

b) Az O. Á. V. E. küldött 40 darab ingyenes Gyermekek-naptárt mintául való szétküldésre. Ezek szét lettek küldve a tanintézetekhez, amelyek eddig összesen 867 darab naptárt vettek.

c) A soproni siketnémák intézetének az idén is karácsonyi ajándéku meg lesz küldve 53 darab Gyermekek-naptárt.

d) A kőszegi állatvédő egyesület figyelme fel lett hiva egy, Vaskomjáton történt durva állatkinzási esetre. A kőszegi egyesület elnöke illetékes helyen nyomban feljelentette és az illető állatkinzó 3 napi elzárással, 50 korona pénzbüntetéssel és 2 korona tanudijjal lett megbüntetve.

e) Az O. Á. V. E. indítványozza, hogy valamennyi magyar állat- és madárvédő egyesület egy szövetség kötelékében egyesíttessék és közli a tervezett felteteleket.

f) X. Pius pápa, O szentsége, a nápolyi állatvédő egyesületnek, ennek nála tavaly történt tisztelgése alkalmával átadta arcképét, erre irott áldását azon szavakkal, hogy ezen áldása mindazoknak szól, akik törekednek az állatok, ezek az Istentől kapott néma szolgálk elleni kegyetlenkedést és durva bánásmódot megátolni.

Ezen örvendetes tény ügyünkre nézve is azért bir fontossággal, mert eddig mindenütt különösen a papság közül nagyon kevesen pártolták ügyünket. Ezért kifejezte ugy a németországi, mint az ausztriai állatvédő egyesületeknek a szövetsége is hálás köszönetét X. Pius pápának azon kéréssel, hogy hozassa tudomására ezen tényt az egész keresztény világnak.

g) Az ebfogó hálóra vonatkozó beadványunkra a rendőrfőkapitány többek között azt válaszolta, hogy ő örömmel fogja elrendelni annak használatát, ha a gyepmestert a háló használatára eredményesen kioktatjuk.

Első titkár indítványozza, hogy egy 10 korona összegű elismerési díj tűzessék ki azon gyepmesteri alkalmazott számára, aki leghamarább megtanulja a hálónak célszerű használatát úgy, hogy a rendőrfőkapitányság annak használatát elrendelheti.

Indítvány elfogadtatott.

h) Az idén megmaradt 9 darab fészekodu, 1 állványos és 1 állvány nélküli madáretető asztal a beszerzési áron el lesz adva.

i) Utolsó gyűlés óta 51 ügy, illetve levelezés intézettel el.

Az 1908. évi január hó 9-én tartott ülésen:

a) Kismartonnak megküldetett az 1907-ben esedékessé vált ingyenes, állványos, madáretető asztal és két fészekodu.

Lakompakra a három évre esedékessé vált 6 darab fészekodu.

b) A Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetségét illetőleg elhatároztatott: hogy egyesületünk belép a szövetségbe és ennek folytán előfizet, ha a szövetség létrejön, az „Állatvédelem“ c. havi folyóíratra minden egyes soproni rendes és minden alapító tagja számára. A vidéki rendes tagokat illetőleg egyelőre még nem lehet intézkedni, mert ezekre vonatkozólag részünkről új intézkedés van folyamatban és jelenleg még nem is tudjuk, hogy mely községekben lesznek ennek folytán tagjaink.

c) Az O. Á. V. E.-hez indítvány küldetett be az utolsó gyűlés határozata folytán, hogy intézzzen egy, valamennyi magyar állatvédő egyesület által aláírott, a németországi és ausztriai állatvédő egyesületekéhez hasonló átiratot X. Pius pápához.

d) A vidéki tagokra vonatkozó, új intézkedést tartalmazó felhívás, illetve meghatalmazás megküldetett 208 sopronmegyei községi iskolának.

e) A múlt év végéig az 1907/08. évi Gyermek-naptárt 930 példányban terjesztettük.

f) Ő főméltósága, herceg Eszterházy, a városi tanács, valamint a kath. és ev. convent is felkérettek, hogy vegyenek a szegény iskolás gyermekek számára Gyermek-naptárakat.

Eddig a kath. convent vett ezen felkérés folytán 202 darab Gyermek-naptárt.

g) Egyesületünk két titkára felkereste a városi gyepmestert. Első titkár átadta neki az utolsó gyűlésnek az ebfogó-hálóra vonatkozó határozatát és megmagyarázta a hálónak helyes használatát.

A Kecskeméti Állatvédő Egyesület választmányi ülése.

Jegyzőkönyv. Felvétellett Kecskeméten az O. Á. V. E. helyi fiókjának az 1908. évi január hó 4-ik napján tartott választmányi üléséről. Jelen vannak Hanusz István áll. főreáliskolai igazgató ur elnöklete alatt: Balogh Dénes, Csornák Gábor, Fűvessy Imre, Gyórfy Balázs, Kerekes József, Kiss Lajos, Mád Dezső, Papp György, özv. Pócsy Györgyné, Selymessy Ferenc, Szakács Ödön vál. tagok Nyirády Ferenc jegyzőkönyvvezető. — Elnök az ülést d. u. 5 óraker megnyitván, a múlt ülés jegyzőkönyvének hitelesítése után I. alelnök előterjeszti, hogy az 1907. évi nov. 30-án tartott vál. ülés jegyzőkönyvének 7. pontjában foglaltakra vonatkozóan hozott határozat azon részére, mely szerint az „Állatvédelem“ megrendelése az egyesület valamennyi tagja számára kötelezővé nem tétetik, — a központi vezetőségtől oly tartalmu levél érkezett, hogy az orsz. szövetségbe való belépésnek elengedhetetlen kelléke, hogy az említett lap valamennyi tag számára megrendeltessék. — Tekintettel azonban arra, hogy az 1 korona tagsági díj mellett az egyesület a lapot 295 tagja számára saját pénztárából 206 korona 50 fillér értékben megrendelni nem képes, érintkezésbe lépett Kada Elek polgármester ural, ki is ezen célra a városi tanács által segélyképen adandó 200 korona összeg megszavazását helyezte kilátásba. — A választmánynak a bejelentés örvendetes tudomásul szolgál s az elnökség a 200 koronás segély megadása iránt a városi tanácshoz beadandó kérelem megszerkesztésével megbizatik. — II. alelnök a központi vezetőség említett tartalmu átirata folytán a következő határozati javaslatot terjeszti elő: A) Mondja ki a választmány, hogy egyesületünk a „Magyarországi állatvédő egyesületek szövetségébe“ belép s az alakítandó szövetség alapszabályainak megfelelően: 1. egyesületünk képviselétére Selymessy Ferenc alelnököt és Koritsánszky János rendes tagot a szövetség alakítandó választmányába küldi; 2. a szövetség megalakulása esetén egyesületünk valamennyi tagja részére az „Állatvédelem“ c. szaklapot megrendeli; 3. a szaklap előfizetési költségeinek fedezésére Kecskemét th. város képviselőtestületétől évenkénti 200 korona pénzsegélyt kér; 4. a múlt évi nov. 30-án tartott vál. ülés erre vonatkozó határozatát a fentiek értelmében módosítja és e tárgyban e határozatnak megfelelően kéri a közgyűlés

hozzájárulását. B) Mondja ki a választmány, hogy a múlt évi november hó 30-án tartott vál. ülésen az 1908. évre összeállított költségvetést az A) alatti határozat és egyéb közbejött körülmények folytán a következően módosítja: Költségelőirányzat az 1908. évre.

<i>I. Bevétel:</i>	
a) 1907. évi pénztármaradvány	22·51
b) 284 rendes tag tagsági díjából	284—
c) az alapító tagok által befizetett 370 kor. alaptőkének 1 évi kamata (1908. jun. 30-án)	15—
d) az ifj. madárvédő liga jelvényeiből megtérül.	20—
e) pénzsegély Kecskemét th. várostól	200—
Összesen	541·51

II. Kiadás:

a) egyleti szolgáló díja	40—
b) 1 darab madáretető kunyhó	30—
c) 80 darab fészekodu (40A + 20B + 20C)	58—
d) ezek szállítási költsége	15—
e) gyermeknapotárak beszerzése	20—
f) 1 q. madárkalács helyben készítve	80—
g) 1 darab etető-kunyhó beüvegezése	4—
h) 500 darab tagsági jegy nyomtatása	10—
i) levelezés (papír, bélyeg, boríték)	30—
j) az „Állatvédelem“ előfizetési díja, 1 védnök, 1 diszelnök, 9 alapító és 284 rendes, összesen 295 tag részére á 70 fillér.	206·50
k) egy már felhasznált, de még ki nem fizetett sirkoszu árá	20—
l) rendőrök jutalmazására	20—
m) egyenleg esetleges kiadásokra	8·01
Összesen	541·51

A határozati javaslatot a választmány elfogadja s jóváhagyás végett ily értelemben terjeszti azt a közgyűlés elé. Egyben pedig javasolja, hogy pénztáros ifj. Csomák Gábor számára a felmentvény a pénztárkészlet átvizsgáló felügyelő-bizottság jelentése alapján adassék meg. Elnök az ülést d. u. 6 órakor zárja be.

Hanusz István s. k., elnök. Nyirády Ferenc s. k., jegyző.

Jegyzőkönyvi kivonat

az O. Á. V. E. kecskeméti fiókjának a városi székház közgyűlési termében az 1908. évi január hó 19-ik napján tartott közgyűléséről.

Jelen vannak Selymessy Ferenc főerdész elnöklete alatt: Baktay Albert, Benkő István, Balogh Dénes, ifj. Csomák Gábor, Forró Lajos, Graselly Miklós, Györffy Balázs, Katona Mihály, Kerekes Dezső, Kerekes József, Koritsánszky János, Lőrinczy Ida, Maurer János, Paál Géza, Pócsy Blanka, Révay László, Révay Lászlóné, Simonyi Gábor, Vidor Jakab és Nyirády Ferenc jegyző, mint jegyzőkönyvvezető.

1. Elnök Selymessy Ferenc a fölötté csekély számban egybegyűlt tagok üdvözlése után a közgyűlést d. u. $\frac{3}{4}$ órakor azzal a megjegyzéssel nyitja meg, hogy a január hó 5-ére összehívott közgyűlést megtartani nem lehetett, mert az alapszabályok 9. §-a szerint a tagok

a megkívánt számban nem jelentek meg. Minthogy ezen újabb összehívott közgyűlés határozatképessége nincsen számhoz kötve, a felveendő jegyzőkönyv hitelesítésére Kerekes Dezső és Katona Mihály rendes tagokat kéri föl.

2. Titkár részletesen beszámol az egyesület egy évi fennállásának történetéről s hű képet ad az egyesület rövid ideje, de máris eredményesnek ígérkező működéséről.*

3. Paál Géza áll. főreáliskolai tanár tartotta meg ezután a tél apró inségeseinek életéből merített, megkapóan szép és tanulságos felolvasását, amely felolvasás szövegét a közgyűlés elnök indítványára már a legközelebbi időben kinyomatni és az egyesületi tagok között szétosztani rendelt.

4. Elnök előterjeszti a választmánynak a kedvezményes állatgyógyítás életbeléptetése tárgyában hozott oly értelmi javaslatát, mely szerint az egyesület azon állattartó tagjai, kik a tagsági díjon kívül minden két darab állat után 1 koronát fizetnek (minek megtörténtét pénztárnok a tagsági jegyen igazolja), beteg állataikat az egyesületi állatorvoshoz vezethetik, ki azokat az első segélyben részesíti s a további gyógykezelésre nézve szükséges utasításokat megadja.

A közgyűlés ezen javaslatot egész terjedelemben elfogadja, a közgyűlési jegyzőkönyvhöz csatolni rendeli és a kedvezményes állatgyógyítás életbeléptetésével kapcsolatos teendők végzésével a választmányt bizza meg. Egyben elhatározza, hogy ez év végével, ha e tárgyban a kísérlet bevált, a kedvezményes állatgyógyítással a jóváhagyott alapszabályokat kiegészíti. Egyesületi állatorvosul elnök javaslatára Forró Lajos állatorvost egyhangú lelkesedéssel megválasztja arra az esetre, ha a tagok oly számban kívánják a kedvezményes állatgyógyítást igénybe venni, hogy annak megkezdését a választmány érdemesnek tartja.

5. Elnök előterjeszti az anyaegyesületnek az országos szövetség megalakítása s ezzel kapcsolatosan az „Állatvédelem“ megrendelése tárgyában megküldött körlevélre vonatkozó választmányi javaslatot.

A közgyűlés a javaslatot egész terjedelmében elfogadja, azt ezen jegyzőkönyvhöz csatolni rendeli, s megbizja az elnökséget a városi tanácshoz a 200 kor. segély megadása iránt beadandó kérvény megszerkesztésével s ennek eredményéhez képest az anyaegyesületnél a szövetségbe való belépés bejelentésével. A helyi fiók képviselőtére a választmány javaslatához képest Selymessy Ferenc alelnököt és Koritsánszky János rendes tagot küldi ki.

6. Pénztárnoknak a múlt évi zárszámadásra,

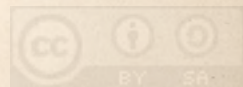
7. jegyzőnek az 1908. évi költségvetésre vonatkozó jelentését a közgyűlés jóváhagyólag tudomásul veszi s pénztárosnak a felmentvényt megadja.

8. Elnök indítványára a közgyűlés egyhangúan hozzájárul ahhoz, hogy az erdei apró szárnyasok táplálékul szolgáló 1 q. madárkalács (helybeli készítmény) beszereztessek, nemkülönben, hogy a pusztai iskolák tanítóinak a madárvédelmi oktatás céljaira 80 darab mesterséges fészekodu osztassék szét.

A közgyűlés $\frac{3}{4}$ órakor ért véget.

* Kivonatilag ezt is ösmertetni fogjuk.

Szerk.

Szentgotthárd és vidéke állatvédő egyesületének választmányi ülése.

Szentgotthárd és vidéke állatvédő egyesülete folyó évi február hó 5-én a szentgotthárdi róm. kath. elemi iskolában választmányi ülést tartott.

Káposztássy Jusztinián elnöklele alatt jelen voltak: Czigány János, Fodor Árpád, Huber Miksa, Pum Károly, id. Reischl Gyula, Schaffer Imre dr. és Urweisz József.

A) Az elnök fölszólítására *Fodor Árpád* alelnök a következőket terjeszti elő:

1. Az O. Á. V. E. elnöksége levélben megköszönte az együletnek az Orsz. Szövetségbe való belépését és üdvözölte a kiküldötteket.

2. Az „Állatvédelem“ c. szaklapot 156 példányban rendelte meg az elnökség és a januári számot már meg is kapta minden tag. Ebben megvan a legutóbbi változásról való tudósítás.

3. 300 drb Gyermeknaptárt hozatott az elnökség és karácsonykor szétküldte a járás összes iskoláinak, melyeknek száma 60. A helybeli áll. főgimnázium I. osztályának mind a 42 tanulója ingyen kapott 1—1 példányt, a II. osztálynak mind a 21 tanulója megvette 10 fillérijével ennek fejében csoporttagul vétetett fel az osztály.

4. Új tagnak jelentkezett Kocziha Endre helybeli postatiszt.

5. A földmivélsügyi minisztérium 50 példányt küldött Csörgey Titusz madárvédelmi Utmutatójának II. bővített kiadásából. Ez ajándékot a Magyar Ornithologiai központ eszközölte ki az alelnök kérelmére.

A választmány megbizta az elnökséget, hogy jegyzőkönyvi hálás köszönetét tudomására hozza a földmivélsügyi minisztériumnak és a M. O. K.-nak.

6. Ezeket az Utmutatókat, meg Kukuljevič József dr. madárvédelmi szakmunkáját szétküldte az elnökség a járásbeli iskoláknak. E küldeményekhez tanulójegyeket csatolt, valamint felhívást, melyben a következőket kérte: a) az „Állatvédelem“ és az „Utmutató“ tartalmának terjesztését, b) a Gyermeknaptár terjesztését, c) a pénztárosnál ingyen kapható madáretető házikók és fészkelő oduk elszállítását, d) tagok gyűjtését, e) a tanulójegyek aláíratását, a téli etetésre s az általános állatvédelemre való buzditást, végre az iskoláknak csoporttagokul való beíratását.

B) *Pum Károly* pénztáros jelenti, hogy a legutóbbi nagyobb kiadások a következők: 1. Az „Állatvédelem“ előfizetési díjai 109 kor. 62 fill. 2. Gyermeknaptárak 21 kor. 08 fill. 3. Két métermázsa madáreleség 55 kor. 4. 50 drb fészkelő oduk ifj. Kühnel Márton baranyakarászi gyárából 42 kor. 13 fillér (ezeket be is mutatta a pénztáros). 5. 10 drb etetőasztal 30 K.

C) A közgyűlés idejét és helyét tűzte ki a választmány. Az évi rendes közgyűlés március 8-án, vasárnap d. e. fél 11 órakor lesz a városháza nagytermében. Az elnök megnyitó beszédét, az alelnök pedig előadást tart a madarak és fák napjáról. A 3 év leteltével általános tisztújítás lesz. A közgyűlés tágabb körű hirdetésével megbizta a választmány az elnökséget. *Fodor Árpád*.

¶ **Krassó-Szörény Vármegyei Állatvédő Egyesület** december hó 28-án tartotta közgyűlését, melyen a tagok

szép számmal voltak jelen. Elnök: Almásy Andor erdőigazgató, jelentette, hogy az alapszabályok jóváhagyva visszaérkeztek. A tagok száma 150-re emelkedett, alapító tag 9 van. Legutóbb Jorga János lépett be alapító tagnak. Pénztárosnak megválasztott Schilinger József, titkárnak Bröstel kir. tanf. tollnok.

Főtítkár (Tafferner Béla) előadja a lefolyt évben történeteket. Azután a jövő évi munkaprogramm állapított meg, melyből megemlítjük, hogy az egyesület még 4 madár-etetőt fog felállítani, még pedig a g. kel., g. kath. és izraelita iskola udvarán. Az anyaegyesület által kiadott „Állatvédelem“ című lapra felhívja a főtítkár a tagok figyelmét, melyre 72 fillér kedvezményes áron a tagok a titkárnál előfizethetnek. Megjelenik havonként s az előfizetési ár egész évre bérmentes küldéssel van érte. (Ez a kijelentés félreértésen alapul. Az Országos Állatvédő Egyesület 70 fillérnyi rendkívüli leszállított előfizetési díj mellett állította rendelkezésére az „Állatvédelem“ folyóiratot azoknak az egyesületeknek, amelyek a Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetségéhez csatlakoznak és a fenti áron valamennyi egyesületi tag számára együttesen és kötelezőleg a közlönyt megrendelik. Az O. Á. V. E.-nek a 70 fillérnyi előfizetési díjjal járó nagy áldozatot csak a szövetség létrejötte és megerősödése érdekében volt szabad és lehetséges elvállalnia. Időközben a félreértés helyreigazított és örömmel jelezhetjük, hogy az egyesület a szövetséghez csatlakozik. Szerkesztő.)

Az egyesület a vármegye területén, ahol ez iránt óhajtasukat az elnökségnél kifejezik, az állat-, főleg a madárvédelemről előadásokat fog tartatni. Távolabb fekvő helyekre azonban csak az esetben küld ki az egyesület valakit, ha a község az illető ellátásáról és utiköltségének megtérítéséről gondoskodik. A madárvédelem eszméinek terjesztésére az egyesület Chernel I. füzetét kívánja beszerezni s a tagok között „tagilletmény“ címén szétosztani.

Ezek után a pénztáros számolt be az évi bevétel és kiadásokról s egyuttal megállapított a jövő évi költségvetés.

Az Országos Állatvédő Egyesület kiadásában

megjelentek és az egyesület helyiségében (Budapest, IX., Ernő-utca 11—13) kaphatók:

AZ OKSZERŰ MADÁRVÉDELEM ESZKÖZEI. Irta Chernel István, a Köszegi Állatvédő Egyesület elnöke. Ára 30 fillér.

ÁLLATVÉDŐK TÖRVÉNYKÖNYVE. Az állatvédelemre vonatkozó összes és az állategészségi nevezetesebb törvények és rendeletek gyűjteménye. Irta: K. Nagy Sándor, pestvidéki kir. törvényszéki bíró. Ára 60 fillér.

AZ EMBER ÉS A KUTYA. Védekezés a veszethez ellen. Irta: K. Nagy Sándor, pestvidéki kir. törvényszéki bíró. Ára 30 fillér.

AZ ORSZÁGOS ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLET HUSZONÖT ÉVI MŰKÖDÉSE és az állatvédelmi törekvések Magyarországon. Irta: Máday Izidor. Ára 1 K.

ÁLLATVÉDELEM

A MAGYARORSZÁGI ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLETEK KÖZLÖNYE
KIADJA AZ ORSZÁGOS ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLET BUDAPESTEN

IX., ERNŐ-UTCZA 11-13. sz. TELEFON 85-12.

Ezen lap közleményeinek utánnymását nemcsak szívesen megengedjük,
hanem tisztelettel kérjük is.

Megjelenik egyszer havonként. ○○ Előfizetési ára 1 évre 2 korona.

V. ÉVFOLYAM

1908 MÁRCIUS

∴ 3. SZÁM ∴

TARTALOM: A Madarak és Fák napja. — Lókimélő berendezések uthágóknál, földkiemeléseknél. — A székesfőváros tanácsának újabb óvintézkedései az ebek veszettsége ellen. — Állatvédelem az iskolában. — Utmutató a mesterséges fészekodvak alkalmazásához és egyéb madárvédelmi intézkedésekhez. — *Állatok világa:* Állatok, melyek vizet nem kívánnak. — Macska, mint életmentő. — A legapróbb fajta majom. — Állatok egymás között. — *Szemle:* Egy új állatvédő egyesület története. — Felhívás valamennyi olvasóinkhoz állatvédő szabályrendeletek érdekében. — *Vegyesek:* A madártollaknak és hulláknak kalapdísz gyanánt való használata ellen. — *Hírek:* Személyi hírek. — Chernel István és az Országos Állatvédő Egyesület. — Egy Pozsonyban alakítandó állatvédő egyesület. — Állatvédő egyesületek alakítása Vas megyében. — A budapesti vetőmagvizsgáló állomás és a madárvédelem. — A sün (*Erinaceus europaeus* L.) természetrajzához. — *Irodalom:* A madár-bírák. — Az angol kir. madárvédő egyesületek — *Egyesületi hírek:* A Kecskeméti Állatvédő Egyesület első évi működése. — Szentgotthárd és Vidéke Állatvédő Egyesületének közgyűlése

A Madarak és Fák Napja.

Az 1906-ik év tavaszán adatott ki Apponyi Albert gróf vallás- és közoktatásügyi miniszter emlékeztető rendelete, melyben az Országos Állatvédő Egyesület kérelmére a Madarak és Fák napjának megünneplését az ország valamennyi népiskolájában meghonosította.

Az Országos Állatvédő Egyesület abban a fölterjesztésben, melyben az új intézmény rendszeresítését kérte, kifejezést adott abbéli készségének és komoly szándékának, hogy tehetségéhez képest fogja támogatni a néptanítókat abbéli feladatukban, hogy a Madarak és Fák Napját minél szebb és jelentősebb iskolai ünneppé avassák.

Az O. Á. V. E. vállalkozása értelmében mindenek-

előtt azon volt, hogy a néptanítók kezébe oly munkákat juttasson, melyek a Madarak és Fák Napja megünneplésének mikéntjére és a tartandó előadások tartalmára és alakjára nézve utmutatást nyújtsanak. Az O. Á. V. E. ebbeli törekvése érdekében több irányban tett lépést és intézkedést.

Mellőzzük itten mindezeknek felsorolását és csak azokat említjük meg, melyek, mint már befejezett tények, a közönséget érdekelhetik.

Az O. Á. V. E. az 1906-ik év vége felé irodalmi pályázatot nyitott a Madarak és Fák Napja mikénti megünneplését ismertető munkákra. A pályázati határidő betartása és a pályaművek elbírálása szükségképpen annyi időt vett igénybe, hogy a díjazott pályaművek a múlt évben kellő időre meg nem jelenhettek. Ehhez

járult még, hogy a díjazott munkák szerzői a bírálók kívánságaihoz képest még némi módosításokat eszközöltek munkáikon. A díjazott pályamunkákat, melyeknek szerzői K. Nagy Sándor, Vaday József, Tafferner Béla, Fehér Jenő és Hirsch József, az O. Á. V. E. egy kötetben egyesítve most nyomtatja és azokat díj nélkül állítja a néptanítók rendelkezésére.

Mivel, mint említettük, a múlt évben ezek a munkák még nem voltak kiadhatók, az O. Á. V. E. Vaday Józsefnek „A Madarak és Fák Napja” című, 1907-ben megjelent és a pályázatban szerepelt munkájával össze nem tévesztendő művét vásárolta meg nagyobb számu példányokban és azt díj nélkül adta ki az eziránt érdeklődő néptanítóknak. Ennek a munkának példányai is, amig a készlet tart, a néptanítók rendelkezésére állanak.

Ugyancsak díj nélkül állítjuk rendelkezésére a néptanítóknak a Csörgey Titus, a Magyar Ornithologiai Központ adjunktusa által irt és Darányi Ignác földmivvelésügyi miniszter ur által nagyobb példányszámban adományozott „Utmutató a mesterséges fészekodvak alkalmazásához és egyéb madárvédelmi intézkedésekhez” c. munkát.

Vége 30 fillérsnyi ár ellenében rendelkezésére áll az érdeklődőknek a Chernel István által irt és az O. Á. V. E. által kiadott „Az okszerű madárvédelem eszközei” c. műve.

A Madarak és Fák Napja intézményének jelentőségét és kihatását az O. Á. V. E. emelni kívánta azáltal is, hogy elsősorban a népiskolák körében megindította az Országos Ifjusági Madárvédő Liga szervezését, melynek érdekében felhívást intézett a Néptanítók Lapjában az elemi iskolák tanítóitól és egy külön, a gyermek értelméhez és fölfogásához mért szöveget az 1907/8. évi Gyermeknaptárban a népiskolákat látogató gyermekekhez. Ugyancsak ebből a célból az O. Á. V. E. megfelelő nyomtatványokat készítetett és tart készletben, melyek az Országos Ifjusági Madárvédő Liga tekintetében követendő eljárás egységes voltát célozzák és melyek szintén díj nélkül állanak a néptanítók rendelkezésére. Ezekre ezuttal azért hívjuk föl az érdeklődők figyelmét, mert a Madarak és Fák Napja jelentőségének emelése érdekében fekvőnek találjuk azt, ha ott, hol erre a néptanítók a gyermekeket kellőleg előkészítették, körükben a madárvédő ligát is meghonosítsák.

A fősorolt munkák és nyomtatványok szétküldeése tekintetében a következőkre figyelmeztetjük az érdeklődőket. Az O. Á. V. E. sokoldalú feladatához és teendőihez képest aránylag korlátolt anyagi viszonyai nem engedik meg, hogy a munkákat tömegesen adjuk ki egy-egy megrendelő címére, hanem arra kell törekednünk, hogy a korlátolt mennyiségű készletből csakis a valóban érdeklődők részesedjenek. És azért arra kérjük az érdeklődőket, hogy csakis annyi példányt kérjenek, amennyire az egy helyben vagy testületben levő tanerőknek okvetlen szükségük van.

Ezek után azzal a kéréssel fordulunk mindazokhoz, akik az állatvédelem eszméjének az iskolában való terjesztését, mint az erkölcsi nevelés egyik leghathatóbb tényezőjét elismerik, hogy körükben hassanak oda,

hogy a Madarak és Fák Napja az iskolában megfelelő előkészítés és ünneplés tárgyát képezze.

Említett kérésünkkel fordulunk a vidéki állatvédő egyesületekhez, az egyházi és iskolai hatóságokhoz és kiváltképpen a népiskolák tanítóihoz és tanítónőihez.

Azoktól a tanítóktól és tanítónőktől, akik népiskoláinkban a gyermekeket oktatják és nevelik, elsősorban várjuk és reméljük azt, hogy szem előtt tartván a Madarak és Fák Napjának jelentőségét, évközben is kiváló figyelemet fognak fordítani arra, hogy a gyermekekkel megismertessék és megkedveltesék a természetet, benne a növényeket és állatokat, fákat, cserjéket és madarakat, meg fogják értetni a gyermekekkel a madarak és fák kimelésének és megbecsülésének szükségét és előnyét, egyszóval a természet iránt való szeretet jegyében fogják nevelni a gyermekeket és az így előkészített tanítványaikkal méltó módon fogják megünnepelni a tavaszi időszak beálltával a Madarak és Fák Napját, hogy annak jelentősége mélyen bevésődjék a gyermekek szívébe és annak nyoma megmaradjon a felnőttekben is.

Országos Állatvédő Egyesület.

Lókimélő berendezések uthágóknál, földkiemeléseknél.

Ilyes berendezkedésről szólottam már egyszer az „Állatvédelem” első évfolyamában. A beállott építkezésnél s a főváros majd minden nagyobb — különösen Duna-jobbparti — uthágóinál ugyszólván napirenden levő lósanyargatásokat látva azonban, idő és alkalomszerűnek vélem ezt a dolgot megint szóba hozni s két berendezkedést ismertetni, mely a jelzett célt szolgálja.

Az egyik Cleveland-ban, Amerikában működik s nem más, mint u. n. mozgó (guruló) járda, fogatoknak, terhelt járműveknek alantabb fekvő helyekről magasabban fekvő helyekre való továbbítására. E készüléket ott, az alsó városrészben fölhalmozott teherárúknak (kivált fának, szénnak) a város 65 lábnyival magasabban fekvő részébe való átszállítására használják.

A Smead őrnagy által föltalált ezen mozgó-járda (jobban mondva talán: guruló hidlás vagy szárazföldi komp) harántul egymás mellé redőnyszerűen elhelyezett s összecsatolt gerendákból álló hosszú, végnélküli hidlás, mely 400 apró kereken mozgattatik tova villamos-sággal hajtott hevederek segítségével. A terhes fogatok a mozgó utra fölhajtvá, azon rögzítettnek s föltekve fölszabadíttatnak és úgy vonatnak aztán a már sik uton tovább a lovak s egyéb állatok által, melyek együtt maradtak fölvezetés közben is járművükkel.

Mint hogy a végnélküli mozgó-hidlás bármely pilanában megállítható, arra fel- és arról lejutniok a fogatoknak sorjában lehetséges. Az ár, amit fizetni kell e továbbításért, rendkívül csekély.

A másik ilyen lókimélő berendezkedés nemkülönbözetben guruló, végnélküli hidlás, mint az előbb leirt, de földkiemelésekre van konstruálva s célja fölöslegessé tenni azt, hogy az igavonó állatok a mélységből von-

tassák ki a terület. A földmunkások a mélyben e fölfelé guruló kompra lapátolják a terület, az felhordja, a fenn mellé helyezett szekerekbe be is önti, úgy hogy a kocsisnak csak az elegyengetést kell végeznie s ha tele van a járműve, indulhat, hogy más jármű foglalja el helyét.

Az egész gépezet, melyet nemkülönben motorerő hajt, a szükséghez képest meghosszabbítható, megrövidíthető s jobbra-balra is elmozdítható, tehát beállítható.

E készülék — mint az „Anwalt der Tiere“ írja — még csak kisszabásu modellben került bemutatás alá, de bizonyára nagyban is beválik, nagy előnyére embernek, állatnak, építőnek és építettöknek vagy árkoló s egyéb földmunka végzőjének.

Tekintettel arra, hogy az elől említett, hasonló lókimelő berendezésre vonatkozó ismertetés 1901-ben s illetőleg akkor jelent meg, mikor az „Állatvédelem“ olvasóinak száma jelentősen kevesebb volt, mint ma, talán indokolt ama közleménynek szó szerinti felújítása, annál inkább, mivel abban egy ma is hatályban levő, de feledésbe ment főkapitánysági rendelet foglaltatik.

Ez a közlemény a következő:

Földkiemelés az emberek és állatok lehető védelmével

Az „Országos Állatvédő Egyesület egyik közgyűlésén a munkás állatok túlterheléséről előadást tartván, többek között a következőket is mondtam:

„Amennyiben a legiszonyabb lóhóhérolások homok- és kavicsbányákban és építkezési földkiemeléseknél és törmelékelhordásoknál folynak, köteleztessenek a homok- és kavicsbányák tulajdonosai s az építkezési vállalkozók arra, hogy a fogatok számára járható utakat létesítsenek akár mozgatható vasuti sinek lerakásával, akár hidlások készítésével; vagy köteleztessenek, hogy a homok-, kavics- és földkiemeléseket a járható utra gépekkel hajtsák végre.“

Azóta Budapest székesfőváros főkapitánya erre vonatkozólag a következő rendeletet adta ki:

27449. szám. fk. I. 98.

Rendelet.

Az építkezéseknél és építési anyagoknak mélyebben fekvő helyekről való kifuvarozásánál napirenden levő állatkinzások meggátolására az 1881. évi XXI. t.-c. 11. §-a alapján a következőt rendelem:

Építkezéseknél, csatornák készítésénél, homok- és kavicsbányákban, valamint minden oly helyen, hol föld, homok, kavics vagy más építési anyag az építési gödörből vagy egyéb mélyen fekvő helyből lovak által vont járművekkel kifuvaroztatik, köteles az építkezés vagy a vállalat vezetője arról gondoskodni, hogy azon esetre, ha a talaj nem elég kemény, az építési gödörből az utcaszínig deszkából vagy egyéb szilárd anyagból elegendő szélességű padló (dobogó) készíttessék, melyen át a

vonó állatok az építkezési anyagot a talajba való be-süppedés nélkül fel- és leszállíthatják.

Ilyen padló (dobogó) nélkül építési anyagot süppedékes talaju helyről fuvarozni tilos.

Azon építőmester, építésvezető, vállalkozó vagy fuvaros, ki ezen rendelet ellen vét, kihágást követ el és az 1879:XL. t.-c. 86. §-a értelmében fog büntettetni az illetékes ker. kapitányság által.

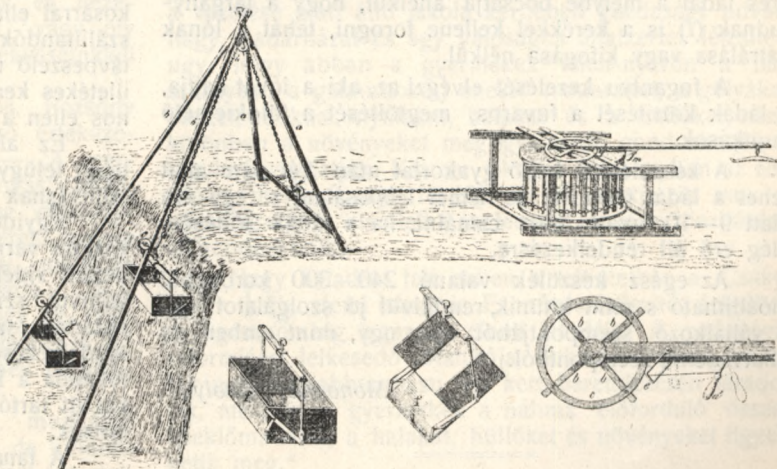
Budapesten, 1898. június 7-én.

Rudnay Béla s. k., főkapitány.

Bizonyos, hogy ilyen dobogók, hidlások felállításával jelentősen meg van könnyítve a dolga embernek, lónak egyaránt; azonban, hogy az emelő gépekkel való földkiemelés mégis jóval egyszerűbb, vagyis sokkal kevésbé körülményes és tökéletessége mellett aránylag olcsó, az azt hiszem a következőkből nyilvánvalóvá lesz.

Külföldön s nevezetesen Németországban az egyszerű olcsó és mégis igen célszerű földkiemelő készülékek nem pusztán állatvédelmi, hanem a pénzügyi előnyök szempontjából is általánosan használtak. Az ilyen készülékeknek egyik — lóerőre berendezett — formáját, melyet Schadwinkel konstruált, abban a hitben ismertetem e helyen, hogy tekintve annak idő- és lókimelésben és aránylagos olcsóságában rejlő előnyeit, homok- és kavicsbánya tulajdonosok, építkezési vállalkozók stb. e készülék felállítása és alkalmazására kedvet kapnak.

A készülék, mint az itt levő rajzok mutatják, áll 2 db körülbelül 5 méter hosszú (1-ső ábra *aa*) és két darab körülbelül 10—12 méter hosszú (1-ső ábra *bb*) erős farudból. Ez utóbbiakat — mint a rajz mutatja — a gödörben, az előbbieket a gödörön kívül kell akként elhelyezni és felső négy végükön vaskapocscsal úgy összekötni, amiként az ábra mutatja. Eképen az egész egy oly állványt képez, amelynek lábai tetszés szerinti távolságba helyezhetők el egymástól és illetőleg bocsáthatók le a hosszabb lábak a gödörbe. E lábakon egy-egy fa-csiga (*cc*) mozog, melyek horoggal vannak ellátva, hogy abba a vaskengyellel (*dd*) ellátott földszállító láda

(*ee*) fel legyen akasztható. E ládát (2-ik ábra *f*) a kengyel vízszintesen tartja, de rugalmas, izületes, vassarkas készüléke segítségével egyik oldala (3-ik ábra *f*) lebillenthető, hogy abból ekként a föld kiürüljön. E ládát a gödörben tele töltik, felhúzzák s tartalmát az állvány alatti szállító szerkezebe ürítik. A felhúzás kötél vagy lánc (1-ső ábra *g*) segítségével történik, mely lánc előbb egy, az állvány tetején megerősített csigán (1. ábra *h*), aztán egy másik, az állvány rövidebb lábaira keresztben ráerősített rudra kötött csigán (1. ábra *i*) van körülvezetve és lóerő segítségével járgány-kerék (1. ábra *k*) igénybevételeivel húzzák. Az üres láda saját súlyánál fogva ereszkedik le a mélybe, hol kikapcsolatik s helyébe az időközben megtöltött másik láda akasztatik s húzzák föl és ürítetik ki, ismét a szállító szerkezebe.

Egy láda ürfogata $\frac{1}{4}$ köbméter, úgy hogy 3—4 ily láda földtartalma ad egy közönséges fuvar.

A járgánykészülék szerkezetére nézve még meg kell jegyezni, hogy a lánc fölcavarására szolgáló kerék (1. ábra *k*), mely a (*l*) rudnál fogva egy ló által körben mozgattatik, (*s*) hengerével úgy van konstruálva, hogy a (*m*) fogantyúnál fogva a rudba beakasztható, mikor is a kerék forgatása a lóerő által eszközöltetik és abból kiakasztható (4. ábra *ed*), mikor a kerék a rudtól felszabadulva, a láncon függő ládát a gödörbe leereszti anélkül, hogy a lónak hátrálnia kellene, vagy azt kifogni szükséges volna.

A kerék tengelye ugyanis (4. ábra *a*) egy vas-kereszttel (4. ábra *b*) áll fix összeköttetésben s a keresztre a (*c*) vaskoszoru van ráerősítve. A keresztvas végei a koszoruvason, mint látjuk, túlérnek; ha már most a feltöltés felhúzója a cél, úgy a (*d*) fogantyúval az (*e*) vaskengyel a (*c*) koszorúhoz nyomatik, a kereszt vége (foga) tehát a kengyelbe beakad és akkor a kerék, melyre a lánc tekerődik, a rudnál fogva körben mozgattatik s ekként a lánc rátekeredik, ha pedig a kiürített láda lebecsátása a cél, a (*a*) fogantyúnál fogva a (*e*) kengyel föloldatik a vaskereszt fogából s ekkor a lánc, a láda súlyának hatására magától letekeredik, vagyis az üres ládát a mélybe bocsátja anélkül, hogy a járgányrudnak (*l*) is a kerékkel kellene forogni, tehát a lónak hátrálása vagy kifogása nélkül.

A fogantyú kezelését elvégzi az, aki a lovat hajtja, a ládák kiürítését a fuvaros, megtöltését a földkiemelő munkások.

A készülékkel kellő gyakorlat után két perc alatt lehet a ládát felhúzni és ismét lebecsátani s egy óra alatt 9—10 fuvart lehet csinálni, ha a ládák töltésére elég erő áll rendelkezésre.

Az egész készülék valami 240—300 koronából előállítható s mint kitűnik, rendkívül jó szolgálatot tesz a vállalkozó szempontjából épp úgy, mint ember- és állatvédelmi szempontból.

Monostori Károly.

A székesfőváros tanácsának újabb óvóintézkedései az ebek veszetzége ellen.

A székesfőváros tanácsa az Országos Állatvédő Egyesületnek az ebveszettség ellen való intézkedések tárgyában benyújtott kérvénye tekintetében folyó évi január hó 28-án 259970/1097—VIII. ü. o. szám alatt a következő határozatot hozta.

„Az ebveszettséget a székesfőváros területén, mint azt a tapasztalás bizonyítja, legtöbbször gazdátlan kóbor ebek terjesztik s nevezetesen leggyakoribb terjesztői a betegségnek azok a vidékről bejövő ebek, melyeket a fővárosi piacokra és vásárterekre bejövő vásárosok magukkal hoznak s mely ebek azután itt magukra hagyva éhen-szomjan a fővárosban el-kóborolnak.

Hogy a veszetzégnek a főváros területén ily módon való terjesztése a lehetőségig megakadályoztassék, a tanács felhívja a kerületi előljáróságokat és a vásárcsarnokok igazgatóságát, hogy különös gondot fordítsanak arra, hogy a bejövő vidéki vásárosok által behozott kutyák csakis az 1901. évi 654. kgy. számú és érvényben álló ebtartási szabályrendelet határozmányainak szoros betartásával tartózkodhassanak a főváros piacain és vásárterein. Nevezetesen, miután a hivatkozott szabályrendelet 4-ik és 18-ik §-a előírja, hogy a főváros egész területén bármely rövid időre behozott három hónapnál idősebb ebek után évenként ebadó fizetendő, s illetve, hogy a vidékről behozott ebek is utcákon, tereken, vagy egyáltalán házon kívül bárhol, az ebadó lefizetését igazoló védjegy mellett, még a marás lehetőségét kizáró szájkosárral ellátandók: különös figyelemmel legyenek az előljáróságok és a vásárcsarnokok igazgatósága arra, hogy az ilyen ebek a piacokon és vásártereken kizárólag csak abban az esetben tartózkodhassanak, ha az ebvédjegy mellett szájkosárral is el vannak látva s ezenfelül, hogy elkóborlásuk megakadályoztassék, mindig a kocsihoz megkötve tartsák meg.

Az olyan ebek, amelyek védjegygyel és szájkosárral ellátva nincsenek, a gyepmesteri telepre kiszállítandók, mely célból a gyepmesteri telep felügyelője távbeszélő útján azonnal értesítendő: másfelől pedig az illetékes kerületi eljáróság részéről az illető ebtulajdonos ellen a kihágási eljárás is folyamatba teendő.

Ez alkalommal a tanács utasítja a gyepmesteri telep felügyelőjét, hogy ilyen esetekből kifolyólag nyert felhívásnak mindenkor nyomban eleget tegyen.

Egyidejűleg a tanács megkeresi Pest-Pilis-Solt- és Kiskun vármegye alispánját aziránt, hogy a fővárosba bejövő vidéki vásárosokat a községek előljáróságai útján felhívni sziveskedjék, hogy ebeiket a székesfőváros ebtartási szabályrendeletében előírt és fentebb jelzett rendelkezéseknek szigorú betartásával hozzák magukkal, továbbá a kutyák elkóborlását megakadályozandó, azokat itt tartózkodásuk ideje alatt a kocsihoz megkötve tartsák.

A tanács megkeresi egyuttal a székesfővárosi m. kir. államrendőrség főkapitányát is, hogy a rendőri

közegek a vidékről bejövő vásárosok kutyáinak éber szemmeltartására utasíttassanak.

Végül a tanács az Országos Állatvédő Egyesület indokolt és a kerületi előljárók által is pártolt kérelméhez képest elrendeli, hogy a jövőben az ebzárlatról szóló hirdetmények az egyes közigazgatási kerületeket határoló utak, utcák vagy tereknek mindkét oldalán kifüggesztessenek.

Erről a tanácsi VIII. ügyosztály, a tisztí főorvosi hivatal, az összes kerületi előljáróságok, a vásárigazgatóság, a vásárcsarnokok igazgatósága, közegeinek utasítása végett Fliegel László ur, az állategészségügyi telep id. vezetője és az Országos Állatvédő Egyesület felzetten, továbbá Pest-Pilis-Solt és Kiskun vármegye alispánja és a székesfővárosi m. kir. államrendőrség főkapitánya átíraton értesítettek.

Budapest, 1908. évi január hó 28-án. A székesfővárosi tanácsa: Kun h. alpolgármester.

Az Országos Állatvédő Egyesület és vele együtt a székesfőváros egész közönsége elismeréssel fogadhatja a tanács jelen intézkedését, melyért az O. Á. V. E. a székesfőváros tanácsához intézett külön felterjesztésben mondott köszönetet.

Állatvédelem az iskolában.

E lapok hasábjain ismételve jelentek meg cikkek és közlemények, melyek célja az volt, hogy kiemeljék azt a nagy horderőt, melyet az állatvédelemnek, mint népnevelő és erkölcsnemesítő tényezőnek az iskolában tulajdonítunk. Ennek az iránynak hódolnak és szolgálnak az Országos Állatvédő Egyesület kiadványainak legtöbbjei, első sorban az országsszerte ismeretes és elterjedt Gyermeknap. Ugyanazt a célt szolgálja az Országos Állatvédő Egyesület által a népiskolákban szervezett Országos Madárvédő Liga és az egyesület kezdeményezésére az összes népiskolákban rendszeresített Madarak és Fák Napjának ünnepélye.

Jelzett komoly törekvésünkben mindig nagy elégtételt és biztatást lelünk abban, ha irányunk és nézeteink rokonszenves visszhangra találnak, vagy oly jelenségekről nyerünk tudomást, melyek törekvéseinkkel rokon irányról tanuskodnak.

Előttünk fekszenek dr. Kováts Lajos, Pozsony városi tisztí orvos tollából kikerült következő értekezések: „Gyermekotthon Pozsonyban“ 1906; — „A gyermekek iránti szeretet és a modern világfelfogás“ 1907; — Kind und Schule, 1908. — Ezekben az értekezésekben nemcsak sok tudás és irodalomismeret, hanem a legmelegebb emberbaráti érzés nyilvánul, mely az olvasót csak lelkesítheti és magával ragadhatja.

Kellemes köteletségünknek tartjuk, hogy ez értékekből néhány sort idézzünk, hogy olvasóink is felismerjék, minő értékes bajtársat tisztelhetnek a szerzőben.

A „Gyermekotthon Pozsonyban“ c. munkából (26 l.): „helyesen járnánk el, ha a nép, de különösen a gyermekek körében a természet iránt való szeretetnek erős propagandát csinálnánk. A gyermekotthonban

gondunk lesz arra, hogy egy arra alkalmas teremben oly télikertet rendezzünk be, melyben a gyermekek a téli hónapokban is közvetlenül magával a természettel érintkezhetnek. Mindenféle kisebb fát, virágokat ápolhatnak itt a gyermekek. A nálunk előforduló különféle éneklőmadarak szokásait és egész életmódját ismerhetik itt meg. Itt tanulhatják meg a virágápolást és itt fejleszthetjük a gyermekekben az állatok iránt való szeretetet. Itt írhatjuk ki a gyermekeknek állatkinzásra való hajlamát is, amely, sajnos, ma még a művelt osztály körében is mindennapi dolog. A gyermek, amely az otthonban ily irányú nevelésben részesült, később maga is küzdeni fog azon, az egészségre oly ártalmas viszonyok ellen, amelyek ma még mindenhol fellelhetők. Akit a napsugaras és virágillatos mezők szépsége iránt fogékonyra tettünk, az felnőtt korában nem fog sötét pinchehelyiségekben lakást keresni, mint amilyenek a Várhegyen oly nagy számban előfordulnak.“

30—31. lapokon: „A gyermekek nevelésénél azért bir oly nagy fontossággal a természet iránt való szeretet fejlesztése, mert ennek a gyermek egész kedélyére és különösen ethikai felfogására nagy befolyása van. Ritkán hangoztatják tanítóink a növényvilág és az állatok iránt való szeretetet. A gyermekek ily irányú oktatás híján rendszeresen az állatkinzásra vetemednek... Így változik át lassankint az állatvilággal szemben tanusított kegyetlenség embertársaink irányában is hasonló keményszívűséggé.“

„A gyermekek iránti szeretet és a modern világfelfogás“ c. munkának 21-ik lapján: „A növények és állatok szeretetteljes gondozása által felébreszthetjük benne (a gyermekben) az embertársai iránti gyöngédséget, kiméletet, türelmességet, jóságot és szeretetet is. Ily szempontból szükségesnek tartom azt, hogy minden iskolának saját tágas gazdasági udvara és kertje legyen. A tanítónak kötelessége volna, hogy naponként a gyermekeket a növények és az állatok gondozására, valamint a madárvédelemre is oktassa. A pozsonyi állami polgári iskola buzgó és kiváló igazgatója, Kramer József, ily irányban uttörő munkát végzett, amennyiben a vezetése alatt álló iskola kertjében gazdasági udvart, nagy madárházat és egy valóságos állatkeretet létesített, úgy, hogy abban a gyermekek télen-nyáron a házi szárnyast, a galambokat, éneklő madarakat, a gólyákat, őzeket, mókust, nyulakat, halakat és a hullőket, nemkülönben a növényeket megfigyelhetik, gondozhatják és tanulmányozhatják. Kramer iskolája Pozsonyban az első iskola, melynek saját fürdője és téli kertje is van. A lelkes igazgató emellett a tanterem művészi díszítéséről is gondoskodik.

Nagy haladást tett ebben a tekintetben a Csákytéri r. kath. elemi iskola is. Ez művészi díszítés dolgában az egész ország legszebb elemi iskolája. A pedagógia reformjárt lelkesedő főtanítója, Schmidt Ferenc, jelenleg egy nagyobb szabású téli kert berendezésén fáradozik, melyben a gyermekek a nálunk előforduló összes éneklőmadarat, a halakat, hullőket és növényeket figyelhetik meg.“

Utmutató a mesterséges fészekodvak alkalmazásához és egyéb madárvédelmi intézkedésekhez.

E lapok mult évi decemberi számában ismertettük a fenti cím alatt a földmivelésügyi miniszterium kiadványainak sorozatában megjelent és a miniszter ur megbízásából Csörgény Titus, a Magyar Ornithologiai Központ adjunktusa által irt munkát.

Az Országos Állatvédő Egyesület előterjesztett kérelmére Darányi Ignác földmivelésügyi miniszter ur az említett munkából 3000 példányt engedett át az egyesületnek abból a célból, hogy a munkát az ügy iránt érdeklődők kezébe juttassa.

Midőn e helyütt is a legnagyobb hálával emlékezünk meg a földmivelésügyi miniszter ur ezen kegyes intézkedéséről és értékes adományáról, a Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetségéhez csatlakozott egyesületeket értesítjük arról, hogy az említett munka példányai egyesületünkénél minden díj nélkül megszerezhetők.

Azok az egyesületek, melyek az Utmutatóból példányokat szerezni kívánnak, megkereséseikkel alóliirt egyesülethez forduljanak.

Nem kívánjuk a t. Társ-Egyesületeket korlátozni abban, hogy hány példányt kérhetnek, csupán azt jegyezzük meg, hogy a maximum példányszám, melyre ugyanegy egyesület igényt tarthat, annyi példány lehet, ahány tagja van az illető egyesületnek.

Országos Állatvédő Egyesület.

Állatok világa.

✓ **Állatok, melyek vizet nem kívánnak.** Egy szakfolyóirat szerint vannak állatok, melyek életük egész folyamata alatt vizet nem isznak. Ilyenek állítólag a patagoniai lámák és némely gazella fajták. A londoni állatkertben egy papagály 52 évig élt, anélkül, hogy egy csepp vizet ivott volna. Több természettudós úgy véli, hogy a nyulak a harmaton kívül egyéb vízzel nem élnek. A kigyók és gyíkok akárhány fajtája oly helyeken él és tartózkodik, ahol vízhez egyáltalában nem jut. Nyugat-Amerika száraz sivatagjain az egereknek egy fajtája megél anélkül, hogy vízre találjon. Az említett szaklap szerint Lozére vidékén, hol a híres Roquefort-sajt készül, az ehhez szükséges tejet szolgáltató tehének és juhok állítólag szintén nélkülözik a vizet. — yi —

Macska, mint életmentő. Szibériában Wrohm községben egy kiscgazda kertjében a gazdának két éves gyermeke üldögélt és játékkal foglalkozott, miközben egy vipera közeledett a gyermekhez. Abban a pillanatban, hogy a kigyó a halálos marásra készült, a közelben fekvő házi macska felugrott és a kigyónak támadva azt elriasztotta. A kigyó támadásait ismételte, de a macska azokat mindannyiszor meghiusította. A gyermek kiáltozásaira azután a házbeliek odasiettek és a kigyót kivégezték. — yi —

A legapróbb fajta majom a Jacchus penicillatus, melynek két példánya egy francia folyóirat szerint Theodosia de Cottenham grófnő birtokában van. Az említett lap szerint ezek a majmok nem nagyobbak egy egéernél és a braziliai Amazone tó vidékéről származnak, melynek őserdeiben 20—30 főből álló csapatokban tanyáznak. — yi —

Állatok egymás között. Egy német állatbarát egy szaklapban a következő megfigyelést közli: Hét lud a patak felől az otthon felé tart, de az ajtót zárva találják. Neki mennek a kapunak, de az is zárva van. A ludak egyszerű-kétszer ide-oda sétáltak, végre hamarosan visszafordultak arra, amerről jöttek. Ennek a visszavonulásnak titka az az egyszerű megfontolás volt, hogy bizonyos távolságról kellett a ludaknak neki iramodniok, hogy azután repülve a kapu felett jussanak udvarukba. — yi —

SZEMLE.

Egy új állatvédő egyesület története. Gothában nem rég egy egész Németországra terjeszkedő egyesület alakult, mely azt tűzte ki célul, hogy a vágóhidakat reformálja oly irányban, hogy az állatok levágási módja a lehetőségig emberséges legyen. Mivel ez a cél valamennyi állatvédő egyesületnek kimondott célját és feladatát képezi, ennek a külön egyesületnek alakulása feltűnőnek találtatott még Németországban is, ahol ugyancsak bőségesen teremnek a legkülönbözőbb, szakbeli részleteket gondozó egyesületek. Az új egylet alakulásának indoka és története pedig a következő.

A százakra menő németországi állatvédő egyesületek programjában már réges-régen szerepel a vágóhidi eljárás reformálása többek között abban az irányban is, hogy az állatok a levágás előtt elkábíttassanak. Midőn Nürnbergben a mult évben az összes németországi állatvédő egyesületek szövetkezeti nagygyűlésén arra került a sor, hogy az állatok előzetes elkábítása dolgában egy elvi határozatot hozassék, ez a szándék egész váratlanul jelentékeny ellenzésre talált és a határozatot csak szótöbbséggel lehetett érvényre emelni. Az irányadó állatvédő körök ezt kizárólag annak a körülménynek tulajdonították, hogy a zsidó rendszerű saktolás kizárja az állatok előzetes elkábítását, és így a nagy ellenzék a zsidó rendszerű saktolás pártfogóinak befolyása alatt keletkezett. Ennek kapcsán felmerült az az aggodalom, hogy ez a befolyás megnehezíteni, talán meghiusítani fogja az állatvédők törekvéseit. Azok az állatvédő körök, melyek ezt az aggodalmat táplálták, alakították most a külön gothai egyesületet, mely első sorban a levágandó állatok előzetes elkábítása érdekében fog agitációt kifejteni. Érdekes megemlíteni, hogy az alapítók, nehogy az új egyesület szintén a saktoló pártiak befolyásának áldozata legyen, az új egyletnek rendkívüli kikötéseket magában foglaló alapszabályokat készítettek. Ezek szerint többek között a tagok írásilag kötelezik magukat, hogy az állatok elkábítását kívánják és pártolják. A belépő tag négy héten belül visszautasítható. Hogy az egyesület kebelében ne támadhassanak

ármányok, az egyesület addig nem határozhatja el saját feloszlását, amíg 5, azaz öt tag annak további fennállását óhajtja. Ha egy közgyűlés az egyesület vezetősége szerint az egyesület irányának esetleg meg nem felelő határozatokat hozna, az összes tagok írásbeli nyilatkozata, illetőleg leszavazása provokálható. Az egyesületet egy ügyvivő vezeti, egy helyettesel, és ez az ügyvivő egy személyben elnök, jegyző, pénztáros, egy szóval csakis ő vezet. Támogatja egy négy tagból álló tanács.

—yi—

Felhívás valamennyi olvasóinkhoz állatvédő szabályrendeletek érdekében.

Az Országos Állatvédő Egyesület mindig egyik fontosabb feladatának tartotta azt, hogy minden lehető módon oda hasson, hogy az ország minden törvényhatósága szabályrendeletet alkosson az állatokkal való kiméletes bánásmód és az állatkinzások megakadályozása érdekében.

Az O. Á. V. E. a mondott célból felhívásokat tett közzé, megkereséseket intézett egyes törvényhatóságokhoz és egy rendelet-tervezetet is készített, melynek az lett volna a célja, hogy a kormány annak alapján az összes törvényhatóságokat állatvédő szabályrendeletek alkotására hívja fel.

Az ezirányban tett eddigi lépések fonalán, kivált tekintettel az ujabban előtérbe nyomult madárvédelem érdekeire, tevékenységünket most már ismét eréllyel folytatni szándékozunk.

Evégre szükségünk volna tudomással birni mindazokról az intézkedésekről, melyek az ország összes törvényhatóságaiban az állatvédelem érdekében akár szabályrendeletek, akár rendőri, vagy egyéb közigazgatási hatósági rendeletek alakjában ezidőszert érvényben állanak.

Ezért felkérjük az ország összes állatvédő egyesületeit, valamint általában e lapok olvasóit, sziveskedjenek egyesületünket értesíteni az állatvédelem érdekében fennálló szabályrendeletekről és hatósági intézkedésekről és amennyiben módjukban áll, azok szövegét is egy-egy példányban megküldeni.

Országos Állatvédő Egyesület.

VEGYESEK.

A madártollaknak és hulláknak kalapdisz gyanánt való használata ellen a Budapesti Tagblatt Sophie von Khuenberg író tollából „Teufelin Mode“ c. alatt egy nemes hévvel írott philippicát közöl a szóban forgó kegyetlen divat ellen. Az író emliti, hogy mintegy 17 év óta a diszítés érdekében pusztított madarak tömege mondhatni versenyre kel az Olaszországban és egyéb déli államokban folyó tömeges madárgyilkossággal. Egyes madárfajok mondhatni teljesen pusztulófélben vannak. Így pl. a fehér kócsag, a kolibrík stb. Venezuelában egy évben több mint 1,000.000 madarat ölnek meg kalapdisz célokra. Az író által felhozott adatok között előfordul az is, hogy egy new-yorki

urinő színházi köpenyének elkészítéséhez 8000, mondó nyolcezer kolibrimadárnak kellett elpusztulnia. Szép dolog, hogy egy nő és kivált oly jeles tollú írónő, mint Khuenberg Zsófia, emeli fel szavát a kegyetlen divat ellen. De ez csak kiáltó szó marad a pusztában, mondjuk, a társadalom sívár, hiúság és majmolás teljes sivatagában. Hol maradnak a nők, akik Khuenberg Zsófia és sok más nemes állatvédő és emberbarát tiltakozásait olvassák és nem ébrednek annak tudatára, hogy talán illenek, ha némi fanyarsággal is, követni az amerikai, az angol, a svéd, norvég és dán, a német és osztrák nők példáját, akik mind részben nagyarányú szövetségeket alkottak a madártollaknak és madárhulláknak — igenis hulláknak — kalapdisz gyanánt való viselése ellen.

— yi —

HIREK.

Személyi hírek. *Kellemesi Melczer* Georgina bárónő a Kassai Állatvédő Egyesület társelnöke január hó 26-án elhunyt. Az elhunyt bárónő személyében szerencsésen egyesültek a legnemesebb lelki tulajdonságok, mint a magasan szárnyaló gondolkodásmód nemessége, kifogyhatatlan szivjóság, egyszerűség, minden szépért való rajongás s a könnyőruletesség érzésétől táplált s éppen ezért soha nem szűnő jótékonyság. — *Almásy Andor* erdőigazgató a Krassó-Szörény Vármegyei Állatvédő Egyesület elnökét a király Ő felsége a Ferencz József-rend tiszti keresztjével tüntette ki.

Chernel István és az Országos Állatvédő Egyesület. Az O. Á. V. E. múlt évi augusztus hó 14-én tartott választmányi ülésében be lett jelentve, hogy chernelházi Chernel István, a kőszegi állatvédő egyesület elnöke és az ország nagynevű ornithologusa az elnökség felkérésére késznek nyilatkozott arra, hogy vidéki állat- és madárvédő egyesületek alakítása, működésük irányítása és a közönség érdekének ébresztése érdekében az O. Á. V. E. nevében a vidéki központokon előadásokat tart és a kellő utmutatásokat, kivált a gyakorlati madárvédelem dolgában megadja. A választmány a kiváló szakférfiu e vállalkozását örvendetes vívmány számba vette és örömmel üdvözölte.

Az azóta folytatott tárgyalások fonalán Chernel Istvánnak a jelzett irányban való működése most már biztosítottnak tekinthető, miről az O. Á. V. E. az érdeklődő közönséget értesíti, mint olyan lépésről és intézkedésről, mely az állatvédelemnek és elsősorban a madárvédelemnek országszerte való fellendülésére előreláthatólag a legkedvezőbb kihatással leend.

Egy Pozsonyban alakítandó állatvédő egyesület érdekében Beraun Mária urnő és dr. Kováts Lajos tiszti orvos fáradoznak ez idő szerint. Utóbbi már régóta foglalkozik az egyesület alakításának eszméjével, melynek máris sok híve van. Tekintve Pozsony városának számban és sulyban egyaránt tekintélyes értelmiségét, a legnagyobb bizalommal és reményvel várjuk az új egyesület gyors megalakulását és sikert ígérő működését.

Dr. Kováts Lajos, aki már régebben foglalkozik a madárvédelemmel, azt Pozsony városában már gyakor-

latilag is bevezette, amennyiben egy év előtt Németországból az összes Berlepsch-féle fészekodu-mintákból több példányt hozatott, ezeket egy nagyobb üzlet kirakatában kiállította, úgy hogy a kirakatot számos növényvel, több kitömött és néhány élő erdei madárral élénkítette. Ezen kirakat különösen villamfény mellett oly vonzó és érdekes benyomást gyakorolt, hogy állandóan nagy csoport ember állott előtte és gyönyörködött a szokatlan látványosságban. Természetesen a különben is nagy és tágas kirakatba zárt madarak etetéséről és itatásáról is teljes mértékben gondoskodva volt. Ezen kiállítás révén a fészekodvak iránt élénk érdeklődést ébresztett, úgy hogy a Vár. Szépitő Egylet azonnal több fészekodvat és etetőt hozatott (magyar gyártmányokat) és azokat a hegyiligetben ki is függesztette. Azóta már magánosok is helyeztek el fészekodvakat, legutóbb a vár. vízművek igazgatója is több példányt hozatott. Mindezeket a törekvéseket dr. Kováts a napilapokban több ízben ismertette és propagálta. Az új egyesület alakítása iránt az előkészületek serényen folynak és a tagok gyűjtése is megindult, mely körül nem csak dr. Kováts, hanem Beraun Mária urnő, továbbá Szokának István ur és neje fáradoznak. Az új egyesület alakítása érdekében megindult mozgalom nemcsak a városban, de a vidéken is rokonszenvvel találkozik és nem lehetetlen, hogy az új egyesület hatásköre a vármegyére is ki fog terjedni.

Itt említtük meg, hogy dr. Kováts Lajos tisztiorvos március hó 27-én a Toldy-körben előadást fog tartani a Madarak és Fák Napjáról.

Állatvédő egyesületek alakítása Vas megyében. A szentgotthárdi állatvédő egyesület arról értesítette az O. Á. V. E.-t, hogy Szombathely, Körmend és Németújvár és vidéke közönségében állatvédő egyesület alakítása iránt érdeklődés mutatkozik, melynek nyomán a szentgotthárdi egyesület tevékenységét arra szándékozik irányítani, hogy a vármegye minden járásában állatvédő egyesület létesüljön. Az O. Á. V. E. a szentgotthárdi egyesületnek ezt a vállalkozását örömmel üdvözölte és a kifejtendő propaganda céljából a „Tájékoztatóból” kért példányokat megküldötte.

A budapesti vetőmagvizsgáló állomás és a madárvédelem. Darányi Ignác földmívelésügyi miniszternek ismét egy szép és hálára kötelező intézkedéséről tehetünk jelentést. A miniszter ur ugyanis elrendelte, hogy a vetőmagvizsgáló állomás felesleges és madáretetésre alkalmas magvai az Országos Állatvédő Egyesületnek a mondott célra átengedtesse. Örömmel regisztráljuk ez intézkedést, mely újabb tanujele annak, hogy földmívelési kormányunk az O. Á. V. E. működése iránt jóakaró méltánylással viseltetik.

A sün (*Eriaceus europaeus* L.) természetrajzához cím alatt az „Erdészeti Lapok”-ban Barthos Gyula a szaktársaktól választ kér arra nézve, vajon „igaz-e, hogy a sün a földön heverő gyümölcsökre hemperedve, a tüskéire szuródott gyümölcscelei ballagna vissza vackába?”

Amennyiben az Erdészeti Lapokban a felvetett kérdésre nézve közlendő válaszok a rovarvédő sünt tényleg ilyen új oldaláról világítanak meg, azokról annak idején említést fogunk tenni.

IRODALOM.

A madár-bírák. (Elbeszélők a madarak.) Irta: K. Nagy Sándor. 105 képpel. Budapest, Franklin-Társulat 1908. — Az 1906. évi tavasz óta, midőn az Országos Állatvédő Egyesület kérelmére a „Madarak és Fák napja”-nak megünneplését a kormány az ország valamennyi népiskoláiban rendszeresítette, országszerte ébrednek a madárvilág megismerése és megbecsülése iránt való érdeklődés. Ennek egyik igen örvedetes következményeként jelentkezett az, hogy a jelzett idő óta egy egész irodalom keletkezett, mely nemcsak a „Madarak és Fák napja”-nak megünneplését, hanem általában a madarakat és azok védelmét karolja fel.

A mondott időpontig az irodalomnak ezt az ágazatát ugyszólván kizárólag kiváló tudósunk Herman Ottónak vezetése alatt álló Magyar Ornithologiai Központ egytől-egyig magas színvonalon álló kiadványai képviselték. Nem szólva az intézet tartalmas szakközlönyéről az „Aquilá”-ról, logikus sorrendben megjelentek „Magyarország madarai különös tekintettel gazdasági jelentőségükre” (Chernel István 1899); „A madarak hasznáról és káráról” (Herman Ottó 1901); „Utmutató a mesterséges fészekodvak alkalmazásához” (Csörgey Titus 1906); „Madarak és Fák Napja Magyarországon” (Herman Ottó 1906); „Az 1902-ik évi nemzetközi madárvédelmi egyezmény és Magyarország” (Herman Ottó 1907). Kétségkívül ezek a nagy értékű és alapvető munkák szabták meg az irányt, mely felé a nagyközönség érdeklődésének fordulnia kellett volna. Ez azonban tényleg csak a „Madarak és Fák napja”-nak meghonosításával következett be, midőn is nem egészen két év alatt megjelentek Vaday József: „A madarak és fák napja” 1907; Krécsy Béla munkája hasonló címmel, 1907; Fromm Géza dr. munkája ugyane tárgyról, továbbá a madárvédelemről 1907; Chernel István: „Az okszerű madárvédelem eszközeiről” 1907; Kukuljevič József dr.: „Magyarország madárvédelmének története” 1907; B. Büttner Lina: „Szabadság Földön Égen,” 1906-ban megjelent ifjúsági könyvnek legkiválóbb része szintén a madárvilággal és a madarak és fák napjával foglalkozik. Azt hisszük, hogy e sorozat csak hézagos lehet, mivel akárhány helyen az országban nyilvános előadások is tartattak, melyek tárgya a madarak védelme volt és ez előadások egyike-másika nyomtatásban is megjelent.

Most egy újabb, a madárvilág ismertetésének körébe vágó munka megjelenéséről tehetünk említést, mely e téren mondhatni örvedetes eseményt képez. Örvedetesnek mondjuk nemcsak azért, mert a munka K. Nagy Sándornak, az országszerte ismert népszerű írónak tollából került ki, hanem azért is, mert e munkát a Franklin Társulat, az országnak e kiváló tekintélyű irodalmi intézete adta ki, ami fényes bizonyítékot szolgáltat nemcsak az író érdeme, de a tárgy immár népszerű volta mellett.

A jelen munkában K. Nagy Sándor valóban költői tollal felvonultatja előttünk Magyarország egész madárvilágát egy úgy koncepciójában, mint részleteiben kedves regé keretében. Magyarország ősi — turul madarai a

madarak hasznáról és káráról felmerült ellentétes véleményeket vagy panaszokat, a madarak irányában tudatlanságból vagy előítéletből nyilvánuló ellenszenvet és üldözést, egy a Margitszigeten tartott összejövetel alkalmával teszik szóvá és a felmerült kérdések eldöntését a madarak saját körében egy összehívandó nagygyűlésen kívánják eldönteni.

A nagygyűlésre meghívják az embert, a gyermeket, a mezőt és erdőt, a forrásokat, patakokat és folyókat, stb., mert mint a szerző mondja: „meg kell ismerni egymást azoknak, kiket a természet egymásra utalt, mert ha megismerik, meg is szeretik, s nem törnek többé egymás ellen.” Következnek a nagygyűlés, vagy országgyűlés előkészületei a következő fejezetek alatt: A fogadó küldöttség, A sirályok szigete, A rétek lakói, A víz alatt járók, A nyakigláb csapat, A nagy turul hirnöke, A mezei hadak, Paloták az erdőben, Sikszági tanyák, Kunyhók a réten és nádasban. Mind e fejezetekben számbajöhető madárfajaink valamennyijének leírása, természete, életmódja, fészkelése, stb. a legapróbb részletekig be van szöve az elbeszélés és párbeszédnek menetébe. Következik az országgyűlés, melyen megjelent nemcsak a magyarországi madarak 83 családja, de a szántóvető, gazda, kertész, erdész, pásztor, halász, gazdaasszony és gyermek is. Az összegyűlt madarak maguk között mindenekelőtt egy igazoló-bizottság felét választanak, melynek feladata az, hogy a hasznos és káros madarakat ítéletbe foglaló birák amaz elfogulatlan és pártatlan madarak sorából kerüljenek ki, amelyek életmódja és viselkedése ellen semmiféle oldalról sem történik kifogás, vagy észrevétel. A gyűlés elnöke sorra szólítja a bizottság elé a madarakat, melyek sorából 22 család, mint panasz alatt álló eleve ki van zárva. A többiek sorra mind megjelennek. Az igazoló bizottság a gazda, kertész, erdész, stb. meghallgatása után a jelentkező madarak közül kiválasztja azokat, melyek ellen sem a gazda, sem a kertész, sem az erdész, stb. kifogást nem tévén, feltétlenül alkalmasak arra, hogy a hasznos és káros madarakra nézve ítéletet mondjanak. A legtekintélyesebb turulmadár elnöklésével összeül az ítélőszék, mely a kifogástalanoknak talált birákból alakult. A tárgyalás megkezdése előtt a rovarok küldöttsége jelenik meg, mely a rovarevő madarak ellen emel panaszt. A küldöttség világos érveléssel támogatott visszautasításban részesül. Az ítékezés az apró bűnösök elővezetésével veszi kezdetét. Megjelennek az orv-halászó madarak. A tárgyalás, melynek folyamán a halász, a gazda, az erdész felszólalnak, érdekes tanúságot tesz a munka írójának sokoldalú ismeretéről, tapasztalatairól és megfigyeléseiről. Következnek az erdő-rontók és az u. n. tolvajok, amelyek gyümölcsben, olajos növényekben és a tarlóokban kárt tesznek. Ezek az apró bűnösök a tárgyalás folyamán kihallgatott gazda, szántóvető és erdész előtt jobbra kegyelmet találnak, tekintettel arra, hogy apró kártételeiket a rovarok pusztítása által okozott nagyobb hasznosság bőven ellensúlyozza. Következik a ragadozó madarokról szóló fejezet, melyben a madarak és az emberek bevádolják a ragadozó madarakat, amelyeknek a természet rendjébe illeszkedő szükséges volta mellett a holló érvekben gazdag, mond-

hatni mesteri védőbeszédet tart. Végre a választott madár-birák kimondják az ítéletet és abban megjelölik a feltétlenül hasznosnak mondható madarakat. Ez az ítélet pedig nem más, mint betűrendbe szedett felsorolása azoknak a madaraknak, melyeket Darányi Ignác földmivelésügyi miniszter 24655/901. sz. alatt március 18-án kelt korszakos rendeletével feltétlenül és minden időben kimélendőnek mondott ki.

Ebből a rövid áttekintésből kitűnik, hogy K. Nagy Sándor jelen könyvében derekas munkát végzett, midőn az egész madárvilágot az olvasó szemei elé állította, annak ismeretébe bevezette és a különböző madarak jellemzését minden oldalról megvilágította. A könyv egy ritka szeretettel és odaadással, a természet átértésével, a madárvilág iránt való meleg érzéssel és a madarak hasznának komoly méltatásával irt munka, mely szép és folyékony irányával, világos és átlátszó nyelvezetével egy becses olvasmányt nyújt kivált az ifjuságnak, melynek körében, meg vagyunk róla győződve, ez a könyv kelendőségre fog találni.

A könyv, mely 251 nyolcadrét lapra terjed és 105 ábrával van diszítve, minden könyvkereskedésben kapható. Ára 2:40 K.

—yi—

Az angol kir. madárvédő egyesületek (The Royal Society for the Protection of Birds) az egyesületi *aranyérmét* és azonkívül *20 guineát* (kb. 400 koronát) oly értekezési jutalmazására tűzte ki pályadíjjal, mely összehasonlításon alapon tárgyalja a madarak védelméről szóló törvényhozást, kivonatossan ismertette a különböző államok (Anglia kivételével) idevágó törvényes intézkedéseit, vonatkozásban:

1. az Angliában érvényes törvényekkel és hasonló erejű rendeletekkel;
2. az 1902 márc. 19-én kelt párizsi nemzetközi madárvédelmi egyezményről; és
3. az Audubon-társulattól kiadott törvénytárral, mely az Egyesült-Államok némely államaiban máris életbe lépett.

Az összehasonlító feldolgozás ebben a sorban kívánatlik, figyelmet fordítva a következő pontozatokra — szintén a közölt sorban — melyekhez bírálati észrevételek és javaslatok is fűzhetők:

1. Tilalmi idő valamennyi vadon élő madárfajra avagy csak bizonyos fajokra.
2. Védelem a) egész évre vagy csak bizonyos időszakra; b) micsoda fajoknak? c) a fészkek és tojások részére; d) bizonyos terület részekre.
3. Tilalmazandó-e a madártartás, a madarak árusítása, a tojások és tollak vásárra bocsátása?
4. A káros és hasznos madarak névjegyzéke, amint ez a különböző államok törvényeiben szerepel s az alap, amelyen e jegyzékek egybeállítandók és ajánlatosak.
5. A helyi viszonyok szempontjából mennyiben módosítandók és célszerűek bizonyos állam idevágó törvényei a különböző országrészekben, tartományokban, kerületekben és törvényhatóságokban.
6. A vadon élő madarak biztosítására szolgáló érvényes törvények hatályossága kapcsolatban a rendőrség és bíróság támogatásával; a büntetés mivolta; a háló, fegyverek tilalmazása stb.

7. Nyilvános muzeumok részére való példányok gyűjtésének engedélyezése.

8. A vonuló madaraknak költözésük közben való tömeges pusztítása nyomán előálló kár.

9. Bizonyos madárfajok viszonylagos mezőgazdasági jelentősége a különböző vidékeken vagy országokban.

Az értekezés angol, francia vagy német nyelven írandó s 10,000 szónál nem kevesebb, de 25,000-nél nem nagyobb terjedelmű legyen. A kinyomatott vagy írógéppel félveke egyik oldalára írott értekezés legkésőbb 1908 dec. 31-ig portomentesen küldendő *Frank E. Lemon* az angol kir. madárvédő-egyesület tiszteletbeli titkárának címére (London, 3 Hannover Square, Anglia). A szerző neve és címe lepecsételt borítékban melléklendő.

Meg nem felelő értekezéseket a bíráló-bizottság a pályázat után visszaküld, de az egyesület fentartja magának a jogot, hogy az esetleg nem díjazott értekezéseket vagy azok egyes részeit kinyomathassa. A bírálókat az egyesület igazgató választmánya küldi ki s döntésük ellen felelőnek nincs helye. A legjobb három értekezés szerzői az egyesület örökös tiszteleti tagjainak fognak ajánlatni. Az aranyérem az egyesület 1909 márciusában tartandó rendes évi közgyűlésén fog kiadatni.

Ch.

Egyesületi hírek.

A Kecskeméti Állatvédő Egyesület első évi működése.

Az alapszabályainak 1907. április havában történt jóváhagyása óta máig lefolyt egy év alatt ez az egyesület igen figyelemre méltó működést fejtett ki. Erről — lapunk mult számában tett ígérletünkhöz képest — beszámolandó, közöljük *Kerekes József* egyesületi titkár úrnak a közgyűlés elé terjesztett jelentéséből a következőket:

Egyesületünk alakuló közgyűlése 230 tag aláírása alapján 1906. december 16-án tartatott meg a közönség szép érdeklődése mellett. Azóta az egyesületi tagok száma 63-al növekedett; jelenleg 9 alapító és 284 rendes tagunk van.

Egyesületünk tiszteletbeli elnöke, dr. Szeless József már súlyos beteg volt, mikor díszokmányunkat megküldöttük neki. Ugy értesültünk, hogy nagyon kedvesen fogadta, de fájdalom! nemsokára koszorúval mentünk ravatalához s Egyesületünk részvétét a gyászoló családnak kifejeztük. Rendes tagjaink sorából Kardos Imrét, Scholtusz Félixet, legutóbb pedig a jótékonyágáért áldott emlékü Sárközy Ágneszt veszítettük el, kiknek elhunytát szintén részvétellel hozom a tisztelt közgyűlés emlékébe.

Egyleti ügyeink közül kiemelem a következőket: Jóváhagyásra fölterjesztett alapszabályaink 1907. április 18-án érkeztek vissza.

Az Anyaegyesülettől kért háromféle művet, mint állatvédelmi ismeretterjesztő értekezéseket (dr. Kukuljevič J.: „Az állatvédelem fontossága az emberiség művelődésének szempontjából“, továbbá „A gyakorlati madárvédelem fontossága“, Krump Miklós: „Állatvédelem — embervédelem, vagy mit akarnak az állatvédő egyesületek?“ megkaptuk annyi példányban, hogy egyesületi tagjainknak a mult év tavaszán megküldhettük azzal a

szép értekezéssel együtt, melyet dr. Kukuljevič J. alakuló közgyűlésünkön olvasott fel s melyet szétosztás céljára nyomattunk ki.

A III. ker. iskolában elhelyezett könyvtárunk, mint szerény kezdet, 19 műből áll; legnagyobb részt az Anyaegyesület ajándéka, ezen kívül Hanusz István elnök ur ajándéka a „Zoologiai Lapok“ 1906. évfolyama.

Választmányi gyűlésünk a lefolyt évben háromszor volt. Már a legelső gyűlés melegszi gondoskodásban részesítette a tél apró szenvedőit. Hirlapilag fölkérte ugyanis a gazdaközönséget különféle lisztes és olajos magvak adományozására a város által rendelt madár- etető-kunyhók céljára. A kérelem nem maradt eredménytelenül: Szappanos János ur 41 kg. búzát, dr. Tegze Gyula ur 2 koronát s egy ismeretlen 1 koronát küldött, melyen 20 kg. magot vettünk s résztart az etetőbe, részint elszórára használtuk a nyári erdőben, Szikrában, a Műkertben és a Katona-sétátéren.

Abban a meggyőződésben, hogy Egyesületünk a maga elé tűzött célokat csak úgy valósíthatja meg, ha tagjai részére a rendőrség a szükséges támogatást és közbelépést minden indokolt esetben megadja: átiratban fölkérte a választmány a Rendőrkapitányi hivatalt nemcsak arra, hogy az Egyet tagjainak egyes esetekben a kívánt segítséget nyújtsa, hanem arra is, hogy a közrendőrök az állatvédelem nemes céljairól s e tekintetben a reájuk háruló feladatokról kellő oktatásban és utasításban részesüljenek. Ennek elősegítése céljából a rendőrség használatára bocsátottunk K. Nagy Sándor: „Állatvédők törvénykönyve“ című műből 8 példányt s Herman Ottó „Madarak hasznáról“ szóló műből 1 példányt. A rendőrség készséggel teljesítette Egyesületünk kérelmét.

Erősen reméli a választmány, hogy az állatvédelem szükséges voltát a nép tudatába belevinni jobban sikerül, mihelyt a város főbb utain és terein felállíthatja azokat a figyelmeztető táblákat, melyeken az állatkinzást tiltó törvényes rendelkezéseket mindenki olvashatja.

Ezért a választmány kérelemmel fordult a városi tanácschoz e figyelmeztető táblák elkészíttetését illetőleg s örömmel jelenthetem, hogy a város áldozatkészségéből 12 tábla készítése folyamatban van, s a tavasszal valószínűleg mind felállítható lesz.

Különben az egyesület megalakulása után nyomban kértük az állatkinzást tiltó törvényes szakaszoknak dobszó mellett való kihirdetését is s ez 3 ünnepezen meg is történt. Ezenkívül ugyanezen figyelmeztetés szövegét kinyomattuk s az iskolák folyosóin a tanulók okulására kifüggesztettük.

Az Országos Egyesület köriratát, mely az ifjusági madárvédő liga alakítása érdekében indított mozgalomhoz kérte a csatlakozást, rokonszenvvel fogadtuk s a „Kecskeméti Lapok“ szeptember 5-iki számában a liga célját s egyszerű szövetkezési módját ismertettük, majd a helybeli intézetek igazgatóságaihoz intéztünk ez ügyben kérelmet. Az eredmény az, hogy a középiskolából 569 ifju, az állami földmives iskolából 36 hallgató irta alá a fogadalmi emléklapot; a jelvényt pedig 371-en vették meg.

Ha már most kerül egy ifju, kit akár durvaság, akár nyegleség, avagy a megtévelyedett szenvedély

fészekpusztításra visz, ez sajnos ugyan, de ha ugyanakkor félezer ifjút sikerül a madárszeretnek és védelemnek megnyerni, hát ez mégis vigasztaló arány.

Elemi népiskolai tanulóink az „Iskolai zászlóaljok” szervezetében részesülnek ugyan madárvédelmi oktatásban s egyszersmind hasonló fogadalmat tesznek, mint az ifjusági liga tagjai, de köztük más módon is elősegítettük az állatvédelem iránti érdelem felköltését. Ugyanis az Országos Egyesület által kiadott Gyermeknaplóból (mely különben néhány év óta kedvelt könyvecskéjük lett) 100 darabot a tanév végén ajándékkul osztottunk ki a puszta iskolákban. Az idén ezt az ajándékot fokozni kívánjuk. A múlt tanévben 2200 példányt hoztunk s csaknem egészen elfogyott, most Egyesületünk választmánya a kerületi igazgató-tanító urakat kérte fel a terjesztésre; az idén, remélhetőleg, még több fogy el.

Ugyancsak az elemi népiskolai tanulók részére 8 darab fészekodut adtunk, mikor a madarak és fák napját tartották az iskolák, hogy a kirándulás alkalmával a fészkelőket elhelyezzék. Fészekodukról szólva, remélem, érdekelné fogja a t. közgyűlést, hogy ugyan volt-e eredménye a kifüggesztett fészkelőknek? Fáradhatatlan alelnökünkötől kaptam erre a pontos adatokat.

A város által rendelt 250 db mesterséges fészekodu a Szikra, Nyír, Műkert és Katona-sétány területein helyeztetett el; a földmives iskola 40-et függesztett ki saját területén. Az eredmény az, hogy hasznos madárka költött 55 oduban. Üresen maradt 123, veréb foglalt el 57-et, elloptak 54-et, teljesen tönkretettek 1-et. Tehát a hasznos madarak fészkelése 23,4%.

Gyakorlati szempontból egyik legfontosabb munkája volt a választmánynak az a beható tárgyalás, melyet az alelnök indítványára a kedvezményes állatgyógyítás életbeléptetése ügyében fejtett ki. (Ez lapunk múlt számában ismertette volt. Szerk.)

Foglalkozott a választmány az Anyaegyesület azon köriratával, mely a hazai állatvédő egyesületek közt országos szövetséget kíván létesíteni. E szövetség folyóiratul az „Állatvédelem” című szaklapot adná s ez a szövetségbe lépő egyesület minden tagjának járna. Nagyon jó gondolat az állatvédelmi eszmék népszerűsítésére, s e tárgyban szintén a mai közgyűlés elé terjeszti a választmány javaslatait.

Nem volna jelentésem teljes, ha meg nem emlékezném arról az irodalmi munkásságról is, melyet egyesületi céljainkkal párhuzamosan tagjaink közül néhányan végeztek.

Első sorban ki kell emelnem érdemes elnökünknek, Hanusz István urnak ilyen irányu termékeny működését, s ebből felemlitem: „Néhány madárismerősünk”, továbbá „A madarak a történetben és népmondákban” című érdekes cikkeit, meg azt a vonzó értekezést, melyhez éppen a napokban jutottam az ő szíveségéből: „Az ember apró ellenségei és jótévedői az állatvilágban” címmel.

Éppen ilyen szívesen veszem föl jelentésembé Selymessy Ferenc alelnökünk ilyen irányu munkálkodását is. Előadást tartott a Gazdasági Egyesület téli tanfolyamán a madárvédelemről. Ugyanerről a földmives iskola

tanulóinak. A „Homok” című helybeli lapban leíró ismertetést adott egy ügyes kis madáretető fali állványról.

Kiemelem Fűvessy Imre választmányi tagunknak azt az emlékiratát, melyet az Anyaegyesület kívánságára terjesztett az országos központhoz a Flóbertezés megátlása tárgyában.

Nem tudnám se fölmérni, se számokban kifejezni azt, hogy magának az Egyesület életreklítésének ténye, s a vele járó mozgalom (mely az állatok védelmezésére mégis csak jobban ráterelte társadalmunk minden osztályának figyelmét) mennyire hatott az emberi érületre és belátásra: de föltehetjük, hogy ebben a tekintetben is volt az Egyesületnek olyan hatása, melyet kicsinyelni nem lehet.

Tény, hogy helybeli hírlapjaink is, részint az állatkinzási esetek fölemlítésével, részint az állatvédelem körébe vágó egyéb közleményeikkel sürűbben terelték a közönség figyelmét ebbe a nemes irányba.

Ha mindezekhez hozzávesszük az iskoláknak az állatvédelmi ismeretek terjesztésében való csendes, de jótékony hatását (melyben Egyesületünknek, habár indirekt uton, de némi része mégis csak volt): azzal a tudattal zárhatja le az Egyesület első évi működését, hogy kitűzött célja felé a kezdő lépéseket nem tette eredménytelenül.

Nem szabad feledni, hogy Egyesületünk olyan szerény anyagi erővel indult, hogy ezt az anyagi erőt mulhatatlanul növelni kell, ha nagyobb szabásu pozitív eredményeket kívánunk elérni.

Ámde addig is sokat tehet az Egyesület az állatvédelmi ismeretek terjesztésében. Az Egyesületre váró sok szép feladat közt, szerény nézetem szerint, ezeknek az ismereteknek népszerűsítése elsőrangú feladat.

Csak 1—2 példát legyen szabad felhoznom arra, hogy az állatvédelmi ismeretek hiányosságát lépten nyomon tapasztalhatjuk.

Statisztikailag igazolt tény, hogy házi állataink közt a szemgyuladás, sőt a vakság legnagyobb %-a a lovaknál található.

S ugyan hány gazda tudja, hogy a lovak vakságának legnagyobb %-át az az oktalán, megrögzött szokás okozza, hogy a szemellenző, ez a valóságos porfelfogó készülék, a lószerszámról el nem marad, abból a rendkívül téves, balhítu okból, hogy a lovak ne ijedezzenek. Holott éppen a szemellenző miatt a ló nem tudván jól tájékozódni: ijedése és megvadulása sokkal gyakoribb. A katonalovakon nincs szemellenző, ellenben a gazdasági lovakról sohse hiányzik. Az őszi hetivásaráinkon (kukorica, káposzta és répaáruulás idején), mikor a polgári leányiskolától végig a Csongrádi-nagyutcaig több százával áll a kétlovas kocsi: egy fogatot se láttam, melyről a szemellenző hiányzott volna.

Állatvédelmi ismeret nélkül apáról fiura száll az a régi rossz szokás is, hogy a szálas takarmányt felső ketrecből etetik a lovakkal.

Hány gazdának eszébe se jut, hogy így a szegény állatoknak folyton a szeméibe hullik a por és takarmánytörmelék.

Mennyi ismeretterjesztés volna szükséges az állatok leölésénél követett eljárásokban is!

Mennyi tudatlanság van még az állatok hasznos és káros voltának megkülönböztetésében is, kivált a nép közt!

Mily sokan üldözik pl. a békát a kertből, a ház tájékaról. Az ilyenek aligha tudják, hogy a kerteknek egyik leghasznosabb állatja s hogy az angol kertészek, ha nincs a kertjükben, hát pénzért is vesznek békát.

Vegyünk még egy példát a tanulók köréből. Magától ugyan vajmi kevés tanuló fog azon töprengeni, ha természetrajzi stádiumához bogarakat kell gyűjtenie: hogy e bogarakat hosszú kinoknak ne tegye ki. Most is sajnálattal emlékszem, hogy egykor rovargyűjtéseményem céljából fogott csibor-bogár vagy nagyobb pillé türe szurva kinlódolt 6—7 napig is! És nem tudtam a módját, hogyan lehetne szenvedését megrövidíteni. Ha tudja a tanuló, hogy a gyűjtemény céljára fogott rovar kinos szenvedésének 10 perc alatt mikép vehet végét: akkor nem hiszem, hogy a 10 perc helyett 6—7 napig, tehát ezerszerre több ideig engedje szenvedni. Hiszen tanulja, hogy a rovar érző idegei a fájdalmat ép úgy fölveszik, akár az ember idegei; s ha azt a 4 cm. hosszú csibort csak $1\frac{1}{2}$ mm. vastag türe szurja is, az arány ugyanaz, mintha egy 160 cm. magas ifju 2 cm. vastag bottal volna átdöve!

A természetrajzi ismeretekkel párhuzamosan el kell sajátítani az állatvédelmi ismereteket is, s ebben a legszebb feladat a tanítókra és a természetrajz-tanárokra hárul.

Ime, csak egy pár példát hoztam föl arra, hogy az állatvédelmi ismeretek népszerűsítésében az Egyesületnek akár nyomtatványok, akár előadások útján, az iskoláknak pedig a tanításban mily sok feladata van.

E szép és érdekes jelentést kiegészíti a közgyűlésről közölt, mely lapunk ez évi 2-ik számában foglaltatik. Illesse dicséret a derék társ egyesületet és koronázza további siker vezetőinek s lelkes szép számu tagjainak nemes törekvését.

Szentgotthárd és Vidéke Állatvédő Egyesületének közgyűlése. Szentgotthárd és Vidéke Állatvédő Egyesülete f. hó 8-án 11 órakor tartotta meg évi rendes közgyűlését a szentgotthárdi városháza nagytermében.

Káposztássy Jusztinián elnök megnyitván a közgyűlést, felolvasta az O. Á. V. E. elnökségének üdvözlő levelét és a következő válasz sürgőnyzését javasolta: „Az Országos Állatvédő Egyesület tekintetes El-

nökségének, Budapesten, Aréna-ut 108. Szentgotthárd és Vidéke Állatvédő Egyesülete mai közgyűlése alkalmával hálásan köszöni és szeretettel viszonzozza az anyaegylet elnökségének szíves üdvözlését. Bizalmuk és rokonszenvük bármi támogatásuknál is nagyobb értékű. Ez és a nagy közönség acélozza meg erőnket. Az elnökség.”

Jegyzőkönyvhitelesítőül **Pyber Károlyt** és **Reischl Gyulát** kérte föl. Erre fölszólította **Fodor Árpád** alelnököt, hogy fölolvassátartsa meg. A madarak védelméről tartott fölolvassát tetszéssel fogadták és megbízták az elnökséget, hogy egész terjedelemben nyomassa ki az évi jelentés füzetében.

Ezután az alelnök az évi jelentést olvasta föl, **Pum Károly** pedig pénztárosi jelentését.* Az elnök indítványára köszönetet kaptak. Nádassy Kálmán dohánygyári aligazgató a szarkák tömeges lövöldözéséért kapott jegyzőkönyvi köszönetet.

Tiszteleti tagoknak **K. Nagy Sándor** urat és **Grimm Gusztávné** urnőt választotta meg a közgyűlés.

A triennium letelével általános választás volt, melynek egyhangu eredménye következő: elnök **Káposztássy Jusztinián** ciszt. r. jószágkormányzó, alelnök **Fodor Árpád** állami főgimn. tanár, titkár **Vég Gyula** állami erdőmester, pénztáros **Pum Károly** igazg.-tanító, számvizsgálók: **Czigány János** adóártnok, **Huber Miksa** ker. betegsegélyző egyleti elnök és **Nádassy Kálmán** dohánygyári aligazgató. Választmány: **Baumgartner Ferenc**, **Fodor Károly**, **Kiss Elemér dr.**, **Martin Antal**, **Márkus Elemér**, **Pyber Károly**, **Rechnitzer Pál**, **Reischl Gyula**, **Schaffer Imre dr.**, **Somogyi Antal**, **Szmrecsányi István**, **Sztojka Viktor dr.**, **Szücs László**, **Tomka Károly**, **Urweisz József**, **Varga Gábor dr.**

Mező- és erdőőrök, vadőrök és rendőrök jutalmazásával a közgyűlés a választmányt bizta meg. Nádassy Kálmán indítványára az elnökség azon kérelemmel fordul az O. Á. V. E. elnökségéhez, hogy a divat terén a kártékony állatok használatát és a hasznos állatok megkimélését sürgesse az illetékes tényezőknél.

F. Á.

* Ezeket a jelentéseket, valamint a fölolvassát jövőre közöljük.

Az Országos Állatvédő Egyesület kiadásában

megjelentek és az egyesület helyiségében (Budapest, IX., Ernő-utca 11—13) kaphatók:

AZ OKSZERŰ MADÁRVÉDELEM ESZKÖZEI. Irta **Chernel István**, a Kőszegi Állatvédő Egyesület elnöke. Ára 30 fillér.

ÁLLATVÉDŐK TÖRVÉNYKÖNYVE. Az állatvédelemre vonatkozó összes és az állategészségi nevezetesebb törvények és rendeletek gyűjtéménye. Irta: **K. Nagy Sándor**, pestvidéki kir. törvényszéki bíró. Ára 60 fillér.

LÓGONDOZÁS. A lóismeret és lóhasználás rövid foglalatja. Irta: **Monostori Károly**. Ára 60 fillér.

MADÁRVÉDELEM GYAKORLATI SZEMPONTBÓL. Irta: **Kukuljevič József**. Ára 10 fillér.

AZ EMBER ÉS A KUTYA. Védekezés a veszettség ellen. Irta: **K. Nagy Sándor**, pestvidéki kir. törvényszéki bíró. Ára 30 fillér.

AZ ORSZÁGOS ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLET HUSZONÓT ÉVI MŰKÖDÉSE és az állatvédelmi törekvések Magyarországon. Irta: **Máday Izidor**. Ára 1 korona.

A SZEMELLENZŐRŐL. Irta: **Pákozdy László**. 4 képpel. Ára 20 fillér.

AZ ÁLLATVÉDELEM FONTOSSÁGA AZ EMBERISÉG MŰVELŐDÉSÉNEK SZEMPONTJÁBÓL. Irta: **Kukuljevič József**. Ára 20 fillér.

TARTALOM: Egy igazi madárparadicsom. — A fejtartó szij alkalmazásáról. — Állatvédő Egyesületek Országos Szövetsége. — Az Országos Állatvédő Egyesület közgyűlése és a Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetségének nagygyűlése. — *Állatok világa:* A fehér egerek a hadi tengerészet szolgálatában. — Fejős cethalak. — Törpe lovak. — Madárfészek a levélszekrényben. — A madarak életének tartama. — Fűvet evő kutyák. — *Szemle:* A veszett eb által megmárt egyének gyógyítási költségei. — Tudós ló 150 év előtt. — Hussal táplálkozó lovak. — Wagner Richard kutyájáról. — Élőállatok szállítása Svájcban. — Kutyák alkalmazása villamos berendezéseknél. — *Vegyesek:* A Madarak és Fák Napja. — Az utcaburkolatok minőségének befolyása a lovak esésére. — Kutyák hibás szemci. — Természeti gyógymód az állatok számára. — A ludak és kacsák kopasztása. — Hangyatojások frissen tartása. — Vízben szűkölködő libalegelők. — *Hírek:* A Madarak és Fák Napja Félben (Pozsony vm.) — A madárvédelem kérdése Pozsonyban. — Madárvédelmi intézkedések Kecskeméten. — A káros hernyók irtása. — Személyi hírek. — *Irodalom:* Madarak védelme. — Madárvédelem. — *Egyesületi hírek:* Az O. Á. V. E. választmányi ülése. — A Soproni Állatvédő Egyesület közgyűlése. — Szentgotthárd és Vidéke Állatvédő Egyesülete közgyűlése. — Magyarországi állatvédő egyesületek szövetségének szabályai. — Miként ünnepeljük a madarak és fák napját? — Értesítés. — Darányi Ignác úr üdvözlése. — Az „Állatvédelem“-be szánt közlemények tárgyában.

Egy igazi madárparadicsom.

A Hawai-szigetcsoporthól északnyugatra, 1600 kilométernyire fekszik *Laysan* szigete. Hosszukás-kerekded alakjáról igazi korallszigetre ismerünk, középrészen a szokott féledes, félkeserűvízes tóval. A talaj enyhén emelkedik és legmagasabb pontján csak mintegy 15 méter tengerszín fölötti magasságot ér el. Ásásnál már csekély mélységben mindenütt vízre lehet bukkanni, de ez rendszeren zavaros és piszkos.

A szokott hajózási vonalaktól oly messzi esik ez a sziget, hogy csak kevesen jutottak hozzá, oda ellátogatni; de ezek azután szívélyes és hangos fogadtatásra

találnak a fehér *albatrosz*-ok részéről, melyek ott millió számban élnek és csak vajmi ritkán látnak idegen embert. Ilyenkor azután rikkolva, krárogva jelzik az idegen megérkezését s az egész madárnépség messze-hallhatólag üdvözlő inkább jóindulatu, mint kellemesen hangzó lármával a vendéget.

Amit azonban szemünk ott első pillantásra tekint, az csak elenyészően csekély része ennek a madárparadicsomnak. Milyen óriási lehet azoknak a békésen fészkelő madaraknak számösszege, melyek ott a felszínen és magában a talaj gödreiben is szeretettel és odaadással költenek.

Aki abban az előnyben részesült, hogy a kis

Laysan-szigetet a nagy óceánban személyesen megismerje, az azt mondja, hogy a látvány, melyet ez a megszámlálhatlan madársereg nyújt, valósággal megkapó. Mindazok, akik oda eljutottak, csodás dolgokat mesélnek a mintegy 12 □-kilométer nagyságu szigetről, ahol a madarak nem félnek az emberektől, hanem azok megérkezésekor nyugodtan ülve maradnak a fészkeiken és ahol a tojásokat talyigákban gyűjtik össze.

Ugy látszik, mintha a természet ezt a földdarabot bizonyos célra teremtette volna, mert itt minden madárfaj oly szigorú elszigeteltségben él magának, hogy még a fekete albatroszok sem akarnak együtt tanyázni fehér mostoha-testvéreikkel.

Az albatroszokon és a velük rokon tengerlakó madárfajokon kívül csak kevés lakója van Laysan szigetének. Egypár ember — többnyire japánok — kik csak az üzlet kedvéért tartózkodnak ezen a magányos szigeten. Csaknem kizárólag a tojásokból élnek és az itt évszázadok óta felhalmozódott madártrágyával kereskednek. Az odavetődött látogatónak ez az élet fölülte egyformának és lélekölőnek tűnik föl, de a sziget lakosai sorsukkal, úgy látszik, egészen meg vannak elégedve; legalább azt a benyomást keltik. A munka nem nehéz, sőt egészen kedélyes; napról-napra, évről-évre folyik a munka idegerősítő egyformaságban és így pereg ott le az élet békében, kényelmes lassúsággal és csöndben — eltekintve a madarak lármájától, melyek ott a nap tüzes hevében szorgalmasan tojnak és költenek.

Mint hogy azonban — dacára annak, hogy a frissen tojt tojások száma naponta ezrekre rug — az utolsó időben a tojásokban nagy apadás mutaikozott, a kormány azok eladását megtiltotta. Csak annyit szabad gyűjteni, amennyi a Laysan szigetén élő emberek élelmezéséhez szükséges.

A madaréleletet Laysan szigetén azonban nemcsak az albatroszok képviselik. Ezeken kívül még pelikánok, sirályok, trópusi égövi madarak és sok más faj is fészkel ott. Az albatroszok száma azonban ezeket összevéve is messze túlhaladja. A zoológusok *Dismedeia immutabilis* néven ismerik, míg a szigetbeliektől a kevésbbé hangzatos „gooney” nevet kapták.

Sajátságos illusztrálására szolgál a természet titokzatos berendezéseinek, hogy ez a két közeli rokon madárfaj oly éles elszigeteltségben él egymástól. Ha körutat teszünk ezen a kis szigeten, a két válfaj költőtelepét oly éles határvonallal látjuk elválasztva, hogy egy mérnök sem csinálhatta volna jobban. A fekete „gooney”-ek a sziget szélnek kitett oldalát választották települ, míg a szélmentes oldal sajátosságos és örök módon a fehér albatroszoké. Miriádnyi ezeknek az állatoknak a száma, melyek sűrűn egymás mellett ülve, az egész láthatárt az ég pereméig elfoglalják. Messziről nézve, ez a fehér madarakkal ellepelt táj olyan, mint egy óceán fehér habfoslányokkal teli felülete.

A fekete albatroszok sokkal kisebb számban vannak; különben éppen olyan nagyok és testalkatuk is éppen olyan, mint fehér mostoha-testvéreiké.

A „gooney”-ek tulajdonképeni urai Laysan szigetének és az ő területük legjövödelmezőbb kincsébányája a „szorgalmas madárnép superfoszfát tartalma

emésztési termékeinek” az ez után törekvőre nézve. Minden időben látni embereket, kik a guáno-rétegeket leásva, a mezőgazdaság eme lényegét talyigákban továbbhordják. Bizonyos időközökben azután a milliókra menő tojásokat is összegyűjtik és elhordják. A japánok ezeket a tojásokat fölébe helyezik a nekik a Guano-Company-tól szállított minden élelmiszernek. Rizsszel keményre főzik és naponta élvezik a „tojást rizsszel”, vagy „rizst tojással”. Látnivaló, hogy az étlap Laysan-szigetén nem nagy változatosságot mutat és nem arra való, hogy az inyenceket egy utazásra ebbe a madárparadicsomba csalogassa.

Azonban ez az egyformasága a táplálkozásnak, úgy látszik, nem befolyásolja hátrányosan a sziget lakóinak egészségét, mert mind erőteljes, markos embernek benyomását teszik.

Sajátságos módon gyűjtik a tojásokat. A munkások egy körvonalat húznak, melynek területe körülbelül 40—50 ár és naponta összegyűjtik talyigában a tojásokat, míg a készlet elfogy. A szigeten keresztül sinpár fut, a tojásokat talyigákban odaviszik, átrakják nyitott teherkocsikra és raktárakba szállítják. A gőzmozdony szerepét azonban nem a tüzes vasparipa szolgáltatja, hanem egy becsületes, érdemes, különben meglehetősen álmos öszvér.

Sajátságos és csaknem érthetetlen a különben oly félénk albatroszok feltűnő szelidsége. Nem törődve a munkások jövés-menésével, a legnagyobb nyugalomban fészkelnek itt, tisztogatják a tollazatukat, anélkül, hogy a játszadozó gyerekek vagy az elrobogó szállítóvonat legkevésbbé is zavarná őket. Mihelyt egy ilyen tojástermő terület ki van aknázva, a munkások egy földterülettel odább helyezik munkásságuk színhelyét, amíg végtére ismét a kezdő területre érnek, melyet a madarak azalatt megint bőven ellátak tojásokkal.

Amily sűrűn be van lepve a föld felülete költő madarakkal, mégis fölteszik, hogy még tizszer annyi fészkel a föld színe alatt. Az egész sziget méhkasszerű üregekkel van tele, még pedig a *Nectris brevicaudus* nevű ausztráliai viharmadárnak a fészekodvaival. Az öreg madarak csak kevéssel naplemente előtt jönnek ki. A sötétség beálltával ismét felkeresik fészkeiket és a következő estig nem látni többé őket. Ezrével pusztulnak el minden éjszakán, mikor a fénytől csalogatva nekirepülnek a sziget világítótornya vastag üvegablakainak és holtra zuzódnak. De ezeknek hiányát a megmaradtak óriási sokaságában észre se lehet venni és a természet termékenysége csakhamar bőven pótolja azt. A fiókkák husa állítólag igen izletes és ezekkel Új-Seelandon át Ausztráliába nagy kereskedelmet üznek. Sőt a londoni piacot is ellátnak ilyenekkel. A fagyasztó kamrák életbeléptetése óta a hajókon és a világvárosok kikötőinek hűtőcsarnokaiban a vevő Sidney, Melbourne, vagy Londonban oly frissen kapja a viharmadárfiókkát, mintha csak aznap vágták volna le Laysanban.

Vadászható madarak is vannak Laysan szigetén és bár ez rájuk nézve valóságos paradicsom, de nem az egy igazi vadászra nézve. Itt nincs szüksége fegyverre, nem lövi a madarakat — legalább nincs rá szüksége, ha csak okvetlenül nem akarja — itt horgá-

szik rájok! Az eljárás épp oly egyszerű, mint biztos. Egy csomó madárhurkot kötnek az ebédlő ajtajához és néhány kenyérmorzsát szórnak a földre, ami után a madarak mohón kapnak. Ekkor a praktikus laysani sportsman meghuzza a zsinórt és egész csomó madarat fogott. Igazi horgászat, kedv és öröm nélkül, amit vadászaton egy jó lövés után éreznünk. És ezt a mértékletes élvezetet Laysan lakói csak nagyon ritkán engedik meg maguknak. Csak ha szükségét érzik a hustápláléknak, fognak ilyen módon egypár madarat; egyébként megelégszenek saját igényüket illetőleg tojásos rizszel — avagy rizs és tojással.

A tengeri és vad madarakon kívül többféle kanárimadár-faj is él a szigeten; némelyik rovarevő, másik magevő. De valamennyi oly szelid, hogy kalappal is meg lehet fogni őket. A rovarevő kanári idővel azonban igen alkalmatlanná válik, mert minden tartózkodás nélkül rátelepszik az ember fejére, kezére, vagy más-hová, ami eleinte örömet és meglepetést kelt, de később nagyon kellemetlenné válik.

A sziget madárvilágának sokfélesége sajátosság jelleget ad az ottani egész életnek. A madarak változatos tollazata és lármája szüntelen szín- és hangtívornyákat teremt s főleg ez utóbbiak inkább feltűnőek mint szépek. Valóságos madár-babylon.

A természet bölcsesége úgy rendezte be, hogy azoknak a madárfajoknak, melyek egymással jól megférnek és jó szomszédságot tartanak, költési ideje ugyanegy időszakba esik, mert különben gyilkosság és halál pusztítana közöttük, míg ilyenkor békés barátságban költenek egymás mellett.

Igy sokszor lehet látni viharomadár-fészkeket az albatroszok költőtelepeinek közvetlen közelében. Természetesen nem megy ez egészen alkalmi összetűzések nélkül. Nem is nagy ritkaság, hogy egy viharomadár és egy dudu ugyanegy halért veszekednek és még magasan a levegőben kezdik a párbajt, mely a legnagyobb elkeseredettséggel folyik, amíg a földre érnek. Az ilyen ellenségeskedés azután rendszeren az egyik fél halálával végződik.

A sziget növényzete csupán csak egy honos pálmafajból és mindenféle, Indiából és Ausztriából ide be-telepített erőteljes fűneműekből áll. A lomzat hiánya miatt az egész táj egyhangu, azonban ezáltal még kifejezettebbé válik a vidék egységes karaktere. A munkások kunyhóin és a gyér pálmákon kívül semmi sincs, ami a perzselő napsugarak ellen némi védelmet nyújtana.

Ennek a paradicsomi madárvilágnak a legnagyobb veszedelme a tojások eddig esztelenül folytatott összegyűjtésében rejlik. Azért az Egyesült-Államok kormányának ama rendelete hálás üdvözlésre talált, mely a guáno-gyűjtésre engedélyt nyert társulatoknak kötelességévé teszi, csak annyi tojást fölszedni, amennyi embereiknek élelmezéséhez szükséges. Ily módon a sziget nemcsak a madarak paradicsomkertje, de egyszersmind az ornithologusok Mekkája is fog maradni.

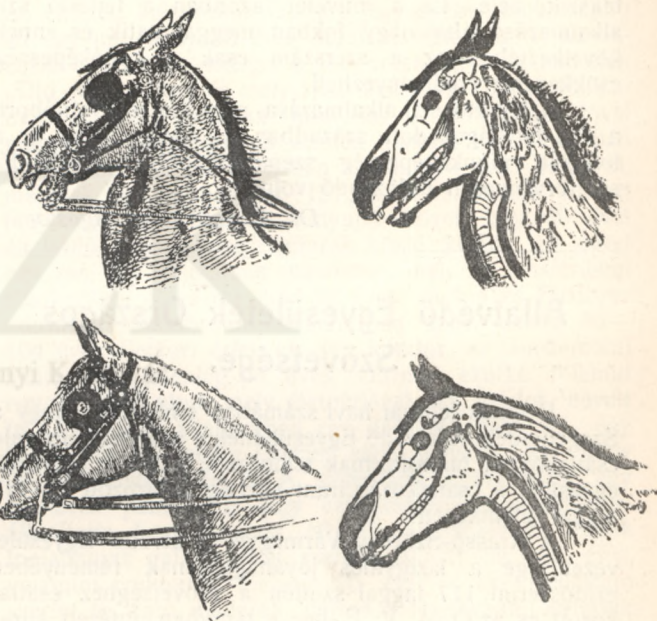
L. O.

A fejtartó szij alkalmazásáról.

Négy képpel.

A fejtartó szij alkalmazása egyike azoknak az állatkinzásoknak, melyekről igen gyakran, de úgy látszik még sem *eléggé* gyakran esik szó a különböző szakfolyóiratokban.

A mellékelt ábrán, melyet a „Deutsche Landwirtschaftliche Tierzucht“ után közlünk, szembeötlő módon tűnik fel az az ártalmas hatás, melyet a fejtartó szij a ló nyakának és toroktájának bonctani szerkezete alapján az állat egészségi állapotára, de tetszetős külsejére is gyakorol. Észrevehető ebből egyszersmind az is, hogy milyen könnyelmű megfontolatlanságot, mondhatnánk esztelenséget követ el az, aki a ló nyakának, nyaka tartásának természetes görbületét, szépségét, ennek a szijnak az alkalmazásával akarja javítani.

A ló nyaka a fejtartó szij alkalmazása által rendellenes, szépnek épen nem nevezhető, merev helyzetbe jut, másrészt pedig a fej, nyak és részben a törzs izmainak tulfeszítése következtében munkaképessége is tetemesen befolyásoltatik. Az elülső testrészt állandóan merev tartása miatt a ló járása bizonytalanra válik, különösen azokban az esetekben, amelyekben még rosszul alkalmazott szemellenzőkkel is akadályozzák a szem szabad tekintetét. Ha a fejtartó szijjal felkantározott lovak elesnek, csaknem minden alkalommal fejüket sebzik meg, miután nevezett szij első sorban ennek szabad mozgását, kitérését teszi lehetetlenné. A tarkónak sajátosságosan felfelé irányuló tartását, a nyaknak ellentétes irányban való görbítését, az állcsucsok a torok felé való folytonos közelítését a legtöbb ló nem képes elviselni, hanem ennek következménye képen igen gyakran észlelhető, hogy fájdalmas, görcsös vonaglás lép fel, fejüket

többször rázzák, a kellemetlen, fájdalmat okozó kényszereszköztől megszabadítani törekednek. A fejtartó szij tulerős megfeszítése alkalmával a már említett káros behatás mellett a bőr alatt elég felületesen helyeződő arcideg (nervus facialis) és ennek egyes ágai fokozott nyomás alá kerülnek, miáltal ennek az idegnek hűdéses állapota, az arcizmok, ajkak, orrszárnyak, sőt a szemhéjak és fülek izmainak bénult, tehetetlen állapota jöhet létre. Gyakori következménye továbbá a fejtartó szij tartós alkalmazásának az u. n. szarvasnyak és a csillagvizsgáló fejtartás, melyek mint súlyos szépséghibák is, az állat értékét nagy fokban leszállítják.

Ha még egyes kivételes esetekben, luxus-lovaknál, a fejtartó szij alkalmazása talán megengedhető is, de nehéz ígás lovaknál semmi körülmények között sem volna szabad ezt megtűrni, miután tudvalevőleg a nehezebb teher vonása oly módon történik, hogy a ló testsúlyával, különösen pedig egész elülső testrészével, a szerszámba fekszik bele. Ez a művelet azonban a fejtartó szij alkalmazása által nagy fokban meggátoltatik és ennek következtében ez a szerszám csak a vonóképesség csökkenését eredményezheti.

A fejtartó szij alkalmazása, mint kóros divathóbort, a mai felvilágosodott században az állatvédelem, de a fokozott munkaképesség szempontjából is elvetendő, sőt törvényesen üldözendő volna.

Dr. Zimmermann Ágoston.

Állatvédő Egyesületek Országos Szövetsége.

E lapok február havi számában említettük, hogy a Szegezdvidéki Állatvédő Egyesületnek a szövetséghez való csatlakozása biztosítottnak tekinthető. Azóta a nevezett egyesület a csatlakozás iránt tényleg határozott és 119 taggal jelentkezett.

A Krassó-Szörény Vármegyei Állatvédő Egyesület vezetősége a közgyűlés jóváhagyásának reményében ezidőszent 117 taggal szintén a szövetséghez csatlakozott és az O. Á. V. E.-hez e tárgyban intézett átiratában annak a meggyőződésének adott kifejezést, hogy a szövetséghez való csatlakozással kapcsolatban a tagoknak járó szakközlönyhöz az egyesület fölvirágzása és megszilárdulása ügyében nagy reményeket fűz.

A temesvári egyesület választmánya a közgyűlés jóváhagyásának fenntartásával végérvényesen határozta el a csatlakozást. Az egyesület érdemes titkára, dr. Tótkés István vármegyei aljegyző leveléből, melyben az említett értesítést közli, a következő tételt idézzük: „Kérjük legőszintébb elismerésünk és jókívánataink tiszteletteljes kifejezésének szives elfogadását az eszmének valóra váltása fölött, mert valóban mi is éreztük az országos szervezés szükségességét, tudjuk méltatni annak más kulturszövetségekből ismert fontosságát, s hozzá a magyar állatvédelem ügyében buzgón táplált legszebb reményeinket fűzzük!”

Az Országos Állatvédő Egyesület közgyűlése és a Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetségének nagygyűlése.

Az Országos Állatvédő Egyesület május hó 3-án tartja meg rendes évi közgyűlését, mely alkalommal egyuttal és egyidőben a Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetsége fogja első és egyuttal alakuló nagygyűlését megtartani.

Ez a kettős gyűlés, melyre a szövetséghez csatlakozott egyesületek, illetőleg ezek képviselői külön meghívót fognak kapni, az O. Á. V. E. választmányának határozata értelmében a következő napirenddel fog megtartatni:

1. Elnöki megnyitó; üdvözlése az alapítóknak; a földmívelésügyi miniszter üdvözlő iratának felolvasása.
2. Titkár felolvassa a küldöttek és vendégek névsorát.
3. Titkár vázolja az Országos Állatvédő Egyesület 25 évi működését.

4. Tiszteletbeli tagok választása iránt az O. Á. V. E. választmányának indítványa.

5. Elnök bejelenti a Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetségének létrejöttét. A szövetség megalakulásának kimondása.

6. A szövetség alapszabályainak tárgyalása.

7. Az Országos Állatvédő Egyesület alapszabályainak módosítása és kiegészítése.

8. Pénztáros bemutatja az O. Á. V. E. 1907. évi pénzkezelésének kimutatását és a vagyonmérleget.

9. Számvizsgáló bizottság jelentése.

10. Az O. Á. V. E. 1908. évi költségvetése.

11. Kilépés által megürült 18 és halálozás és elköltözés által megürült 2 választmányi hely betöltése.

Az O. Á. V. E.-t a szövetségi nagygyűlésben képviselő 20 tag választása.

Három számvizsgáló bizottsági tag választása.

A közgyűlést egy rövid választmányi ülés fogja megelőzni, melyre a Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetségéhez csatlakozott egyesületek, illetőleg azok képviselői szintén meg fognak hivatni, hogy e közös választmányi ülésen a szövetségi alapszabályok és egyéb, a szövetséget érdeklő pontok az együttes közgyűlés előkészítésekképpen tárgyalhatók legyenek.

Az Országos Állatvédő Egyesület.

Állatok világa.

A fehér egerek a hadi tengerészet szolgálatában. Egy angol folyóirat szerint a hadi tengerészetnek vizsine alatt járó minden hajóján három fehér egér is tárgya az élő leltárnak és mint rendes felszerelési kellék a hajókönyvekben is szerepel. Az egerek szolgálatétele azon tulajdonságukon alapul, hogy mindenféle gázok megérzése tekintetében rendkívül fogékonyak. A vízszin alatt járó hajókon alkalmazott Gazolintanknak nevezett tartányokból néha gázok nyomulnak ki, melyek rend-

kivüli veszélynek lehetnek okozói. Nagy érdeket képez tehát az, hogy e gázok legparányibb kinyomulása a szükséges intézkedések foganatosíthatása végett rögtön megállapítható legyen. A vizsine alatt járó hajók első szerkesztője, az amerikai Holland ismerve a fehér egerek említett sajátságát, ezeket használta fel a kinyomuló gázok ellenőrzésére. Az angol hajókon a fehér egereknek heti egy shilling zsold jár ki, mely a matrózok közt osztatik szét, akik a legnagyobb figyelemmel és gyöngédséggel etetik. A fehér egerek kis kalitkában tartatnak, mely a tartányok közelében van elhelyezve. Ha a hajó utban van, a fehér egerek magaviselete utközben állandó megfigyelés tárgyát képezi és az egerek nyugtalanzkodása és cincogása figyelmeztetést képez arra nézve, hogy a tartányok azonnal beható vizsgálat alá vétessenek.

—yi—

Fejős cethalak. Természetesen csakis egy amerikai fejben keletkezhetett az az eszme, hogy a cethalak tejét hasznosítsa. Egy francia folyóirat szerint az amerikai (ki és hol? nincs megnevezve) egy öblöt készített el magának, melyet egy keskeny csatornával kötött össze a tengerrel. A csatorna egy erős fémszilippel volt elzárható. Egy kis hajóraj segítségével sikerült tiz cethalat a csatornába és innen az elzárt öblbe terelni és szoritani. A cethalak táplálása céljából a zárt öbl partjának egyik részén nagy mennyiségben helyezte el a cethalak által kedvelt tengervízi növényeket, algákat stb. Egy hónap leforgása alatt a cethalak megszokták, hogy naponként pontos időben jelentkezzenek az etetésre. A cethalak megszokták a vállalkozó hangját és fütttyentését is, és hallgattak arra a névre is, melyen őket szólította. Az amerikai vagy hatvan ember segítségével fejei a cethalakat, melyek teje caseine-ban felette gazdag. Az eléggé hihetetlennek hangzó közleményért a felelősség Ivane des Varennes urat terheli, aki a *Revue des Animaux* 1907. júniusi számában regéli a fentieket.

— yi —

Törpe lovak. Angliában a vagyonos családok otthonában mindinkább növekedő kedveltségnek örvendenek az izlandi törpe lovak, melyek nem nagyobbak egy ujjfundlandi kutyánál. Ezek a törpe lovak az előkelő házakban a gyermekek játszótársát vagy játékszerét képezik és a lakosztály minden részében még a szalomban is láthatók a gyermekek társaságában. Az ily lovak ára rendszerint 350—400 korona között váltakozik. Ezek a lovak kifogástalan szelid természettel bírnak és magától értetődleg nem vasaltatnak.

m. i.

Madárfészek a levélszekrényben. Egy francia lap legújabb számában a következőket olvassuk: A walesi hercegség egy kisebb községében panaszok merültek fel aziránt, hogy a távolabb eső postaszekrénybe dobott levelek valami ok miatt nem jutnak el rendeltetési helyükre. A sűrű panasz folytán a postaigazgatóság vizsgálatot rendelt el. A kiküldött, legnagyobb meglepetésére, azt konstataálta, hogy a felhalmozódott levelek között a szekrényben egy ökörszem pár üttöt tanyát, ott épített fészket annak belsejében, s a fészekben hat parányi tojás volt. A levélkiszedő hanyagsága ekként nyilvánvalóvá lett s a büntetést nem is kerülte ki, az ökörszem pár tojásainak azonban a falu kérésére

a postaigazgatóság megkegyelmezett annyiban, hogy ott hagyta azt a fiókák szárnyrakerüléseig s csak aztán engedte meg a szekrény kitisztítását és használatba vételét.

Mo.

A madarak életének tartama. Az a kérdés, hogy a különböző fajta madarak minő életkort érhetnek el, természetesen alig állapítható meg biztossággal. Bár a fogságban élő madarak a természetes életviszonyoktól eltérő életmód mellett a különböző fajok szerint hol korábban pusztulnak el, hol pedig nagyobb kort érnek el mint a szabadságban, a természetes életviszonyoktól mégis a fogságban élő madarak élettartamának megfigyelésére alapították adataikat. Ezt tette *J. H. Gurney* angol szaktudós is, kinek adatai közül a *Berliner Tagblatt* nyomán a következőket emlíjtük meg: Gurney egy sárگا bóbítás kakaduról megállapíthatta, hogy 81 éves életkort ért el. G. említést tesz három más papagályról is, mely 93, 102 és 120 éves életkort ért volna el, de ezért az adatokat nem tartja kifogástalanoknak. Az említett kakaduhoz Gurney jegyzékében legközelebb áll egy lud, mely 80 éves korában öletett le. (!) Következik egy hatyu, melyet a londoniak igen jól ismertek „Old Jak“ néven és mely 1840-ben a „St. James Park“-ban 72 éves korában mult ki. A hatyuknak jóval magasabb életkoráról is vannak adatok. Így Alkmarban Amsterdam mellett 1675-ben egy hatyu mult volna ki, melynek nyakán egy az 1573-iki évszámmal ellátott fémkarika volt. Gurney hatyuját követi egy 69 évet élt holló. A ragadozó madarak közül kiválik 56 évvel egy sas, egy *Helotarsus ecaudatus*, mely az amsterdami állatkertben él és ma már 58 éves. Brehm és Fitzinger szerint a schönbrunni állatkertben szirti sasok 86—104 éves életkort értek el. Egy kondor az amsterdami állatkertben jelenleg 56 éves. Gurney ezután főlemli egy 71 éves uhut, mely életpárjával 93 utódot nevelt fel. A londoni állatkertben egy daru 40 évet élt, egy fekete gólyáról pedig Gurney atyja jegyezte fel, hogy 30 éves életkort ért el. A rotterdami állatkertben egy 45 éves pelikán él. Egy ezüstsírályról Gurney megállapította, hogy 44 évig élt. G. jegyzékében adatok foglaltatnak galambokról, melyek 30, 33, 35, 40 évig, valamint tyukokról, melyek 50 évig éltek. Bechstein szerint az apró madarak, persze a fogságban tartottak körül tett megfigyelések nyomán, a következők kort érik el: a fülemile 15—24 év, pacsirta 24 év, tengelice 23 év, rigó 17 év, mezei pacsirta 14 év. Kanári madarak 12—18 évet érhetnek el, gondos ápolás mellett.

m. i.

Füvet evő kutyák. Egy német folyóirat német alaposággal hosszadalmasan tárgyalja a kutyáknak füvel való táplálkozását és elmondja, hogy a kutya, mely rendszeren hullal és hasonlókkal táplálkozik vagy tartatik, néha mohón nekiesik a fűnek, és ilyenkor rendes táplálékát, sőt kedvenc falatjait is megveti. Az értekező elmondja továbbá, hogy a fűevés okait mindeddig nem sikerült alaposan kikutatni, ellenben egész Németországban századok óta az a hit vagy babona van általánosan elterjedve, hogy a kutyák fűevése esős időjárás közeledtét jelenti. Az értekező kutatván e jelenség valódi okait, mindenek előtt reámutat arra, hogy a kutya

éppen nem tekinthető föltétlenül hussal táplálkozó állatnak. Az értekező azt állítja, hogy oly kutyák, melyek oly tartásban részesülhetnek, hogy növényi táplálékhoz nem juthatnak, ezt ösztönüknél fogva a fűevéssel pótolják. Az ilyen kutyák a legfinomabb, leglágyabb és legnedvdusabb fűszálakat keresik és eszegetik, lehet mondani szó szerint legelésznek. Másképp áll a dolog, ha a kutya éles szélű fűveket pl. perjét keresgél és eszeget. Ez csalhatatlan jele annak, hogy a kutya emésztőszerveiben valami zavar van. A kutya ezeket a fűveket ösztönszerűleg azért eszi, hogy hányást idézzenek elő, melynek nyomán a gyomrába jutott emésztetlen anyagoktól megszabadul.

— yi —

SZEMLE.

A veszett eb által megmart egyének gyógyítási költségei. A „Tierärztliche Rundschau“ szerint a szileziai Münsterberg városában egy veszett kutya 20 egyént mart meg, akik a hatóság felszólítására a boroszlói egészségügyi intézetben védőoltás alá vétettek. Az intézet 21 napon át díj nélkül kezelte őket, de mivel ez idő alatt ellátásra magányosoknál voltak elhelyezve, az ellátási költségek megfizetésére lettek mindnyájan fölszólítva, mely költségeket a boroszlói intézet fizette, illetőleg előlegezte a szállásadóknak. A gyógyultak vonakodtak a díjakat megfizetni és így a hatóságnak kellett döntenie. A közigazgatási hatóság hivatkozással arra, hogy az oltás nem foglaltatik a törvényben felsorolt rendszabályok között, kijelentette, hogy ez az oltás ugy tekintendő, mint minden egyéb orvosi kezelés és így az illetőknek a hatósági segélyre igényük nincsen, hanem első sorban a betegnek kell az orvosi kezeléssel járó minden költséget viselnie. Ha pedig ezeket nem bírja, akkor a szegénysorsuak irányában a község részéről fennálló általános kötelezettségek alkalmazandók. A költségekkel sújtottak közül hatan a kutya tulajdonosát perelték és a münsterbergi bíróság megítélte nekik a költségeket. Ez ítéletet azonban a vádlott megfélebbizte.

—yi—

Tudós ló 150 év előtt. A bölcs rabbi Akiba mondaságának igazságáról győz meg a következő, a Haarlemsche Courant-nak 1755. évi 26-ik számában megjelent apróság: „Közhirre tétetik, hogy Harlemben, mise után a nagy fakapu előtt egy magyar lovat fognak mutogatni, mely többek között a következő művészetekhez ért: köszönti ugy az urakat, mint a hölgyeket; ismeri a pénzt; ki tudja fejezni, hogy mennyi időt mutat az óra; ismeri az ábécét; tud kártyázni; tud számolni; meghatározza, hogy a társaság egyes tagjai milyen idősök; megkülönbözteti a nőt a férfitől; ismeri a színeket; ismeri a kalendáriumot és megmondja, hogy milyen nap van ma; tudja, hogy hány gomb van kinek-kinek a kabátján; kockázik egy üveg borba bárkivel és mert a játkszmát mindig megnyeri, a végén a társaság egészségére kiüriti az üveg bort; ha azt mondják neki, hogy besorozzák katonának, sántítani kezd; ha azt mondják, hogy el kell hagynia a császárt és a töröknek kell szolgálnia, lefekszik és halottnak tettei magát, stb. stb.“

Hussal táplálkozó lovak. A „Berliner Tagblatt“ egyik cikkében Eduard Mygind saját tapasztalása nyomán előadja, hogy a keleten, nevezetesen Szudánban reájött arra, hogy az angol hadseregnek ételmezésére huféléket szállító lovak hajtói reászoktatták a lovakat arra, hogy hushulladékokat is egyenek. Ezek a lovak feltűntek azáltal, hogy kinézésük jóval teltebb és egészségesebb, szőrözetük fényesebb, temperamentumuk tüzeesebb volt. Hasonlót tapasztalt Mygind a konstantinápolyi mészárosok lovainál. Mohamed vallásának követői véteknak tartják azt, ha az állatnak más táplálékot nyujtanak, mint amelyet Allah nekik rendelt és azért csak lopva kedveznek hussal lovaiknak és ezt lehetőleg titokban tartják. Mygind az előadottakat annál figyelemre méltóbbaknak tartja, mert a ló természeténél fogva valószínűsége ellenszenvvel viseltetik a nyers hus, a vér és ezek szaga iránt, és még oly edényből is vonakodik az itatást elfogadni, melynek hus- vagy vérszaga van. Mygind feleleveníti azt a körülményt, hogy a kocsisok számítván a lónak a hus ellen való averziójára, a harapós lovak fogaihoz nyers hust dörgölgetnek, minek folytán a ló attól annyira megundorodik, hogy állítólag soha többé nem kap más után, mint rendes takarmánya után.

—yi—

Wagner Richard kutyájáról Wurmband-Stuppach Stefánia grófnő a bécsi „Tierfreund“ című folyóiratban többek között a következőket közli: Wagnernek, midőn Magdeburgban még meglehetősen szorult viszonyok között zenekarigazgató volt, egy uszár volt hű barátja és vigasztalója. A kutya követte gazdáját a zenekarba is, de mikor onnan túl hangos kritikája miatt száműzetett, gazdáját hűségesen megvárta a művészek kis ajtajánál, hogy hazakisérhesse. Wagner Richard tudvalólag mondhatni vakmerő hegymászó volt. Midőn egy izben a „sächsische Schweiz“-nak elnevezett kies hegyvidéken egy veszélyes meredeken felkapaszkodott, hű kutyáját a lezuhanás veszélyétől féltette és hogy visszatartsa attól, hogy őt kövesse, odadobta zsebkendőjét, hogy azt őrizze. A kutya rövid megfontolás után sietve gördőt vajt és abban a zsebkendőt elföldelve gazdája után igyekezett és így megfelelt gazdája parancsának, de saját ösztönének is.

m—y l—r

Élőállatok szállítása Svájcban. Az állatok vasuton való szállítása még akkor is, ha a szabályok megtartatnak, több-kevesebb állatkinzással jár. Azért kívánatos, hogy legalább a legszükségesebb szabályok megtartása felett az állatvédelem iránt érzékkel bíró hatóság örködjék. A Gotthard vasúttársaság állatkinzás miatt 100 frank bírság lefizetésére ítéltetett. A vasut mintegy 4000 tyukfélélt szállított Olaszországból Baselbe. A kocsiban a kellő levegőről és szellőztetésről nem történt elegendő gondoskodás, úgy hogy 918 tyuk utközben elpusztult. Panaszos a baseli rendőrség volt, mely állatvédelem szempontjából tette szóvá az esetet.

—yi—

Kutyák alkalmazása villamos berendezéseknél. Az „Année Electrique“ című szaklapban Henri de Parville érdekesen ismerteti a kutyáknak a villamossági vállalatok által eszközölt munkálatoknál való alkalmazását. A mindennapi folyó munkálatok közé sorozható az, midőn a szűk és tekervényes csőhálózatokba vezetéseket

kell lefektetni. Egy-két cukor darab segítségével biztatott kutyák a legnagyobb ügyességgel bujtatják keresztül a hálózaton a zsinógot, melynek segítségével azután a munkások a kábeleket vonszolják helyükre. A „Crompton” angol villamos vállalat e célra kis terrier-eket alkalmaz, melyek között egy kivált nagy sikereket ért el, amennyiben Londonban, Liverpoolban és Brighthonban több ezernyi kilométerre terjedő kábelek lefektetésénél működött közre.

m. i.

VEGYESEK.

A Madarak és Fák Napja. E lapok márciusi számában felkértük első sorban a néptanítók és néptanítónők figyelmét a Madarak és Fák Napjának minél méltóbb megünneplésére. Felhívásunkban említést tettünk azoknak a kiadványoknak címeiről, melyeknek díj nélkül való átengedésével az Országos Állatvédő Egyesület a néptanítók és néptanítónők feladatát könnyíteni törekedik.

Ezuttal csak azt kívánjuk az érdekeltek tudomására hozni, hogy mindazoktól a néptanítóktól és néptanítónőktől, akik a Madarak és Fák Napját, e valóban szép intézményhez méltó módon ünneplik meg, szívesen veszünk és fogadunk el az ünnepély lefolyásáról szóló jelentéseket, hogy azokat közlönyünkben ismertessük. Már ezuttal azonban ki kell jelentenünk, hogy bármennyire óhajtanók, hogy az ily jelentések minél nagyobb számban és minél teljesebb részletességgel tételjenek közzé és jutnának a nagy közönség tudomására: mégis, figyelembe véve szakközlönyünk korlátolt térfogatát és sok oldalról történt igénybevételét, a beérkező jelentéseknek csak egy részéről és csakis kivonatos ismertető modorban emlékezhetünk meg.

Az Országos Állatvédő Egyesület elnöksége.

Az utcaburkolatok minősége igen jelentékeny befolyással van a lovak esésére. Leipzigban nyilvántartást vezet a rendőrség arról, hogy a lovak a különböző utcaburkolatokon minő arányban vannak kitéve az esésnek. A több éven át vezetett feljegyzések szerint a lovakra nézve legkevésbé veszedelmes természetesen a makadamburkolat. Ha ezt, illetőleg a lovak esésének arányszámát a makadamburkolaton 1-gyel jelezzük, akkor az esések aránya a statisztikai adatok alapján a többi fajta burkolatokon a következő: kőburkolat 3·6, cementmakadam 22·8, faburkolat 153, aszfalt 264. Összehasonlítva a kőburkolatot az aszfalttal, kitetszik, hogy az aszfalt 73-szor veszedelmesebb, mint a kőburkolat. Miből az az állatvédő rendszabály következik, hogy a lovakat megfelelően kell vasalni és az aszfaltot homokkal beszórni.

—yi—

Kutyák hibás szemei. Egyébként csinos kutya is száználmas látványt nyújt, ha szeme csipás. A gyógykezelés egyszerű. A szemet 3%-os bóroldattal megmossuk, megszárogatjuk, s a szemzugba egy gombostűfejnyit kenünk a következő összetételű kenőcsből:

Rp. Bismuth. tribrom. phenyl 1,0 gr.

Vaselin alb. puriss. 19,0 gr.

M. F. Ungt.

č

Természeti gyógymód az állatok számára. Caesar Rhan Berlinben egy klinikát állított fel, ahol beteg lovak és kutyák a természeti gyógymód szerint kezeltetnek.

A ludak és kacsák kopasztásánál arra ügyeljünk, hogy az állatokat sem tulkorán, sem tulsokat ne kopasszuk. Ha egy hastollat kihuzunk, nem szabad vérnek mutatkozni, mert a nehezen téphető tollak erőszakos kitépése az állatoknak felesleges fájdalmat okoz, míg ellenben a már érett tollak kitépését az állat fájdalom nélkül látszik tűrni.

Hangyatojások frissen tarthatók, ha egy száraz, hűvös pincében szitára helyezzük. Ha a hangya-bábok vagy tojások megfeketedni kezdenek, akkor forró vízzel öntjük és a hangyatojásokat a szitán széttergetve a napfényre állítjuk. Etetésre való használat előtt a megelőző estén ismét forró vizet öntünk a hangyatojásokra és azokat másnap száraz állapotban adjuk a madaraknak.

Vizben szűkölködő libalegelők. Az olyan legelőkön, melyeken víz nem található, a ludak kivált forró nyári napokon rendkívül szenvednek és azért víz nélkül való legelőkön ludak legeltetése állatkinzásnak mondható.

Lovak itatása. A „Landw. Zentral-Anzeiger” című folyóiratnak a fenti tárgyról szóló fejtegetéseiből a következőket közöljük: A lovakat rendszerint háromszor napjában itatják. Némelyek etetés előtt, mások etetés után vagy közben itatnak. A vélelem az, hogy mindegyik eljárás megfelelő, ha már azt a ló megszokta. Az etetés előtt vagy közben való itatás nem ajánlatos, mert az emésztést megnehezíti. A nevezett folyóirat leghelyesebbnek tartja, ha a lovak a száraz takarmány vagy szecska után és a zabadagolás előtt kapnak vizet és utólag másodszor is egy keveset. Nehezen emészthető abrakfélék, pl. hüvelyesvetemények etetése esetében az itatás körül nagy elővigyázat szükséges, mert az említett anyagok gyakran veszélyessé válható felfuvódást idéznek elő. A mondott tápszerek etetésénél ajánlatos az etetés előtt való itatás, etetés után pedig legalább 2 óráig ne itassunk.

HIREK.

A Madarak és Fák Napja Félben (Pozsony vm.) Redl István kántortanítónak a pozsonyi Toldy-körhöz intézett leveléből értesülünk, hogy a féli földbirtokos, Rovara Frigyes, kit országszerte kiváló gazdasági szaktekinélynek ismerünk, a Madarak és Fák Napja méltó megünneplésének lelkes pártfogója és az intézmény létrejötté óta évenként annyi gyümölcsfa-csemetét adományoz, hogy minden iskolás gyermek legalább egy-egy fát ültethessen el. Mostanában pedig a nevezett földbirtokos a Madarak és Fák Napja alkalmából az ő költségén beszerzett mesterséges fészkelő odukat készül a gyermekek közt kiosztani.

A madárvédelem kérdése Pozsonyban. A Toldy-kör szociálpedagógiai irányú előadásokat és vita-estéket rendez, melyek közül a március hó 29-én tartott a Madarak és Fák Napja tárgyalásának volt szánva. A vita tárgyát Seidl Sándor állami polgári iskolai tanár adta

elő, ki nagy utánjárást és szakértelmet tanusító modorban fejtegette a madarak védelmét és a madarak napjának megünneplését. Előadó a madarak védelmét illetőleg legtöbbet vár a társadalomtól és iskolától. Részletesen fejtegette főképen a tanítókra e részben háramló feladatokat. Lelkesen ajánlotta a Madarak és Fák Napjának megtartását, melyet egy iskolai ünnepség keretében tart megoldandónak. E tárgynál szót emelt dr. Kováts Lajos, a madárvédelem buzgó apostola és hangsúlyozta, hogy több gyakorlati részt öhajt a Madarak és Fák Napjának megünneplésébe belevinni. Kirándulással, a természet közvetlen szemléltetésével szerinte több sikert lehet elérni, mint egy, az iskolai teremben tartott elméletszerű ünnepséggel. A vitaest befejezésével dr. Kováts Lajos indítványára üdvözlő táviratot intéztek gróf Apponyi Albert vallás- és közoktatásügyi miniszterhez, mint ki a Madarak és Fák Napjának a népiskolákban való rendszeresítésével „a nevelésügynek rendkívüli szolgálatot tett. Mert a fák és madarak megkedveltetése, a természet iránti vonzalom, az állatok iránti könyörületesség ébresztése gyermekeink lelkében a legnemesebb érzelmet, az emberszeretetet fogják felkelteni, táplálni és erősíteni.“

Madárvédelmi intézkedések készülöben Kecskeméten.

A közigazgatási bizottságban a Madarak és Fák Napjáról szóló vallás- és közoktatásügyi miniszteri rendelet tárgyalásának alkalmából több tag előadta azon szomorú tapasztalatait, hogy a népiskolákba, de kiváltképen a középiskolák alsóbb osztályaiba járó tanulók flaubert-puskákkal a város környékén levő területekre rendszeresen kijárnak és ott az énekes és egyéb hasznos madarakat tömegesen lövöldözik, illetve pusztítják és amellett, hogy a gyümölcsstermelő lakosságnak érzékeny kárt okoznak, a járó-kelők biztonságát is veszélyeztetik. Ezért a közigazgatási bizottság időszerűnek tartotta egy szabályrendeletnek a mihamarábbi megalkotását, amely szabályrendelet értelmében a flaubert-puskával vagy parittyával (gummi-puska) lövöldöző kiskoru gyermekek ezen tényeért a szülők lennének felelősségre vonandók és büntetendők. A közigazgatási bizottság akként határozott, hogy felhivta a városi tanácsot, hogy a madarak irtásának meggátlására vonatkozó leghatásosabb intézkedéseket tartalmazó rendeletet készítsen és azt a közigazgatási bizottságnak mutassa be.

A gyümölcsfákat károsító hernyók irtása érdekében a földmivelésügyi miniszter megújította az 1906. évi november hó 23-án 85075—VII. A. sz. a. kiadott rendeletét. Ez alkalmából mivel a hernyókat a madarak minden emberi erőnél nagyobb mérvben pusztíthatják s így a hasznos madarak kímélése, hernyók és a kártékony rovarok elleni védekezésben jelentékeny eredményt biztosíthat, a földmivelésügyi miniszter felhívja a törvényhatóságokat arra, hogy a hasznos állatok és madarak oltalmazása érdekében 1901. évi március hó 18-án 24655. sz. a. kiadott rendelete foganatosításáról gondoskodjanak.

Az egész ország jólétére nézve felette üdvös dolog volna, ha a nagyközönség a földmivelésügyi miniszternek idézett bölcs szavait jelentőségük szerint értékelné és megszívlelné.

Személyi hírek. *Osztóics* Mihály urat, az O. Á. V. E. köztisztviselőben és szeretetben álló alelnökét súlyos vesztesség érte, édes testvérének, *Osztóics* Miklósnak márc. 27-én történt elhunytával. — *Sajó* Károly tanár ur, az O. Á. V. E. választmányi tagja súlyos gyászt és vesztességet szenvedett nemeslelkű nejeének sz. *Kvassay* Ilonának március hó 7-én történt váratlan elhunytával. Oszinte részvéttel emlékezünk meg az ügybarátainkat ért gyászról.

Vajda Ödön zirci apát üdvözlése. Szentgotthárd és Vidéke Állatvédő Egyesülete védőjét, *Vajda Ödön* zirci apát márc. hó 10-én sürgönyileg üdvözölte azon alkalommal, hogy Ő Felsője az ő félszázados áldásos papi és kulturális működésének elismeréséül a főrendiház tagjává kinevezte. Az új főrend március hó 12-én a következő levéllel válaszolt:

„Tekintetes Elnökség! Jóleső örömmel vettem a tek. Elnökségnek szives megemlékezését és kifejezett jókívánatait abból az alkalomból, hogy a legmagasabb királyi kegy, méltányolva csekélységem félszázados pap és kulturális működését, engem és személyemben rendemet kitüntetni méltóztatott. Legyen meggyőződve a tek. Elnökség, hogy amily buzgalommal és odaadással iparkodtam előmozdítani „Szentgotthárd és Vidéke Állatvédő Egyesülete“ érdekeit a multban, époly buzgalommal és odaadással fogom a jövőben is, annyival inkább, mert a magas kitüntetés ösztönül és buzdításul szolgál nekem arra, hogy életemnek még hátralévő és már-már megszámolt napjait is egyházzal és édes hazám javának előmozdítására szenteljem.

Megtisztelő figyelméért a tek. Elnökségnek szívből fakadó halás köszönetet mondva és magamat továbbra is nagyrabecsült jóindulatába ajánlva, maradtam kiváló tisztelettel
Vajda Ödön, zirci apát.

IRODALOM.

„**Madaraink védelme.**“ Iskolai tanítás céljára írta *Kerekes József*, kecskeméti népiskolai felügyelő igazgató. 24. oldal. Ára 40 fillér. Megrendelhető szerzőnél.

Azon apróbb, madaraink védelmét tárgyaló munkák között, melyek utóbbi időben napvilágot láttak, méltó helyet foglal el az itt szóban forgó.

Szerző nemcsak a gyermekvilágot, hanem a madárvilágot is jól ismeri s igen talpraesetten, tömören tudja ez utóbbit az előbbivel megismertetni és megkedveltetni. Művét „a madarak és fák napja“ ünnepélyének megülésére tájékoztatónak szánta s tanítótársai figyelmébe ajánlja.

Néhány hasznos madarat ismertet a gyermekekhez szólva, vonzóan, röviden. Így a vetési varjút, fecskét, fűrjet, pacsirtát, cinkét, baglyot, stb. Szól madáretetők és fészkelők alkalmazásáról is és adatokat tár a gyermekek elé a madarak világából, tudnivalókat azok védelméről általában s hatni igyekszik sok szép és jó példával a gyermekek lelkületére általában és az állatvédelem szempontjából különösen is.

Lelkes kis mű, érdemes elolvasni és meríteni is belőle követendő példát.

„Madárvédelem“ III-ik és utolsó rész. „Madárvédelmi mintatelepek“ alcimtel. 28 oldal. Irta: dr. Fromm Géza. Ára a két előző füzettel együtt 2 korona 10 fillér. Megrendelhető szerzőnél, Ráckeven.

Szerző e művében előbbi madárvédelmi munkái kapcsán tájékoztat kíván nyújtani a gyakorlati kivitelhez. Ismertet egy-két híresebb madárvédő telepet s hasonlók létesítésére buzdít. Szól a hasznos és káros állatok egymáshoz való viszonyáról; a madárvédelem szükségéről, hasznáról; a gyümölcs- és általában a növényvédelemről; a serdülő iskolás gyermekeknek ily értelemben való oktatásáról, neveléséről; kitanít a fészekodvokról, azok alkalmazásáról, a téli etetésről és mindezt igen vonzó modorban, sok kapcsolatos érdekes és értékes dologgal fűszerezi, úgy hogy művének e füzet a két előbbivel nemcsak kellemes olvasmányt nyújt, hanem sok tanulsággal gyarapítja még az ezen tárgyban jártasabb olvasó ismeretét is.

Nemesen érző, e dologban verzatus ember műve e három füzet, mely jelentékenyen hozzájárulhat hazánkban az idevágó ismeretek terjesztéséhez, az állat- s illetőleg madár- és növényvédelmi eszmék általánosításához, erre vonatkozó ok- és célszerű intézkedések és intézmények tételéhez s azért minél nagyobb elterjedését üdvösnek tartjuk és a művet megszerzésre méltónak itéljük.

mo.

Egyesületi hírek.

Jelentés az O. Á. V. E. választmányi üléséről március 21-én.

Jelen voltak: Grimm Gusztáv és Osztóics Mihály alelnökök, K. Nagy Sándor tb. alelnök, Groder Kornélné, özv. Hangl Józsefné, Jaulusz Bernátné, özv. Kolosváry Károlyné, Köpöcsy Sándorné, Krizbay Mária, dr. Lieberman Emánuelné, özv. Schmidt Miklósné, Stuart Mária, dr. Harkányi József, Kakass Kálmán, Szeőke Béla, dr. Stern Adolf vál. tagok, Monostori Ágnes, Monostori Margit, özv. Pogáni Henrikné, Piazza Antal tagok, Monostori Károly titkár, Haensler Károly jegyző.

Távollétüket kimentették Benkes Ferencné és Nagy Jenő vál. tagok.

Monostori Károly titkár bejelentette, hogy az elnök gyengélkedése miatt meg nem jelenhetett, mire a jelenlevő alelnökök felkérésére Monostori Károly titkár foglalta el az elnöki széket és a jegyzőkönyv hitelesítésére felkéri K. Nagy Sándor és dr. Stern Adolf urakat.

K. Nagy Sándor indítványára a választmány az elnökhöz intézett táviratban fejezte ki sajnálkozását és jókívánásait.

A titkári jelentésből kiemeljük a következőket:

„Mielőtt jelentésemet megtenném, egy örvendetes eseményt kell a t. választmány tudomására hoznom, mely egyesületünknek májusban megtartandó 25. évi fennállása ünnepélyével áll kapcsolatban.

Darányi Ignác földmívelési miniszter ur ő nagyméltósága, aki évek során át tudvalevőleg nagyszabású

és áldásthozó tevékenységgel növeli az országnak és népének anyagi erejét és jólétét és mindig készséggel méltányolja a társadalmi üdvös működésnek még oly szerény megnyilatkozását is, tudomást nyervén arról, hogy egyesületünk immár 25. éve működik, elnökünk-höz, Máday Izidorhoz leiratot intézett.*

E kegyes leiratért egyesületünk kifejezte háláját s meleg köszönetet mondott ő excellenciájának az egyesületet kiténtető és lekötözö figyelméért.

Méltóztassék ezt örvendetesen tudomásul venni és elhatározni, hogy az a jubiláris közgyűlésen első helyen előterjesztessék.

A mult évi december hóban az „Állatvédő Egyesületek Országos Szövetsége“ érdekében szétterjesztett körlevélben tüzetesen ismertetett akciónk maig örvendetes sikereknek lett kutfejvé.

Egyesületünk a szövetség létrejöttét véglegesen biztosítottnak tekinti s köteletségének tartja a jövő hónapban az egyesületek képviselőit alakuló közgyűlésre összehívni, hogy az az alakulást végérvényesen kimondja, a szervezeti szabályzatokat megállapítsa s a jövőbeli teendőkre nézve programot készítsen.

A szövetséghez csatlakozott egyesületek tagjai a most már közös szövetségi lap, az „Állatvédelem“ minden számát évi 70 fillér kedvezményes áron kapják kézhez.

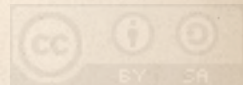
A lefolyt idő akcióihoz tartozik másodsorban az, hogy egyesületünk már előbb szétterjesztett „Vidéki állat- és madárvédő egyesületek alapszabály-mintája“ című kiadványához „Tájékoztató vidéki állat- és madárvédő egyesületek alapításában“ című vezérfontalat állított össze és terjeszt ingyen, hogy ekként ily egyesületek létrejövételét megkönnyítse és lehetőleg egyöntetívé is tegye. Bevonni törekszik természetesen ezen ezután alakulandó egyesületeket is az országos szövetségbe az ismertetett lapkedvezménynyel s minden egyéb rendelkezésre álló eszközzel is, melyek közül kiemelendőnek tartom azt, hogy segítségére van szakferfiak küldésével, kik a helyszínen szóban, előadásban is tájékoztatják az együletet alapítani szándékozókat.

A „Madarak és Fák Napja“ iránti érdeklődés országszerte terjedőben van s e nap megünneplése a tavasz beálltával bizonyára nagyobb dimenziókat öltend, mint tavaly. Elő fogja segíteni ennek terjedését és sikerét az egyesületünk által hirdetett pályázat díjnyertes műveinek ingyenes terjesztése is a tanítószög körében. Ez a mű a nyomdából már kikerült és szétküldetik.

Az egyesületünk „Ifjusági országos madárvédő liga“ nevű intézménye újabb hódításokat tett. Maig 38 ezeret meghaladó nyomtatványt küldtünk szét különféle tantestületeknek, más szóval ennyi iskolás gyermeket nyertünk meg lelkes tanítóink és tanítóink segítségével a hasznos madarak védelmének. A fogadalmat tett e nagyszámú gyermek közül sokat az ügybarátok jelvénynyel ajándékoztak meg, sokan maguk adták össze filléreiket ily jelvényekért.

Ismeretes Gyermeknapunk, mely nemkülönb az állatvédelem érdekeit szolgálja s jelentékeny összeget juttat egyben a jótékony tanítói Eötvös-alapnak,

* Az „Állatvédelem“ f. évi első számában közzététetett.

55.000 példányban állott rendelkezésünkre. Ebből elfogyott máig 53.000 példány. Kívánatos volna, hogy a gyermekvilág erkölcsi érzelmére oly jótékonyan ható és a tanítói jótékony alapnak is szolgálatot tevő ezen intézményünket minden ügybarát meleg pártfogására méltassa. Egy-egy ily könyvecske, mint jelentésekből látjuk, mérhetlen örömet okoz a gyermekeknek; jótékonyan hat azok lelkiületére; a madárvédő ligába tartozás felemelőleg hat rájuk, a Madarak és Fák Napja pedig kedvessége mellett mélyreható, oktató erejű is számukra. E három intézményről el lehet mondani, hogy máris hasznos nyomokat mutat s bizonyára nagy sikereket feltüntetővé lehet idővel, ha a hivatott tényezők nem lankadnak a munkában s munkatársakat, harcosokat toborzani, kitanítani s a küzdelemben belevinni igyekeznek.

Állatvédő házunk iránt a lefolyt időben csak mérsekelt volt az érdeklődés; megfordult abban ugyanis összesen 64 állat.

Mentőkocsinkat a lefolyt időben 40-szer vették igénybe díjtalanul állati balesetknél, felügyelőnk pedig 74 esetben járt el a legkülönbözőbb állatkinzási s azzal kapcsolatos dolgokban.

Lépéseket tettünk a székesfőváros t. tanácsánál az ebvédelem tárgyában. Ezek vonatkoznak a városháza udvarán tartatni szokott ebvásárok szabályozására vagy beszüntetésére és a vásárosokkal vidékről jövő s az embereket és a fővárosi ebeket veszélyeztető kutyák mikénti ellenőrzésére és kezelésére. Ezek közül a t. tanács az utóbbit szíves volt kérésünkhöz mérve, mint azt lapunkban már közöltük, rendeletileg elintézni, az ebvásár rendezése ügyében azonban intézkedések tételeinek szükségét ezidőszerint nem látta fenforogni.

A választmány a jelentést egyhangulag helyeslő tudomásul vette.

Haensler Károly pénztárosnak a lefolyt idő pénzkezeléséről szóló jelentése szerint a bevétel 11.569 05 korona, a kiadás 8883 63 korona volt. Tudomásul vétetett.

A mult egész évi pénzkezelésről szóló kimutatás szerint a bevétel 20.031 90 koronát, a kiadás 19 094 44 koronát tett ki. Az egyesület vagyonmérlege szerint az egyesület vagyona összesen 69.856 90 korona, mely összegből 44.757 04 korona az ingatlan (székház és felszerelés) értékére esik.

A választmány az 1907. évre vonatkozó pénztári kimutatásokat és vagyonmérleget a számvizsgáló-bizottsághoz utalta és a közgyűlés elé terjeszteni rendelte.

Haensler Károly pénztáros bemutatta az 1908. évi költségvetést, melyet a választmány elfogadott és a közgyűlés elé utalt.

Haensler Károly pénztárosnak a reá ruházott felügyelői teendőkről szóló jelentéséből kitűnik, hogy 114 napon át 362 esetben járt el. A pénztárosnak jelentése szerint a tagok létszáma a következő: alapító 144, rendes tag 1736.

A napirendnek a közgyűlés előkészítésére és az állatvédő egyesületek szövetségére vonatkozó pontjaihoz a távollévő elnök írásbeli előterjesztést tett a választmánynak, melyből a következőket említjük meg:

„Az egyesületi közlöny decemberi számában közöltük azt a felhívást, melyet az ország összes állat- és madárvédő egyesületeihez m. évi nov. 4-én intéztünk és melyben felkértük őket arra, hogy az állatvédelem érdekeinek hathatósabb előmozdítása céljából az Országos Állatvédő Egyesülettel szorosabb kapcsolatot létesítő kötelékbe lépjenek és velünk együtt megalkossák a Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetségét.

Az egy cél felé törekedő és egyöntetű feladatokat követő egyesületek nálunk is, a külföldön is már régen tömörültek ilyen szövetségekké, melyek az erőket egyesítvén, együttes és egyöntetű működésükkel és fellépésükkel az általuk képviselt érdekeknek érvényesítése tekintetében nagyobb eredményeket érnek el.

Midőn a magyarországi állatvédő egyesületeknek hasonló szövetségbe való egyesítését terveztük, számba vettük a tényleg fennálló viszonyokat, nevezetesen azt, hogy hasonló szövetségekben oly egyesületek is szerepelnek, melyek tevékenysége ugyszólván megszűnt vagy szünetfélben van és a szövetség így sohasem lehet tájékozva az iránt, hogy tagjai, t. i. a szövetséget alkotó egyesületek közül hányra számíthat és hányan léteznek csak név szerint.

Ebből a szempontból a tervezett szövetség feltételeinek megállapításánál teljesen új eszme fölvetésével léptünk elő, t. i. azzal, hogy a szövetség központját képező O. Á. V. E. szakközlönyének járátása a szövetséghez csatlakozó egyesületek valamennyi tagjára nézve kötelező legyen.

Hogy ezt magunk részéről megkönnyítsük, közlönyünknek előfizetési díját jelentékeny áldozat hozatalával 70 fillérben állapítottuk meg annak tudatában, hogy ha az állatvédelem érdekeit képviselő szakközlöny minden vidéki tag kezébe jut, ezáltal az állatvédelem jelentőségének megértése és a vidéki egyesületek és az ügy fellendülése nagyban előmozdittatik.

Ezen az alapon indultunk meg és ma a szövetség létrehozatalára irányuló mozgalom állásáról a következőkben számolhatok be:

A szövetséghez csatlakoztak eddig:

- a bajai
- az esztergomi
- a kecskeméti
- a kolozsvári
- a kőszegi
- a soproni
- a szentgotthardi
- a szentendrei
- a krassó-szörénymegyei
- a Szeged és vidéki

a temesvári egyesületek, tehát 11 egyesület.

Mindeddig nem nyilatkozott a faluszemesi egyesület. Működésüket teljesen beszüntették a kassai, hódmezővásárhelyi, ráckevei, petrozsényi, fiumei egyesületek.

A nyiregyházi egyesület, mely a mult évben alakult, alapszabályainak kormányhatósági jóváhagyása után fog csak nyilatkozni.

Mint ebből kitűnik, valamennyi élő és tényleg működő egyesület közül egyesegyedül a faluszemesi, tehát csak egy egyesület nem csatlakozott a szövetség-

hez, a többi mind az ügy lelkes méltánylásával engedett az O. Á. V. E. felhívásának.

Ezek után örömmel konstatálhattuk, hogy a Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetségének létrejötte biztosítottnak tekinthető és ennél fogva annak végleges megalakítása képezi legközelebbi feladatunkat.

Ennek érdekében előkészítettük a szövetség alapszabályainak tervezetét és azt K. Nagy Sándor urnak, tb. alelnökünknek és Chernel István urnak, a Kőszegi Állatvédő Egyesület elnökének megküldtük nyilatkozás végett.

Ezt az alapszabálytervezetet ezennel bemutatom.

Chernel István ur csupán a 6. §. első pontjának szabatosabb fogalmazása érdekében javasolt módosítást, melyet részemről, mint teljesen helyeset és megfelelőt, elfogadásra ajánlok.

A választmány a szövetség bemutatott alapszabályait Chernel István módosításával elfogadta és K. Nagy Sándor vál. tag indítványára elhatározta, hogy az alapszabályok tervezetét a szövetséghez csatlakozott egyesületeknek nyilatkozás végett megküldi.

A közgyűlés előkészítésének kérdésére nézve az elnök előterjesztéséből a következők említenők:

Méltóztatnak emlékezni, hogy m. évi december hóban szándékoztunk egy közgyűlést tartani, melyben egyúttal megemlékeztünk volna az O. Á. V. E. 25 évi fennállásáról. A tervezett közgyűlés a m. évi november 16-iki vál. ülés határozatából az idei tavaszra halasztatott. E szerint legközelebbi közgyűlésünk az O. Á. V. E. 25 évi fennállásának megünneplését is magában fogja foglalni.

Az időközben megindult szövetségi mozgalom örvendetes eredménye következtében ugyancsak a közgyűlés egyik főtárgyát a Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetségének végleges megalakítása kell hogy képezze.

Az elnöki előterjesztés ezután kiterjeszkedik a közgyűlésre meghívandók felsorolására, melyek sorozatában a hatóságok, érdekelt intézetek és egyesületek, a vidéki társegyesületek, továbbá Herman Ottó, mint az O. Á. V. E.-nek megalapítója és azok a személyiségek foglaltatnak, akik 25 év előtt mint alapítók, választmányi tagok és tisztviselők az egyesület alakításának munkájában résztvettek.

Ezek között, mint ma is életben levők szerepelnek: Damjanich Jánosné, dr. Müller Klotild, Brázay Kálmán, br. Prónay Gábor, Fenyvessy Adolf, Szallenbach Imre, Gammel Alajos, Sebők Imre.

A közgyűlés programjára nézve az elnöki előterjesztés alapján a következő határozatot hozta a választmány:

A közgyűlés május 3-án tartatnék meg.

A közgyűlést egy rövid vál. ülés előzné meg, melyben a szövetséghez csatlakozott egyesületek képviselői már részt vennének, hogy a mai vál. ülés által megállapított szövetségi alapszabályokat ők is tárgyalhassák és elfogadhassák.

A közgyűlés a következő napirenddel tartatnék meg.

1. Elnöki megnyitó. Felolvastatik a földművelésügyi miniszter üdvözlő irata.

2. Monostori Károly titkár felolvassa a hatóságok, egyletek, intézetek, stb. küldötteinek névsorát.

3. Az egyesület megalapítójának, Herman Ottónak és társainak üdvözlése.

Monostori Károly titkár tömör előadásban vázolja az egyesület 25 évi működését.

4. Elnök bejelenti a Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetségének létrejöttét.

A Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetségéhez csatlakozott egyesületek és azok képviselőinek bejelentése.

A szövetség alapszabályainak tárgyalása és azok kapcsán az O. Á. V. E. alapszabályainak kiegészítése.

A „M. A. V. E. Sz.” megalakulásának kimondása.

5. Haensler Károly pénztáros bemutatja az 1907. évi pénzkezelés eredményét és a vagyonmérleget.

6. A számvizsgáló bizottság jelentése.

7. Az 1908. évi költségvetés.

8. Tiszteletbeli tagok választása.

E pontra nézve az elnöki előterjesztésben a következők foglaltatnak:

„Részemről bátorodom a t. választmánynak javasolni, hogy a közgyűlésen ez alatt a pont alatt indítvány tétessék az iránt, hogy K. Nagy Sándor ur tb. alelnökünk, egyesületünk és az ügy iránt tanusított meleg érdeklődése, érdekeinket nagyban előmozdító, nagyszerű irodalmi munkásságára való tekintettel tb. elnökké, Haensler Károly ur, ki évek hosszú során át egyesületünknek odaadó munkásságával oly sok és értékes szolgálatot tesz, tb. titkárrá és Csörgéy Titusz ur a Magyar Ornithologiai Központ adjunktusa egyesületünk szakértő és buzgó támogatása és a madárvédelem érdekében kifejtett érdemű munkásságára és irodalmi működésére való tekintettel tb. taggá választassék.”

9. Kilépő 20 választmányi tag helyének betöltése.

3 számvizsgáló bizottsági tag választása.

A Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetségének nagygyűlésén az O. Á. V. E.-t képviselő 20 tag választása.

A kisorsolt vál. tagok közül egy elköltözött, egy pedig elhalálozott.

Erre a megürült két helyre a választmány a jelölést az elnökségre bizza és a többiek újabb javasolja megválasztatni.

A számvizsgáló bizottság eddigi tagjait, kik teljes elismerésünk mellett működnek, a választmány újabb kívánja megválasztani.

A Magyarországi Állatvédő Egyesületek első, alakuló közgyűlése az O. Á. V. E. rendes közgyűlésének keretében lévén megtartandó, a választmány a szövetség működési programja gyanánt egyelőre a következő két ügy felkarolását, mint általános érdekű célokat hozza javaslatba: *vidéki egyesületek alapítása és propaganda állat- és madárvédő törvényhatósági szabályrendeletek alkotása érdekében*, mint oly pontokat, melyek a minden egyesület által a helybeli viszonyokhoz képest felkarolandó állatvédelmi teendőktől eltekintve, az összes egyesületeknek egyaránt és egyetemben képeznek legközelebbi feladatát.

A napirend ki lévén merítve, elnök az ülést bezárja.

A két rendbeli indítvány egyike felett a választmány napirendre tért, másika felett (ebek szállítása vasuton) azt határozta, hogy az illetékes vasuti vezetősegeket e tárgyban megkeresi.

Jelentés a Soproni állatvédő-egyesületnek

a f. évi március hó 12-én tartott rendes közgyűléséről.

Az egyesület a lefolyt évben befejezte madárvédelmi működésének tizedik — és mint állatvédő-egyesület, működésének nyolcadik évét. Ezen idő alatt két ízben lett kiállítások alkalmával kitüntette; az elsőt elismerő oklevéllel, a másodikon pedig diszoklevéllel — nagy aranyéremmel kapcsolatban.

Az elnök megnyitó beszédjében ékes szavakkal emlékezett meg ezen tíz évi, nem csak a közhasznót, hanem a közművelődést is szolgáló tevékenységéről.

Az egyesület múlt évi működésének következő fontosabb mozzanatait a választmány nevében az első titkár adta elő. Történetek:

I. Szellemi téren.

1. Az „Állatvédelem“ című szaklapnak beküldött az első titkár nyolc különféle szakkikketek illetve közlést és az egyes gyűlésekről szóló jelentéseket. A helyi lapoknak 3 ízben küldött be közlést.

2. Ki lett osztva (ingyen) 1179 darab különféle állat- illetve madárvédelmi könyv és népirat, továbbá 476 különféle nyomtatvány.

3. Az Országos Állatvédő Egyesület adott az „Állatvédelem“ című folyóirat 30 példányát és 429 darab különféle szakkönyvet és röpiratot.

A Wiener és a Berliner Tierschutz-Verein pedig havi folyóiratainak egy-egy példányát küldte.

4. A városi rend-, erdő- és mezőőrök számára átadtunk a rendőr-főkapitányságnak 90 darab ingyenes „Állatvédők Törvénykönyvét“.

5. Terjesztettünk 1532 darab 1907/8. évi gyermek-naptárt; ezen terjesztést kegyesen támogatni méltóztatott Ö Főméltósága herceg Eszterházy Miklós ur 200 darab megvételével, a városi tanács vett szintén 200 darabot és a katolikus Convent 202 darabot. Az itteni iskolák közül legtöbbet vett (314 darabot) a katolikus elemi fiu-iskola.

6. Négy itteni iskola könyvtárának adtunk négy-négy darab madárvédelmi könyvet.

7. Az Országos Állatvédő Egyesület által alkotott „Országos madárvédő ligába“ való belépésre felszólító nyomtatványból szétküldtünk 150 darabot.

8. Tartottunk a lefolyt évben egy rendes köz- és hat választmányi gyűlést. Elintézve lett összesen 405 ügydarab illetve levelezés.

II. Gyakorlati téren:

Első titkárunk indítványai folytán

1. A sok kis madáretető-házikó helyett, évenként egy más, erre alkalmas helyen, első titkárunk tervrajza szerint fogunk egy-egy nagyobb madáretetőt gunyhót állítani, mert ez minden tekintetben nagyon célszerűnek mutatkozott.

2. Megyénk minden oly vidéki tagcsoportjának, amely legalább három tagból áll, átengedjük évenként a megbízott kezeihez az összes rendes tagsági díjak háromnegyed részét, a csoport saját madár- illetve állatvédelmi céljaira.

Ezen az idén életbe léptetett intézkedésnek már is szép eredménye van, mert vidéki tagjaink száma eddig már 46-al szaporodott és legközelebb is két nagyobb vidéki tagcsoport bejelentése várható.

Nagy kitüntetésben is részesült most egyesületünk. Ö Főméltóságuk herceg Eszterházy Miklós ur és a hercegnő (egyesületünk magas védnöknője), egyesületünkbe mint alapító tagok méltóztattak belépni, 100—100 korona összeggel.

3. Az Országos Állatvédő Egyesület kezdeményezése folytán megalakult: „A magyar állatvédő egyesületek országos szövetsége“, amelyhez a mi egyesületünk is csatlakozott. A szövetségnek alapszabályai értelmében előfizeti egyesületünk minden egyes tagja számára az „Állatvédelem“ című havi folyóiratot, úgy hogy minden egyes tag 1908-tól kezdve ezen folyóiratot ingyen kapja meg.

Az említett vidéki rendes tagcsoportok, ugyanis nagy előnyben részesülvén, a folyóiratnak egy-egy ingyen példányát kapják.

Mindez egy oly nagy horderejű erkölcsi vívmány, melynek megszerzésével értékesebb szolgálatot bármely egyesület sem tagjainak, sem az ügynek általában nem tehet.

Ennek tulajdonítható talán az is, hogy soproni tagjaink száma az idén már 41-el szaporodott.

4. Az állat- illetve madárvédelem érdekében öt ízben tettünk feljelentést az illetékes hatóságoknál.

Az itteni m. kir. csendőr-szárnyparancsnokság utasította a környéken lévő összes csendőröket, hogy a hasznos madarak fogdosását és pusztítását szigorúan ellenőrizzék és a kihágókkal szemben a törvény értelmében járjanak el.

Ily értelmű közlést kaptunk a városi rendőr-főkapitányságtól is. Felhívtuk a rendőrfőkapitány figyelmét a különösen lejtős helyeken és építkezések közelében előforduló állatkinzásokra, valamint azon, a gyermeki kedélyre durvító befolyással bíró körülményre, hogy a fiatalság a gypmester után tódul, mikor ez a kutyákat dróttal elfogja és így látja, hogy ez mily kegyetlen durvasággal történik.

5. Leipzigben már 7 év óta a kutyák elfogásához kizárólag csak hálót használnak. El van különben rendelve ennek használata másutt is, így egész Tirol és Vorarlbergben, S. Franciscoban (Kaliforniában) stb.; Ennek folytán, hozzattunk Leipzigból egy ilyen hálót, kísérleti célokra. Az első kísérlet egy a célnak meg nem felelő (zárt) helyen és módon történt, a második egy nyilvános ebportyázás alkalmával. Ezen kísérlet, tekintve azt, hogy az első nyilvános volt, elég kedvezően sikerült. Bebizonyult ekkor az, hogy a kutya a háló alól nem szökik meg, még egy teljesen népires utcában sem, sőt hogy el is hagyja mellette menni azt, akinek kezében a háló van, hogy a hálót mindenütt lehet használni, hogy a hálóval könnyebben lehet a kutyát elfogni

mint a hurokkal. Állatkinzás pedig, ha a hálót kezelő a gyakorlatlansága vagy türelmetlensége folytán nem követ el valami durvaságot, ugyyszólván teljesen ki van zárva.

Csak a kutya kivevésénél a háló alul mutatkoztak nehézségek, mert a hálót kezelő e tekintetben még teljesen gyakorlatlan volt; ezt egy ebben már jártas embertől meg kellene tanulni.

Dacára az elég kedvező első eredménynek az illetékes hatóság nem rendelhette el a háló használatát, mert az itteni gyepmester attól tart, hogy a hálót használnának testi épsége veszélyeztetve.

Miután nem tétélezhető fel, hogy a leipzig-i egyesület olyasmint állítana, ami nem felel meg a valóságnak, valamint az sem, hogy az ottani városi tanács hét esztendő óta olyan eszközt használtatna, amely az azt kezelőnek testi épségét nagyobb mértékben veszélyeztetné mint a dróthurok, további kísérletek rendezése végett átvette most a hálónkat az Országos Állatvédő Egyesület. Indítványoztuk ekkor azt, hogy hívjon meg a kísérletekhez az O. Á. V. E. egy gyakorlott gyepmesteri segédet Leipzigból.

6. 1907-ben városi rendőrök *kilenc állatkinzási* esetet jelentettek fel. Az ezek számára egyesületünk részéről évenként kitűzött jutalomdíjak a városháza nagytermében ünnepélyesen lettek kiosztva.

7. Felhívtuk a rendőrfőkapitányság figyelmét azon sajnos körülményre, hogy egyes itteni mészárosok a marha levágásánál oly egyéneket alkalmaznak, akikben nincs meg a szükséges erő, sem a kellő ügyesség; ugy, hogy előfordul, hogy egy ilyen egyén (egyszer helyett), ötször, hatszor, sőt tizszer és többször is vág oda a szerencsétlen állat homlokára, mire azt leteríteni képes. Felhívtuk egyuttal figyelmét a Németországban használatban lévő, villámszerűen ható kábitó-eszközökre is.

Nevezett hatóság felhívta ennek folytán az összes itteni mészáros és hentesmestereket, hogy oly egyéneket alkalmazzanak marháik levágására, akik ahhoz ugy a kellő testi erővel, mint szakképzettséggel bírnak. Az ezen kellek hiányán levő egyének által történt marhalevágást állatkinzásnak fogja minősíteni és az elkövetője ellen az 1879. évi XL. t.-c. 86. §-a alapján a legnagyobb szigorral eljárni. A városi állatorvost pedig erről azzal értesítette, hogy ezen határozata betartását a vágóhidon szigoruan ellenőrizze és azt áthágók ellen a feljelentést haladéktalanul megtegye.

III. *Egyéb fontos közölni valók:* Grimm Gusztáv urat üdvözöltük, mint a Országos Állatvédő Egyesület tiszteletbeli elnökét.

Wachtel Frigyes elemi fiúiskolai tanító urnak, mint tiszteletbeli tagunknak a diszlevelet ünnepélyesen nyújtottuk át.

Könyvtárunk szaporodott 20 kötettel és gyűjtemény-tárunk 7 darabbal.

A könyvtárban van jelenleg 125 kötet, a gyűjtemény-tárban 87 darab.

Ingyenesen alkalmaztunk eddig: 1 nagy madáretető kunyhót, 113 különféle madáretető házikót, illetve készüléket és 435 drb madárfészekodut.

Az egyesületnek 1907-ben volt 11 alapító, 230 soproni és 19 vidéki rendes tagja.

Az 1907/8. évi zárszámadás:

Bevétel:

Mult évi maradvány	...	K 118.88
5 drb állványos, nagyobb madáretető asztal	...	40.—
1 „ (humánus) macska-kelepce	...	10.—
1 „ (humánus) szajkó-kelepce	...	4.80
17 „ fészekodu és 1 állványnélküli etetőasztal	...	17.30
1 „ egyesületi jelvény	...	1.40
260 tag dija (közte 11 mult évi) à 2 kor.	...	520.—
Az Országos Állatvédő Egyesülettől 1906/7. évi gyermeknaptárak után	...	45.—
Az Országos Állatvédő Egyesülettől 1907/8. évi gyermeknaptárak után	...	45.96
Egy ismeretlen jóakaró adománya	...	5.—
Grödl testvér uraknak	...	10.—
Madáreledel-ár megtérítés	...	10.—
Három évi kamatok	...	60.79
Összes bevétel	...	889.13

Kiadás:

1 gyűjteménytári új szekrény üvegajtókkal	...	90.—
24 drb állványos nagyobb madáretető asztal	...	168.60
20 „ madárfészek-odu	...	12.—
1 „ ebfogó-háló és hozatási költségei	...	30.83
53 „ gyermeknaptár	...	5.30
Szekrény javítása és újra befestése	...	10.—
Posta- és vasuti költségek	...	71.46
Iroda	...	15.46
300 drb (1906. évi) évi jelentés és egyéb nyomtatványok	...	132.—
Madáreledel	...	169.—
Könyvtári költségek	...	26.91
Gyűjteménytári költségek	...	5.64
1906. évi rendőri jutalmak	...	36.—
1907. évi rendőri jutalmak	...	19.—
Egy pénzbeszedő szolgál és 3 parkőr jutaléka illetve dija	...	64.60
Egy tag dija (kétszer lett elszámolva)	...	2.—
Készpénz maradvány	...	30.33
Összesen mint fent	...	889.13

Az egyesület vagyona:

Készpénzben	...	30.33
Gyümölcsözölög elhelyezett alapító tagsági díjak	...	500.—
44 drb egyesületi jelvény (à 1 kor.)	...	44.—
1 könyvtári szekrény (eredeti érték)	...	60.—
1 gyűjteménytári szekrény (eredeti érték)	...	90.—
A könyvtárban lévő 125 kötet (eredeti érték)	...	516.10
A gyűjteménytárban lévő 87 drb (eredeti érték)	...	369.90
Összes érték	...	1610.33

Az egyesület vagyonát képezik még az ezen jelentésben már említett használatban lévő különféle madáretető-készülékek és madárfészek-odvak.

8. A pénztáros megbetegedése és 2 választmányi tag elhalálása folytán pénztárosnak meg lett választva Gyengő Pál ur, eddigi választmányi tag, a választmányba pedig: Blaschek Vilmos főszolgabíró, Hackstock Károly vaskereskedő és dr. Heimler Károly városi rendőrfőkapitány urak.

Jegyzőkönyvhiteljesítőknél: kőszegi Fangh Dezső és Gyengő Pál urak és számvizsgálóknál: Blaschek Vilmos, dr. Prosswimmer Sándor és Wrchowszky Henrik urak lettek megválasztva.

A közgyűlés a múlt évi ténykedésről szóló jelentést hálás köszönettel tudomásul vette, a számadásokat illetőleg megadta a felmentvényt és jegyzőkönyvi köszönetet szavazott meg mindazoknak, akik az egyesületet szellemileg vagy anyagilag támogatni, vagy önzetlen munkálkodásukkal közreműködni szívesek voltak, nevezetesen: az elnökségnek, a volt pénztárosnak, a választmányoknak és a sajtónak, ügyünk szíves támogatásáért, illetve szíves közreműködésükért, az első titkárnak, mint az egyesület lelkének, az Országos Állatvédő Egyesületnek, Grimm Gusztáv, Wachtel Frigyes, Muck Endre és Blaschek János uraknak és az itteni kath. elemi fiúiskolai igazgatóságnak.

Azon indítvány, hogy a nagyobb vidéki csoportok szíves vezetői elismerő oklevéllel *tüntettessenek* ki, helyesléssel el lett fogadva.

Könyvtárunk a Petőfi-téren levő kath. elemi fiúiskolai épületben van elhelyezve. Könyvtári óra minden kedden d. e. 10-től 11-ig. (Igazolásul kérjük ott, a könyvtár igénybe vételekor a tagsági igazoló-jegyet előmutatni.) Julius és augusztus hónapokban a könyvtár zárva van.

Szentgotthárd és Vidéke Állatvédő Egyesületének 1907. évi közgyűlése.

Fodor Árpád alelnök jelentéséből közöljük a következőket:

A mai közgyűléssel a harmadik időszakba lépünk és az ujonnan választandó tisztikarral és választmány-nal egy újabb és remélhetőleg jobb kor elé néz egyesületünk. Ezt remélni alapos okaink vannak, mert ez alkalommal nemcsak arról számolhatunk be, hogy egy-letli hivatásunkat ez évben is derekasan betöltöttük, hanem oly szerencsés intézkedésekről is, melyek egyesületünket határszéli vidék kisvárosi elzárkózottságából egy nagy országos közösségbe vonták be s ezáltal számára nagyobb hatáskör s minden tagja számára országos látókör nyílt.

Egyeletünk belső működése a következő eszközökkel történt:

Mindezeideig 283 fészkelő odut akasztottunk ki és 35 etető asztalt állítottunk föl. A lefolyt évben 68 fészkelő odut küldtünk szét és 4 új etető asztalt állítottunk föl. A városban 10 asztalkára rendszeren naponként adtunk a télen át madáreledelt.

Madárvédelmi utasításokat küldtünk szét járásunk összes iskoláinak felhívások kíséretében.

Iskoláinknak, miként kezdettől fogva tesszük, ismét tanulójegyeket küldtünk. E jegyek aláírásával kötelező ígéretet tesz a tanuló, hogy nem fog állatot kinozni, sőt ha más teszi, azt is megakadályozza vagy följelenti. Arra is fölcsólitottuk az iskolákat, hogy csoporttagoknak beiratkozzanak. Ezt több iskola már meg is

tette. Ezenkívül iskoláinknak 300 példányt küldtünk szét a „Gyermeknaptár“-ból ingyen.

Értesítéseket közöltem egyeletünkről a helyi lapban, a megyei lapokban és az „Állatvédelem“-ben.

Az intenzív egyeleti munkásság fokmérője, a pénztári jelentés, az idén, mint az alább közölt kimutatás jelzi, kerekaszámban kifejezve 1200 korona bevétel és 500 korona kiadást mutat. A nagy kiadás miatt kevesebb a maradvány a tavalyinál, de e kiadás egy része a jövő évre szóló beszerzés. Így az „Állatvédelem“ c. szaklap előfizetési díjait előre kifizettük az 1908. évre, holott a tagsági díjakat csak az év folyamán kapjuk meg.

Örvendetes jelenség, hogy a tagsági díjak az idén 338 koronára rugtak, tavaly csak 229 koronára. A tavalyi 170-nel szemben 174 tagunk volt és pedig 7 tiszteletbeli, 4 alapító, 7 csoporttag, 5 családtag, 65 helybeli rendes, 84 vidéki rendes és 2 pártoló tag.

Két érdemes tagunk költözött el az idén a jobb hazába: Molnár Endre kir. közjegyző vál. r. tag és Papp Antal nyug. főszolgabíró r. tag. Temetésükön jelen voltunk és választmányi ülésünkön jegyzőkönyvileg örökítettük meg emléküket.

Szép eredményű kirándulást tettem Pum Károly pénztárossal október 4-én az állatvédelem s különösen a madárvédelem terjesztése érdekében. Ez alkalommal 13 új tagot gyűjtöttünk Rábakeresztur, Rábafüzes, Jakabháza, Felsőörnök, Alsóörnök és Vasszentmihály községekben.

Anyagilag és erkölcsileg a következő nagyérdemű intézmények támogatták egyeletünket: 1. az O. Á. V. E., a mi anyaegyletünk, elejétől fogva máig 4460 drb állatvédelmi kiadványt küldött egyeletünknek. Az idén is kaptunk ingyen 50 drb tájékoztató állat- és madárvédő egyletek alakítására és az „Állatvédelem“ című szaklap 10 példányát. A „Gyermeknaptár“-ból ismét 300 darabot kaptunk 7 fillérjével; 2. a Magyar Ornithologiai Központ ajánlatára 50 darab madárvédelmi „Utasítás“-t kaptunk a m. kir. földmivelésügyi minisztériumtól; 3. a „Gyanafalvai Takarékpénztár“ és a „Szentgotthárdi (rég) Takarékpénztár“ az idén is 20—20 koronát adományozott egyeletünknek.

E kegyes adományokért e helyütt is hálás köszönetet mondunk.

Diszoklevelet küldtünk tiszteletbeli tagjainknak. Erre Herman Ottótól, a M. O. K. igazgatójától, Chernel Istvántól, a kőszegi állatvédő egyesület elnökétől és Monostori Károlytól, az O. Á. V. E. új titkárától és az „Állatvédelem“ szerkesztőjétől, ékes és meleghangú köszönő leveleket kaptunk.

Ámde szellemi összeköttetéseinknek a koronája az Állatvédő-Egyesületek Országos Szövetségébe való belépésünk.

E nagyszerű intézmény megalakulása az egész hazai állatvédelem történetében új korszakot nyit meg. Ezzel született meg tulajdonképpen az országos állatvédelem.

Az Országos Szövetség t. i. magába foglalja az összes hazai állatvédő egyesületeket és az összes hazai állatvédőket. Minden egyesület két-két képviselőt küld

az Országos Szövetség közgyűlésébe s ezek egyuttal az O. Á. V. E. választmányában is helyet nyernek. A mi egyesületünk Pum Károlyt és csekélységemet nevezte meg megbízottakul.

Az Országos Szövetség hivatalos lapja az „Állatvédelem“. Ez közli az összes egyesületek eseményeit és tagsági díj fejében jár a szövetségbeli állatvédő egyesületek minden egyes tagjának. Tehát mindenről értesülünk, ami hazánkban ez ügyben történik, de viszont az ország minden állatvédője értesül a mi lépéseinkről is. Ezáltal tanulhatunk másoktól, de mintát szolgáltatathatunk mi is másoknak. Így a mi elszigetelt működésünk, mint nyilvános dolog, országos érdekű lesz és arra kell törekednünk, hogy példa is legyen. Ez az a nagyszerű szellemi közösség, mely a mi szerény egyesületünket elzárkózottságából kiemeli.

És mi siettünk bizonyosságát adni annak, hogy az Országos Szövetség méltó tagjai óhajunk lenni, hogy annak munkájából ki akarjuk venni a magunk részét. Kértünk az O. Á. V. E.-től 50 darab kitűnő tájékoztató füzetet állat- és madárvédő egyesületek alakítására és felhívások kíséretében szétküldtük vármegyénk közigazgatási, állategészségügyi, erdészeti, gazdasági és társadalmi vezérferfiainak. Célunk az, hogy Vasvármegye minden járásában alakuljon ilyen közhasznú egyesület, hogy mintavármegyénk ebben is minta legyen.

A Szentgotthárd és Vidéke Állatvédő Egyesület mult évi pénzkezeléséből a következő adatokat közöljük:

Bevétel: Pénztári maradvány 1906-ról 777.76 korona, kamat betétek után 1907-ről 32.38 korona, tagsági díjak 1904., 1905., 1906-ról 64 korona, családtagok után 1907-ről 16 korona, csoporttagok után 1907-ről 20.01 korona, rendes tagok után 1907-ről 222 kor., pártoló tagok után 1907-ről 16 kor., adományok 40 kor., bevétel összesen 1188.15 korona.

Kiadás: Napszámos és küldönc 39.40 kor., fuvar és költség a taggyűjtő kirándulásra 26.22 kor., postaköltség 4.07 kor., szarkatojásokért (124 db) 7.44 kor., madáreselés 59.80 kor., Diszoklevelek megírásáért 9 kor., 10 db etetőasztal 30 kor., 300 db gyermeknaptár 21.08 kor., másolásért, csomagolásért és szállítás 8 kor., 50 db fészekodu 43.13 kor., az „Állatvédelem“ előfizetése (156 példány) 109.62 kor., Wellisch Béla számlája (nyomda, papirkereskedő, bélyegék) 139.76 korona, kiadás összesen 497.52 korona. Maradvány 1908-ra 690.63 korona.

Állat- és madárvédő egyesületek alapítása érdekében a szentgotthárdi egyesület a következő körlevelet bocsátotta ki:

„Nagyon Tisztelt Urunk! Alulírottak azzal a kérelemmel fordulunk Uraságodhoz, hogy a megküldött érdekes füzetet elolvasni és hazánk javára felhasználni kegyeskedjék. E füzet tájékoztató állat- és madárvédő egyesületek alapításában. Vasvármegyében már két ilyen közhasznú egyesület van, és pedig Kőszegen és Szentgotthárdon. Célunk az, hogy megyénk minden járásában alakuljon egy-egy állatvédő egyesület; hogy a mintavármegye ebben is minta legyen.

Kegyeskedjék tehát az első lépést megtenni az egyesület megalakítására, t. i. egy vagy több taggyűjtő ivet kibocsátani. Azután önzetlen fáradozásainak eredményéről kegyeskedjék bennünket, vagy az „Állatvédelem“ című szaklapot értesíteni (Budapest, IX., Ernő-utca 13.). E lapból esetleg mutatványszámokat fogunk Uraságodnak küldetni, valamint egyesületünk ezidei jelentését is megküldjük.

Azon esetben, ha az alapítás dicsőségére nem tart számot Uraságod, kegyeskedjék a füzetet oly férfiúnak átadni, aki a szép hivatásra hajlandó és képes. Erről értesíteni is méltóztassék bennünket.

Az alakításnál szívesen felajánljuk segítségünket (írásbeli és szóbeli utbaigazítás, nyomtatványok, előadás az alakuló gyűlésen).

Kérelmünket megújítva, tisztelettel vagyunk Szentgotthárd, 1908 március 3-án, szolgálatra kész hivei: *Káposztácssy Jusztinián*, elnök. *Fodor Árpád*, alelnök.“

Kívánatos volna e példát valamennyi vidéki egyesületnek követnie.

Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetségének alapszabályai.

Mint az egyesületünk március 21-iki választmányi üléséről szóló jelentésben érintve van, a „Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetségének“ alapszabályait a csatlakozott egyesületek mindegyikének nyilatkozás végett megküldtük.

Körültekintéssel, tüzetes megfontolással van az összeállítva, úgy hogy hinnünk kell, miszerint az bővítésre, rövidítésre, javításra, szóval változtatásra nem szorul. Ha mégis ilyennek szükségét látná valamely a szövetségbe lépett egyesület, úgy tisztelettel kérjük, méltóztassék azt a lehető legrövidebbre szabni és a folyó hó végéig nyilatkozni e tárgyban, minthogy azon túl nem leszünk azon helyzetben, hogy a netán jónak látott változtatásoknak abban helyet adjunk.

Az O. Á. V. E. elnöksége.

„Miként ünnepeljük a madarak és fák napját?“ címen kiadta egyesületünk és szétküldését már meg is kezdte azon 5 rendbeli pályamunkának, melyek a pályázaton díjat nyertek.

Az „Állatvédelem“ jövő havi számában bőven ismertetni fogjuk e füzetet, melyre nézve e helyen is hangsúlyozzuk, hogy *ingyen* bocsátjuk azt a t. néptanítók rendelkezésére.

Költségkimelés szempontjából, mit kimért anyagi erőnk tekintetbe vételével szem előtt kell tartanunk, tisztelettel fel kell kérnünk azonban a t. reflektálókat, hogy szíveskedjenek csoportokba állva, lehetőleg egyszerre több példányt kérni szétosztás céljára a műből, hogy ekként postaköltség címen valamit megtakaríthassunk, vagy a füzetet kérő levéllapon jelezni azt, hogy

a megrendelő a portót a füzet kézhezvételekor a postakihordónak s illetőleg a postának lefizeti.

A „madarak és fák napja“ ünnepélyének rendezésére a terminus már a küszöbön lévén, kérjük a sürgős intézkedést.

Az O. Á. V. E. elnöksége.

Értesítés. Az O. Á. V. E. és a M. O. Á. V. E. Sz. f. évi május 3-ikán, az „Országos Magyar Gazdasági Egyesület“ disztermében tartja e lap más helyén jelzett programmal közgyűlését a délelőtti órákban. Értesítjük vidéki tagjainkat, hogy e lokalitás *Budapest a IX. ker. Köztelek-utca 8. szám alatt van.*

Az O. Á. V. E. elnöksége.

Darányi Ignác földmivvelésügyi miniszter ur Ö nagyméltóságát minisztersége 10-ik évfordulóján, az ország egész gazdaközönségét képviselő gazdaszervezetek lelkesen üdvözölték. Az üdvözlők sorához az O. Á. V. E. is egy igen meleghangú felirattal csatlakozott, melyben hódoló elismerését fejezte ki a miniszternek az ország jólétére irányuló áldásdus tevékenységéért. A miniszter ur Ö nagyméltósága egy kegyes és az egyesület iránt ismert jóakaratról tanuskodó leiratban köszönte meg az egyesület megemlékezését. Mindkét iratot lapunk legközelebbi számában fogjuk közzétenni.

Az „Állatvédelem“-be szánt közlemények tárgyában.

Lapunk immár valamennyi hazai állatvédő egyesület közlönye lévén, vidéki társegyesületek sűrűn keresik fel közleményeikkel. Megjegyezzvén, hogy a legnagyobb örömmel adunk helyet e közleményeknek, a beküldők szives figyelmét a következőkre bátorkodunk felhívni:

1. Lapunkat minden hónap 10-ikén zárjuk le és adjuk nyomdába; sürgős és aktuális közleményeknek tehát e határidőig való beküldését kérjük.

2. A lapba szánt közlemények a szerkesztőségnek címzendők, lehetőleg rövidre szabandók, jól olvasható irással a papírnak csak egyik oldalára irandók, s az oldalon kellő szél (margó) hagyandó.

3. Választmányi, közgyűlési jegyzőkönyvek, tudósítások, évi jelentések s hasonlók is így szerkesztendők a lap számára.

4. A közlemények lehető tömören, röviden való szerkesztését hangsúlyoznunk kell, mert lapunk tere tudvalevőleg szűk s havonként csak egy szám kerete áll rendelkezésre.

5. Apellálunk különben valamennyi társegyesület s minden ügybarát szives közreműködésére, de megjegyezzük, hogy nem hivatalos egyes szakközleményeket egyesületünk csak kivételesen és szerényen honorálhat mindaddig, míg pénzügyi erejéből több nem telik.

A szerkesztőség.

Az Országos Állatvédő Egyesület kiadásában

megjelentek és az egyesület helyiségében (Budapest, IX., Ernő-utca 11—13) kaphatók:

AZ OKSZERŰ MADÁRVÉDELEM ESZKÖZEI. Irta Chernel István, a Kőszegi Állatvédő Egyesület elnöke. Ára 30 fillér.

ÁLLATVÉDŐK TÖRVÉNYKÖNYVE. Az állatvédelemre vonatkozó összes és az állategészségi nevezetesebb törvények és rendeletek gyűjteménye. Irta: K. Nagy Sándor, pestvidéki kir. törvényszéki bíró. Ára 60 fillér.

LÓGONDOZÁS. A lóismeret és lóhasználás rövid foglalata. Irta: Monostori Károly. Ára 60 fillér.

MADÁRVÉDELEM GYAKORLATI SZEMPONTBÓL. Irta: Kukuljevič József. Ára 10 fillér.

AZ EMBER ÉS A KUTYA. Védekezés a veszettség ellen. Irta: K. Nagy Sándor, pestvidéki kir. törvényszéki bíró. Ára 30 fillér.

AZ ORSZÁGOS ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLET HUSZONÖT ÉVI MŰKÖDÉSE és az állatvédelmi törekvések Magyarországon. Irta: Máday Izidor. Ára 1 korona.

A SZEMELLENZŐRŐL. Irta: Pákozdy László. 4 képpel. Ára 20 fillér.

AZ ÁLLATVÉDELEM FONTOSSÁGA AZ EMBERISÉG MŰVELŐDÉSÉNEK SZEMPONTJÁBÓL. Irta: Kukuljevič József. Ára 20 fillér.

ÁLLATVÉDELEM

AZ „ORSZÁGOS ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLET“ ÉS A „MAGYARORSZÁGI ≡ ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLETEK SZÖVETSÉGÉ“ NEK KÖZLÖNYE ≡

BUDAPEST IX., ERNŐ-UTCZA 11-13. SZ. TELEFON 85-12.

Ezen lap közleményeinek utánnomását nemcsak szívesen megengedjük,
hanem tisztelettel kérjük is.

Megjelenik egyszer havonként. □ □ Előfizetési ára 1 évre 2 korona.

V. ÉVFOLYAM

1908 MÁJUS

∴ 5. SZÁM ∴

TARTALOM: Darányi Ignác földművelésügyi miniszter üdvözlése. — A hasznos madarak védelme a székesfőváros közgyűlésén. — A Madarak és Fák Napja a pozsonyi állami tanítóképző-intézetben. — Iskolakertek Pozsonyban. — Az Országos Állatvédő Egyesület választmányi ülése május 3-án. — Az Országos Állatvédő Egyesület közgyűlése és a Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetségének alakuló gyűlése. — *Szemle:* Kiket igyekeznek az állatvédők megvédeni? — Fülemileadó. — Állatidomítók egyesülete. — *Vegyesek:* Hibaigazítás. — Madarak „zacskóba ejtése.” — A kutyák tuberkulózisáról. — Az eb aivása. — Németország a madárvédelemért. — *Hírek:* Ismerkedési összejövetel. — A kolozsvári állatvédő egyesület közgyűlése. — A Pozsony városában alakuló állatvédő egyesület. — Madárvédelmi kiállítás Pozsonyban. — Egy vágólegény találmánya. — A fehér gólya vonulásának megfigyelése. — A keszthelyvidéki gazdakör állatvédelmi szakosztályának alapszabályai. — Adomány az O. Á. V. E. céljaira. — *Irodalom:* Miként ünnepeljük a madarak és fák napját? — A madarak és fák napja. — *Egyesületi hírek:* A „Szeged és vidéke állatvédő egyesület” közgyűlése. — A Soproni Állatvédő Egyesület választmányi ülése. — A Szentgotthárd és Vidéke Állatvédő Egyesülete választmányi ülése. — A Nyiregyházi állatvédő egyesület közgyűlése. — A pécsi Mecsek-egyesület madárvédő osztálya. — Állatvédelmi szakosztály a Keszthelyvidéki Gazdakörben.

Darányi Ignác földművelésügyi miniszter üdvözlése.

Darányi Ignác földművelésügyi minisztert tízéves miniszteri működésének alkalmából az országnak mind ama szervezetei üdvözlötték és ünnepelték, amelyek a földműveléssel, az ország eme legfőbb erőforrásával érintkezésben állanak.

E szervezetek nagy és tekintélyes sorához az Országos Állatvédő Egyesület a következő felirattal csatlakozott:

Nagyméltóságú Miniszter Ur!

Nagyméltóságod immár egy évtizeden át legfőbb öre és védője a földművelés érdekeinek Magyarországon, tehát egy olyan államban, amelyben a földművelés érdekei minden egyéb közgazdasági érdeknél fontosabbak. Egy olyan országban, mely közgazdaságának legfőbb erőforrását a mezőgazdaságból, nemzeti szellemének és erejének ugyszólván egészét, fényes multját, megszilárdult jelenét és biztató jövőjét a gazdák köréből meríti, egy ilyen országban a kormányzatnak talán legelső fontosságú ága a földművelés ügyének ápolása és fejlesztése.

A kormányzat eme nagyfontosságú ágazatát Nagyméltóságod a nép minden rétegének érdekeit megfigyelő bölcsességgel, a legtisztább hazaszeretet szellemével és öntudatos erős kézzel vezeti.

Nagyméltóságod vezetése alatt a földművelésnek minden ágazata lendületnek indult, a gazdáknak új jövedelemforrások nyíltak, a mezőgazdasággal kapcsolatos szakoknak szolgáló tudományos intézetek egész sora keletkezett, a szakismeretek világosságát folyóiratoknak szakmunkáknak egész tömege terjeszti.

Az a körültekintés, erély és lelkesedés, mellyel Nagyméltóságod földművelésünknak szemmel látható felvirágozását előidézte, nemcsak javára szolgált az ország minden rendű kis és nagy gazdájának, hanem az öntudatban, reményben és ismeretekben megerősödött gazdák, mint elsőrendű államfentartók útján erkölcsi javára és erősödésére vált az egész országnak.

Nagyméltóságod érintett nagyjelentőségű és fényes sikerű működését az ország gazdatársadalmának egyeteme hálás méltatással elismeri. És midőn most a gazdatársadalmi szervezetek, mint az ország egész gazdaközönségének illetékes képviselői Nagyméltóságodat kormányra lépésének évfordulóján lelkesedéssel ünneplik, engedje meg Nagyméltóságod, hogy az Országos Állatvédő Egyesület is, mely törekvéseivel szintén a gazdasági érdekeket kívánja szolgálni, melyet Nagyméltóságod kegyes érdeklődésével és jóakarátának számos tanujelével ismételtén kiténtetett, megragadhassa a jelen alkalmat, hogy Nagyméltóságodnak a hála és elismerés igaz érzéséből fakadó hódolatát kifejezhesse és a Mindenható áldását kérhesse ki Nagyméltóságodnak, az ország jólétére és boldogulására irányuló munkájára.

Mély tisztelettel maradtunk:

Budapest, 1908. április 10.

Az Országos Állatvédő Egyesület nevében:

Grimm Gusztáv *Máday Izidor* *Monostori Károly*
alelnök. elnök. titkár.

A földművelésügyi miniszter ur válasza a következő:

Méltóságos

Máday Izidor urnak

az Országos Állatvédő Egyesület elnökének

Budapest.

Budapest, 1908. évi április hó 10-én. Méltóságos Elnök Ur! — Ószinte köszönettel vettem Méltóságodnak, az elnöklete alatt álló Országos Állatvédő Egyesület nevében is hozzám intézett szíves üdvözlését miniszterségem 10 éves évfordulója alkalmából. Fogadjá Méltóságod az Egyesület részére is a nagybecsű figyelemért ismételtén meleg köszönetemet és kérem méltóztassék meggyőződve lenni, hogy mindenkor kiváló örömmre fog szolgálni, ha az Országos Állatvédő Egyesület által szolgáltat nemes célokat előmozdítani a jövőben is alkalmam leend. Hazafias üdvözléssel:

Darányi s. k.

A hálának kifejezésével hozzuk tudomására e lapok t. olvasóinak, az ügy és egyesületünk barátjainak a földművelésügyi miniszter urnak egyesületünket meg-tisztelő kegyes leiratát, melynek tartalma és hangja örvendetes tanúságot tesz arról, hogy egyesületünk törekvései a legilletékesebb helyen jóakaró méltatásban részesülnek.

Szolgáljon ez mindnyájunknak bátorításul és biztatásul, hogy munkánkban ne lankadjunk.

Az üdvözlő egyesületekhez a Szentgotthard és vidéke állatvédő egyesület is csatlakozott és annak üdvözlését a földművelésügyi miniszter táviratban közönte meg.

A hasznos madarak védelme a székesfőváros közgyűlésén.

A törvényhatósági bizottságnak március hóban tartott egyik ülésén Siposs Ágoston r. k. lelkész és bizottsági tag, ki már egy ízben felhívta a székesfőváros tanácsának figyelmét a madarak védelmére, újból felszólalt ez érdekekben. A beszédből a következőket közöljük:

„Egy ízben már volt alkalmam szólani e helyt a madárvédelem érdekében. Ugy látszik, szavam a pusztában elhangzó szó sorsára jutott. Hiába adja a művelt nyugat e tekintetben a jó példát, mi, ilyen látszólag apró, kisjelentőségű dolgokkal nem érünk rá bibelődni. Mikor a modern madárvédelem lelkes apostola báró Berlepsch János a múlt nyáron több német ornitologus társaságában itt járt, a magyar székesfővárosban a Margitszigeten felállított etetőknél és néhány mester-séges fészken kívül mit se talált, ami madárvédelem létezésére vallott volna. Mert itt, ugy a hatóság, mint a közönség részéről — a madarak védelme érdekében mi sem történik, annál több az irtásukra. A mezőrendőri törvény a madárfészkek kifosztását ugyan tiltja s ha valakit inflagranti rajtacsipnek, bűnhődik is, a baj csak az, hogy a rajtacsipnek csak a helyszínen jár a fészekrablóra büntetéssel. Itt bent a városban, a környékbeli községek kapzsi lakói ezerszámra árusítják a rendőrség szemeláttára a fészkekükből kirabolt madár-fiókákat. Pár év előtt, a központi városház udvarán, tehát hatósági épületben, hol a törvény tudói és védői laknak, láttam a nálunk szabadon tenyésző, hasznos éneklő madarakat árusítani. Ugyanezt látjuk a madárkereskedésekben is. Ez valóságos kigunyolása a mezőrendőri törvénynek és kézzelfogható bizonyítéka a mi barbár gondolkodásunknak és érzéketlenségünknek.

Pedig van ethikai oldala is ezen kérdésnek; sőt a maga egészében az. Ha ugyanis a székesfőváros tek. magisztrátusa iparkodnék egyre vonzóbbá tenni a határt — amihez a boldogság dalát zengő madarak éneke bizonyára nem kis mértékben járulna hozzá, — ha népünk jobban szeretné a természet bájos szépségeit és ingyen gyönyörűségeit, mint a korcsmát, kávéházakat és putikokat: kevesebb volna a gyűlölködés, megfogynának az éjszakai utcai verekedések és

lepadna a delirium tremens potatoriumban szenvedő szomorú alakok száma. Eszembe jut itt Hugó Viktor egyik szava, amikor azt mondja: „nem bírom megfejtani, hogy az emberek annyira gyűlölik egymást, a maradiák és a liberalisok, mikor annyi szép növény van a világon, melyet nézegethetnének és annyi könyv, melyet olvashatnának.“

Bizony, rá kell szoktatnunk népünket a természet szeretetére, hogy leszoktathassuk a korcsmák és lebutyok szeretetéről és a gyűlölet és irigység helyett megtölthessük lelkét a béke, a szeretet és megnyugvás magasztos érzelmeivel, mely a természet gyönyörű templomában időzve szűrődik át az emberi lélekben.

T. Közgyűlés! A főváros erdei, berkei egyre némábbak, egyre szomorúbbak lesznek. Dalos lakói egyre pusztulnak, hovatovább irmagjuk se marad. Hiába áldoz a főváros évi ezer koronát a hernyóirtásra, ezzel a fák lekopasztását meg nem akadályozza. Bizza ezt a munkát az égi madarakra. Szoktassuk őket ide azáltal, hogy tápláljuk őket és mesterséges fészkek felállításával gondoskodunk szaporodásukról.

E cél szolgálatában a következő indítványt vagyok bátor tenni:

1. Utasítja a közgyűlés a tanácsot, hogy évenként, ősszel és tavasszal a kerületi előjáróságok falragaszok útján hívják fel a közönséget, különösen a kültek lakóit, a hasznos énekes madarak táplálására és mesterséges fészkek elhelyezésére; 2. utasítja a közgyűlés a tanácsot, hogy a költségvetésben hernyóirtás címén felvett 1000 koronát ossza kétfelé és annak egyik részét pedig madáreség beszerzésére és mesterséges fészkek elhelyezésére használja fel.“

Ezt az indítványt a közgyűlés egyhangulag magáévá tette. Csak elismeréssel emlékezhetünk meg a felszólalás érdeméről és annak a reménynek adunk kifejezést, hogy a székesfőváros tanácsa, midőn e tárggyal foglalkozni fog, előreláthatólag tárgyalás alá fogja venni az Országos Állatvédő Egyesület által múlt évi január hó 23-án ugyane tárgyban tett előterjesztést, melynek szövege a következő:

„A székesfőváros igen tisztelt tanácsához! Közismert tény az, hogy a mező- és erdőgazdaságra, erdei és gyümölcsfákra, konyhakerti és egyéb veteményekre nézve káros rovarok milliárdjait ezekkel táplálkozó madaraink pusztítják és ily módon nélkülözhetlen szövetségeseink. A hasznos madaraknak ez a nagy jelentősége szolgált indokul arra, hogy világszerte nemcsak törvényes intézkedések keletkeztek, melyek e madarak kiméltetését biztosították, hanem a tudomány és gyakorlat emberei részben a hatóságokkal karöltve módokat kerestek és találtak arra nézve, hogy a hasznos madarak szaporodását előmozdítsák, azokat helyhez kössék azáltal, hogy élelmezésük, fészkelésük és költésük az ezeknek kedvező viszonyok létesítése által elősegíttessék.

Ez utóbbi módok sorozatába tartoznak a madár-étezők, legkivált pedig a természetes fészkeket, illetőleg fészkelő helyeket pótló mesterséges odvak alkalmazása mindenütt ott, hol ezt a helyi viszonyok engedik.

Az Országos Állatvédő Egyesület nevében bátrak vagyunk az igen tisztelt tanácsnak előterjeszteni, hogy

a székesfőváros környéke, kivált pedig a budai hegyek igen alkalmas helyekül kínálkoznak arra nézve, hogy ott a hasznos madarak szaporítására szolgáló mesterséges odvak elhelyeztessenek.

Az Országos Állatvédő Egyesület ebben az irányban már két év előtt a székesfővárosi kert igazgató szives hozzájárulásával és a Magyar Ornithologiai Központ szakközegének közbenjöttével a Városligetben kísérletet tett fészkelő odvak elhelyezésével. Ugyanilyen irányú intézkedést tett a múlt évben a földművelésügyi miniszter ur a Margitszigeten.

A budai hegyek erdős részeinek kiterjedése és a nyári lakok és kertek tömege egy oly tért nyit a hasznos madarak védelmének, hogy ott a legszebb siker és eredmény várható.

Ugyanazért az O. Á. V. E. nevében bátrak vagyunk az igen tisztelt Tanácsot felkérni, hogy az éneklő madarak védelmének és szaporításának ügyét a székesfőváros területén, de kiváltképpen a budai hegyekben felkarolni és ebből a célból fészkelő odvaknak az erre alkalmas helyeken minél nagyobb számban való fölállítását minél előbb, azaz oly időben elrendelni méltóztassék, hogy már a jelen esztendő, illetőleg a madarak ez évi költési időszaka a tervezett intézkedés érdekében felhasználható legyen.

Engedje meg az igen tisztelt Tanács, hogy az általunk tisztelettel kért intézkedés végrehajtása érdekében, még a következőket jegyezhesük meg:

A hasznos madarak védelmének kérdésével összefüggő intézkedések irányításával és országszerte való szervezésével Darányi Ignác földművelésügyi miniszter a Hermann Ottó vezetése alatt álló Magyar Ornithologiai Központot (József-körut 65.) bizta meg és ez az intézet az összes idevágó kérdésekben szakszerű felvilágosítások és utmutatások adására készséggel vállalkozik.

A nevezett intézettől nyomtatványok is szereshetők, melyek a mesterséges fészkelő odvak miként alkalmazására nézve tájékoztatást nyújtanak. Ugyancsak a nevezett intézet felügyelete és ellenőrzése alatt áll a Baranya-Kárászson működő Kühnel-féle első magyar fészkekodó gyár, ahonnan a fészkekoduk megrendelhetők.

Tiszteletteljes előterjesztésünk melléklete gyanánt, a következő két nyomtatványt van szerencsénk csatolni:

„Utmutató a mesterséges fészkekodvak alkalmazásához és egyéb madárvédelmi intézkedésekhez“, irta: Csörgéy Titusz.

„Ifj. Kühnel Márton Első magyar fészkekodó- és madáretető-készülékek gyárának árjegyzéke.“

Mivel a kihelyezendő fészkelő odvak benépesedésének sikere leginkább ott érvényesül teljes mértékben, ahol azok ugyszólván állandóan szemmel tarthatók és ahol a járó-kelők kártételeitől vagy zavarásától megvannak óva, a fészkelő odvak elhelyezésére a villakertek kiválóan alkalmasak és azért felette kívánatos, hogy ezek tulajdonosai már saját érdekükben is az akcióba bevonatnának.

Az igen tisztelt Tanács az általunk javasolt intézkedést igen célszerűen kiegészítheti azáltal, hogy télen át a madarak etetésére nézve is megfelelő módon ren-

delkezik, minek módozataira nézve szintén a Magyar Ornithologiai Központ nyújt szakszerű tájékoztatást.

Ha az igen tisztelt Tanács előterjesztésünket becses figyelmére méltatja és a hasznos, illetőleg éneklő madarak védelme és szaporítása érdekében a tisztelettel javasolt intézkedéseket megteszi: követendő példát szolgáltat az egész országnak és nemcsak a főváros területén lévő erdei és gyümölcsfákat, konyhakerti és gazdasági veteményeket óvja meg a kártevő rovaroktól, hanem a székesfőváros összes üdülő helyeinek kellemét és így értékét nagyban növelheti azáltal, hogy azokban egy gazdag madárvilágot teremt és ápol."

A Madarak és Fák Napja a pozsonyi állami tanítóképző-intézetben.

Két éve mult annak, hogy gróf Apponyi Albert vallás- és közoktatásügyi miniszter az Országos Állatvédő Egyesület előterjesztésére a Madarak és Fák Napját, mint nagy és szépjelentőségű évi ünnepélyt az ország összes népiskoláiban rendszeresítette.

Mint minden új intézmény, ugye ez is kell, hogy a kezdet nehézségével megküzdjön.

De minden jel arra mutat, hogy e szép intézmény hazánkban csakhamar meg fog honosodni és meg fog gyökeresedni.

Már a mult évben beszámolhattunk az iskola-ünnepek egész sorával, melyekről, bár szórványosan, de az ország minden részéből érkezett tudósítás.

Bizton remélhető, hogy a f. évben jóval nagyobb lesz azoknak az iskoláknak száma, melyek a madarak és fák napjának intézményét felkarolják, mi abból is következtethető, hogy néptanítóink napról-napra tömegesen kérik az Orsz. Á. V. E. által „Miként ünnepeljük a Madarak és Fák Napját” cím alatt kiadott pályamunkákat.

A szép intézmény meghonosodásáról azonban nemcsak az ünnepélyek száma, de leginkább az a körülmény tanuskodik, hogy a Madarak és Fák Napjának szép és nagy jelentősége mindig több és több méltásban részesül.

Ennek az örvendetes eredménynek megkapó és bizonyára az egész országban örvendetes hatást keltő bizonyítékát szolgáltatja a pozsonyi áll. tanítóképzőben még április hóban megtartott ünnepély lefolyása, mely az uralkodóház tagjainak és nagyszámu díszes közönségnek jelenlétében tartatott meg.

Wollmann Elma, az intézet lelkes igazgatónője, a tornatermet ez alkalomra fákkal és növényekkel dúsan földszítette, úgy hogy az egy liget benyomását keltette. Az illuziót fokozták a mindenütt elhelyezett madarak és madárcsoportok.

Az ünnepélyen megjelent Alice kir. hercegnő és Albrecht kir. herceg, udvarhölgyek és Prónay báró cs. és kir. kamarás kíséretében; továbbá gróf Szapáry Ilona, gróf Pongrácz Frigyes és családja, a főnemesség több tagja, Zandt Ödön plebános stb. Az ünnepség műsorából megemlítjük a következőket: Beszélgetés a

madarokról és fákról, mely közben Pósa Lajos verseit szavalták a gyakorló iskola tanulói. Ugyanezek a „Zöld ágon kis „gili” és „Az t dalolja a kis madár” kezdetű dalokat énekeltek. A Mendelsohn „Vándormadarak bucsudalá”-t és Gaal Anna „A madarak örömdalá”-t a képzőintézet növendékei énekeltek. A derék igazgatónő az ünnepély szép és tapintatos rendezésével nemcsak megfelelt az intézmény jelentőségének, hanem azáltal, hogy nagy és díszes közönséget részesített az ünnepély élvezetében, a népnevelés és állatvédelem ügyeinek szolgálatot tett.

Dr. Kováts Lajos, aki Pozsonyban fáradhatlan és lelkes agitációt fejt ki a madárvédelem érdekében, az említett ünnepélyről megemlékezvén, igen helyesen jegyzi meg, hogy „aki a gyermekeket a madarak és fák szeretetére tanítja, az felkelti a gyermekek lelkében a legnemesebb érzést: az igazi emberszeretetet is”.

Iskolakertek Pozsonyban.

A pozsonyi állami polgári iskola kertjéről igen érdekes cikket közöl a „Pressburger Zeitung” dr. Kováts Lajos tollából. Az iskola épülete egy régi Pálffy-kert és az iskola igazgatója, dr. Krammer József az iskolát környező kertet és területet a tanulók testi és lelki nevelése érdekében valóban követésre méltó módon használta fel. Az iskola telkének elrendezése azt a célt szolgálja, hogy a gyermekek az állat- és növényvilág ismeretébe szemléleti uton bevezetessenek és a természeti tárgyak állandó megfigyelése útján megszeressék és megbecsüljék a madarakat és állatokat és növényeket és így bennük a legnemesebb érzelmek keltsenek. Az igazgató fáradozása következtében az épületben magában egy télikert van, melyben fenyőfák, virágok közt egy nagyobb voliére van erdei énekes madarakkal, nagyobb kalitkákban baglyok, vadgalambok, hollók és egyéb nagyobb madarak vannak. Az iskolaépület mögötti kertrészletben egy kis házikó van, amelyben özekek tanyáznak. Van továbbá egy terrarium és vízmedence, melyekben teknősbékák, kigyók és gyíkok láthatók; egy 4 m. hosszú és 4 m. magas madárház erdei éneklők számára. Egy galambduc és egy baromfiudvar. Külön apró házakban róka, mókusok és több apró erdei állat van elhelyezve. Hogy a régi fákat éneklő madaraink nagy száma népesíti be, az a mondottakból önként következik. Dr. Krammer igazgató a kertek egy részét fűvészkertté akarja átalakítani, hogy a gyermekek e részben is minél közvetlenebb oktatást nyerjenek.

Dr. Kováts, aki már régebb idő óta igyekszik propagandát csinálni ilyen vagy ehhez hasonló iskolabeli kertek mellett és aki e részben már Pozsony város több iskolájában célt ért, ez alkalommal újból és lelkesen szólal fel az iskolakertek intézménye mellett követendő például állítván fel a polgári iskolának kertjét, melynek meglátogatása alkalmával közoktatásügyi miniszterünk, gróf Apponyi Albert is kijelentette, hogy az egy iskolának eszményképe.

Dr. Kováts magasröptű propagandájának sikeréről tesz tanúságot a pozsonyi Csáky-téri elemi iskola, mely Schmidt Ferenc főtanító érdemes fáradozása következtében több irányban mintául szolgáló iskolává fejlődött. Dr. Kovátsnak a Nyugatmagyarországi Híradóban megjelent érdekes ismertetése nyomán közöljük a következőket:

Az iskolaépület, melyet kerekaszamban 1200 gyermek látogat, minden részében, a lépcsőházban, a folyosókon stb. egy elemi iskoláinknál teljesen szokatlan művészi szépségű benyomást tesz. A falakat mindenütt válogatott izlésű és művészi kivitelű könyvnyomatok, festmények, rajzok, fényképek stb. díszítik. Ezek közül kiválik Kühmayer Róbert nagyméretű domborműve, mely Krisztust a gyermekek közt ábrázolja, valamint Píthhardt tanító-festő nagyarányú olajfestménye, Szent Erzsébet. Helyesen írja dr. Kováts, hogy az iskolát látogató gyermekek sok, az egész életre kiható művészi benyomást nyernek s hogy csakis így ébreszthetjük a gyermekben a szép iránt való érzéket.

A Csáky-téri elemi iskola azonban nemcsak művészi dísz miatt válik ki a többi közül, hanem azért is, hogy ott is sikerült egy iskolakertet, egy télikertet létesíteni, melynek munkája körül első sorban Schmidt Ferenc és a neki segédkező Steger Antal szereztek érdemeket. A télikertben vannak elhelyezve különféle fák és virágok, továbbá több madárház erdei madarakkal, egy terrarium hullók részére és három haltartó különféle dunai halakkal. A kert falait pedig szép szemléltető képek ékesítik. A lépcsőház földszinti falán vannak az eredeti Berlepsch-féle mesterséges fészek-odvak felfüggesztve. Ily módon a tanítónak bőséges alkalom kínálkozik arra, hogy a gyermekek figyelmét a madárvédelemre felhívja.

Az Országos Állatvédő Egyesület választmányi ülése május 3-án.

Jelen voltak: Máday Izidor nyug. miniszter tanácsos elnöklété alatt Hauszmann Alajosné és Osztóics Mihály alelnökök, K. Nagy Sándor t. alelnök, Szallentbach Imre t. titkár, Benkes Ferencné, Göth Ilona, Grimm Gusztávné, özv. Hangl Józsefné, özv. Schmidt Miklósné, özv. Treszler Károlyné, Hangl József, Nagy Jenő, Szeőke Béla vál. tagok, Piazza Antal tag, Bakonyi Ármán Szegedről, Chernel István Kőszegről, Fodor Árpád Szt.-Góththardról, Ivánka Pál Vácról, Selymessy Ferenc Kecskemétről, Häsner Károly jegyző. Kimentette magát: Grimm Gusztáv t. elnök, Monostori Károly titkár, Kakass Kálmán és Szalkay Gyula.

Elnök megállapítja az ülés határozatképességét és a jegyzőkönyv hitelesítésére Chernel István és K. Nagy Sándor urakat kéri fel.

Elnök mindenképp meleg szavakkal üdvözli a szövetséges egyesületek képviselőit, kik ma mint a választmány tagjai első ízben jelentek meg.

Elnök bejelenti továbbá élénk sajnálattal, hogy Grimm Gusztáv ügyvivő alelnök gyöngékedése miatt

távol van, mit a választmány sajnálattal vesz tudomásul.

Bejelenti továbbá, hogy az O. Á. V. E. Darányi Ignác földművelésügyi minisztert tízéves minisztersége alkalmával egy tiszteletteljes feliratban üdvözölte, mely üdvözlésre a miniszter ur egy, az egyesületre nézve felette megtisztelő leiratban válaszolt. Mindkét irat a hivatalos közlöny májusi számában fog közzétettni.

A választmány ezt a közlést örömmel vette tudomásul.

A napirend első tárgya gyanánt a Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetségének alapszabályaira nézve beérkezett indítványok tárgyalattak.

A soproni egyesületnek az az indítványa, hogy a szövetségi nagygyűlés esetleg vidéken is megtartható legyen, Chernel István hozzászólása után elfogadhatott oly alakban, hogy erre nézve mindig az előző évi nagygyűlésnek kell döntenie, a választmánynak előterjesztése alapján.

A temesvári egyesület igazgató titkárnak indítványára az alapszabályokba felvételük az is, hogy a nagygyűlésen nemcsak a szövetséges egyesületek képviselői, hanem azok elnökei és alelnökei is szavazati és tanácskozási joggal bírnak.

Fodor Árpád, a szt.-gotthardi egyesület alelnökének indítványára az alapszabályokba felvételük, hogy a szövetségi tagjai nemcsak állatvédő egyesületek, hanem egyéb célu vagy című egyesületek is lehetnek, melyek az állatvédelem vagy madárvédelem érdekeit szolgáló külön szakosztályllyal alapszabályszerűleg bírnak.

Selymessy Ferenc a kecskeméti Á. V. E. alelnöke több stílusos módosítást ajánl, melyek elfogadása után a most már kész alapszabályok a nagygyűlés elé terjesztetnek.

Az elnök indítványozza, hogy figyelemmel az egyesület negyedszázados fennállását ünneplő mai közgyűlésre, az egyesület alapítója és az állatvédelem ügyének kiváló bajnoka, Herman Ottó irányában tartozó hálánknak az által is adjunk kifejezést, hogy arcképét az egyesület helyisége számára készíttessük el.

A választmány egyhangu helyesléssel és tetszéssel fogadja az indítványt, mely a közgyűlés elé terjesztetni határozatlik.

A választmány ezután az elnöknek egyhangu tetszéssel elfogadott indítványára elhatározza, hogy a közgyűlés elé azt a javaslatot terjeszti, hogy az üresedésben levő alelnöki állásra Chernel István választassák meg.

Hasonló tetszéssel fogadja a választmány az elnöknek azt az indítványát, hogy dr. Németh Imre orsz. képviselő, az egyesületnek évek hoszu során át ritka önzetlenséggel, áldozatkészséggel és sikerrel működő ügyésze és Andreaszky Antal közigazgatási bíró, ki a számvizsgáló bizottság élén az egyesület vagyongazdálkodásának ép oly szakértő, mint lelkiismeretes ellenőrzője, tiszteletbeli tagokká leendő megválasztására a közgyűlésnek ajánltassanak.

A választmány ezután megállapodik abban, hogy a közgyűlésnek számvizsgáló bizottsági tagokul leendő megválasztás céljából az eddigieket fogja ajánlani.

Ugyancsak megállapítja a választmány a közgyűlés által választandó 20 választmányi tag, továbbá az O. Á. V. E.-t a szövetségi nagygyűlésen képviselő 20 tag névsorát.

Fodor Árpád a szt.-gotthardi egyesület alelnöke jelentést tesz annak a mozgalomnak eredményéről, melyet az egyesület abból a célból indított meg, hogy a szt.-gotthardi és kőszegi egyesületek mintájára Vasvm. többi közigazgatási járásában is létesüljön állatvédő egyesület.

A választmány a jelentést örömmel vette tudomásul és a szt.-gotthardi egyesület vezetőjének köszönetet szavazott.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárja.

Az Országos Állatvédő Egyesület közgyűlése és a Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetségének alakuló gyűlése.

Az O. Á. V. E. idei közgyűlését, melynek keretében az egyesület 25 évi fennállásáról történt megemlékezés és melylyel egyidejűleg a Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetségének megalakulása is végbement, május hó 3-án a Köztelek nagytermében tartotta meg.

A közgyűlés lefolyása a következő volt:

Jelen voltak: Máday Izidor elnöklete alatt: Herman Ottó tb. elnök, K. Nagy Sándor tb. alelnök, Szallenbach Imre tb. titkár, Hauszmann Alajosné és Osztoics Mihály alelnökök, dr. Németh Imre ügyész, Monostori Károly titkár, Hänslér Károly jegyző, Adorján Antal, Gruber Henrik, Máltás Hugó, Hutyra Ferenc, Jeszenszky Pál, Csörgey Titus, Schenk Jakab, Hámori Mihály, Grátzer Pius, Marosi József, Koritsánszky János, Selymessy Ferenc, Fáber Sándor, Chernel István, Balla Jenő, Bakonyi Ármin, Fodor Árpád, Ivánka Pál, továbbá: Benkes Ferencné, Fölker Józsefné, Glanzer Klementin, Göth Ilka, Grimm Gusztávné, özv. Hangl Józsefné, Herman Ottóné, özv. Kolosváry Károlyné, Krizbay Mária, Mihalecz Józsefné, Monostori Ágnes, Monostori Margit, Petrányi Vilma, Pogányi Henrikné, özv. Schmidt Miklósné, özv. Treszler Károlyné, Csiki Ernő, Fein Dávid, Fenyvessy Adolf, Halmos Ferenc, Hangl József, Kovács Elek, Landhalter Gyula, Molnár Ákos, Nagy Jenő, Novák Nándor, Piazza Antal, Pozsonyi István, Róth János, Schiller András, Serényi Antal, dr. Stern Adolf, Székács László Pál, óvári Szeőke Béla, stb. stb.

Az elnök megnyitó szavaiban bejelentvén, hogy az O. Á. V. E. jelen rendes évi közgyűlésének keretében 25 évi fennállásáról óhajt megemlékezni, röviden vázolja azokat a küzdelmeket, melyeket az állatbarátok az állatvédelmi eszme érvényesülése és az állatvédő egyesület alakítása érdekében folytattak, míg végre Herman Ottó vette kezébe a többször lehanyaglott zászlót és megalapította az immár 25 év óta fennálló országos állatvédő egyesületet. Meleg szavakkal méltatván az ő és a vele társult lelkes férfiak és nők érdemét, konstataulta, hogy az erkölcsileg és anyagilag meg-

erősödött O. Á. V. E. a magyarországi állatvédő egyesületek létrejött szövetségének élén bizalommal tekinthet az állatvédelmi eszmének az egész országra kiterjedő felvirágzása elé.

Ezután elnök megnyitja a közgyűlést, a jegyzőkönyv hitelesítésére Chernel István és K. Nagy Sándor urakat, a jkönyv vezetésére Hänslér Károly e. jegyzőt kéri fel.

Az elnök ezután üdvözli a kormány, a székesfőváros, az állami rendőrség, a tudományos intézetek és szakegyesületek képviselőit, valamint az egyesület alapításánál 25 év előtt közreműködött emberbarátokat. Felemlíti továbbá, hogy Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter ur az egyesület 25 évi fennállása alkalmából az egyesületet egy külön leirattal tisztelte meg.

Az elnök felkéri az egyesületnek a mult évi közgyűlés óta megválasztott titkárát, Monostori Károly főiskolai tanárt, hogy az iratot olvassa fel.

Felolvastatik a miniszteri leirat, mely a közlőny idei első számában egész terjedelmében közzététett.

Az elnök indítványozza, hogy Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter urhoz üdvözlő távirat intéztessék, mely indítványt a közgyűlés éljenzéssel magáévá teszi.

Az elnök ezután átadja a szót Monostori Károly titkárnak.

Monostori Károly titkár felolvassa a küldöttek és vendégek névsorát.

A belügyminiszterium képviselőiben: Adorján Antal o. tanácsos, Székesfőváros: Gruber Henrik, Államrendőrség: Máltás Hugó rendőrtanácsos, Országos Magyar Gazdasági Egyesület: Jeszenszky Pál ig. titkár, Állatorvosi főiskola: Hutyra Ferenc rektor, udv. tanácsos, Magyar ornithologiai központ: Csörgey Titus adiunctus, Schenk Jakab asszistens, Hámory Mihály számvevő, Orsz. Erdészeti Egyesület: Nagy Károly m. kir. főerdőtanácsos; a vidéki állatvédő egyesületek képviselői: Kolozsvár: dr. Hegeudis István egyetemi tanár, Sándor József Emke titkára, Szeged: Fluck Ferenc, Bakonyi Ármin, Temesvár: Rétháty Kovacsics Gyula árvaszéki elnök, dr. Steiner Ferenc orsz. képviselő, Kecskemét: Koritsánszky János kir. tanácsos, Selymessy Ferenc főerdész, Sopron: Kajaba Lajos elnök, Krump Miklós titkár, Esztergom: Marossy József elnök, Grátzer Pius titkár, Kőszeg: Chernel István elnök, Chernel Istvánné alelnök, Szt.-Gotthard: Fodor Árpád alelnök, Pum Károly pénztáros, Krassószőrény vármegye képviselőiben: Grimm Gusztáv O. Á. V. E. alelnök, Nyiregyháza: Balla Jenő városi tanácsos, Váczi közművelődési egyesület állatvédő osztálya: Ivánka Pál főszolgabíró elnök, Keszthelyi gazdakör állatv. szakosztálya: Fáber Sándor elnök, Pécsi-Mecsek egyesület madárv. osztálya: Sárosi Váradi Ferenc megyei levéltárnok.

Az alapító kezdeményezők: Herman Ottó a M. O. K. igazgatója az O. Á. V. E. tb. elnöke, báró Prónay Gábor, Fenyvessy Adolf, Szallenbach Imre.

Az elnök a közgyűlés élénk helyeslése mellett melegen üdvözli a kiküldötteket és vendégeket.

Chernel István a kőszegi állatvédő egyesület elnöke meleg szavakkal emeli ki a mai napnak kettős jelentőségét, az egyesület 25 évi fennállását és a Magyar-

országi Állatvédő Egyesületek Szövetségének létrejöttét. Ünnepli Herman Ottót, a jeles tudóst, az állat- és madárvédelem ügyének előharcosát és nagy mesterét, továbbá az O. Á. V. E. elnökét, Máday Izidort, mint a szövetség megalkotóját.

Fodor Árpád szt.-gotthardi egyesület elnöke szintén meleg szavakkal emlékezik meg az O. Á. V. E. vezetőjéről és kiemeli a létrejött szövetség jelentőségét. Az O. Á. V. E. monogramjában viseli — ugymond — azt a szeretetet, mely működését vezérli. O ave! Üdvözlégy! A szeretet kifejezése ez, mellyel e vidéki testvéregyleteket fogadja és melyet mi lelkesülten visszhangzunk. O ave! Ezt zengjük a derék elnökség felé. És ez ünnepélyes alkalommal különösen az elnökség kiváló fejét üdvözljük, akinek agyában szülemlétt meg az országos szövetség eszméje s akinek lelkes munkássága által az ige testté lőn, aki megírta a hazai állatvédelem negyedszázados történetét és aki áldásos elnökségének a tizedik évét tölti be az idén. Az Isten éltesse őt!

Monostori Károly titkár vázolja az egyesület 25 évi működését, mely előadás az O. Á. V. E. legközelebb megjelenendő évkönyvében egész terjedelmében fog közzététetni.

Az általános tetszéssel fogadott jelentésből ide iktatjuk a befejező sorokat:

„Az egyesület alakításakor mutatkozott 565 tag és 1706 korona vagyonnal ma 1877 tag és 70.000 korona vagyon áll szemben.

Egyesületünknek itt tárgyalt alkotásai között gondolom kimagaslóknak jelezhetem 4 rendbeli alkotását, t. i. gyermeknaptár vállalatát, mely naptár 1907—8-iki kiadásban több mint 53 ezer példányban került köz-kézre, a madarak és fák napja intézményét, mely egyre jobban és jobban hódít, az országos madárvédő ligát, melynek, mint jelzém, már 38.000 tagja van, a Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetségét, ez utóbbit kapcsolatban az „Állatvédelem“ című hivatalos lappal, mely a szövetség minden tagjának megküldetik.

Egyesületünk új korszakot alkotó s most említett 4 rendbeli intézményét legilletékesebb körök nagy horderejűnek jelzik s az eddigi eredmények ezt megerősítik. Vajha a következő 25 évre majdan visszatekintő még jóval fényesebb eredményekre mutathatna, mint én, aki az állatvédelem eszméiért küzdök munkáját e vázlatban szerényen, de a valósághoz hiven megrajzolni törekedtem.“

Az elnök a közgyűlés elé terjeszti a választmányának azt az indítványát, hogy Herman Ottó az egyesület tb. elnökének, mint az egyesület alapítójának és az állatvédelem ügyének a tudomány és gyakorlat terén elévülhetlen érdemeket szerzett munkásának arcképe az egyesületi helyiség számára készíttessék el.

Taps és éljenzés fogadja ez indítványt, mely határozattá emeltetik azzal, hogy a további teendők a választmányra ruháztatnak.

Elnök ugyancsak a választmány megbízásából indítványozza, hogy

K. Nagy Sándor trvszéki bíró, az egyesület tb. alelnöke, ki mint szakíró az ügynek és az egyesületnek rendkívül becses szolgálatakat tett, tb. elnökké;

Hänsler Károly az egyesület pénztárosa, ki évek során át az egyesület szolgálatában nemcsak ebben a minőségben, hanem mint felügyelő, jegyző és titkár-helyettes kiváló érdemeket szerzett, tiszteletbeli titkárrá;

Dr. Németh Imre orsz. képviselő az O. Á. V. E. ügyésze, aki évek hosszu során át az egyesület ügyészi teendőit ritka buzgalommal, önzetlenséggel és sikerrel teljesíti, továbbá

Andreánszky Antal közigazgatási bíró, aki az egyesület serényen működő számvizsgáló bizottságának élén az egyesület vagyonezelésének évek óta buzgó és szakértő ellenőre, végre

Csörgey Titusz a Magyar Ornithologiai Központ adjunktusa, aki nemcsak mint e tudományos intézet kiváló munkatársa, magának az ügynek, hanem az O. Á. V. E.-nek is szaktanácsaival közvetlen becses szolgálatakat tesz — tiszteletbeli tagokká választassanak.

A közgyűlés az indítványt általános éljenzéssel egyhangulag elfogadja.

Herman Ottó az O. Á. V. E. tb. elnöke, ismert egyszerű gondolkodásánál fogva elhárítja magától az ünnepeletést. Meleg érzéssel emlékezik meg azokról, akik 25 év előtt lelkes munkatársai voltak és akik közül báró Prónay Gábort, Fenyvessy Adolfot és Szallenbach Imrét látja a jelenlevők soraiban. Felemlíti, hogy az ügy érdekében annyi lelkesedéssel folytatott munkásságában immár korlátozza őt magas kora és a társadalom iránt való tartozása, mely még egy nagy irodalmi munkának befejezését igényli tőle. Nagy örömmel látja azonban, hogy munkájában a fiatal erők jeles csoportja áll készen és követik őt élükön oly kiváló szakegyénnel, mint Chernel István. Rokonszenves melegséggel üdvözlzi az elnököt, aki szenvedő egészségi állapota mellett is törhetlen eréllyel munkálkodik az ügy előbbre vitelében. Köszönetet mond a közgyűlésnek az iránta tanusított jóindulatért és a jóleső megtiszteltetésért.

A közgyűlés Herman Ottó meleg érzéstől áthatott lelkes szavait éljenzéssel és tapssal fogadja.

Az elnök bejelenti, hogy az O. Á. V. E. által m. évi november hóban a vidéki állatvédő egyesületekhez egy valamennyi egyesületet egy kötelékbe foglaló szövetség érdekében intézett felhívás folytán az ország valamennyi tényleg élő és működő állatvédő egyesülete kivétel nélkül kedvezően nyilatkozott és mindannyi a szövetséghez csatlakozott.

Ily értelemben nyilatkoztak nevezetesen a kolozsvári, a szegedi, a temesvári, a kecskeméti, a soproni, az esztergomi, a kőszegi, a szt.-gotthardi, a Krassószörény vármegyei, a nyiregyházi, a váczy közművelődési egylet állatvédő szakosztálya, a keszthelyi gazdakör állatvédő szakosztálya, a pécsi Mecsek-egyesület madárvédő szakosztálya, továbbá a bajai és szt.-endrei állatvédő egyesületek.

Ezek alapján az elnök kimondja, hogy a Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetsége megalakult, mit a közgyűlés a vidéki egyesületek jelenlévő küldötteivel együtt élénk tetszéssel vesz tudomásul.

Monostori Károly titkár bemutatja a Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetségének alapszabályait, melyek az O. Á. V. E. választmánya által történt

elfogadás után a vidéki egyesületeknek nyilatkozás végett megküldettek és azok írásbeli és szóbeli észrevételeinek a mai közgyűlést megelőző és már a vidéki egyesületek képviselőinek részvételével tartott választmányi ülésen letárgyalattak.

A közgyűlés, mely immár egyuttal mint szövetségi nagygyűlés is tekintendő, a Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetségének alapszabályait változatlanul elfogadta és elrendelte, hogy azok a választmány által mint az O. Á. V. E. alapszabályainak 2-ik, kiegészítő része kormányhatósági jóváhagyás végett felterjesztésnek.

Hänsler Károly pénztáros bemutatja az O. Á. V. E. 1907. évi zárszámadásának kimutatását, mely szerint az egyesület bevétele a nyomtatványok részbeni eladás utáni átfutó bevételek számbavételével összesen 20.031.90 K volt, a kiadás pedig 19.094.45 K. Maradvány 937.45 K.

A vagyonmérleg összesen 69.856.90 K. értéket tüntet fel, melyből 45.662.54 K. az ingatlan és ingó leltár értékére esik.

Andreánszky Antal, Heyduck Gyula, Dövényi Károly számvizsgáló bizottsági tagok által 1907 december 31-én a közgyűléshez intézett és most felolvasott jelentés szerint az egyesület vagyonkezelése teljesen rendben találtatott, minek folytán a közgyűlés az elnökségnek és a pénztárosnak a felmentvényt megadta.

Hänsler Károly pénztáros bemutatja az O. Á. V. E. 1908. évi költségelőirányzatát, mely 27.973.45 K. bevétellel és ugyanannyi kiadással elfogadtatik.

Az elnök az O. Á. V. E. választmányának egyuttal mint a szövetség végrehajtó bizottságának határozata alapján javasolja, hogy a közgyűlés chernelházi Chernel Istvánt alelnökké válassza meg. A közgyűlés éljenzéssel egyhangulag felkiáltással választja meg Chernel Istvánt alelnökké.

Ezután egyhangulag választatnak meg számvizsgáló bizottsági tagokká: Andreánszky Antal, Heyduck Gyula, Dövényi Károly.

Választmányi tagokká: özv. Etlényi Lajosné, Jansen Lajosné (uj), Grimm Gusztávné, özv. Hangl Józsefné, dr. König Henrikné, dr. Lendl Adolfné, dr. Liebermann Emanuelné, Mihaletz Józsefné, K. Nagy Sándorné, dr. Lövegard Jánosné (uj), Borbély Vidor, Borosnyay Oszkár, dr. Csillag Gyula, Fülel Sz. Lajos, Jaulus Bernát, dr. König Henrik, dr. Mariska István, Sajó Károly, dr. Samassa János, dr. König Tivadar (uj), Gasperi Antal (uj).

Az O. Á. V. E.-t a szövetségi nagygyűlésen képviselő tagokká: Grimm Gusztávné, Hauszmann Alajosné, dr. Lendl Adolfné, dr. Liebermann Emanuelné, Groder Kornélné, Benkes Ferenczné, Bárány Pongratz Vincéné, özv. Schmidt Miklósné, óvári Szeőke Béla, röjtői Bauer Antal, dr. Harkányi József, Herman Ottó, Kakass Kálmán, Groder Kornél, dr. Lendl Adolf, dr. Stern Adolf, Nagy Jenő, dr. Mariska István, dr. Csillag Gyula, K. Nagy Sándor.

Az elnök indítványára végül a közgyűlés az Országos Magyar Gazdasági Egyesületnek köszönetet szavaz a közgyűlési terem szíves átengedéséért.

*

A közgyűlés által a földmivelésügyi miniszter urhoz intézett távirati üdvözlésre a miniszter ur a következő távirattal volt kegyes válaszolni:

„Fogadja a tisztelt elnökség a szíves megemlékezésért és üdvözléteért őszinte köszönetemet. Darányi Ignác.“

SZEMLE.

Kiket igyekeznek az állatvédők megvédeni? Erre a kérdésre mindenki azt a természetesnek látszó választ adja, hogy „az állatokat“. Pedig nem az állatok, hanem inkább az emberek megvédelmezését célozzák az állatvédők és törekvéseik. Tessék csak a következő sorokat elolvasni:

Newyorkból jelentik, hogy Limában (Peru) bikaviadalt rendeztek. Mindjárt a viadal kezdetén izgalmas jelenet történt. Egy bika feldöfte Bonarillo toreadort, akit eszméletlenül szállítottak el az arenából, mire a peruiak tombolva, óriási lármával követelték, hogy a bikát rögtön öljék meg. Erre egy másik toreador, Padilla lépett elő, de pár pillanat alatt ő is megcsuszolt s a földre esett. A bika most Padillára rontott s a toreador testébe döfte szarvát. Padilla azonban nem vesztette el lélekjelenlétét s hirtelen felugrott s egy jól irányított döfessel leterítette a bikát, de azután ő is holtan rogyott össze.

Aki e förtelmes jelenetről szóló sorokat elolvassa, kétségkívül igazat fog adni állításunknak és be fogja látni azt, hogy amidőn az állatvédők világszerte évtizedek óta nemes haraggal küzdenek a bikaviadatok ocsmány intézménye ellen, nem annyira az állatok, mint inkább az emberek védelmére kelnek. Nemcsak azokról a szerencsétlen emberáldozatokról van szó, melyek ott ezek szemeláttára és kedvtelésére vesztik el életüket, hanem arról a nagy, az egész emberi társadalomra nézve nagyfontosságú embervédelemről van szó, mely abból áll, hogy az állatvédők a társadalom rendjéből ki akarják küszöbölni a vadsgót, a kegyetlenséget, a durva erkölcsöket, melyeket nagyra növesztenek a bikaviadatokhoz hasonló kedvtelések és melyek oly tömeget nevelnek, melyek nemcsak kegyetlenül mulatni, de embertársaikkal is — ha erre alkalom nyílik — kegyetlenül elbánni képesek és hajlandók. Az állatvédőknek a bikaviadatok ellen való akciója tehát az emberiség megvédésének érdekében folyó küzdelem és ilyen értelemben kell felfogni az állatvédők valamennyi akcióját, mely ugyan az állatok megvédését is célozza, de végeredményében csakis az emberek megoltalmazásában érvényesül.

— yi —

Fülemile-adó. Németországnak tudvalevőleg még ma sincsen a hasznos és éneklőmadarakat oltalmazó olyan törvénye, mely a mai kor követelményeinek megfelelne. Ez kitűnik abból is, hogy a madárkedvelésnek az a legkárosabb fajtája virágzik, mely a szobában apró kalitkákban nyomorgatja a sajnálatraméltó madarakat. A német birodalom több részében már tudatára jöttek annak a nagy kárnak, melyet az éneklők összefogdosása okoz és ezt ellensúlyozni igyekeznek külön-

böző rendszabályokkal, többek között a szobában tartott madarak megadóztatásával. Leggyakoribb a fülemilékre kivetett adó.
— yi —

Állatidomítók egyesülete. A párisi „Institut de psychologie zoologique“ című intézet, mely az állatok lélektanával foglalkozik, éppen a lélektani tanulmányok érdekében kebelében egy új szakosztályt alakított, melyben a cirkuszok és hippodromok állatszeliiditőit és idomítóit egyesületté csoportosította. Azáltal, hogy az idomítók ily komoly egyesületbe csoportosulnak, az intézet nagyobb hatályal gyűjtheti az adatokat arra nézve, hogy melyek azok a módok, melyekkel a professzionátus idomítók az állatokat céljaiknak megfelelőleg kitanítják, de ehhez a csoportosuláshoz az állatvédők közönség azt a várákozást is fűzi, hogy az intézet hatása alatt a cirkuszokba is el fog jutni az állatok idomításának kevésbé kegyetlen és észszerűbb rendszere. Az új egyesület alakuló gyűlését múlt évi december 24-én tartotta Hachet-Souplet elnöke alatt és a gyűlésen a párisi állatvédők egyesület elnöke, tisztviselői és számos tagja jelent meg.
— yi —

VEGYESEK.

Hibaigazítás. „Egy igazi madárparadicsom“ című cikkben két kellemetlen szedési hiba van:

Az albatroszok latin nevénél, 2. oldal 1-ső hasáb, alulról a 22. sorban Dismedeia helyett *Diomedea* . . .

továbbá a 3. oldalon alulról a 16. sorban Ausztria helyett *Ausztrália* értendő.

Madarak „zacskóba ejtése.“ Hogy miféle ember-telen gondolatokra ragad és minő mégis megdölgötlan vagy aztán készakaratos, káros cselekedetekre indít némely kapzsi lelket a haszonlesés, mutatja a következő furfangos kieszelés a madárfogásra.

Egy skóciai erdősz gödröcskéket ásott a hóba s beléjük dugdosott oly süvegalaku papirzacskókat, amelyeknek belseje madárléppel volt bemázolva. E zacskók mindegyikének fenekére néhány szem kendermagot helyezvén el, természetes, hogy a különféle kisebb-nagyobb, éhes erdei madarak azokat felszedendő, fejüket a ragacos zacskókba dugták és ekként az a zacskó odaragadva, az állatokat látásuktól megfosztották úgy, hogy tehetetlenül, iránytalanul a földön vagy afelett vergődni kényszerültek s így martalékul estek.

Ha ez eljárással csak kártékony szárnyasok ejténének és esnének törbe, úgy talán még állatvédelmi szempontból is némileg menteni lehetne e különben ügyesen kigondolt madárfogási módot, mert hiszen e tehetetlenné tett állatokat összefogdosni s azonnal megölni semmiképp se akkora állatkínzás, mint pl. a lépveszővel, törrel, hálókkaal fogás; de világos, hogy hasznos madarak is „zacskóba“ ejtetnek így, pedig azoknak fogása és pusztítása majdnem minden országban s bizonyára Skótországban is tilos; ezen erdősz művelete tehát — akármily zseniális abban a gondolat — elítélendő úgy is mint kihágás s úgy is mint ember-telenség.
Mo.

A kutyák tuberkulózisáról. A kutyák tuberkulózisa (gümőkórja), mint a kórbonctani statisztikai adatok bizonyítják, nem éppen ritka betegség. Az eseteknek mintegy 75%-ban a tüdő a tuberkulotikus megbetegedés székhelye. A fertőzés legtöbbször úgy jön létre, hogy beteg emberek lakásaiban tartózkodó kutyák be-lehelik az ezek által kiköhhögött és a levegőben fel-függesztve maradó fertőző csirákat, de nem ritkán tuberkulotikus emberek köpeteinek felvételével az emésztőcsatorna után s végre, bár csak ritkán, a bőrön keresztül is. A betegség, épúgy mint az embernél is, chronikus lefolyást mutat. Sok eb hosszú ideig egy-általán nem mutatja a betegség szemmel látható jeleit, úgy hogy a baj az egész életen át felismeretlen marad. A betegség klinikai tünetei: köhögés, nehéz légzés, gyors soványodás, gyengeség, majd láz, mely azonban semmiféle tyust nem mutat. Végül a csontig lesoványodott állatok rendszerint hasvízkór jeleit mutatják s úgy pusztulnak el.

Indokolt a tuberkulosis jelenlétére következtetni, ha az állat chronikus légsző-, tüdő-s mellhártyagyulladás jeleit mutatja, mely fokozatos soványodásra vezet. Azonban teljes biztossággal csak a gümöbacillus kimutatásával mondhatjuk ki a diagnózist. A tuberculin kutyáknál is nagyon értékes diagnosticum. Tekintettel arra, hogy a baj nem gyógyítható s a veszélyre, mellyel az ilyen beteg állat az embert fenyegeti, nagyon indokolt az ilyen betegeknek gyors s fájdalom nélküli kiirtása.
Rm.

Az eb alvása. Ismeretes dolog, hogy a kutya mennyire szeret aludni. De ha tekintetbe vesszük, hogy mialatt urát kíséri, előre-hátra szaladgál, ide-oda futkos, belátjuk, hogy nagyon kifárad s a fáradalmakat alvással pihenhi ki. De e szokás másképp is megmagyarázható, főleg kiadóan táplált kutyáknál. Emésztés alkalmával ugyanis az agytól vér vonódik el, ami fáradságot s így közvetve alvást eredményez. S mivel a kutyánál az emésztési actus igen lassan folyik, hosszú ideig tart az agy vérszegénysége is. De mert a kutya gyakran naphosszat egyedül van s unatkozik, ez is oka annak, hogy ellustul s sokat alszik.
Rm.

Németország a madárvédelemért. Magyarország példáján indulva a németbirodalmi törvényhozás legközelebb fog foglalkozni egy madárvédelmi törvényjavaslattal. A javaslat előkészítésével egy bizottság bízott meg, amely a javaslatot el is készítette. A javaslat lényegesebb pontjai a következők: 1. §. Tilos a madárfészkek, tojások és madárfiókák elpusztítása, bántalmazása. Tilos az európai hasznos madarak adása, vevése, közvetítése, valamint ezek fészkenek és tojásainak adásvétele és közvetítése is. Kivételesen megengedtetik az egyes birtokosoknak, hogy a ház faláról vagy az udvar egyes helyeiről a madárfészkeket eltávolítsák. Ezen tilalmak nem vonatkoznak a sirály és bibic-félékre. 2. §. Tilos a madaraknak törrel, hurokkal, hálóval, enyvesveszővel, csapdával, mérgezett gabonafélével való fogdosása vagy pusztítása vagy éjszaka idején fegyverrel és hálóval való pusztítása, illetőleg fogása. 3. §. E tilalmi szabályok alá nem tartoznak a magántulajdont képező baromfiak, a vadászati törvény-

ben megállapított vadászható madarak, továbbá a napali orvmadarak, a baglyok, a töviszuró gébicsek, verebek, varjúfélék, vadgalambok, vizityukok, kócsagok, valamennyi buvármadár, sirály, amelyek nem a belső földön költenek.

HIREK.

Ismerkedési összejövetel. A május 3-iki választmányi és jubiláris közgyűlést megelőzőleg, az O.Á.V.E. elnöke Máday Izidor nyug. min. tanácsos szives meghívására, 2-án d. u. 5 órakor számos fővárosi és vidéki egyesületi tag jött össze nevezett elnök Arena-uti lakásán. A pazar „five o'clock tea” mellett érdekes fejtegetések folytak állatvédelmi kérdések felett és szívélyes ismerkedés a megjelentek között.

Ott voltak Herman Ottó az egyesület megalapítója és felesége; Hausmann Alajosné, egyesületi alelnök; Chernel István, a községi egylet elnöke; dr. Németh Imre orsz. képvis. egyesületi ügyész; K. Nagy Sándor törv. bír., egyesületi tb. elnök; Ivánka Pál főszolgabíró Vácraól; dr. Stern Adolf és Fein Dávid választmányi tagok; Balla Jenő vár. tanácsos Nyiregyházáról; Fodor Árpád tanár Szt.-Gotthárdról; Koricsánszky János kir. tanácsos; Monostori Károly tanár, egyesületi titkár; Hänsler Károly egyesületi jegyző és pénztáros. Távolmaradásukat részint élőszóval, részint írásban kimentették: Grimm Gusztáv és neje, Osztoits Mihály, Csörgy Titusz, Schenk Jakab, Fülei Szánthó Lajos, rétháti Kovacsics Gyula, Kajaba Lajos, Fluck Ferenc, Bakonyi Ármin, Selymessy Ferenc, Gratzer Pius, Faber Sándor, Krump Miklós és dr. Szalkay Gyula.

A társaság este 7 órakor vett bucsut a vendéglátó szívélyes elnöktől, ki igazi magyaros vendégszeretettel, szerény, kedves modorával, élénken beväste szeretetreméltó egyéniségét a jelenvoltak emlékezetébe. *M. K.*

A kolozsvári állatvédő egyesület de Gerando Antonina urnő lelkes vezetése alatt május 24-én vasárnap d. e. 11 órakor tartja közgyűlését a városháza dísztermében. A közgyűlésen chernelházi Chernel István az Országos Á. V. E. képviselőjében előadást tartand, melynek hatása alatt biztosan remélhető, hogy a kolozsvári közönségnek az állat- és madárvédelem ügye iránt való érdeklődése mindnagyobb arányokat fog ölteni.

A Pozsony városában alakuló állatvédő egyesület érdekében, mint már ismételve említettük, dr. Kováts Lajos vár. tisztí orvos lelkes és sikeres propagandát fejt ki, úgy hogy kilátás van arra, hogy az egyesület csakhamar megalakul. Nevezett ügybarátunk időközben is rendkívüli munkásságot fejt ki az ügy érdekében. „Védjük az állatokat” felirattal egy majdnem egy négy-szögméternyi nagyságu falragaszt alkalmaztatott valamennyi iskolában, mely falragasz számos kiváló egyéniségnek az állatvédelem érdekében tett nyilatkozatát tünteti fel. Egy másik falragasz készítése és terjesztése van tervben, mely a gyermekeket a város faültetvényeiben és ligeteiben fogja a madarak szeretetére buzdítani.

Az alakulandó egyesület programjával többek

között a következőket jelöli meg dr. Kováts: „A városi ligetben madárvédelmi mintatelepet fogunk létesíteni. Szorgalmazni fogjuk az összes környékbeli erdőknek fészekodvakkal és etetőkkal való ellátását. A rendőröket ellátjuk az állatvédelemre vonatkozó utasításokkal és röpiratokkal. Az összes erdőkben figyelmeztető táblákat fogunk elhelyezni, melyeken a közönséget az állatok védelmére fogjuk felkérni. Létesíteni fogunk egy központi és madártani állomást. Az iskolákban az állatvédelemre vonatkozó iratokat terjeszteni fogjuk.”

Madárvédelmi kiállítás Pozsonyban. A „Nyugat-magyarországi Híradó”-nak egy hosszabb közleményéből értesülünk arról, hogy Pozsonyban a Mihálykapu-utcában Wicklein Nándor vas- és műszerárus üzlete tágas kirakatában egy tanulságos és szépészetileg is kiváló kiállítást rendezett, mely élő fenyőfák környezetében a madarak világát élő és részben kiömlött példányokban mutatja be.

A kiállítást kiegészítik fészkelő odúk, az azokban fészkelő madarak ábrái és különböző, a népnevelés érdekeit támogató feliratokkal ellátott táblák.

A kirakat előtt, kivált este, mikor az fényes világításban tündököl, állandóan a nézők nagy csoportja áll, mely érdeklődéssel gyönyörködik a szemléltető oktatás eme kiválóan sikerült példájában.

A kiállítás, az idézett lap közlése szerint, több madárbarát közreműködésének köszöni létrejöttét, mi azonban azt hisszük, hogy helyes nyomon járunk, ha az egész kiállítás eszméjét, kezdeményezését és létrehozatalát dr. Kováts Lajos tisztí orvos javára írjuk, aki már a múlt évben Pozsonyban hasonló kiállításnak rendezője volt és aki mint igaz gyermek- és emberbarát szünet nélkül abban buzgólkodik, hogy a gyermekeket a természet megszeretésére magában a természetben a szabadban oktassák és neveljék, hogy testben és lélekben gyarapodjanak, és ő az, aki e cél felé való munkálkodásában a madárvilág kedves képét használja fel vonzó eszközü. Ugyancsak a fentidézett lapból értesülünk arról, hogy a pozsonyi állatvédő egyesület megalakítása iránt az előkészületek folynak és taggyűjtő iverk a városban több helyütt rendelkezésre állanak.

Egy vágólegény találmánya. Gadó Géza budapesti vágólegény szakmabeli hivatottságának egy érdekes találmányával is tanujelét adta. Szarvasmarhák számára való döntőkészülékről van szó, mely a mester megkárosodásának elmésen veszi elejét és emellett munkaerő-megtakarítással jár, de a vágóhidi munkát is tisztábbá, szebbé és kényelmesebbé teszi. A találmányt, melyre nézve a szabadalom már be van jelentve, Gadó Géza április hó 28-án mutatta be a közbizághid I. számú fülkéjében, ahol ez alkalommal a közbizághidak és vásárterek igazgatója Preuszner Ferenc, Breuer Albert főállatorvos, Sik Elemér intéző, Lindmayer György ipartestületi elnök, Reisz Dávid ipartestületi alelnök, számos mészáros és vágólegény jelent meg. A találmány lényege az, hogy a ledöntendő szarvasmarha hátsó felét fölemeli, még pedig oly módon, hogy a föl-emeléssel egyidejűleg az állat egyik első és egyik hátsó lába is megrögzítettik olyannyira, hogy az állat lábára

állani nem tud s így mielőtt hátsó fele a vágópadlóra eresztetik, a lábai könnyen összeköthetők. Aki tudja, hogy az állatok ledöntése főképpen saktoláshoz, mennyi veszéllyel jár s hogy az eséstől a hus, az értékes fartsó részek hogy ütődtek, törődtek, az menten tisztában van ennek a készüléknek hasznáról. Minthogy állatvédelmi szempontból is vívmánynak látszik e találmány, az O. Á. V. E. utasította szakértő titkárát, hogy tanulmányozza e döntési eljárást s tegyen arról jelentést.

A fehér gólya vonulásának megfigyelése érdekében Schenk Jakab, a Magyar Ornithologiai Központ asszisztense felhívást tesz közzé, melyből a következőket közöljük: A vonuló madarak megfigyelése érdekében első sorban Dániában Mortensen K. 1899 óta Viborg városában és Németországban dr. Thienemann I. Rositten madárfigyelő állomáson fejtenek ki nagyobb tevékenységet. Az utóbbi állomást ma már világszerte ismerik. A megfigyelés főszekőze az, hogy a befogott madarak lábára tulnyomó nagy részben még a fészkekben anyányi fiókkák korukban egy könnyű alumínium gyűrűt erősítenek, mely gyűrűre rá van írva, hogy hol és mikor született és ki erősítette azt fel. Az így megjelölt madaraknak egy kis rész a vonulás hosszú útja közben vadászoknak és másoknak áldozatul esik. Azok, akiknek az ily madár kezébe jut, a gyűrűt leszedik és az illető állomásnak, mely a madarakat kibocsátotta, megküldi. Ezekből az adatokból a madárvonulás megfigyelése és ismerete igen becses anyagot nyer. Schenk asszisztens figyelemmel arra, hogy a rositteni madárfigyelő-állomás adatgyűjtései sorába a fehér gólyát is felvette és ez a madár Magyarországon át is szokott téli helyére vonulni, felhívja a közönséget, hogy ha ily jelölt gólya kerül kezébe, sziveskedjenek a gyűrűt tekintet nélkül a felíratra, esetleg a madár lábával együtt, továbbá az elejtés helyének és idejének pontos feltüntetésével, a Magyar Ornithologiai Központhoz (Budapest, VIII. ker., József-körút 65.) beküldeni.

A tudomány érdekében közöljük mi is e felhívást, de ismerete magyar közönségünknek, hogy úgy mondjuk: „szertelenségét“, kifejezést adunk annak a komoly óhajtnak, hogy az ily gyűrűknek prédául ejtése ne legyen cím a mi védett madaraink derűre-borura való lepuffogatására.

A keszthelyvidéki gazdakör állatvédelmi szakosztályának alapszabályait a földművelésügyi miniszter 10131. sz. alatt f. évi január hó 25-én láttaozási záradékkal ellátta.

A szakosztály külön jövedelemmel bír, amely külön, a szakosztályba lépett tagok befizetéseiből kerül.

Adomány az O. Á. V. E. céljaira. Özv. Molnár Viktorné urasszony, szül. Abaffy Erzsébet (Abafalva, u. p. Bánréve), Okolicsányi Zsigmondné urhölgy közvetítésével 800 koronát adományozott az Országos Állatvédő Egyesület céljaira. Az egyesület nevezett urasszonyt alapító tagjai sorába igtatván, meleg köszönetének levélben adott kifejezést, de nem mulaszthatja el, hogy e helyen is kifejezze háláját a nemesszívű urnőnek, kinek példája vajha minél több követőt lelkesítene az egyesületi humánus törekvések ilyen pártfogására és támogatására.

IRODALOM.

„Miként ünnepeljük a madarak és fák napját?”

Az Orsz. Állatvédő Egyesület által kiírt irodalmi pályázaton díjat nyert munkák.

E címen öt munka egybefűzve hagyta el a sajtót s e füzetet az Orsz. Állatvédő Egyesület (Budapest IX., Ernő-utca 11—13.) díj nélkül bocsátja a néptanítók rendelkezésére, avval a céllal, hogy az utmutatást s anyagot szolgáltasson arra, hogy a tanítók miként értelmezzék, készítsék elő és hajtsák végre a „Madarak és Fák Napja“-t, úgy hogy az gróf Apponyi Albert vallás- és közoktatásügyi miniszter úr e tárgyban kibocsátott, ismeretes rendelete intenciójának is lehetőleg megfeleljen.

A füzet első helyén K. Nagy Sándor pestvidéki törvényszéki bíró úr munkája áll. A sokféle populáris állatvédelmi s egyéb munkájáról előnyösen ismert szerző 4 fejezetben egy képet tár az érdekelt elé, amely a madarak és fák napjának berendezését, végbevitelét s az anyagot, amit felölelnie kell, velős rövidséggel, vonzó és tanulságos modorban mutatja, számos hivatkozással törvényekre, rendeletekre is, melyek az állatok s illetőleg madarak és fák védelmét írják elő.

Az első fejezetben arról szól, hogy alkalmas előkészületeket kell tenni a nap minél méltóbb és célszerűbb megünneplésére. Így jó előre és ismételtlen értesíteni kell arról a gyermekeket; elő kell készíteni a gyermekek által kiültetendő, s pl. a községi faiskolából nyert csemetékét; meg kell nyerni a kiültetésre szánt helyet; előre el kell készíteni a csemeték számára a gödröket; ki kell szemelni a helyet, hová a kivonulás történik, s mindezekre nézve talpraesett tanácsokat ad.

A 2-ik fejezet az ünneplés kivonulásnak egész menetét tárja az olvasó elé s tanácsokat oszt arra, hogy már a faiskolánál mi mindenre kellene a gyereksereg figyelmét felhívni s az ültetés helyére érve, hogyan kell a munkához fogni.

A 3-ik fejezetben mindenek előtt azt tanácsolja a szerző, hogy a tanító tartson beszédet a gyermekeknek a fákról, azok jelentőségéről, hasznáról s mindjárt és egyben ő maga egy olyan beszédpéldát nyújt, amely rendkívül tanulságos volna mellett igen gyakorlatias s egyben vonzó és kedves is a gyermek lelkületéhez mérve.

Már itt részt kíván adni szerző a gyermekeknek abban is, hogy a csemeték elültetése után fákat dicsőítő verset kíván egygyel elszavaltatni.

A 4-ik fejezetben aztán a madarokról szólva, azt ajánlja, hogy alkalmas helyre vezetvén a gyermekesreget — miután egy gyermek az állatokról nemkülömben verset mondott — beszéljen a tanító növendékei felfogásához mérten a madarak életéről, jelentőségéről, hasznáról a természet háztartásában, a gazdaságban s az ember lelkületében. Erre is, bár rövid, de nagyszabású beszédet, oktatást nyújt maga a szerző, fejtegetve a madárvédelmet a törvények szerint; azok szerepét a természetben; az állatok szaporodásának elősegítését fészkelők kihelyezésével, létük biztosítását etetők segítségével; tanácsot ad fészkelők, etetők megfektetésében,

az eleségek megválasztásában és sok egyéb idevágó dologban s igen helyesen úgy véli, hogy ennek befejeztével megint csak egy gyermek szavaljon el egy alkalmas verset, abban fát, madarat együttesen dicsőítve, ezt kövesse kardal és megint egy gyermek szavalata, aki hálát ad a Teremtőnek, ki ezt a szép világot alkotta, fákkal, madarakkal ékesítette s mindezeket az ember javára cselekedte. S „kéri az Urat, az ég és föld Atyját, hogy sziveikbe oltsa be a fák és madarak szeretetét, áldja meg és tegye virágzóvá ezt a szép magyar hazát s boldogokká lakóit.“

Még a Hymnust énekelné el végre a gyermek-sereg s aztán hazafias dalok mellett térne vissza az iskolába.

Egyszerű, mindenütt keresztül vihető, a viszonyokhoz mérve könnyen módosítható, mégis díszes, tanulmányos és lélekemelő ez ünnepi tervnek egész mivelta s nem kétlem, hogy a legtöbb követőre ez talál.

A 2-ik mű *Vadaj József* iskolaigazgató munkája szintén utmutatás kíván lenni s maga a szerző mondja, hogy az — úgy mint bármely hasonló mű — mindenképp nem alkalmazkodhatik, hanem csak tanulmányul, példányképpül és esetleg forrásul szolgálhat a tanítónak.

Vadaj úr is előkészületeket lát szükségesnek e nevezetes nap megtartásához s célszerűnek látja ezeket az egész tanévre szétosztani akképp, hogy szeptembertől kezdve már, be egészen kítavasodásig, előadásaiban a tanító folyton rátereli tanítványai figyelmét a madarak és fák napjára s közben alkalomszerűen elméletileg is oktatja őket és szemléletileg is tanítja a madarak megismerésére, óvására, védésére, télen való etetésére, fészkelő alkalmatosságokkal való segítségükre, pusztításuk kerülésére stb.

Ezt a teendőt a fák napjához való előkészületnek kívánja tekinteni a szerző s azért azt is szükségesnek tartja, hogy az őszi hónapokban a fák s kivált gyümölcsfák hasznát hangsúlyozza tanítványai előtt a tanító és ha tavaszkor a csemeteültetés — mert az erre kedvező időben vándormadaraink még nem érkeztek meg — elejét nék, úgy legalább az áprilisban vagy májusban tartandó madarak napján a mások ültetett fákhöz lehetne kivonulni a gyerekekkel, ekként mégis együtt ünneplendő meg a kettős tárgy, de egy napra tűzött ünnepélyt ezen csemetéknek felkeresésével s esetleg azoknak pl. meglöcsölésével, karóval való ellátásával, rendbehozásával.

Az egész napra a programot szerző a következőkben adja:

Délelőtt: A tanító szemléltető előadása az osztályban a hasznos madarokról. Kiválasztott tanulók beszédei, szavalatai ugyanezen állatokról. Alkalmi ének. A tanulók ünnepélyes fogadalmá, hogy állatokat nem bántalmaznak. A tanító záró beszéde.

Délután: Az összes osztályok kivonulása dal és zene mellett a kijelölt útra, ligetbe vagy erdőbe. Hymnus eléneklése. Egy tanító beszéde az anyaföldhöz, a fákhöz s ezek Gondviselőjéhez. A tanulók a csemeték ápolását (esetleg ültetését) végzik. A kiszemelt tanulók beszédei és szavalatai. Alkalmi ének. A tanulók ünnepélyes fogadalmá, hogy a fákat védelmézik. Egy tanító fohásza. Játékok. Uzsonna. Szózat. Hazavonulás.

Egy törekvő és egy léha család apró történetével kapcsolatba hozva, mintaelőadást tár még szerző az olvasó elé, melyben igen kedvesen és tanulságosan szól a szántóföld, mező, vizparti, udvar- és házkörnyéki, szőlőben, gyümölcsösben, erdőkben, ligetekben élő és megforduló hasznos madarak főbbjeiről, feltárva azok közül a vándormadaraknak visszaérkezési idejét is.

Nagy tanulmányra, széles tapasztalatra mutató kedves utmutató ez is és állítani merem, hogy a tanító körökben ez is számos követőre talál.

A sorban 3-ik *Tafferner Béla* középiskolai igazgató „Egy tavaszi előadás a szabadban“ című munkája. Ez valóságos encyklopédia kicsiben s aki mit akar, válogathat belőle a madarak és fák napja ünnepéhez.

Szerző a szabadba kirándult gyereknéphez intézi szavait, melyek elejétől végig okosak, tanulságosak, ahol kell, gyönyörködtetők, lélekemelő, erkölcsnemesítő, állat-, növény szeretetre s védelemre buzdítók. Kezdi szerző a madarak ismertetésével általában, tárgyalja azok hasznos munkáját, közgazdasági fontosságát. Leír a gyerekek előtt természetrajzilag és biológiailag 9 hasznos oly madarat, amely nálunk közönséges méltat néhány u. n. szárnyas utonállót (kánya, karvaly stb.) s azután rámutat az okokra, amelyek miatt a hasznos madarak fogynak (a pusztításra, mit az ember hajt végre; a madarak téli inségére; a megélhetés föltételeinek hiányára; a károokra, melyek a madárpusztulást nyomon követik; az ezek elleni védekezésre külföldön stb.) s aztán ecseteli, hogy mit tehetünk, mit tegyünk mi. Ajánlja, hogy karoljuk fel a madarak következetes és okszerű téli etetését, biztosítsuk fészkelésük, szaporodásuk lehetőségét s itt kapcsolatba hozza mondandóit a fáknak, bokrokknak a természet háztartásában való és gazdasági, ipari és madárvédelmi fontosságával és hasznával és a fák, bokrok védelmére, szaporítására int.

Valóságos kincsesbánya kicsiben e munkának tartalma, amiből okkal-móddal s a körülményekhez mérve nemkülönben igen alkalmas dolgokat meríthet bárki, aki a madarak és fák napját tanítványaival okosan, célszerűen megünnepeltetni kívánja.

Negyedik a sorban *Fehér Jenő* középiskolai tanár „A madarak és fák napja az iskolában“ című munkája. E mű szerzőjének egészen originalis s rendkívül figyelemreméltó a felfogása ebben a dologban. Az elemi osztályok két elsejében inkább az érzelemre, a négy másikban pedig inkább az értelemre kíván hatni. Különben ő is az egész tanévre látja legjobbnak kiterjeszteni a madár- és növényvédelmi tanításokat s illetőleg az előkészületet a madarak és fák napjára s úgy véli jónak, hogy a madarakról szóló tanítás az egyes osztályokban a gyerekek szellemi erejéhez mérten külön történjék, a fák ültetése s a kirándulás e célból egy alkalmas helyre, pedig már közös legyen mind a négy vagy hat elemi osztályra.

Érdekesen fejtegeti aztán, hogy mi mindent és hogyan lehetne és kellene az 1-ső, 2-ik stb. osztályokban az egyes tanítóknak tárgyalni a fákról, madarokról s az azokkal kapcsolatos egyéb dolgokról, és pedig egészen sajtóságos formában úgy, hogy elő is adjon a

gyermeknek s kérdezzon, tehát u. n. beszélgető tan alakban ejtven meg a tárgyalást.

Az írás mesterségében is rendkívül verzatusnak mutatkozó szerző aztán igen ügyesen összeállított tudni valókat tár külön-külön az 1., 2., 3. stb. elemi osztályok tanulói elé, azok szellemi erejéhez, haladottabb, vagy még csak primitív felfogásához, látóköréhez mérve, s ezt akkora zseniálitással végzi, annyi mindenféle ismeretkörre kiterjeszkedve hajtja végre, hogy az olvasót egyenesen lebilincseli és kritizáló hajlamaiban leszereli.

Munkáját egy kopár területre történt kirándulás és csemeteültetés ecsetelésével fejezi be.

Prófétának sem kell lenni az elfogulatlan bírálónak, hogy megjósolja, miszerint ez a munka is számit-hat a gyakorlati életben számos elfogadóra és követőre.

Az 5-ik pályamunka szerzője *Hirsch József* uradalmi tanító. „Miként tartjuk a madarak és fák napját?” című kis műve amily egyszerű, ép oly figyelemreméltó, kivált apróbb tanyai, pusztai, kis községi iskolákban tartandó ünnepélyek rendezésében.

Szerző nemkülönben egész napra tervezi a cselekvényeket, következő programmal:

Délelőtt: A gyermekek az iskolából valamely fás helyre mennek tanítójukkal, alkalmi dalok éneklése mellett. Kiérve, a tanító (esetleg egy tanuló) rövid fohászt mond. (Erre példát ad szerző.) Következik egy alkalmas szavalat, majd egy ének, aztán beszéd vagy felolvasás a tanító részéről, madarakról, fákról, azok hasznáról, védelméről. (Szerző erre is szép példát ad művében.) Ujra ének, szavalat, majd hálaadás megint, amit egy tanuló mond el s melyre szerző szintén szép példát közöl s aztán énekszó mellett hazavonulás.

Délután: Összejövetel az iskola kertjében, ott több, vagy legalább is egy csemete elültetése. Megismertetése az etetőkészülék egyik-másik jó formájának. Egy-két láda készítése, melybe nyár folyamán különféle eleségek gyűjtetnek madarak téli etetésére. Nehány mesterséges odu elhelyezése. Mind e műveletek közben felvilágosító beszélgetés. Éneklés, szavalás után szétoszlás haza.

Egyszerű, mégis ügyes terv, mely nemkülönben követésre méltó, mint kivétel nélkül mind az öt.

A körülményekhez, viszonyokhoz mérten tanítóink érteni fogják e példáknek legjobb alkalmazását: módosítását, rövidítését, bővítését; de az kétségtelen marad, hogy utmutatóképpen ez az öt derék munka feltétlenül beválik, nagy szolgálatot tesz s a szóban forgó közfontosságú és nemes ügynek minden elfogulatlan barátját — legalább egyelőre — kielégíti s törekvésében segíti. Köszönet és dicséret azért e művek íróinak s elismerés az országos állatvédő egyesületnek, aki a tájékoztatók közközre kerülését lehetővé tette. *ik.*

A madarak és fák napja. Írta és a Szentgotthárd és Vidéke állatvédő egyesületének 1908. évi közgyűlésén felolvasta *Fodor Árpád*.

Mióta Herman Ottó indítványára az országos állatvédő egyesület az u. n. Madarak és Fák napja intézményt megpendítette s kultuszminiszterünk, Apponyi Albert ismeretes körrendeletében ez intézmény kultiválására a tanítószágot felhívta, azóta egymást érik az

ünnepélyek a madaraknak és fáknak szánt napon iskolánkban s egymást érik az idevágó irodalmi művek is.

E művekről eddig is beszámolt az „Állatvédelem”, s csak imént, a 4-ik számban is ösmertetett ilyen irodalmi dolgozatokat. Ismertet a jelen számban is 5 dijnnyertes munkát, melyet összegyűjtve az országos állatvédő egyesület adott ki és terjeszt.

Méltóan sorakozik minde művek mellé Fodor úrnak a cimben jelzett munkája.

A tárgyban nagy látókörrel rendelkező szerző, igen helyesen, rövid szakaszokra osztva tárgyalja a tanítók tájékoztatására fejezt mondandóit. Igen megnyerő modorban, tömören, legtöbb helyen szép, költői lendülettel értekezik elsősben is a madarakról esztétikai, aztán etikai, majd meg utilitárius szempontból, talpraesett példát adva már ebben arra, hogy a madarak és fák napján hogyan vezessék be az ünnepélyt rendezők az egész témának a tárgyalását. Majd madárvédelmi intézkedésekről, aztán a hasznos madarakról szól s kapcsolatba hozza evvel a madarak pusztításának nagy hátrányát, a madárvédelemnek fontosságát, a védelmi eszközöket (fészkelők létesítését, téli etetést) s egyben a fák védelmének indító okait és azoknak a hasznos madarakra is nagy fontosságát.

Nagy előnye e kicsi, de értékes munkának épen az, hogy szerző nem terjengősen adja elő mondani-valóját, hanem dióhéjba szorítottan valóban de annyi közvetlenséggel, oly vonzóan, oly szép nyelvezettel, hogy mint felolvasás a madarakról és fákról, mintának vehető annál inkább, mivel ki lehet egészitene bármely felolvasónak vagy előadónak saját, külön gondolataival, az épen mutatkozó körülményhez, viszonyhoz, szóval szükséghez képest.

Tudtommal az országos állatvédő egyesület nagyobb számu külön lenyomatot készítettett ez okos, szép művecskéből s azt kínálkozó alkalmakkor ingyen terjeszti a tanítószágot s egyéb érdeklődők körében.

Zoophylos.

Egyesületi hírek.

A „Szeged és vidéke állatvédő-egyesület” közgyűlését április hó 5-én d. e. 10 órakor tartotta a szegedi városháza közgyűlési termében, élénk érdeklődés mellett. A közgyűlésen igen nagy számu előkelő hölgyközönség is megjelent s mindvégig a legnagyobb figyelemmel kísérte a gazdag tárgysorozatu közgyűlés lefolyását. E közgyűlésen a város hatóságát *Bokor Pál* városi tanácsnok képviselte.

A közgyűlést raggambi *Fluck Ferenc* elnök nyitotta meg, aki szép és meleg szavakban üdvözölte a nagy számban megjelent egyesületi tagokat. Majd sajnálattal jelenti, hogy az egyesület védnöke: *Gerliczy Ferenc* báró nagy fontosságú elfoglaltsága miatt a közgyűlésen nem jelenhetett meg s ezt az egyesülettel táviratban is tudatta.

Az elnöki megnyitó után *Lantos Béla* titkár terjesztette elő terjedelmes és nagyhatásu titkári jelentését.

E jelentésből kiemeljük: Az egyesület az „Országos Ifjúsági Madárvédő-Ligá”-ba — Szegedről — 3500 tagot hozott be; a „Gyermeknaptár” minél szélesebb körben való terjesztését lelkesedéssel szolgálta. Az országos állatvédő-szövetségbe nagy örömmel lépett be, mert ennek rendkívüli fontos voltát és messze kiható célját elismeri. Tagjai számára a kiválóan hasznos és jól szerkesztett „Állatvédelem” c. lapot megrendelte. A madarak téli etetésére a város több helyén madáretetőket állított fel s a hasznos madarak szaporítására madárköltő-fészkeket alkalmazott. „A hasznos madarak védelme és szerepe a mezőgazdaságban” című tételre pályadíjat tűzött ki; az állatkinzások meggátolására állandóan felügyelt.

Az egyesületnek kiváló gondját képezte az is, hogy a társadalom minden rétege át legyen hatva az állatvédelem kiváló fontosságától s az állatvédő-egyesületek szükségességétől. Evégből időnkint az egyesület a népkörökben, egyesületekben Lantos Béla titkár által előadásokat tartatott, amelyek mindenkor a legjobban sikerültek s amelyek a kitűzött célt el is érték. Nagyrányu mozgalmat indított az egyesület a galamblovészet ellen is. A titkári jelentés hálával emlékezett meg a „Szegedi Gazdasági Egyesület”-ről, amely az egyesületbe 200 koronával, mint alapító-tag belépett, Szeged városról, hogy az egyesületnek 100 K, a „Szegedi-Csongrádi Takarékpénztár”-ról, hogy 30 K és a „Szegedi Kereskedelmi és Iparbank”-ról, hogy 20 K segélyt adományozott és végül Bäck Bernát Fiai gőzmalom-tulajdonosokról, hogy a madáretetőket eleséggel ellátta. Végül titkár meleg szavakban bucsuzott el azoktól az egyesületi tagoktól, akiket a kérlelhetlen halál elragadtott közülünk s akiket kifejtett nagy munkásságuk után sokáig őrizünk hálás sziveinkben.

Lantos Béla titkári jelentése nagy hatást tett a közgyűlésre s elnök indítványára, azért a fáradságot nem ismerő, nagy szolgálatot teljesítő lelkes munkásságáért, amelyet az egyesület érdekében, mint titkár s a galamblovészet megakadályozásáért, mint köztörvényhatósági bizottsági tag a város közgyűlésén kifejtett, a közgyűlés hálás köszönetét és legteljesebb elismerését fejezte ki.

Ezután Batori Ármin áll. főgymn. tanár ismertette az „Országos Állatvédő Egyesület” 25 éves, igen gazdag történetét, amely után Fírbás Nándor polgári iskolai tanár terjesztette elő a hirdetett pályamunkára beérkezett két pályamunka bírálatát. A bírálat nagy elismeréssel szól mindkét pályamunkáról; a díjat azonban annak javasolja — a bizottság és a választmány határozata folytán — odaitélni, amelynek jeligeje: „Csak a tudatlan és gonosz ember bánthatja és irthatja a madarat.” A közgyűlés a javaslatot elfogadta s a 150 korona pályadíjat ennek a munkának ítélte oda; szerzője Batori Ármin. A közgyűlés a szerzőt lelkesen és hosszan éljenezte, amely után felolvasta gazdag tartalmu, szép nyelvezettel s készültséggel bíró munkáját.

Kövessy József pénztáros ismertette az egyesület vagyoni állapotát feltüntető jelentését, amelyből a közgyűlés örömmel győződött meg, hogy az egyesület anyagilag is szépen gyarapodik. A közgyűlés egyhan-

gulag kimondotta, hogy belép az országos szövetségbe s ebbe képviselőül Fluck Ferenc elnököt s Bakonyi Ármin választmányi tagot küldte ki.

Ezután a közgyűlés leghálásabb köszönetét fejezi ki az „Országos Állatvédő Egyesület”-nek, amiért mindenkor céljai elérésében hathatósan támogatta és elősegítette.

A közgyűlés a tisztujtást — egyhangulag — a következőképpen ejtette meg:

Elnök Fluck Ferenc, alelnök Landesberg Mór, titkár Lantos Béla, jegyző Magyar Imre, pénztáros Kövessy József, ellenőr Tóth Károly, ügyész dr. Székely Vilmos. Választmányi tagok: Bakonyi Ármin, Batori Ármin, Bernátsky János, Gönczi Elek, Hirhäger Ferenc, Katona Ilonka, Kátay Ferdinánd, Kerner Lajos, Klug Péter, dr. Kósó Istvánné, Körmendy Mátyás, Krikkayné B. Emma, Lantosné B. Margit, Nagy Ferenc, Nyilassy Pál, Rosenberg Nándor, Piukovits Ödön, Sevity Lázár, Szabó Kálmán, Szreimác László, Vékes Antal, Wréde Vilmos, Wréde Vilmosné, Vetró B. Lőrinc. Póttagok: Bogdán Ferenc, Csanádi István, Gugánovich László, Nyári Ferenc, Paral Pál, Sass Lajos. Számvizsgáló bizottság: Elnöke Bakonyi Ármin. Tagjai: Klug Péter és Patzauer Sándor.

A közgyűlés elnök zárószavai után véget ért s a tagok eltávoztak azzal a tudattal, hogy az egyesület kitűzött humánus céljai felé egy öntudatos s lankadást nem ismerő munkássággal törekszik.

A soproni állatvédő egyesületnek f. évi április hó 9-én tartott választmányi gyűlésének tárgyai és határozatai.

Első titkár előadta az utolsó választmányi gyűlés óta történt fontosabb dolgokat, nevezetesen:

A tagok száma az utolsó gyűlés óta szaporodott 2 alapító és 52 rendes taggal (beleértve a vidékieket is).

Miután az itteni hatóság az ebfogó háló használatát nem rendelhette el, ezen hálót, további kísérletezések végett megvette tőlünk az Országos Állatvédő Egyesület.

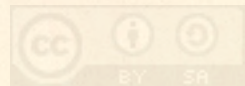
Az egyesületünk részéről az idén kiosztásra került rendőri jutalombíjak február hó 23-án lettek a városi közgyűlési teremben ünnepélyesen kiosztva.

Miután az itteni gypmester a több helyen alkalmazásban levő gummikautschuk, vagy bőrrel bevont dróthurok ellen is kifogásokat emelt, készített titkár egy dupla gummicsővel csak részben bevont olyan sárgaréz-hurkot, amely nem mutatja a gypmester által kifogásolt hiányokat. Két ilyen beküldtünk a rendőrkapitánysághoz, egy használati utasítással, a gypmester számára, oly kéréssel, hogy sziveskedjék ezek használatát elrendelni az állatkinzó csupasz dróthurok helyett.

Két darabot beküldtünk az Országos Állatvédő Egyesület ügyvivő alelnökségéhez is.

Az összes új tagok megkapták egyesületünk alapszabályait és amennyire készletünk megengedte, különféle állat- illetve madárvédelmi könyvecskéket és röpíratokat is.

A főméltóságú herceg Eszterházy Páltól beérkezett száz-száz korona összegű díjakért hálás köszönetünket átíratilag fejeztük ki a nemeslelkű adományozóknak.

Grosel testvérek, lakompaki cég küldött tíz korona összegű adományt. Az egyesület köszönetét kifejeztük a nemesszivű adakozónak.

Egyesületünk tíz éves madárvédelmi működésének emlékére állított nagyobb madáretető-kunyhó az itteni Erzsébet-ligetben lett felállítva.

Eddig az „Állatvédelem“ című havi folyóiratnak 298 példányára fizetünk elő.

A választmány a történeteket köszönettel és helyessé tudomásul vette.

Indítványok folytatni határozatok:

a) A városban és pedig a Petőfi- és Széchenyi-téren és a Városháza közelében felállított madáretető asztaloknak madáreléddel való ellátására a közönség kéri fel. Oda madarak ugyanis csak szigorú télen jönnek.

Tiefbrunner Sándor üveges, nagy természet- és madárbarát a Petőfi-téren eddig is szorgalmasan etette télen a madárkakat, fogadja ez uton is köszönetünket.

b) Az Országos Állatvédő Egyesülethez beküldetik a magyarországi állatvédő egyesületek szövetségének nagygyűlése elé való szíves terjesztés végett az az indítvány, hogy a szövetségi nagygyűlés esetleg vidéken is tartassék, ha egy egyesület a nagygyűlést meghívja.

c) Előbbi időben meg volt engedve, hogy a kecskék a sertécsordákkal együtt hajtassanak legelőre, amióta ezen engedély megszűnt, sok szegényebb család nem tud kecskét tartani és ennek folytán olcsó tejhez sem jutni.

Tekintetbe véve azt, hogy oly állatról van szó, amelynek egészsége megköveteli azt, hogy a szabadban és legelőn is mozoghasson, felkérjük erre a városi tanács becses figyelmé azzal, hogy lehetőleg a kecskének legelőre hajtását megengedje.

Krump Miklós első titkár még a következőket közli:

Rupprecht Olivér ur (Sajtoskál), egyesületünk alapító tagja, az „Állatvédelem“ című folyóirat előfizetési árát egyesületünknek megtéríteni kívánván, felemelte alapító-tagsági díját negyven koronáról hatvan koronára. Ugyanezen okból befizettek két-két koronát Hirt Károly és dr. Scheffer Oszkár urak és 70—70 fillért Lehner Ilma urhölgy és a következő urak: Coriáry Béla, Czeke József, id. Fendt Károly, ifj. Fendt Károly, Fincz János, Fleischhacker József, Gecsányi Gusztáv, Geiszler József, Gerencsér József, Gyengő Pál, Hatvan Ferenc, Kheim Samu, László Károly, dr. Müller József, Neuberger Sándor, Ottopsál Alajos, Ripka Károly és Tinhof Pál.

Fogadják a nemes adakozók ez uton hálás köszönetünk kifejezését. *A soproni állatvédő egyesület.*

A Szentgotthárd és vidéke állatvédő egyesülete április hó 14-ikén választmányi ülést tartván, üdvözlő táviratot intézett Darányi Ignác földmivelésügyi miniszter urhoz, 10 éves jubileuma alkalmából. Az egyesület évi jelentését, melyet az „Állatvédelem“ múlt számában ismertettük, 400 példányban küldte szét, Fodor Árpád alelnök felolvasását a „Madarak- és Fák Napjáról“ pedig az O. Á. V. E. 1000 külön lenyomatban készítette el és terjeszti. Összeírta az alelnök Vasvármegye azon szabályrendeleteit, melyek az állatvédelemre vonatkoznak s

beküldte azokat hivatalos felhasználás végett az O. Á. V. E.-nek. Különböző szétosztott az egyesület a vidéken 25 fészekodut s a titkárt utasította, hogy terjessze elő jutalmazásra az erre érdemeket szerzettek.

A Nyiregyházi Állatvédő Egyesület, alapszabályainak kormányhatósági jóváhagyása után, április hó 30-án tartotta alakuló közgyűlést Balla Jenő városi tanácsos elnöklése mellett. Az egyesület elnökéül Májerszky Béla polgármestert, alelnökül Leffler Sámuel főgimnáziumi igazgatót, ügyvezető alelnökül Balla Jenő városi tanácsost, titkáruul Kubacska István népiskolai tanítót, pénztárosul Surányi Imre pénzügyi igazgatót, jegyzőül Trak Géza városi aljegyzőt, ügyészül Halasi János ügyvédet választották meg. Az egyesületbe a közgyűlés napjáig 122 tag iratkozott be. Remélhető azonban, hogy ez a szám még tetemesen fokozódni fog. Egyidejűleg az egyesület elhatározta, hogy az országos szövetséghez csatlakozik. Nyiregyháza hálás talaja van az állatvédelem eszméjének. Az állatok kiméltése eddig is általános felfogás a köznépi körében is. Az új egyesületnek főként a madárvédelem eszméjének terjesztése körül kell tevékenységét kifejtenie, mert e tekintetben sok a tennivaló. A tanítók eddig is szép eredményeket mutattak fel, mióta az egyesület megalakításának terve felmerült. A gyermekvédő naptárból 700 darabot adtak el, a város adományából pedig 600 darabot osztottak szét a szegényebb tanulók között.

Nyiregyháza a kedvezőtlen időjárás miatt május 1-ről 4-re, majd 5-re halasztott megünneplését a madarak és fák napjának végre ötödikén sikerült megtartani. Az ünnepség ezuttal is a város alatt elterülő tölgyeserdőnek „Erzsébet királyné liget“ nevű részében folyt le a szülők és a tanúgy barátok élénk érdeklődése mellett. Ezernél több elemi iskolás gyermek vonult ki zászlók alatt az ág. evang. és a ref. iskolákból. Alkalmi dalok, szavaltatok és előadások foglalkoztak a nap jelentőségével, melynek rendezésében a tanítóké, különösen Kubacska István tanítóé a legfőbb érdem. Egyébiránt a madarak és fák védelmezése eszméjének az iskolai növendékek körében való elterjedésére élénk világot vet az a körülmény, hogy Nyiregyháza a „Madárvédő ligé“-nak már 750 tagja van az elemi, ismétlő-, tanonc- és középiskolákban. *B. J.*

A pécsi Mecsek-egyesület madárvédő osztályának működéséről a Mecsek-egyesület 1907. évi évkönyve szolgáltat adatokat. Ezek szerint a Sárosi Váradi Ferenc megyei főlevéltáros elnöke alatt álló osztály két éve, hogy megalakult. Az osztály munkásságának eredménye az, hogy a kertekben, szőlőkben stb. egyre szaporodnak a mesterséges fészekoduk. Az osztály négy etető-kunyhót állított fel. Az osztály az eleséget házilag készítette el. Az osztály felkarolta az O. Á. V. E. által kezdeményezett Országos Ifjúsági Madárvédő Liga eszméjét és annak már is 2000 tanulót nyert meg. Igen találóan mondja az évkönyv, hogy:

„Ha komoly, megfelelő beszéd kíséretében történik ezen fogadalomra való felhívás, lehetetlen, hogy ne hasson a gyermeklélekre.“ (Hozzáteszük, hogy a mara-

dandó hatást nagyban fokozza az, ha a tanító a gyermekeket előképzés céljára előkészíti.)

Az osztály a Pécsett mult évben oly nagy eredménytel tartott országos kiállítás alkalmával a kiállítás területén nagyobb számmal táblákat helyeztet el a következő felirattal: „Csak a szivtelen és tudatlan ember nem védi a hasznos állatokat, madarakat.“

Hogy a közönségben az állatvédelem iránti érdeklődést ébren tartsa, az osztály a helyi lapokban újságcikket tett közzé.

A madárvédő osztály közrehatására adatott ki a 4747/1907. alisp. sz. körrendelet, mely valamennyi községi előjáróságokat utasítja, hogy a hasznos madarak védelmére fokozott figyelmet fordítsanak, az állatvédelemre vonatkozó törvényszakaszokat tegyék közzé és e közzétételt minden hónapban egyszer ismételjék meg az őszig, a mezőri, erdőri, hegyri, rendőri személyzetet oktassák ki.

Az osztály november 10-én sikerült estélyt rendezett, melyet Kiss József, a Mecsek-egyesület titkára nyitott meg lelkes, az állatvédelemre buzdító beszéddel, majd az osztály titkára: Róna Jenő főreáliskolai tanár a különböző fészekodvak, etetőkészülékek szemléltetése mellett tartott előadást az okszerű madárvédelemről.

Chernel István, kinek madárvédő csoportja a tavalyi pécsi kiállításon oly nagy elismerést aratott, 50 fészekodvat és több etetőt ajándékozott az osztálynak.

Az osztály bevételei tisztán adományokból állanak, melyek érdekében az osztály gyűjtőiveket bocsájt ki. Nagy elismerést érdemel és mind az osztály, mind pedig a közönség dicséretére válik, hogy ez utón közel 300 korona gyűlt egybe.

Állatvédelmi szakosztály a Keszthelyvidéki Gazdakörben. A Keszthelyvidéki Gazdakör a mult évben állatvédelmi szakosztályt alakított. Ez osztálynak külön alapszabályait felterjesztvén, azt most a földmivélsügyi miniszter ur jóváhagyta.

A nyomtatásban hozzánk juttatott alapszabály nagyjában egyezik az O. Á. V. E. alapszabályával. A tagsági díj gazdaköri tagokra 50 fillér, nem tagokra 1 korona.

Jóllehet az alapszabályokban nincs szó a madárvédelemről, nem lehet kétség afelett, hogy a kör ez új osztálya a 2. § alapján erre is kiterjesztendi tevékenységét.

Szivélyesen üdvözljük az állatvédelmi törekvések ez új tényezőjét.

Szerkeszti MONOSTORI KÁROLY tanár, egyesületi titkár,
felelős szerkesztő.

Kiadja az ORSZÁGOS ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLET.

Az Országos Állatvédő Egyesület kiadásában

megjelentek és az egyesület helyiségében (Budapest, IX., Ernő-utca 11—13) kaphatók:

AZ OKSZERŰ MADÁRVÉDELEM ESZKÖZEI.
Irta Chernel István, a Kőszegi Állatvédő Egyesület elnöke. Ára 30 fillér.

ÁLLATVÉDŐK TÖRVÉNYKÖNYVE. Az állatvédelemre vonatkozó összes és az állategészségi nevezetesebb törvények és rendeletek gyűjteménye. Irta: K. Nagy Sándor, pestvidéki kir. törvényszéki bíró. Ára 60 fillér.

LÓGONDOZÁS. A lóismeret és lóhasználás rövid foglalata. Irta: Monostori Károly. Ára 60 fillér.

AZ EMBER ÉS A KUTYA. Védekezés a veszetség ellen. Irta: K. Nagy Sándor, pestvidéki kir. törvényszéki bíró. Ára 30 fillér.

MAGYARORSZÁG MADÁRVÉDELMÉNEK TÖRTÉNETE, FEJLŐDÉSE ÉS JELENLEGI ÁLLAPOTA. 27 ábrával, 3 grafikai táblával. Irta: Kukuljevič József. Ára 1 korona.

AZ ORSZÁGOS ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLET HUSZONÖT ÉVI MŰKÖDÉSE és az állatvédelmi törekvések Magyarországon. Irta: Máday Izidor. Ára 1 korona.

A SZEMELLENZŐRŐL. Irta: Pákozdy László. 4 képpel. Ára 20 fillér.

AZ ÁLLATVÉDELEM FONTOSSÁGA AZ EMBERISÉG MŰVELŐDÉSÉNEK SZEMPONTJÁBÓL. Irta: Kukuljevič József. Ára 20 fillér.

ÁLLATVÉDELEM

AZ „ORSZÁGOS ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLET“ ÉS A „MAGYARORSZÁGI ≡ ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLETEK SZÖVETSÉGÉ“ NEK KOZLÖNYE ≡

BUDAPEST IX., ERNŐ-UTCZA 11-13. SZ. TELEFON 85-12.

Ezen lap közleményeinek utánnomását nemcsak szívesen megengedjük,
 hanem tisztelettel kérjük is.

Megjelenik egyszer havonként. □ □ Előfizetési ára 1 évre 2 korona.

V. ÉVFOLYAM

1908 JUNIUS

∴ 6. SZÁM ∴

TARTALOM: A nem nyilvános állatkinzás büntetendősége. — A madárvédelemről és az e téren való teendőinkről. — A székesfővárosi madárvédelem kérdéséhez. — A pozsonyi állatvédő egyesület alakításának előkészítése. — Országos Ifjusági Madárvédő Liga. — Indokolt-e a lovak fejét tűző napsugaraktól szalmakalappal védeni? — *Szemle:* A bécsi állatvédő egyesület rendes közgyűlése. — *Állatok világa:* A kutyának érzéke a hangok megkülönböztetése iránt. — Állathonosítási kísérletek Amerikában. — A jegestenger állatvilága. — Aubry kutyája. — *Vegyesek:* A pusztai talpastyuk. — Vadállat-pusztítás. — A lovaknak legyektől való védeése. — *Hírek:* Felirat gr. Apponyi Alberthez. — Vissza a természethez. — Az állatok leölésénél követett eljárás javítása. — Hibaigazítás. — Ifjusági madárvédőliga ünnepély. — Állatvédelmi mozgalmak Pozsonyban. — Jelentések a „Madarak és fák napjára”-ról. — *Irodalom:* Törvényszéki állatorvostan. — *Egyesületi hírek:* A Kőszegi állatvédő egyesület választmányi ülése. — A „Kolozsvári állatvédő egyesület” közgyűlése. — Hirdetések.

A nem nyilvános állatkinzás büntetendősége.

A lipcsei egyetem jogi fakultása 1765-ben hat heti fogházzal büntetett meg valakit, aki tehenének fél nyelvét kimetszette. Magyarországon ma az illető nem volna elítélhető. Az 1879:XL. t.-c. 86. §-a szerint állatnak kinzása vagy durva bántalmazása csak akkor büntetendő cselekmény, ha az nyilvánosan és botrányt okozó módon történt. Zárt körben elkövetett bármi féktelen és megbotrántoztató kegyetlenkedés nem esik a büntetőtörvény sulya alá.

Alig van törvény, mely a büntetendőséget annyira feltételhez kötné, mint a magyar. A német büntető-

törvény azt bünteti, aki állatot akár nyilvánosan, akár botrányt keltő módon kinez (360. §.); az olasz törvény szerint az követ el kihágást, aki állattal bárhol s bármily módon kegyetlenül bánik, azt szükség nélkül kinezza, vagy nyilván túlságos megerőltetésre kényszeríti (491. §.); a norvég törvény is általában az elhanyagolást, a túlterhelést s durva és célzatos bántalmazást helyezi büntetés alá (382. §.); nem ösmeri a nyilvánosság és botrányokozás kellékét mint tényálladási elemet a németalföldi törvény sem (254. §.); ugyanez áll a belga törvényre is (561. §.); és a svájci büntetőtörvényjavaslat is a nyilvánosságra tekintet nélkül bünteti azt, aki állatot durván bántalmaz, kegyetlenül elhanyagol vagy szívtelenül megerőltet (250. §.).

Honnét merítette a magyar törvény kodifikátora

az említett megszorítás eszméjét? Egy az abszolutizmus idejéből származó *ausztriai* birodalmi belügyminiszteri rendeletből, mely szerint a szóban levő kihágás címén bűnös az „wer öffentlich auf eine Ärgernis erregende Weise Tiere misshandelt“. Ez az 1855-iki rendelet Ausztriában ma is élő jog. Meg kell azonban jegyezni, hogy az újabb ausztriai büntető törvényjavaslatok úgy a nyilvánosság, mint botránykozás kellékeit már el-ejtették.

A magyar büntetőjog álláspontja ezek szerint éppen nem egyezik az általános európai jogfejlődés irányával, sőt egyes korábban keletkezett törvények rendelkezéseihez képest határozott visszaesést jelent.

De dogmatikai alapja sincs annak, hogy a nyilvános elkövetés törvényes tényálladáki elemként szerepeljen.

E ponton összefügg a kérdés azzal a problémával, mily helyet tulajdonítunk az állatoknak a jogrendezésben?

Az állatvédelem név alatt folyó mozgalomnak ugyanis csak egyik ágazata az, mely a *kinzásnak* megfelelő büntetési szankció alá helyezését vallja föladatul. A kinzást megtorló határozmányok mellett mindenütt egész légiója van az állatok tartására, tenyésztésére, gyógyítására, szállítására stb. vonatkozó szabályoknak, melyekből némely írók az állatoknak egy *quasi* személyiségi jogát fejlesztették ki, sőt egyesek az állatok szubjektív jogainak egész rendszerét konstruálták meg. Ebből a nézőpontból egész evidens, hogy minden céltalan pusztítás, minden oknélküli sanyargatás s hiábavaló fájdalomkózos — tekintet nélkül a nyilvánosságra — kriminalizálandó.

Bár részéről e konstrukciót alijában elhibáztoknak tartom s a megoldás kulcsát más irányban keresem, e másik uton ugyanerre az eredményre jutok.

Felfogásom szerint ugyanis a végtelen fejlődésre hivatott emberrel szemben a föld egyéb organikus teremtményei részére jogosultságok nem biztosíthatók. A legmagasabb szellemiség követelményei előtt mindennek meg kell hátrálnia.

E szerint nem az állatnak joga az, melynek oltalmára az állam közbeavatkozik. Az *embernek érdekeit* emeli a törvény védett magaslatra: *jogtárgy* pozíciójára.

Nem az állatok iránt fennálló köteleesség parancsolja, p. o. hogy a beteg állatot gyógykezeltezzük (1888: VII. t.-c. 23. §.), hanem a többi állat egészségének s a fogyasztók jólétének megóvásában rejlő emberi érdek. Nem az állatok iránt fennálló köteleiséget sérti meg a cseléd, ki a lábas jószágot elhanyagolja (1876: XIII. t.-c. 52. §., 1907: XLV. t.-c. 42. §.), hanem a gazda vagyoni érdekeit. Bizonyos madarak pusztítása, fészüknek, tojásaiknak s fiókjaiknak elvétele (1894: XII. t.-c. 95. §.) is azért tilos, mert azok a madarak hasznahajtok.

És az állatok kinzását sem azon okból bünteti a törvény, mert — mint egy XVIII. századbeli német író mondja — „liegt am hellen Tage, dass Gott die frevelhaften Zerstörer seiner Meisterstücke hasse“; hanem azért, mert fontos emberi érdek fűződik ahhoz, hogy az oly hasznos faj állománya, minősége, szolgáltató képes-

sége ne csökkenjék s hogy az élő lények szenvedése iránt való szánakszó együttérzésünk — melynek gyökere természeti, kialakulása és finomodása pedig a kultúra fejlődésével lépést tartó — elkerülhető fájdalom okozása által meg ne támadtassék. A vagyoni érdek a büntetőtörvény más rendelkezéseiben (418., 419. l.) birja oltalmát. Tisztán az etikai érdek, mint *Binding*, *Liszt* s *Frank* körülírják: a nép erkölcsiségi érzülete az a jogtárgy, melyet az 1879: XL. t.-c. 86. §-a megvédeni céloz.

Ennek sérelme pedig nyilvánvalólag sem függ az elkövetés nyilvánosságától.

Nincs alapja annak sem, hogy az elkövetés *megbotránkoztató jellege* a törvényben külön kiemeltessék. Nem is a közbotrány előidézését kívánja meg törvényünk, mint p. o. az 1878: V. t.-c. 190. §-a a vallás-háborítás tényálladákhöz elírja; elég a véghezviteli mód felháborító jellege, már pedig a kinzásban rejlő kegyetlenkedés s a durva bántalmazás minden körülmények között botránykeltőnek s erkölcsiségi érzületünket fölháborítóknak tekintendő.

A modern büntetőjogi felfogás a büntetési hajlandóság elnyomását vallja a büntetés feladatául. A törvényhozónak erős kézzel kell ezért is megragadni az alkalmat, hogy a bár nem nyilvános állatkinzásban megnyilvánuló kegyetlenkedési hajlamot, számos bűntény ösztökélő tényezőjét eltüntesse, vagy legalább ellensúlyozza.

Dr. Lengyel Aurél.

*

Az itt közölt érdekes cikknek beküldésével a jogászi körökben is nagy tiszteletben álló szerző május hó közepén, tehát akkor tisztelte meg lapunkat, midőn a képviselőház elé került a büntetőtörvények módosításáról szóló törvényjavaslat. Lapunk májusi száma már akkor ki lévén nyomtatva, legnagyobb sajnálatunkra a cikket idejében nem közölhetük. Ma már pedig a képviselőház a törvényjavaslatot letárgyalta. Mindamellett a jelen cikk is aktuális marad mindaddig, amíg a büntető törvénykönyv panaszolt §-ának megváltoztatásáért a küzdelmet folytatjuk. Ezt pedig folytatjuk mindaddig, amíg célt érünk. Addig pedig gyűjtjük az anyagot és az érvek fegyvereit, melyek tárában dr. Lengyel ur cikke egy értékes helyet foglal el.

Szerkesztő.

¶ madárvédelemről és az e téren való teendőinkről.

Ily címen Chernel István az O. Á. V. E. alelnöke a Kolozsvári Állatvédő Egyesületnek 1908. május 24-én tartott közgyűlésén előadást tartott, mely rendkívüli tetszést aratott és előreláthatólag a legkedvezőbb hatással lesz abban az irányban, hogy a kolozsvári társesület iránt az érdeklődés élénküljön és az egyesület minél üdvösebb tevékenységet fejtsen ki.

A jeles szerző értékes előadásából lapunk korlátolt tere miatt csak kivonatossan közölhetjük a következőket.

Chernel reá mutatott arra, miszerint az állatvédelemnek Magyarországon legelső tudományos megpendítője a nagynevű Petényi Salamon János 1844-ben éppen Kolozsvárrt, a természetvizsgálók vándorgyűlésén adta elő híressé vált értekezését; felemlítette, hogy Gloger német ornithologus volt az első, aki arra gondolt, hogy a madaraknak szaporodását mesterséges eszközökkel előmozdítsuk és kegyelettel emlékezett meg az erdélyi részek kiváló fiáról, gróf Lázár Kálmánról, aki ragyogó tollával küzdött azért, hogy a madarak ránt szeretetet keltsen a nagyközönségben.

„Mindeme lelkes férfiak buzgósága — így folytatta Chernel — „és magvetése megteremté lassan-lassan a gyümölcsöket: mind többen sorakoztak a kibontott lobogó alá, a madárság értékéről való fogalmaink mind világosabban domborodtak ki és a velük szemben követendő magatartásunk is határozottabb alapot és irányt nyert. Hatalmas irodalom keletkezett az idevágó kérdésekről; törvényes intézkedések pártfogás alá vették a hasznos szárnyasokat és a társadalom is fel-felbredezett tételességből a madár érdekében. — Végre valahára kezdjük belátni, hogy a természet rendjén elkövetett bűneink visszahatása az anyagiakban is megrövidít s belátjuk, hogy a természet legszabadabb, legvidorabb, legszebb szavú, tarka és gyakran pompás színű, életük megnyilvánulásában pedig annyi megkapó mozzanatot tanúsító lényeit nem csupán gazdasági érdekből kell megbecsülnünk, vagy velük szemben legalább is az emberben felébredő ember irgalmasságából a kényelmes közömbösség álláspontjára helyezkednünk, hanem kezdjük átlátni, hogy környezetünknek ilyen vonzó, szépítő elemeit, melyek a természetben szükségszerű hivatást töltenek be és javunkra is nagyban közreműködnek, épp úgy ápolgatni, dédelgetni s adott esetekben még áldozatok árán is mesterségesen tenyészteni kell, mint akár a virágokat és gazdasági növényeket. Minő sivár s szomorú volna a vidék madárdal és virág nélkül s minő hatása volna e sivárságnak az emberi kedély alakulására! Rideg vidéken az emberek lelkülete is érdes, zord s nem fakadnak meg a léleknek ama vonzó hajtásai, melyek a többi élőlény fölé emelik és közelebb viszik a tökéletesség nagy ideáljához. És hasson át annak tudata is, hogy a madárnak, valamint egyéb állatnak, épp annyi joga van az élethez, mint nekünk, kik büszkén tartjuk magunkat a „föld urainak“. Am uralkodjunk, de sohase zsarnokoskodjunk, hanem maradjunk méltók önmagunkhoz s uralkodásunk mindenben legyen az igazság és szeretet legmagasabb elvéből kisugárzó. A természet ősi erőforrásait észszel és szívvvel szabad csak kihasználnunk, anélkül, hogy bárminő tekintetben megbolygatnánk egyensúlyukat. A madárságot is egészében kell védelmeznünk, a javunkra váló fajok számát rendszeres telepítéssel és tenyésztéssel öregbíteniünk, a károsokat pedig csak az adott körülmények szerint tizedelnünk. Védekezzünk kártételeik ellen, de ne irtsuk ki őket végképpen, mert a természet nagy háztartásában az ő sáfárkodásuk is szükséges és nélkülözhetetlen.“

„Ez irányelvek alapján és különösen azoknak a

gyakorlatban való megvalósítása terén munkálkodik báró Berlepsch János Németországban, aki több mint 20 évi fáradozás és kísérletezés tanulságai nyomán valóban új korszakot nyitott mindama tevékenység részére, melyet a madarak védelme követel. Seebachi birtokát teljesen egy mintaszerű madárteleppé alakította s tapasztalatait egy remek könyvecskében bocsátotta közkézre. A madárvédelem kérdésének észszerű megoldása pedig merőben azon az egyszerű eljárason sarkal, a mit Liebe Tivadar hirdetett, mikor az mondta: „Ha igazán eredményesen akarjátok megvédeni a madarakat, úgy ismerjétek meg előbb tüzetesen életüket“. Berlepsch ezt a tételt alkalmazta s arra törekedett, hogy az ember beavatkozása nyomán a természet meghibbant rendjét magának a természetnek segítségével, vagy annak hü utánzásával állítsa helyre.“

„Megfigyelte, hogy az odukban költő madárfajok legszívesebben telepesznek a különféle harkályoktól vajt odvakba, a fészkelő házikók helyett tehát megfelelő furással és felszereléssel valóságos mesterséges fészkekodvakat készített, melyeket a legkülönbözőbb odulakó madaraink — tehát éppen a leghasznosabb fajok — meglepő szívesen foglaltak el. A szabadon fészkelő fajok részére azután oly mesterséges ültetvényeket létesített, melyek azok életfeltételeinek minden tekintetben megfelelnek. A téli inség idején végre rendszeres etetéssel gondoskodott az éhező szárnyasokról, nyújtván nekik a legmegfelelőbb táplálékot olyan készülékeken, melyek minden időjárásban terített asztalt kínálnak s biztosítják az eledelt elromlás, elkallódás ellen.“

„1905-ben a Berlepsch-féle birtokot körülfogó, több négyzetes mértföldnyi nagy Hainich-erdőt a tölgyfalevelsodró pille (*Tortrix viridana*) hernyói merőben csupaszra rágták, ám a madárteleppé alakított, több száz holdas seebachi birtok, ahol az erdőben 2000, s a kertben 300 mesterséges fészkekodu függött már évek óta, zöld szigetként emelkedett ki a barnaságból, jelétül, hogy a madarak munkája ugyancsak fékentartotta e veszedelmes ellenségeit a levélzetnek.“

Chernel ezután ismertette a Magyarországon a madárvédelem ügyében fennálló intézkedéseket és intézményeket, melyek e lapok t. olvasói előtt ismeretesek. Azután áttért a társadalom működésére és felemlítette, hogy 1902-ben Kőszegen állatvédő egyesületet alakított, első sorban a gyakorlati madárvédelem érdekében. Minthogy az időben még fészkekodvakat Magyarországon nem készítettek, Chernel házilag készített ilyeneket és helyezte el Kőszeg vidékén és az ország egyéb részein.

Ezenkívül elhelyezett az egyesület székhelyén 65 etetőt, melyek ellátásáról az önként ajánlkozó tagok gondoskodtak. A szükséges élelmet azonban az egyesület szerezte be, részben pedig adományokból telt.

„Ezzel az eljárással elértem azt — így folytatta az előadó — hogy 6 év során vidékünk cinegeinek — tehát éppen a leghasznosabb madarainknak — számát az eredeti mennyiség háromszorosára emeltem, egy eddig a város területén nem költő fajt, az örvös légykapót (*Muscicapa collaris*) több párban s egy fajt a kormos

légykapót (*Muscicapa Aricapilla*), melynek hazánkban való fészkeléséről mindmáig nem volt biztos tudomásunk, megtelepítettem. Megjegyzem, hogy a ragadozó állatok tizedelésére is gondom volt és különösen arra, hogy úgy a fészkelők, mint az etetők is a lehetőség szerint csakis oly helyekre kerüljenek, ahol a kellő felügyelet gyakorolható.“

„Arra különösen figyelmeztetek, hogy merő jóindulat nem elégséges e téren, mert csak a szakszerűség biztosíthatja az eredményt. A példát e tekintetben ragadják meg az állatvédegyesületek s a továbbiak során vegyék programjukba a mesterséges madárvédelmi ültetvények létesítését is. Egyebekben pedig működjenek közre, hogy a „Fák és madarak napja“ minél megfelelőbb keretben megtartassék; hogy felolvasások, idevágó népies és a gyermekeknek szánt művek révén a madárvédelem eszméje terjedjen; hogy az „Ifjusági Madárvédő-Liga“ a tanintézetekben megalkuljon; hogy a madarak védelme tárgyában helyhatósági szabályrendeletek alkottassanak; hogy a törvények intézkedéseinek végrehajtása megkönnyíttessék; hogy ott, ahol szükséges, megfelelő figyelmeztető táblák állítassanak fel; hogy az ifjuság közt elterjedt parittyzás, flóbert-puskázás lehetetlenné tétessék. És még sok más feladat is vár reánk, amiket ez alkalommal nem is érinthetek, mert hiszen csak a legvázlatosabb képét rajzolhattam meg ama tevékenységnek, mely szárnyas barátaink megoltalmazása érdekében lüktet hazánkban s csak a főbb iránypontjait akartam felsorolni a legközelebbi végzendő teendőinknek.“

„Kemény, sok kitartást és türelmet követelő munka áll még előttünk, de váltig hiszem, hogy számíthatunk a bércei Erdély kies völgyeit lakó művelt közönségre is, mely mindig lelkesedéssel harcolt ott, ahol nemzeti és általános emberi szempontból is hasznos feladatok megoldásáról volt szó.“

„A mi feladataink pedig nem kicsinylendők. Igaz, hogy csak az állatvédelem jelszava vezet küzdelmünkben; ámde ne felejtsek el kérem, hogy amikor az állatok védelmére buzdítunk, ugyanakkor lágyítjuk a nép durva érzületét, szelidítjük erkölceit, eloszlatjuk kárára való tudatlanságát és előmozdítjuk közgazdaságunk javát.“

„Mindennek pedig kétszeres sulya van a mi fásult, nemes érzelmekben szegény, önző, csak izgalmaokra éhes, egészségtelen levegőjű korunkban.“

„A felvilágosítás és a mindent kibékítő, a mindent összeforrasztó szeretet a mi működésünk alapja, a humanizmus, melynek szent nevében kérem szives támogatásukat egy jó üggyhöz.“

A székesfővárosi madárvédelem kérdéséhez.

Az „Állatvédelem“ f. évi 5-ik számában egy cikk jelent meg, mely a hasznos madarak védelme tárgyában Sipos biz. tag ur felszólalását tárgyalja, a székesfővárosi közgyűlés alkalmával.

Legyen szabad nekem is, sok évi tapasztalatom alapján, néhány szóval szerény nézetemnek kifejezést adni.

Nézetem szerint a hasznos madarak érdekében két irányban kellene tevékenységet kifejteni és pedig 1. azok tenyésztése és 2. azok védelme érdekében. Az első irányban az O. Á. V. E. kezdeményezése folytán a Tanácsnál már előzőleg is voltak tárgyalások folyamatban s ezek a biz. tag urak felszólalása folytán tudtommal a megvalósulás stádiumába léptek. De mit ér a tenyésztés, ha a védelemre nem lesz a főszűlő fektetve? Ugyanis az 1897: XII. t.-c. 95. §. o) pontja a hasznos madarakat védelembe veszi ugyan, de csak azon esetben lesz a kihágó megbüntetve, ha azt már tényleg fogott és tetten éretett. Ez pedig akkor, midőn egyetlen erdőőr kis járásában rövid egy óra alatt 9 fülemüle hálót képes elkobozni, nagyon is csekély védelem. Pedig nem egy harmadfoku ítélet által van így az alsófoku bíróságok és eljáró közegek keze lekötvé.

Oda kellene tehát törekedni, hogy a hálók vagy fogó eszközök felállítása ne tekintessék kísérletnek, hanem befejezett ténynek, mert tulajdonképpen az is, és akkor a kihágók ellen tényleg erőlyesen lehetne eljárni és sokszor nyílnék kilátás ahhoz is, hogy ezen garázdalkodásnak eleje vétessék és a külföldi lapok sem hirdetnék oly hangosan a magyarországi éneklők eladását.

Szerény nézetem szerint ezen célból vagy a törvényt kellene megfelelően módosítani, vagy rendeleti uton kellene intézkedni és így ugy az eljáró közegeknek, mint az alsófoku hatóságnak is az eljárást megkönnyíteni, de a madártenyésztőknek is a működést elősegíteni és a sikert lehetővé tenni, mert addig, míg a védelemben nem lesz a tenyésztő az eddiginél hathatósabban támogató, az célt nem fog elérni és fáradozásának sikerét a madárkereskedők fogják aratni.

Rendkívül örömmre szolgálna, ha szerény soraimmal azon célt bármi uton-módon elősegíthetném, s azért kérem a tekintetes szerkesztőség szives támogatását.

Guckler Károly,
székesfővárosi erdőmester.

*

Teljes mértékben méltatjuk a tisztelt felszólaló szavainak helyességét és kötelességünknek fogjuk ismerni, hogy a közleményben panaszolt visszásságnak lehető orvoslása érdekében az illetékes körök figyelmét is felhívjuk.

A pozsonyi állatvédő egyesület alakításának előkészítése.

A Pozsonyban alakítandó „Állat- és Madárvédő-Egyesület“ ügyében május 28-án a város háza kistermében értekezletet tartottak, melyen Győrök Márton tanár elnökölt. Az eddigi előkészületekről dr. Kovács Lajos városi tiszti orvos számolt be. Nevezetesen előadta, hogy az „Állat- és Madárvédő-Egyesület“ eszmé-

jét, mint első Beraun Mária urnő, az állatvédelem lelkes hive, vetette fel. Ő ugyanis már több ízben Máday Izidorhoz, az „Országos Állatvédő-Egyesület“ elnökéhez azzal a kéréssel fordult, hogy járjon közbe ily egyesületnek Pozsonyban való alakítása érdekében. Máday Izidor még a tél folyamán dr. Kováts Lajos előadót kérte fel az egyesület szervezésére. Előadó az őt megisztelő megbízásnak a legnagyobb készséggel tett eleget, annál is inkább, mivel ezzel a tervvel már ő maga is régebb idő óta foglalkozott. Így kerültek azután forgalomba a taggyűjtő-ívek; tavasszal pedig Wicklein kirakatában madárvédelmi kiállítást rendezett és „Védjük az állatokat“ című falragaszt is nyomatott. Mindezen intézkedések iránt városunk közönsége lelkes érdeklődést tanúsított, sőt az alakítandó egyesület eszméjét mindenütt készséggel felkarolták, úgy hogy kilátás van arra, hogy az új egyesület közel 1000 taggal kezdheti majd meg működését.

Előadó ezek után áttért azon kérdésre, vajjon az egyesületnek mik lesznek főtörekvései?

Védni fogjuk az állatokat, de oly módon, hogy a védelmi intézkedések tulajdonképeni hasznát maguk az emberek élvezhessék. Ugyanis az állatvédelemnek mélyebb erkölcsnemesítő jelentősége van. Ezt az erkölcsnemesítő hatást elsősorban a nevelés terén fogjuk értékesíteni. Az lesz tehát legfőbb törekvésünk, hogy az állatvédelem feladatát maguk a gyermekek végezzék. Az iskolák segítségével fogjuk intézkedéseinket végrehajtani. Ezt pedig úgy képelem, hogy állatvédelmi intézkedéseink foganatosítását magukra a gyermekekre fogjuk bízni. Az iskoláknak fogjuk kiszolgáltatni a fészekodvakat és az etetőket. A tanítóságot kérni fogjuk, hogy a fészekodvakat a gyermekek jelenlétében fügessék fel a fákra és az etetőket is a ligetben és a várost környező erdőkben a gyermekek segítségével állítsák fel és télen a gyermekek maguk gondoskodjanak az éneklő madarak téli etetéséről. Ily módon az iskolák tevékeny részt vehetnek az állatvédelem nagy munkakörében.

Egyébként is arra fogunk törekedni, hogy az iskolás gyermekekben felébresszük az állatok, az éneklő madarak és az egész természet iránti érdeklődést és szeretetet.

E célból szervezni fogjuk körükben az „Országos Ifjúsági Madárvédő-Ligát“ és a szorgalmas gyermekeknek jutalmul a „Gyermeknaplót“ és a madarakra vonatkozó egyéb érdekesebb könyveket fogunk kiosztani. Az iskolák részére pedig beszerezni fogjuk mindazon műveket, melyek az állat- és madárvédelmet tárgyalják.

Míg ezen intézkedések főképpen az iskolákat érdeklík, addig gondunk lesz arra is, hogy a nagyközönség figyelmét is ezen törekvésekre tereljük. A népre és a nagyközönségre ugyancsak a gyermekek, illetve az iskolák által fogunk hatást gyakorolni. Évenként künn a szabad természetben egy nagyszabású tavaszi ünnepséget, az úgynevezett „Madarak és fák napját“ fogjuk rendezni. Már télen fogjuk a terveket kidolgozni. Az ünnepséget pedig úgy képelem, hogy azon az összes elemi iskolákon kívül a gyermekek

szülei is részt vehessenek. Ily módon az évenként megismétlődő nagy tavaszi ünnepség által a fák és madarak iránti szeretet nemcsak a gyermekek, hanem a felnőttek szívében is mélyebb gyökereket fog verni.

Előadó végre azt indítványozza, hogy az alakítandó egyesület ezen főtörekvése már magában az alakuló közgyűlésen is kifejezést nyerjen.

Ezért kívánatosnak tartja azt, hogy az alakuló közgyűléssel kapcsolatban az elemi iskolák a Madarak és fák napjának ünnepségét rendezzék. Megjegyzi még, hogy az elemi iskolák igazgatói az eszmét magukévá tették és Göndör Károly igazgató megígérte, hogy ezen ünnepségen a gyermekeknek a madarak és fák hasznáról rövid előadást fog tartani. Az ünnepi szónoklatra pedig dr. Jankovich Marcell orsz. képviselő vállalkozott.

Ezekután Göndör Károly szólalt fel és afeletti örömeinek adott kifejezést, hogy az egyesület vezetősége már eleve is az iskolákra helyezi törekvéseinek súlypontját. Ebben látja ő a sikernek legbiztosabb zálogát. Mert akié a gyermek, azé a jövő és azon egyesület, mely működésébe a gyermekeket bevonja, idővel mind több hívre számíthat. Kijelenti, hogy szívesen vállalkozik az említett előadás megtartására.

Mint harmadik, dr. Hornyánszky Aladár theol. akad. tanár szólott a tárgyhoz. Néhány hónappal ezelőtt, így kezdte érdekes és gondolatokban gazdag előadását, Pozsonyban egy új és városunk egész jövőjére kiható komoly mozgalom indult meg. A Toldy-kör irodalmi bizottsága ugyanis dr. Kováts Lajos indítványára elhatározta, hogy szociál-pedagógiai vitaestélyeket fog rendezni. Ezen estélyeknek célja az, hogy a közönség érdeklődését felhívja a fontosabb nevelésügyi kérdésekre.

Egyelőre a viták révén csak az érdeklődést fogjuk felkelteni, idővel azonban arra is kell törekednünk, hogy a társadalom érdeklődése gyakorlati úton is érvényesüljön, azaz, hogy a társadalom az iskolákat jelenlegi elszigetelt helyzetéből kiszabadítsa. Az iskolák nem képesek az élet követelményeit kielégíteni, az iskolák egész rendszere, kezdve az óvodáktól egészen a főiskoláig, természetellenes alapra helyezkedtek. Ennek a jelentőségeltjes hátránynak lehető orvoslására való törekvés volt a „szociál-pedagógiai vitaestélyeknek“ szülőanyja is. Eddig két ily estélyt rendeztünk. Az elsőnek tárgya a gyermekvédelem volt, a másik estélyen pedig azt vitattuk, vajjon miképp ünnepeljük legcélszerűbben a madarak és fák napjait. De már ezen az estélyen is felmerült az a sokkal fontosabb kérdés, vajjon mily módon és mily eszközök segítségével közelíthetjük az iskolát a természethez.

A gyermeket lehetőleg magában a természetben kell nevelni. Ez a modern pedagógia egész titka. És ebből a szempontból kívánja előadó az egész állatvédelem kérdését megvilágítani.

Régebben ugyanis, midőn még az ember és az egész társadalom a természettől el nem távolodott, a természet és az emberek között mély és benső viszonyhatások állottak fenn. Az ember ismerte a föld becsét, mert hiszen a földnek köszönhette a megélhetést, a kenyeret. Az ember szerette és becsülte a földet és

szerette mindazt, ami a földre befolyást gyakorolt. A földdel foglalkozó ember megfigyelte az időjárást, a holdváltozásokat, megfigyelte a csillagos eget, megfigyelte az állatot és a növények közötti szoros kölcsönhatásokat és ezen megfigyelések benne önkéntelenül is a természet iránt szeretetet ébresztettek.

Ebben az időben még a gyermekek a természet életéhez oly közel állottak, mint a testvér a testvérhez. A tavasz beálltával ujjongva üdvözölték az első gólyapárt, mely házuk kéményén fészket rakott. Mily nagy örömet keltett a gyermekek között a fecskék megérkezése!

Minden évszak az emberekre bizonyos sajátos érdekességgel birt. A természetnek ezen változásai pedig az emberek életét bizonyos poézissal hatották át.

Legszebb kifejezést nyert a természet ezen hatása Petőfi költészetében. Gondoljunk csak gyönyörű költeményeire, melyeket a gólyáról, a falusi életről, a pusztáról, a télről, tavaszról stb. írt.

Igy volt az még a tulajdonképeni városi élet kifejlődése előtt. Maga a városi és különösen a nagyvárosi élet által az emberek mindjobban elszakadtak a természettől. Ennek következménye két irányban nyilvánult meg. Egyrészt a testi élet, az egészség hanyatlani kezdett és beállott a degeneráció szomorú jelensége, másrészt az emberek önzökké lettek. Megszűntek azok az érzelmi közösségek közte és a természet között.

Ezáltal az ember közönyössé lett ez utóbbival szemben, sőt a természetben csakis a meggazdagodás forrását kereste, azaz a természetet kizsákmányolni kezdte. A természettel, növényekkel és az állatokkal szemben tanusított önzést lassankint az ember ember-társaival szemben is érvényesíteni kezdte. Így magyarázható ezek után az a végtelenül lesújtó jelenség, hogy társadalmi életünkben a rideg önzés oly erősen kezd kidomborodni.

Ugyanezen önzés pedig mindennemű állatkinzásnak forrása.

Ez az tehát, az állatok kinzása az, amit mi kiküszöbölni akarunk. Ezt azonban a legerélyesebb beavatkozásokkal és a legszigorubb rendőri intézkedésekkel sem fogjuk elérni.

Az állatok kinzása szükségszerűen következik az az emberi önzésből, ez pedig a természettől való elszakadás következménye. Vissza kell vezetnünk az embereket a természet ölébe és az állatok kinzása magától meg fog szünni.

Egyesületünk főcélja tehát az lesz, hogy a gyermekekben is a felnőttéknél is vonzalmat ébresszünk a természet iránt. Ezt pedig csak úgy érhetjük el, ha az iskolát szoros összefüggésbe hozzuk magával az étellel és a természettel.

Dr. Hornyánszky Aladár beszédét lelkesen megtapsolták és ez után Győrik Márton felkérte az értekezlet egybehívóját, dr. Kováts Lajost, hogy tegyen indítványt a tisztikar megalakítására és az alapszabályokra vonatkozólag.

Dr. Kováts Lajos indítványára az értekezlet elhatározta, hogy a közgyűlést június hó 13-dikán, délután

3 órakor a Torna-Egyesület ligeti versenypályáján fogja megtartani. A közgyűlés az iskolák „Madarak és fák napjának” ünnepségével kezdődik. Ez alkalommal Göndör Károly fog rövid előadást tartani, a gyermekek pedig énekelni és szavalni fognak. A közgyűlésen az ünnepi beszédet dr. Jankovich Marcell orsz. képvis. fogja mondani.

Az egyesület élén egy védnök és 3 diszelnök fog állani. Ezenkívül lesz egy elnök, egy alelnök és egy ügyvezető elnök.

Elnöknek indítványozni fogják dr. Jankovich Marcell országgyűlési képviselőt, alelnöknek dr. Hornyánszky Aladárt, ügyvezető elnöknek dr. Kováts Lajos városi tiszti orvost, jegyzőnek Barbier Péter tanárt, segédjegyzőnek Fülep Zsigát, pénztárosnak Stampfel Hugó könyvkereskedőt.

Nyugatmagyarországi Híradó.

*

Örömmel regisztráljuk a fentiekből azt a fényes eredményt, melyet dr. Kováts Lajosnak a pozsonyi egyesület alakítására irányuló buzgólkodása elért és teljes elismeréssel emlékezünk meg a város közönségének számban és sulyban nagy értelmiségéről, melyben a felvetett eszme ily rokonszenves visszhangra talált.

Mikorra e sorok megjelennek, végbe ment az egyesületnek tervezett alakítása, melynek előreláthatólag imponáló lefolyásáról a legközelebbi számban teszünk jelentést.

Országos Ifjusági Madárvédő Liga.

Vaday József nagyváradai igazgató-tanító a Liga érdekében folytatott tevékenységéről szóló jelentésében a következő érdekes részek foglaltaknak:

„Már a múlt évben megkezdtem e tárgyban az érintkezést a helybeli tanintézetekkel és tantestületekkel. Személyesen és írásban tájékoztattam azokat a Liga célja, feladata és szervezésének módozatai felől. Kértem, hogy készítsék elő a tanulókat a felvételre, vagyis a fogadalom letételére. Állandó és kölcsönös információim eredménye az lett, hogy Nagyvárad összes (községi és felekezeti) iskolái csatlakoztak a mozgalomhoz. A tanulók előkészítését megkezdtek és f. év január havában körözött ivenek bejelentették, hogy az Ifjusági Madárvédő Ligát hány tanulóval fogják megalakítani. Ezen tanulók számára általam fogadalmi űrlapokat kértek az Országos Állatvédő Egyesülettől.”

A Liga-mozgalomhoz csatlakozott 13 községi és 10 felekezeti iskola 6020 tanulóval, melyekkel Nagyváradon a Madárvédő Liga megalakult.

Vaday József igazgatónak jelentéséből idézett ez adatok újabb tanúságot tesznek arról, hogy ő, aki már a Madarak és Fák Napja tárgyában írt és két kiadásban közkénen forgó derék munkájával érdemeket szerzett ez ki az O. Á. V. E. által kiírt irodalmi pályázat alkalmából is egy díjat nyert munkával szerepelt, a madárvédelem érdekében elismerésre méltó tevékenységét kintartással folytatja.

Indokolt-e a lovak fejét tűző napsugáraktól szalmakalappal védeni?

Külföldi, különösen német példák után indulva tavaly nyáron sokan alkalmazásba vették nálunk is a lovak fejére a szalmakalapot, abban a hitben, hogy az a ló fejének koponyai területét árnyékban, tehát hűvösebben tartja s agyvérterlódásoktól, napszúrástól védi.

Nem ismeretlen, hogy angol sisak néven mi emberek is használnak ilyes védekező eszközt s tudva van, hogy tropikus vidékek katonasága is állandóan el van látva ilyen főveggel.

Aki, mint én is, megfigyelte az ilyen fővegeknek, vagy akár a nagy karimájú, könnyű, szellős szalma, vagy egyéb fonású vagy szövésű kalapoknak a hatását a saját fejére, megállapíthatta, hogy a hűsítő hatást ezek nem azzal fejtik ki, hogy maguk alatt a levegőt felmelegedni nem engedik, hanem inkább ilyen hűvös érzést keltenek avval, hogy a látókészüléket árnyékban tartják.

Anélkül, hogy méréseket végeztek volna az emberek a kalap alatti fej terület és a kalappal nem fedett terület hőmérséklete között, rájöttek, hogy melegebb van a kalap alatt, s ezen a kalap tetején vagy oldalain hagyott vagy ütött szellőztető résekkel igyekeztek segíteni.

Ma, mióta *D'Anchald* báró idevágó tanulmányait a „*Journal d'Agricultur pratique*“-ban közzétette, bizonyosnak mondhatjuk, hogy a kalap alatt nagyobb a hőfok, mint a kalap külső környezetén és pedig bizonyára azért, mert ott a fej hőkisugárzása növeli a hőfokot s a kalap szövetéke vagy fonadéka azt felhalmozza, visszatartja, lehűlni nem engedi.

Nevezett úgy találta, hogy 26° külső meleg esetén a ló feje tetején, az üstök alatt a hőfok nyugton álló lovon 32°, ügető lovon pedig 29°. Szalmakalap alatt ellenben nyugalomban 40°, mozgásban 38°, nemezkalap alatt pedig nyugalomban 40°, mozgásban 38°, saját kalapja alatt végre a ló hátán ülve nyugalomban 43°, ügetés alatt 43°.

Eszerint a fedetlen fejen legalacsonyabb a hőmérsék, arra csökkentőleg a befedés nem foly be.

A befedés azonban alkalmas a vegyileg ható ultraviola színű sugarak visszatartására, de szerinte mig ez az emberre fontos, a lóra nem.

Én ellenkezőleg vélekedem. A kalap igenis nem csökkenti, sőt növeli az alatta levő meleget, de visszatartja a szemtől a tűző napsugarakat s egyben ha kellőképp szellőzik, nem engedi meg azt, hogy huzamos sugár-tűzés esetén a fejtető és homlok, melyeknek üregében az agy fészkel, tulforródjék. Indokolt a használatban levő ló-kalapokat tehát igenis szellőztető résekkel ellátni, tetejükben magasabbra készíteni s a levegő alulról való behatolására lehetőséget adni, de mint haszontalant, vagy éppen káros, végleg mellőzni nem.

Monostori K.

SZEMLE.

A bécsi állatvédő egyesület rendes közgyűlése április hó 29-én tartatott meg. A tárgyalásokból és jelentésekből a következő adatokat emeljük ki. Az egyesület tagjainak száma 7895. Az iroda forgalma 27.000. Az egyesület 2200 esetben tett jelentést a rendőrséghez állatkinzások tárgyában. A rendőrség pedig 1907-ben 3082 tárgyalást tartott állatkinzások ügyében. Az egyesület állatmenedékházába a múlt évben behoztak 5939 kutyát és több mint 900 macskát és egyéb apró állatot. Állatbarátoknak az említett kutyákból átadatott 1658 drb. Az állatmenedékházban ideiglenes ellátásban részesült kutya, macska és madár. Szegénysorsu kutyatulajdonosoknak 800 ingyenes bárca osztatott ki. Az egyesület lómentő kocsijai 386 esetben vétettek igénybe. Állatvédő iratok és nyomtatványokból 45.000 osztatott szét. Az egyesület lépéseket tett, hogy az állatkinzásról szóló 1855. évi miniszteri rendeletből kihagyassanak e szavak: „nyilvános és botrányt okozó módon“. A madárvédelmet illetőleg az egyesület Bécs és környékén 140 etető-helyet tartott fenn és a vidéken további 40 etető-helynek fentartásához járult. Érdekes vita tárgyát képezte Silberer képviselőnek egy állattemető felállítása, illetőleg anyagi támogatása iránt tett indítványa. A közgyűlés ezt az intézményt nem tartotta olyannak, mely az egyesület pénzből támogatható volna, hanem a magánadakozás útjára terelte az eszme kivételének anyagi részét. A közgyűlés tulnyomó része továbbá nem tartotta helyesnek a „Tierfriedhof“ jelzést, hanem „Begrabungsstätte für Tiere“ címet ajánlotta, nehogy az illetők a tulajás vádját vonják magukra és hogy minden oly alakosság kerültesse, mely vallási és szociális érzelmeket sérthetne. Az erről a pontról szóló titkári jelentés igen helyesen említi meg, hogy az állatoknak temetőt sürgető állatbarátok talán fontolóra vehetnék a hamvasztás kérdését is. Az egyesület 183 vendőrnök, 33 tűzoltónak és 56 egyéb magánegységnek, jobbára kocsisoknak juttatott pénzjutalmakat.

Állatok világa.

A kutyának érzéke a hangok megkülönböztetése iránt. Dr. Ottó Kalischer hosszas és beható kísérleteket tett oly irányban, hogy kipuhatolja, hogy a kutyák mennyire képesek a hangokat megkülönböztetni. Hasonló kísérleteket tett oly irányban is, hogy a kutyáknak a különböző hőfokok iránt való érzékenységét kipuhatolja. Ezeknek a kísérletsorozatoknak végcélja az volt, hogy utat mutassanak az agy megfelelő működésének és tevékenységének közelebbi megismerésére. A kísérleteknek ez a tudományos iránya és célja, a kísérletező tanulmányainak a berlini tudományos akadémia jegyzőkönyveiben is helyet szerzett. A „Hundesport és Jagd“ című folyóirat az említett tanulmányt tüzetesen ismerteti. Ebből érdekes kiemelni azt, hogy dr. Kalischer kísérleteinek alapját egy igen egyszerű eljárás képezte. Valamely hangszeren (orgona, zongora, harmonium) megütött egy hangot és egyidejűleg egy darabka húst nyújtott

a kutyának. Midőn már több napon át a kutya ugyanazon hangnak megütése mellett kapta a húst és így a hangot megszokta, Kalischer megütött egy másik hangot, de akkor a husdarabot úgy tartotta kezében, hogy ahhoz a kutya nem férhetett. Ezzel az eljárással a kutya csakhamar hozzászokott ahhoz, hogy azt a hangot, mely mellett a húst kapta, illetőleg megehetette, minden más hangtól megkülönböztette. Az idomítás idővel annyira tökéletes lett, hogy a kutya az előtte fekvő husdarabokhoz csak akkor és addig nyult, míg az illető hangot hallatták vele s ha más hangot ütöttek meg a harmoniumon, a kutya szinte visszahökken a husdaraboktól. Az idomítás folyamán, melynek tartama természetesen különböző volt az illető kutya fajtája, tanulékonyága és egyéb egyéni tulajdonságai szerint, a kutya érzéke a hangok megkülönböztetése dolgában olyan tökélyre fejlődött, hogy már a félhangot is megkülönböztette, sőt egy megütött accordból is kihallotta, vajjon benne volt-e, vagy nem az a hang, mely őt az evésre jogosította.

m—y.

Állathonosítási kísérletek Amerikában. Az Egyesült Államokban ismételve tettek kísérletet Ázsia és Afrika hasznosítható állatainak meghonosításával. A múlt század ötvenes éveiben a kormány a tevékkel próbálkozott, melyeket kivált a nyugoti államok sivatagos részén katonai és kereskedelmi célokra kívánt felhasználni. Ez a kísérlet több különböző okból sikertelen volt. Az 1882-ik évben Kaliforniában strucmadarak meghonosítása lett megkísérelve. Ez a kísérlet több sikerrel járt, mert Kaliforniában és Arizonában, továbbá részben Texasban és Floridában a strucmadarak tenyésztése jövedelmező gazdasági ágazatot képez. Legujabban az elefántok meghonosításának megkísérlése indult meg Texasban Vallentine mellett egy farmban, mely kísérlet sikeresnek ígérkezik.

—yi—

A jegestenger állatvilága veszélyben forog. Évről-évre nagyobb mérveket ölt pénzes angolok és más sportkedvelők vadászati szenvedélye az Északi tenger Spitzberg és Ferenc József föld részein, hová számtalan, mindinkább sokasodó vadászexpeditio indul, mely ezerszámra pusztítja a jegestenger állatvilágát. A jegesmedvék, fókák és rozmárok pusztítása oly méretekben folyik, hogy tudományos körökben azon aggódnak, hogy a nevezett állatok pusztulásával a tudományos expeditiók rendkívül megnehezíttetnek, esetleg lehetetlenné válnak. A szakfolyóiratok intézkedéseket szorgalmaznak az Északi tenger állatvilágának oltalmazása érdekében, többek között kívánatosnak jelzik, hogy királyunk a Ferenc József földre nézve vadászati tilalmat mondjon ki, Spitzbergára nézve pedig, melynek eddig gazdája nincsen, egy nemzetközi egyezmény létesíttessék, mely ott is tiltó rendszabályokat fogantatosítana.

—yi—

Aubry kutyája. Egy francia folyóirat föleleveníti Aubry történeti nevezetességű kutyájának emlékét, mely elég érdekes arra, hogy olvasóinkkal is megismertessük.

V. Károly vitézeinek egyik ismertebb alakja volt Aubry de Montdidier, aki nemes tulajdonságaiért köztiszteltben állott. Aubry egyizben a Bondy-i erdőn haladt végig kutyája kíséretében, midőn ismeretlen gyilkos kéz áldozata lett. Holttestét a gyilkos egy fa

tövében temette el. Aubry kutyája napokig ott maradt a helyszínén, míg végre az éhség által gyötörve Párisba futott, Aubry egyik legmeghittebb barátjához és bus vonítással látszott bejelenteni a történt gyászesetet. Midőn a kutya éhségét csillapította, az ajtó felé tartott, visszavissza tekintgetvén, mintha várná, hogy kövessék. Visszavissza tért az ajtótól és gazdája barátját ruhájánál fogva maga után vonszolni igyekezett. Aubry barátja, kinek egyébiránt is nagyon feltűnt, hogy a kutya gazdája nélkül jelent meg nála, a kutya rendkívüli viselkedésén megütődve és nyugtalanítva, csakhamar arra határozta el magát, hogy a kutyának enged és azt követi. Alig értek a fához, a kutya vonítása még behatóbb lett és a kutya hevesen kezdte kaparni a földet. Csakhamar ráakadtak Aubry holttestére.

Kevés idővel ezután a kutya találkozott Aubry gyilkosával, Macaire lovaggal, kinek láttára dühösen nekiesett és torkon ragadta, úgy hogy csak nagynehezen lehetett Macairet kiszabadítani. Ez a jelenet ismétlődött mindannyiszor, hogy a kutya Macaire-el találkozott. A kutyának ez a viselkedése már sokaknak felöltött és ezzel kapcsolatban sokan visszaemlékeztek arra, hogy a multban Macaire nem egyszer adta jelét Aubry iránt táplált ellenszenvének és gyűlöletének. Csakhamar gyanu keletkezett, melyet több körülmény megerősített.

Végre a király is tudomást nyert a szerzte folyó beszédekről és gyanúsításokról és maga elé hozatta a kutyát, mely csendesén viselkedett mindaddig, míg vagy husz, az udvarnál egybegyülekezett lovag között megpillantotta Macaire-t és hangos csaholással meg akarta rohanni.

Abban az időben, még az u. n. „istenítéletek“ voltak gyakorlatban.

A király, kiben a Macaire bűnösségére valló jelenségek szintén gyanut keltettek, elrendelte, hogy Macaire és a kutya egymással szembeállítva küzdjenek meg, hogy istenítélet döntsön közöttük. Az akkor még üres és lakatlan Notre-Dame szigetén tűzetett ki a küzdőtér. Macairnak egy furkót adtak kezébe, a kutyának pedig egy feneketlen hordó állott rendelkezésére, hogy abba visszavonulhasson és az új támadásra erőt merithessen. A kutya, alig hogy elbocsátották, megrohanta ellenségét, ügyesen elkerüli annak csapásait, minden oldalról támadja, kifárasztja és végre torkon ragadja és kényseríti, hogy bűnösségét az egész udvar jelenlétében bevallja.

Aubry kutyájának emlékét egy szobormű örökíti meg, mely a Montargis kastély egyik kandallója felett még ma is látható.

—yi—

VEGYESEK.

A pusztai talpastyuk. (Syrhaptus paradoxus, Tall.) Herman Ottó, a M. O. K. nagyérdemű igazgatója e madárfaj tárgyában felhívást tesz közzé, mely szerint ez az ázsiai nagy sivatagokban élő madárfaj némely évben tömegesen otthagyja rendes tartózkodási helyét, végigvándorol egész Európán, helyenként fészkel is, azután lassanként eltűnik és sokszor évtizedek mulnán

el, amíg ismét megjelenik. Az idén Középoroszországban mutatkozott néhány puszta talpastyuk s így lehet, hogy Magyarországra is jut. Mivel ennek a ritka invázióknak megfigyelése az ornithologia szempontjából felette fontos, Herman Ottó felkér mindenkit, akinek alkalma lesz e ritka vendégek megfigyelésére, szíveskedjék idevágó adatait, esetleg egy elejtett példányt a Magyar Ornithologiai Központhoz (Budapest, VIII., József-körút 65., I.) beküldeni. Különösen kéri a szíves értesítést az esetleges fészkelésről. A puszta talpastyuk fölismerését rendkívül megkönnyíti a láb sajátságos alakulása: a lábujjak össze vannak növe és egészen a körmökig finom, szőrszerű tollakkal borítva, úgy hogy a láb nagyon hasonlít valami ürge- vagy hörcsöglábhhoz. A magyar nép a korábbi inváziók alkalmával tényleg ürge lábú, néhol hörcsöglábú tyukoknak is nevezte őket. Röptében is elárulja hosszú ékalaku farka, melynek két középső tolla nyilszerűen van meghosszabbodva. Nagyságra nézve kisebb a fogolynál. Röpülése gyors. Színe agyagos.

Vadállatpusztítás. A londoni szőrmevásáron ezidén a következő mennyiségben került vadállatbőr eladásra: 52.000 amerikai coboly, 8.000 orosz és szibériai coboly, 120.000 hermelin, 450.000 skungs, 5.000 hódpém, 300 kamcsatkai hód, 1.100 ezüstróka, 3.600 kék róka, 8.000 keresztróka, 44.000 veres róka, 22.000 fehér sarki róka, 14.200 ausztráliai róka, 4.250 japáni róka, 280.000 mosómedve, 7.100 fekete medve, 360 fehér jegesmedve, 2.350 szürkés (grisly) medve, 145.000 nerz-prém, 5.500 japáni nerz-prém, 235.000 amerikai Opossum, 748.800 ausztráliai Opossum, 220.000 vallaby, 23.000 Kalynsky, 43.000 hiuz-prém, 26.000 bastard chinchilla, 880.000 pézma-prém, 72 oroszlan, tigris, 779 leopárd. Mindössze 3,329.411 drb.

Mindez, a páratlanul alacsony árak dacára mintegy 760—780 millió koronára becsült bőrráru természetesen csak egy része azon vadbőr-mennyiségnek, mely évenként elejtett vadállatokról kerül. Mint az alacsony számokkal szereplő tételek mutatják, egyes ilyen állatfajok tényleg kiveszöben is vannak már a szertelen pusztítás folytán.

A lovaknak legyektől való védelme. Ezen kellemtelen vendégektől rendszerint úgy védik a tulajdonosok állataikat, hogy dohányfözzettel, karbolvizzel vagy büzös állati olajjal kenik be azok testét. Mind ezek hatásához sok kétség fér. Van egy egyszerű szer, mely a fenti célnak helyesen megfelel. Ha t. i. hig ecettel mossuk le a legyek által ellepett területeket, úgy egyrészt távol tartjuk onnan a legyeket, másrészt hűsítjük a lovak testét. *Rm.*

HIREK.

Gróf Apponyi Albert vallás- és közoktatásügyi miniszter urhoz a Madarak és fák napja ünneplésének érdekében intézett emlékeztető feliratban az O. Á. V. E. vállalkozott arra, hogy a néptanítóknak a szép intézmény meghonosítása körül keletkezett feladatát támogatni fogja azáltal is, hogy a Madarak és fák napja ünnepléséhez megfelelő utmutatást és anyagot állít a tanítók rendelkezésére.

Az O. Á. V. E. ehhez képest irodalmi pályázatot hirdetett és a díjat nyert 5 munkát kinyomatta. A pályamunkák, amint ez az Állatvédelem olvasói előtt ismeretes „Miként ünnepeljük a Madarak és fák napját” cím alatt egy füzetben egyesítve megjelentek.

Figyelemmel arra, hogy gr. Apponyi Albert miniszter, a Madarak és fák napjának az összes népisoklakban rendszerezése óta az intézmény fejlődése és az O. Á. V. E.-nek ide irányuló törekvései iránt a legmelegebb érdeklődéssel viseltetett, az O. Á. V. E. kötelességének ismerte, hogy említett kiadványát a miniszter urnak bemutassa.

A miniszter ur e napokban kelt és az O. Á. V. E.-hez intézett rendeletével az említett kiadvány által okozott költségekhez hozzájárulni óhajtván, 1000 korona államsegélyt engedélyezett. Ez az adomány, tekintve a pályadíjak kitűzése, a munkák kinyomtatása és a díjnélkül való szétküldéssel még kapcsolatos portóköltések által igényelt jelentékeny áldozatot, az O. Á. V. E.-nek felette korlátozott jövedelem forrásai mellett egy igen kedves és becses segítséget nyújtott, melyért az egyesület a miniszter urhoz intézett feliratban meleg köszönetét sietett kifejezni. Az O. Á. V. E. ebben a feliratában azonban még külön meleg kifejezést igyekezett adni hálaérzetének afölött, hogy a miniszter ur ama leiratában, melylyel az említett állami segélyt engedélyezte, elismerőleg nyilatkozott egyesületünk „áldásos működéséről”. Egyesületünk a miniszter elismerésének jelentékeny erkölcsi értékét teljes mértékben méltatja és megvagyunk győződve arról, hogy egyesületünknek ez újabb erkölcsi sikere ügybarátainkat kitartásra és minél serényebb munkásságra fogja buzdítani.

Vissza a természethez. Ezt a címet adhatnám annak a lelkes felszólalásnak, mely „Schule und Natur” fölirással a „Westungarische Grenzboten” lapban Dr. L. K. aláírással megjelent. A szerző, akiben jeles ügybarátunkat, dr. Kováts Lajos Pozsony városi tisztiorvost tisztelhetjük, meleg szívből áthatott lelkesedéssel küzd évek óta azért, hogy az iskolás gyermekek egészsége, lelkiülete és erkölcsje érdekében az iskolai tanítás közelebb hozassék a természethez, hogy az iskolák és óvodák kertekkel szereltesse fel, ott és akkor, amikor lehet, minél többet a szabadban történjék, hogy a gyermekek a természet, az állat- és növényvilág ismeretébe és megszeretésébe bevezetessenek.

Örömmel regisztráljuk mindannyiszor dr. Kováts felszólalásait, mert reméljük, hogy a nagy horderejű ügy érdekében folytatott komoly munkája mégis csak eredményre fog vezetni és hovahamarabb fel fogja ébreszteni a közönséget és az illetékes köröket sajnálatos közönyükből.

Az állatok leölésénél követett eljárás javítása. Az állatkinzás ellen alakult amerikai egyesület (a The American Society for the Prevention of Cruelty to Animals, New-York, Headquarters, Madison Ave. & 26 th. Street) az Országos Állatvédő Egyesülethez átiratot intézett, melyben közli, hogy 500 dollár (2500 korona) díjat tűz ki egy oly eljárás vagy készülék bemutatása érdekében, mely az állatok levágását vagy bódítását,

a lehető legtökéletesebb módon tenné lehetővé. A föltétel az, hogy a találmány vagy készülék új legyen, hogy a lehető legkisebb szenvedést okozzon a levágandó állatnak, hogy ne legyen ártalmára az állat husának vagy bőrének és ne okozzon jelentékeny kárt az állat kereskedelmi értékében; végre, hogy az eljárás nehézségei, költségei vagy az igényelt idő a gyakorlatban ne legyenek oly jelentékenyek, hogy az eljárás általános elfogadását megakadályozzák.

Hibaigazítás. Az „Állatvédelem“ 5. számában, a 14. oldalon a következő nyomtatási hibák vannak. 1. A 9. kikezdésben „A főmélt. herceg Eszterházy „Pártól“ helyett „Páltól“. 2. A 10. kikezdésben „Groedl“ testvérek helyett „Grosel“ testvérek“ és 3. az utolsóelőtti kikezdésben — „Ottopál Alajos“ helyett — „Ottopsál“ van nyomtatva.

Ifjúsági madárvédő liga ünnepély. A temesvár-józsefvárosi községi elemi fiú-iskola 12 osztályának 806 tanulója belépett az „Orsz. Ifj. Madárvédő Ligá“-ba. Ez alkalommal *Kraemer Frigyes* igazgató s a tanítótestület ünnepélyt rendezett, melyen a tanulók mintegy felerésze, liga-jelvényrel jelent meg. A fogadalmat tett gyermekeknek megmagyarázták az ünnepélyes összejöveteleken a Liga célját s a tanítótestület között szétosztották a „Madarak és fák napja“ tartására utmutatót szolgáltató kiadványt.

A tanítótestület örömmel tapasztalja, hogy a Ligába tömörülésnek már is az a szép eredménye van, hogy a fészekrombolás és madárritás miatti feljelentések teljesen megszűntek.

Az V. osztály növendékei slöjd-gyakorlataikban madáretetőket s fészkelőket készítettek s azokat szüleik kertjeiben elhelyezték.

Örömmel jegyezzük fel itt ezeket s a szép és hasznos példát ajánljuk követésre.

Állatvédelmi mozgalmak Pozsonyban. A „Nyugatmagyarországi Híradó“ közli Csörgéy Titusznak, M. O. K. adjunctusának, dr. Kováts Lajoshoz, az állatvédő egyesület szervezőjéhez a madárvédelem és az erre irányuló tevékenység mikéntjére vonatkozó sorait. Csörgéy a múlt év nyarán Pozsonyban járt és több madárbarát társaságában a városi ligetben kijelölte azokat a fákat, melyek fészekodvakkal való ellátásra alkalmasak. Györik Márton lic. tanár indítványára a Városi Szépitő Egyesület még az őszön 32 fészekodut hozatott, melyeket a kijelölt fákon Kováts Mihály helyezett el. Az eredmény, melyet a fészekodvakkal elértek, a lehető legjobb, mert már az első tavasszal majdnem az összes odvakat hasznos madarak, a széncinegék foglalták el.

A „Wincklein kirakatában rendezett madárvédelmi kiállítás óta a madárvédelem iránt érdeklődés kezd mutatkozni. A kiállítás óta ugyanis számos magánkert tulajdonosa hozatott fészekodvakat Fehér Pál, városi erdőmester is már több odut helyezett el a Zergegegyen s ő maga is lelkesen karolta fel a madárvédelmet.

A „Madarak és fák napja“-nak ünnepléséről nagy számban érkeztek jelentések, melyekről a legközelebbi számban fogunk megemlékezni.

IRODALOM.

Törvényszéki állatorvostan. Irta dr. Hutyra Ferenc, az állatorvosi főiskola rektora, az állatjárványtan tanára stb. A szavatosság az állatokkal üzött forgalomban, úgy a gazda, mint a kereskedőre nézve nagyon lényeges tudnivaló. Kell tudni mi a joga és kötelezettsége a vevőnek és eladónak egyaránt, de az igazságszolgáltatás biztossága és egyöntettségének javára is válik, ha a közreműködők ismerik a perdöntő hatálylyal bíró szempontokat, annnyival is inkább, mert az állatszavatosság kérdése nálunk még rendezetlen, nem létezőn erre vonatkozó törvényes rendszabályok. A könyv nagy szükségét pótol a praxisban. Hogy kitűnően van megírva, arra elég garancia a szerző illustris neve. A munkát a „Magyar Országos Állatorvosegylet“ adta ki. Ára 10 korona.

Egyesületi hírek.

A „Köszegi állatvédő egyesület“ folyó hó 6-án Chernel István elnöklésével választmányi gyűlést tartott. Jelen voltak: Chernel Istvánné és Sissovcics Miklós alelnökök, Szomor Lajos titkár, Wölfel József pénztáros, Kincs István, Bárdos Remig dr., Nykodém Julia, Kováts Istvánné vál. tagok.

Az elnök a folyó ügyekről való jelentésében említette, hogy Huszár Mihály vál. tag elköltözött s helyét Bárdos Remig dr. vál. póttag foglalta el, akit először való megjelenése alkalmával szívélyesen üdvözölt. Elhunytak az egyesület tagjai sorából: Schmidegg János grófné, Waiszbecker Edéné, Keresztury József főszolgabíró. Emlékük a jegyzőkönyvben megörökítettett. Jelen-tette továbbá, hogy a köszegi takarékpénztár az idén is 50 koronát adományozott az egyesületnek, a város pedig 24 drb szálfát, melyekből a tél folyamán 610 drb fészekodvat készítettett. Ezekből a tagok között kiosztott és a városi parkokban (Széchenyi-tér, Bencések kertje, katonai alreáliskola kertje) elhelyezett megfelelő mennyiséget, a többit pedig az előállítás árán az ország különböző pontjain találkozó érdeklődőknek adta el, úgy hogy az idén 518 drb fészekodvat hoztunk forgalomba. Nagyobb számú fészekodvat rendelt tőlünk: Rózsahegy város, a Szépitő-egyesület Szombathelyen, Nyiregyháza város (100—100 drbot).

A téli etetéssel — gyenge telünk lévén — kevés gondunk volt s az etető-anyag beszerzése nem sok költséget okozott.

Nyomtatványaink sorozata gyarapodott az anyae egyesülettől kapott „Tájékoztató vidéki állat- és madárvédő egyesületek alapításában“ és „Miként ünnepeeljük a madarak és fák napját“ (10 drb) című füzetekkel, továbbá Fromm Géza dr. „Madárvédelem“ című művének III-ik füzetével.

Kiosztottunk ingyen 260 darab Gyermeknaptárt, még pedig a kath. főgymnasiumban 90 drbot, a kath. el. iskolában 90 drbot, az ev. el. iskolában 50 drbot, a polgári fiúiskolában 30 drbot.

Az „Állatvédelem“ havi folyóiratra 148 tag után előfizettünk 103 kor. 60 fillér összeggel.

Jelenti ezután az elnök, hogy az anyaegyesület 25 éves jubiláris közgyűlésén és az állatvédő egyesületek országos szövetségének alakuló gyűlésén a fiókegyesület képviselőjében résztvevő s ez alkalommal üdvözölte az anyaegyesületet, annak alapítóját, Herman Ottót és elnökét, Máday Izidort. Megemlékezett még a madárvédelem ügyében végzett utjairól, nevezetesen a Hortobágy, a Kiskunhalas városához tartozó fehértői erdőség, Kecskemét városának meglátogatásáról; továbbá, hogy május 24-én a Kolozsvári állatvédő egyesület közgyűlésén előadást tartott „A madárvédelem és az e téren való teendőink“ címen, egyúttal előkészítette a Kolozsvár vidékén az ősz folyamán megteendő madárvédelmi intézkedések útjait-módjait.

Végül sajnálattal jelentette, hogy az ifjúság körében az idén különösen nagy mértékben divik a fészkek fosztogatása, úgy hogy alig pár nap alatt kénytelen volt 15 fészekrombolót a rendőrkapitányságnál feljelenteni. Hogy e garázdálkodásnak gátat vethessünk, átírtunk az illető iskola igazgatóságához, melynek tanulói sorából került ki a legtöbb fészekpusztító, hogy osztályonként figyelmeztesse az ifjúságot a mezőrendőrségi törvény idevágó szakaszára. Felkértük a rendőrkapitányt is, hogy ezt illető figyelmeztetést és a törvény szakaszait doboltassa ki. Végre 200 drb figyelmeztetőt nyomtatunk, melyekben a közönséget emlékeztettük a fészekrombolásért kiszabható pénzbüntetésre és felkértük az enemű kihágások haladéktalan feljelentésére. A dologban csak az örvedetes, hogy a talán egyébkör is előforduló, de rejte maradt fészekfosztogatások ellen most erélyesen léphetünk fel, mert tudomásunkra jutnak; ez pedig merőben az „Ifjúsági Madárvédő Ligának“ köszönhetjük, melynek tagjai éber szemmel őrködnek s olyan dedektívtestületet alkotnak, mely semmivel sem pótolható a jelenben, amikor a rendőri, mezőri, erdősi, hegyőri közegek elégtelensége miatt a törvény szinte csak irott malaszt és ellenőrzése nagyon is fogyatékos.

A jelentés tudomásul vétele után a közgyűlés ideje f. hó 21-ére, d. e. 1/12 órára tüzetett ki, a zárszámadás átvizsgálása pedig a számvizsgáló bizottságnak adatott ki.

A Kolozsvári Állatvédő Egyesület f. évi közgyűlése május 24-én volt Kolozsvárt, a városháza nagytermében, De Gerando Antonina elnöklete alatt.

Az ülésterem egészen megtelt előkelő hölgy- és férfiközönséggel, kiknek soraiban ott volt özv. gróf Kuun Gézané, gróf Lázár István és neje, br. Mannsberg Sándor és neje, Szvacsina Géza polgármesterné, dr. Apáthy István, dr. Lőte József, dr. Schuller István egyetemi tanárok, a felsőbb leányiskola tanártestülete a növendékekkel, Szekula Ákos, Virányi István máv. nyug. felügyelő, az egyesület pénztárosa, dr. Eisler Máttyás főrabbi, Molnár Károly stb., stb.

Mint az Országos Állatvédő Egyesület képviselője eljött a gyűlésre Kőszegről Chernelházi Chernel István, az Orsz. Á. V. E. alelnöke, hogy felolvasásával segítse előbbre városunkban az állatvédelem ügyét.

A gyűlést De Gerando Antonina délelőtt 11 után a következő beszéddel nyitotta meg:

Tisztelt Közgyűlés!

Tiszta szívből üdvözölöm az ily szép számmal megjelent közönséget, mely ezuttal nemcsak a közművelődés nemes célját annyira elősegítő egyesületünk iránt tanusított buzgalomból gyűlt egybe, mint inkább azért, hogy meghallgassa az Országos Állatvédő Egyesület nagyon tisztelt alelnökét, Chernel Istvánt, hazánk legelső ornithologusát, ki nem sajnálta oly messzünen jönni ide, hogy a mi szerény egyesületünk támogatása és érdekes felolvasásával neki új lendületet adjon.

Tisztelt Közgyűlés! Jutalmazza meg az ő nemes áldozatkészségét avval, hogy azok, kik már tagjai a mi állatvédő egyesületünknek, ezután még nagyobb buzgalmat fejtsenek ki egyesületünk érdekében, akik pedig még nem tagjai, lépjenek be tömegesen. Segítsenek bennünket abban, hogy növeljük a földön a jó összégét, kevesbitsük a fájdalmat és szenvedést, irtsuk ki a szivekből a vadságot, a kegyetlenséget, szelidítsük, finomsuk, műveljük a kedélyeket, a szívet, a lelket.

Pénzbeli áldozatot nem kérünk, csak egy kis jóindulatot, egy kis utánjárás. Tömörüljünk, hogy megakadályozzuk, elejét vegyük a sok állatkinzásnak, a sok kegyetlenkedésnek, mely a tömeg lelkét annyira durvítja s a művelt ember életét valóban megkeseríti. Mert valóban megkeseríti egy finomabb érületű lény életét, ha ki nem léphet a házból anélkül, hogy a legdurvább kegyetlenségnek ne legyen tanuja.

Meg vagyok arról győződve, hogy ha a művelt közönség lelkesebben karolná fel ezt az ügyet, akkor a tisztelt hatóság is nagyobb fontosságot tulajdonítana annak és több buzgalommal támogatna bennünket.

Egyesületünk megegyezzen a nagyközönség szives jóindulatába ajánlva, a közgyűlést ezennel megnyitom.

A lelkes és szép beszédet a jelen voltak nagy lelkesedéssel és éljenzéssel fogadták.

Elnök a jegyzőkönyv hitelesítésére felkérte Chernel István O. Á. V. E. alelnök, dr. Schneller István egyetemi tanár tagtársakat.

Chernelházi Chernel István megtartotta felolvasását „A madárvédelemről és az e téren való teendőinkről.“ A nagybecsű felolvasást, mely az Ellenzékben egész terjedelmében megjelent, a jelen voltak lelkesen megélték. Elnök indítványára az egyesület a felolvasónak gyönyörű előadásáért hálás köszönetet mondott.

Ezután Virányi István olvasta fel h. titkári és pénztárosi jelentését.

A titkári jelentés szerint a múlt év folyamán tartott az egyesület három választmányi és egy közgyűlést, amelyen a folyton változó titkári állást töltöttük be dr. Kerestély Olga személyében, ki azonban rövid idő múlva eltávozott a városról s így titkár nélkül maradtunk, amely állást jelen közgyűlésen kell betöltenünk. A még 1906-ban az Elnök Óméltósága által gyűjtött. 24 tagon kívül csak a h. titkárnak sikerült 3 új tagot gyűjteni. Tagjaink száma 190-re apadt. A közgyűlésen állatvédő rendőröknek adtunk 28 koronát, utólagosan 5 koronát, együtt 33 koronát. Rendes állatvédelmi biztosunk, Martinovics hét nagyobb mérvű kihágást jelentett fel a rendőrségen, amelyekért az illetők elítél-

tettek. Ezenkívül, különösen a heti vásárok alkalmával, ahol szükséges, személyesen is beavatkozik és eredménytelenség esetén a rendőrök veszi igénybe.

Az állatok, de különösen a madarak védelmére vonatkozó szabályrendeleteket az év folyamán négy ízben (összesen 200 drbot) függesztettünk ki.

Az Orsz. Állatvédő Egyesület országos mozgalmat indított meg az iránt, hogy az állatvédelem terén tevékenységre bírja a tanügyi munkásokat, Gyermeknaptárt s hasonló szellemű humánus iratokat ad ki. Ebben a munkában mi is szívesen résztveszünk.

Megalakult az Állatvédő Egyesületek szövetsége, melyben egyesületünk 2 taggal lesz képviselve. Az Orsz. Á. V. E. részéről Méltóságos Máday Izidor ny. miniszteri tanácsos lelkes buzgóságu elnök ur utján a legmesszebbmenő erkölcsi támogatás ígérését nyertük, aminek bizonyosága mai gyűlésünk m. t. felolvasójának eljövetele s buzdító példaadása.

Végül felkérte a jelenvoltakat egyesületünk odaadó támogatására. A közgyűlés hálás elismerését nyilvánítva köszönte meg a h. titkár buzgó fáradozásait.

A pénztári jelentést ugyancsak Virányi István olvasta fel. E szerint egyesületünk vagyona 2401 kor. 16 fillér. A pénztárt Várady Erzsébet és Turcsányi Gyula p. vizsgálták, teljesen rendben találták. A közgyűlés ennek alapján Virányi pénztárosnak őszinte köszönet és elismerés mellett a felmentést megadta.

Elnök előterjesztésére a közgyűlés a megüresedett titkári állásra nézve elfogadta a választmány javaslatát és dr. Fazekas József tanárt az egyesület titkárává közfelkiáltással megválasztotta.

Ezután a főkapitányságtól ajánlott rendőrök közül 9 rendőrt jutalmazott meg az egyesület, kiknek a jutalmat a gyűlés színe előtt Virányi pénztáros adta át buzdító beszéd kíséretében. 9 rendőr kapott 2—8 koronát, összesen 30 koronát. A rendőrség részéről Nediczky János r. fogalmazó mondott köszönetet. Megjutalmazott az egyesület ez alkalomnál 3 állatjával jól bánó bérkocsist is 2—5, összesen 12 koronával. Részükről Hadasfalvi Spillenber Oszkár köszönte meg a jutalmakat.

Molnár Károly máv. ny. felügyelő javaslatára kimondta a gyűlés, hogy újból megkéri a főkapitányságot az állatvédelem hathatósabb elősegítésére.

A gyűlést az elnök rövid beszéddel zárta be.

Vajha e gyűlés keltette lelkesedés újabb lendületet adna a városunkban az állatvédelem ügyének!

Dr. Fazekas József
titkár.

Szerkeszti MONOSTORI KÁROLY tanár, egyesületi titkár,
felelős szerkesztő.

Kiadja az ORSZÁGOS ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLET.

Az Országos Állatvédő Egyesület kiadásában

megjelentek és az egyesület helyiségében (Budapest, IX., Ernő-utca 11—13) kaphatók:

AZ OKSZERŰ MADÁRVÉDELEM ESZKÖZEI.
Irta Chernel István, a Kőszegi Állatvédő Egyesület elnöke. Ára 30 fillér.

ÁLLATVÉDŐK TÖRVÉNYKÖNYVE. Az állatvédelemre vonatkozó összes és az állategészségi nevezetesebb törvények és rendeletek gyűjteménye. Irta: K. Nagy Sándor, pestvidéki kir. törvényszéki bíró. Ára 60 fillér.

LÓGONDOZÁS. A lóismeret és lóhasználás rövid foglalatja. Irta: Monostori Károly. Ára 60 fillér.

AZ EMBER ÉS A KUTYA. Védekezés a veszettség ellen. Irta: K. Nagy Sándor, pestvidéki kir. törvényszéki bíró. Ára 30 fillér.

MAGYARORSZÁG MADÁRVÉDELME NEK TÖRTÉNETE, FEJLŐDÉSE ÉS JELENLEGI ÁLLAPOTA. 27 ábrával, 3 grafikai táblával. Irta: Kukuljevič József. Ára 1 korona.

AZ ORSZÁGOS ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLET HUSZONÖT ÉVI MŰKÖDÉSE és az állatvédelmi törekvések Magyarországon. Irta: Máday Izidor. Ára 1 korona.

A SZEMELLENZŐRŐL. Irta: Pákozdy László. 4 képpel. Ára 20 fillér.

AZ ÁLLATVÉDELEM FONTOSSÁGA AZ EMBERISÉG MŰVELŐDÉSÉNEK SZEMPONTJÁBÓL. Irta: Kukuljevič József. Ára 20 fillér.

ÁLLATVÉDELLEM

AZ „ORSZÁGOS ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLET“ ÉS A „MAGYARORSZÁGI ≡ ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLETEK SZÖVETSÉGÉ“ NEK KOZLÖNYE ≡

BUDAPEST IX., ERNŐ-UTCZA 11-13. SZ. TELEFON 85-12.

Ezen lap közleményeinek utánnyomását nemcsak szívesen megengedjük,
hanem tisztelettel kérjük is.

Megjelenik egyszer havonként. □ □ Előfizetési ára 1 évre 2 korona.

V. ÉVFOLYAM

1908 JULIUS

∴ 7. SZÁM ∴

TARTALOM: A hasznos madarak védelme ellen elkövetett kihágások. — Madárvédelmi kirándulások. — A pozsonyi állat- és madárvédő egyesület alakuló közgyűlése. — Jelentés az Országos Állatvédő Egyesület választmányának július hó 3-án tartott üléséről. — A Madarak és Fák napjának ünneplése. — *Szemle:* A „Deutsche Tierschutz-Verein“ — A Liparis diszpar a pozsonyvidéki erdőben. — Állatvédelmi kiállítás. — *Hírek:* Új madárvédő törvény a német birodalomban. — Fülemitol-vajok Pozsonyban. — A veszettség megállapítása. — *Irodalom:* Szeresd a madárkát! — Réponse a critique de M. le Dr. Quinet. — *Egyesületi hírek:* A „Kőszegi Állatvédő Egyesület.“ — Cellődmölki Állatvédő Egyesület alakulása. — Sárváron új állatvédő egyesület. — Az aradi állatvédő egyesület. — A kassai állatvédő egyesület. — A nyíregyházi állatvédő egyesület.

A hasznos madarak védelme ellen elkövetett kihágások.

Az Országos Állatvédő Egyesülethez Lengyel Ferenc tolnai néptanító panaszos levelet intézett, melyből a következőket közöljük:

„Csaknem mindennap hoznak be nekem apró madarakat, tojásokat, fészkeket, melyeket gonosz-szívű gyerekek szedtek ki.“

„Az előjáróság az általam írásbeli és erre már sajátomból fizetett külön nyomtatványokon tett feljelentéseimre, — melyeken minden bizonyíték fel van sorolva a kihágást elkövetők ellen — csak megdorgálja az illetőket.“

„A jegyző azt mondja, hogy a fiut hiába bünteti pénzzel, mert az rajta úgy sem hajtható be, a szülőket pedig a gyermek kihágásáért büntetőjogi felelősségre vonni nem szabad.“

„A jegyző azt is erősíti: hogy ha van valami rendelet arra, hogy a gyermek kihágásaiért a szülőt felelősségre lehet vonni, akkor megbizhatunk benne, hogy kérlelhetetlen szigorral fog a gonosz gyermekek szülei ellen fellépni.“

„Van községünkben csendőrség is; talán legjobb lenne a feljelentéseimet ide átteni?“

Az idézetekből folyólag a levélíró utbaigazítást kér.

Mindenekelőtt elismeréssel adózunk Lengyel Fe-

renc néptanítónak az ügy szeretetéről tanuskodó buzgalmaért és azért, hogy a kérdést szóvá tette.

Tekintve, hogy közérdekű ügyről van szó, az O. Á. V. E. K. Nagy Sándor törvényszéki bíró urat, az O. Á. V. E. tb. elnökét kérte fel, hogy a felvetett kérdésre nézve nyilatkozzék.

A beérkezett választ közérdekű voltánál fogva egész terjedelmében közöljük és a becses szakvéleményért az írónak e helyt is meleg köszönetet mondunk.

A szakvélemény a következő:

„A madarak védelméről különösebben az 1894. évi XII. t.-c. 57., 95. §. o) pontja, 112. és 114. §-ában, az 1883. XX. t.-c. 9. §-ában és az 1901. évi március 18-án 24655. sz. a. kiadott földmivelésügyi rendeletben találunk olyan intézkedést, mely az egyáltalában büntetés alá vonható egyénnel szemben súlyt ad a tilalomnak, amelynek alapján minden madárvédő felléphet.

Az 1894: XII. t.-c. 57. §-a: „A hasznos madarak pusztítása tilos. Azok fészkeinek és tojásainak elszedése, valamint a hasznos madaraknak és tojásaiknak forgalomba hozatala hatósági engedély nélkül tilos.”

Az 1901. évi március 18-án 24655. sz. a. kiadott földmivelésügyi miniszteri rendelet 2. §-a szerint: „Aki az 1. §-ban felsorolt emlős állatokat és madarakat pusztítja, a madarak fészkeit és tojásait, fiait elszedi, vagy azokat hatósági engedély nélkül forgalomba hozza: az 1894. évi XII. t.-c. 95. §. o) pontjában ütköző kihágást követ el és 100 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.”

Az 1894: XII. t.-c. 95. §-a szerint pedig kihágást követ el és száz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő: o) aki a hasznos madarakat pusztítja, azoknak fészkeit és tojásait, fiait elszedi, vagy azokat hatósági engedély nélkül forgalomba hozza.”

Az 1883: XX. t.-c. 9. §-a és 29. §-a szerint: „Tilos a vadászat az éneklő madárra minden időben. Aki ez ellen vét, az éneklő madarak fészkeit elrabolja, tojásaikat elszedi: 5—50 forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.”

Ide vonatkozik még a belügyminiszter két rendelete is: „Az éneklő madaraknak fegyverrel való vadászása és elejtése egész éven át tiltatik. (1883. évi 52401. sz.) „Az éneklő madaraknak különösen a költés idejében való tömeges összefogódása vadászati kihágást képez.” (1889. évi 2325. sz.)

Kétségtelen tehát, hogy a hasznos madaraknak bármilyen bántalmazása kihágást képez és büntetés alá esik. És pedig ez a madarak bántalmazásával elkövetett minden kihágás hivatalból üldözendő kihágást képez, amint ez az 1894: XII. t.-c. 95. §. utolsó bekezdésében nyilván ki is van mondva. Így tehát mindenkinek módjában van és kötelessége az ilyen kihágások feljelentése.

Ez a feljelentés történhetik a községi előljárásnál, de — kivált gyermekkel szemben leghatásosabban a csendőröknel, mert ha azt tudja a gyermek, hogy ilyen kihágásért csendőrkézbe kerül, kétszer is meggondolja a dolgot. És azok, a kötelességüket olyan fáradhatatlan buzgalommal teljesítő csendőrök bizonyára

a legkészségesebben segítségére állanak a madárvédelemnek.

Az a körülmény, hogy a kihágást elkövető egyén szegény-e, vagy gazdag? — nem tesz különbséget, mert a büntetés rajta így, vagy amúgy mégis végrehajtható. Mert az 1894: XII. t.-c. 114. §-a szerint a kiszabott pénzbüntetés elzárásra átváltoztatható és pedig öt koronáig terjedhető pénzbüntetés helyett egy napi elzárás állapítandó meg, de a legkisebb büntetés 12 óránál kevesebb nem lehet. Sőt a hatóságnak joga van az elzárást közmunkára változtatni át. (115. §.)

A levél szerint most már az a kérdés, hogy a gyermekek az ilyen kihágásokért büntetendők-e?

A büntetőtörvénykönyv 83. §-a szerint: „aki a büntett vagy vétség elkövetésekor életkorának tizenkettedik évét meg nem haladta, bűnvád alá nem vonható.” De aki már betöltötte a 12-ik évet, az épen úgy büntetendő, mint a 16 éves.

Vagyis, minden 12 évet betöltött gyermek büntetendő a kihágásért s más bűncselekményért.

Az is a másik kérdés, hogy a gyermekért felelős-e a szülő a kihágások esetében?

A 1894: XII. t.-c. 112. §-a szerint: „Családtagok, továbbá gyámság és gondnokság alatt álló egyének által elkövetett károkért a családfelek, gyámok és gondnokok, a cselédek által okozott károkért pedig gazdáik felelősek, ha köteleességszerű felügyeleti jog gyakorlását elmulasztották.” Itt tehát csupán károkról van szó s a károkat a szülő tartozik gyermeke helyett megtéríteni.

Azt azonban sehol sem találjuk törvényben megírva, hogy az ilyen mezőrendőri, vagy ilyenfajta kihágásért a 12 éven aluli gyermekek helyett a szülő személyes felelősségre vonható lenne.

Azonban mégis van egy a belügyminiszter által — az igazságügyi, valamint a kereskedelemügyi miniszterekkel egyetértőleg — kiadott rendelet, 1887. évi október 21-ről 51201. sz. a., mely szerint a 12 évesnél fiatalabb gyermekek által elkövetett s a vasuti közlekedés biztonságát veszélyeztető cselekményekért az illető szülők, rokonok, gyámok vagy felügyelők vonandók felelősségre. 2—100 forintig terjedhető pénzbüntetéssel és behajthatatlanság esetén 12 órától 10 napra terjedhető elzárással büntetendők.

Ez a rendelet csupán csak a vasuti közlekedés biztonságát veszélyeztető cselekményekre vonatkozik, tehát a mezőrendőri és vadászati kihágásokra nem alkalmazható: de meg vagyok győződve, hogy ha egyesületünk minden tekintélyének és befolyásának felhasználása mellett fellépne egy hasonló tartalmu okos rendeletnek a madárvédelemre is kiterjesztésére, helyesebben kiadására: az annál inkább sikerülne, mert hiszen a madaraknak azok a gyermekek ártanak legtöbbet, akik alul vannak a 12 éven s így a Btkv. 83. §-a, illetőleg a kihágási büntetőtörvénykönyv 12. §-a értelmében bűnvádi felelősség alá nem vehetők.

Az elmondottak szerint tehát jelenleg a szülők csak a kihágás által elkövetett károkért felelősek 12 évet be nem töltött gyermekeik miatt, de személyi felelősségre másként nem vonhatók.

De világos az is, hogy minden gyermek, aki életének 12-ik évét csak egyetlen nappal is betöltötte, a kihágásért felelősségre vonható és megbüntethető és mindenki által feljelenthető.

Azért az én szerény véleményem szerint a következők szolgálhatnának — a jelen élő törvények és szabályok szerint — a gyermekekkel szemben a madárvédelem elleni kihágások akadályozására:

1. aki a gyermeket a madárvédelemre vonatkozó mezőrendőri, vagy vadászati kihágáson ér: azonnal jelentse fel azt a községi előljárásnak, vagy a csendőrségnek s a községi előljárók szigorúan büntessék a gyermeket;

2. az egyesület összeállítva a madárvédelemre vonatkozó törvényeket és rendeleteket, rövid magyarázattal *falitábla alakjában* a főszolgabírák, vagy alispánok útján küldje meg azt a községek részére, a község házában nyilvános helyen kifüggesztés végett;

3. az egyesület intézzen feliratot a földmivelésügyi miniszterhez egy, az 51201/887. B) sz. rendelethez hasonló, a felelősséget a 12 éven aluli gyermekekért a szülőkre hárító rendeletnek a madárvédelem tárgyában kiadása iránt . . .“

K. Nagy Sándor.

*

Kiváló ügybarátunknak 3. sz. alatt foglalt javaslatát az O. Á. V. E. választmánya július 3-án tartott ülésében tárgyalta és elfogadta.

T. olvasóink teljes figyelmét hívjuk fel jelen közleményünkre.

Szerk.

Madárvédelmi kirándulások.*

Madárvédelem a Hortobágyon. Már a múlt évi nagy sáskajárás alkalmával is rajta volt a Magyar Ornithologiai Központ, hogy a sáskairtó madárfajoknak minél nagyobb számban való megtelepedését előmozdítsa a pusztán s e célból *Schenk Jakab* asszisztentst küldte a helyszínére, aki a Nagyhortobágy állomás szomszédságában fekvő csárda környékének fáit látta el mesterséges fészekodvakkal, Debrecen város hatósága pedig a sáskajárás nyomán ezernyi számban jelentkező keleti vendégeinknek, a *pásztormadaraknak* (*Pastor roseus*) oltalma érdekében figyelmeztető táblákat állítottatott fel, kivált a vályograkások közelében, melyekben a hasznos madarak telepesen költöttek.

Ez idén a merőben rovarokkal táplálkozó *kékvércse* (*Cerchneis vespertina*) számának öregbítésére gondolt az intézet, amikor a pusztaság gyéren találgató ákácosaiban 55 darab fűzfából font és szénával bélelt kosárcákat helyeztetett el, amikkel pótolni kívánta a hiányzó varju- és aránylag csekélyszámú elhagyott szarkafészket. Tudnivaló ugyanis, hogy a kékvércse sohasem épít magának fészket, hanem mindig elhagyott varju- és szarkafészkekben telepszik meg, tehát egyenesen függ az utóbbi madárfajoktól, mint amelyek

* Ezt az érdekes közleményt Chernel István urnak, kiváló ornithologusunknak, az O. Á. V. E. alelnökének köszönhetjük.

Szerk.

valósággal építőmesterei. A fészekkosarakat *Csörgey Titusz*, a M. O. K. adjunktusa és *Schenk Jakab*, a M. O. K. asszisztense május 1-én helyezték el a helyszínén, *Chernel István* alelnökünk társaságában.

Ugyancsak madártani intézetünk gondolt a fecskének a Hortobágyon való elszaporítására oly módon, hogy mesterséges, külön e célra készült tetőcskék és ereszek alkalmazását ajánlotta Debrecen város hatóságának, mely készségesen fogadta a tervet s a Csörgeytől megrajzolt minta alapján a foganatosítást *Farkas Albert* mátai biztosra bízta. Hogy a roppant pusztaságon legelő, 84.000-nél is többre rugó jóságra valósgos áldás volna az elsősorban légyfélékkel élő fecskék tömegesebb előfordulása, az bizonyos; sőt még az a munkájuk is latba esnék, melyet az apró sáskaivadék pusztításával végeznek. A pusztaságon azonban nagyon kevés az épület, tehát nem találnak elegendő helyet a megtelepedésre, noha annyiban már is alkalmazkodtak a sajtáságos viszonyokhoz, hogy a gémeskutak kávjának belső részére is odatapasztják sárfészkeiket. De hát így sem fér el annyi párocscsa, mint amennyi szives örömet fészkelne itt, ha volna hová.

A *kiskunhalasi madártelep*. Selymessy Ferenc m. kir. áll. főerdész, a kecskeméti „Állatvédő Egyesület“ lelkes alelnöke, keresve sem találhatott volna alkalmasabb területet a madarak telepítésére annál a kezelése alatt álló, körülbelül 400 holdnyi erdőnél, mely Kiskunhalas város tulajdona s a szintén akkora terjedelmű Fehértó szomszédságában terül el. Mezőktől határolva, remek ligetes részletekben bővelkedve, galagonyás és egyéb tüskés bokrozatokból kikerülő alsősűrűségeivel, fiatalos és hatalmas nyárfás, tölgyes, sőt fenyves részleteivel, nyiladékaival és tisztásaival szinte tökéletes mintája annak, amit madárvédelmi ültetvények létesítésével mesterséges uton megvalósítani óhajtunk. Legtalálóbban „Fülemilésnek“ nevezhetnők ezt a fehértói erdőt, mert kivált manapság már nem sok pontja van hazánknak, ahol az énekesek királymadara olyan számban fordulna elő, mint itt. Hozzávetőleges becsléssel legalább 300 pár népesíti a bozótosokat s olyan paradicsomi hangversenyben részesíti az erre tévedőt, mely a legprózaibb kedélyt is költői hangulatba ringatja. A fülemile mellett zömét alkotják az itt élő madárságnak a kerti- és karvalyposzáta (*Sylvia simplex* és *nisoria*), a citromsármány (*Emberiza citrinella*), a fekete rigó (*Turdus merula*), gyérebbe találkozik a barátka, mezei és kis poszáta (*Sylvia atricapilla*, *sylvia* és *curruca*). Nagyon természetes, hogy a szabadon költő fajok sok más képviselője is fészkel itt; az oduban költők azonban már-már hűjjával voltak a megfelelő tanyáknak, mert a rendes erdőgazdaság fejsze alá fogta a vén nyárfarészleteket, melyekből aránylag már nagyon kevés maradt meg. Ép ez okból a legalkalmasabb időpontban függesztetett ki Kiskunhalas város hatósága *Selymessy* javaslatára két évvel ezelőtt 171 darab fészekodut (*Kühnel*, baranyakárási gyárából valókat) s ezekkel mintegy lekötötte a még megmaradt odulak fajok állományát, e mellett egy nagy etetőházikóban a téli etetésről is gondoskodott.

Chernel István alelnökünk és a M. O. K. adjunk-

tusa Csörgy Titusz május hó 20-án Selymessy főerdész szíves kalauzolása mellett megtekintették e madárvédelmi intézkedéseket s azokat minden tekintetben mintaszertűeknek találták. 54 odut megvizsgálva, alig néhányban akadtak verébfészkekre vagy egérre, a legtöbbjében szén- és kékcinege (*Parus maior* és *coeruleus*), nyaktekercs (*Lynx torquilla*), egyben (*C* minta) szürke légykapó (*Muscicapa grisola*), sőt 6 oduban (*B* minta) seregély ütött tanyát, ami már csak az okból is figyelemre méltó, mert valamennyi odu alacsony — $1\frac{1}{2}$ —2 méter magasan — függ, a seregély pedig csakis magasan függő odut szokott elfoglalni. Ez az alkalmazkodása tehát, melyre bizonyára a szükség vitte rá, egészen új dolog.

A kirándulókhoz, kik nyomban megérkezésük után a város polgármesterénél tisztelegtek, csatlakozott *Kolozsváry Kis* tanácsos és *Bartek Lajos* főgimnáziumi tanár is, kiket a látott eredmény arra is ösztökölt, hogy a sikeres kezdet folytatására és a berendezés fejlesztésére is gondoljanak, még pedig nem csupán a városi hatóságra támaszkodva, hanem egy esetleg megalakítandó állatvédő egyesület segítségével. Az esetben, ha az erre célzó mozgalom eredményes leend, az őszre tervezik az alakuló gyűlés megtartását, melyre már előzetesen meghívták *Chernel Istvánt* egy tájékoztató előadás tartására. A legmelegebben üdvözljük e szándékot s kívánunk sikert a kezdő lépéseknek.

Kétségtelen, hogy a fehértói „Fülemilés“ erdő, ha évente 50—100 darab mesterséges odu kerül majd még beléje, rövid idő múltán már csak azért is látványosságzámba mehet, mint mintaszertű madártelep, mert a Duna-Tisza között egy tagban seholsem találunk nagyobb erdőséget ennél; szigetszerű fekvése az Alföld mező-tengerében, tehát mintegy központositója a fákhoz kötött madárfajoknak. S mivel községekől aránylag messze fekszik s a felügyelet a szélén fekvő tanyából, ahol az erdőőr és erdőlegény lakik, jól gyakorolható, gombászóktól, faszedőktől, epreszőktől, csalitszedőktől, sétálóktól pedig békében marad a madárság; nem is kételkedhetünk benne, hogy az a szép eredmény, mely Selymessy főerdész nemes buzgalmát már eddig is megjutalmazta, a jövőben hatványozódni fog s egyik nevezetességévé válik Kiskunhalas városának, amellelt, hogy gazdaságának is egy egész hadsereg ingyenes főregirtó munkást nevel.

Május 21-én a Fehértó környékét járta be a társaság, hol szárcsák, tőkés-, cigány-, barát-, kendermagos récék, feketenyaku és bubos vöcskök, vörös és szürke gémekek költenek. A parti nádasokban szem elé került a nádi sármány, több párban a pompás kékbegy, roppant számban a nádírígó, gyérebbe a foltos sitke (*Calamodiscus schoenobenus*) és cserregő nádi poszáta (*Acrocephalus streperus*); a part mentén a billegető cankó (*Totanus hypoleucus*), sárga és fehér billegető, gólya stb. A tó tükrén uszált még egy gácsérja a szép bubos récének (*Fuligula cristata*), mely pedig ez időtájt már északibb vizeken szokott tartózkodni. A szomszédos rétek fölött több helyt a kékvércse „szítálgatott“ és vadászott.

Chernel és Csörgy még aznap délután Selymessy főerdésszel Kecskemétre utaztak, ahol a városi műkertben és a Tisza felé eső nagyobb erdőben függesztett ki Selymessy mesterséges odukat.

A pozsonyi állat- és madárvédő egyesület alakuló közgyűlése.

Junius 13-án tartotta a pozsonyi állat- és madárvédő egyesület alakuló közgyűlését a ligetben, a tornaegyesület sporttelepén, nagyszámu és előkelő közönség jelenlétében. A gyermekekkel együtt körülbelül 2000-en lehettek. A közgyűlés a fák és madarak napjának ünnepségével volt összekapcsolva. Ez a Himnusz eléneklésével vette kezdetét, majd pedig *Göndör Károly* igazgató tartott a gyermekeknek szép és lelkesítő előadást az állatok és fák védelméről. Ezután több gyermek (*Vámosy Lujzácska*, dr. Kovács ügyvéd leánykája és mások) a madarakra és növényekre vonatkozó költeményeket szavaltak. A Szózat eléneklésével véget ért az iskola-ünnep, amire a gyermekek nemzeti lobogók alatt elvonultak.

Az alakuló közgyűlést dr. Kovács Lajos városi tisztii orvos nyitotta meg és a gyűlés elnökének dr. Hornyánszky Aladár theol. akad. tanárt ajánlotta. Dr. Hornyánszky megállapította az egyesület alakulásához elegendő aláírást (kb. 600 jelentkezett), a jegyzőkönyv vezetésére dr. Kovács Lajost és Fülep Zsigmondot, a jegyzőkönyv hitelesítésére Kemény Lajost és Munker Sándort kérte fel. — Ezután felkérte dr. Jankovich Marcell országgyűlési képviselőt előadásának megtartására, aki remek és gondolatokban, valamint költői hasonlatokban gazdag beszédével nagy hatást ért el.

A gyűlés elnöke dr. Jankovichnak gyönyörű beszédéért hálás köszönetét fejezte ki és indítványozta, hogy a közgyűlés neki jegyzőkönyvi köszönetet szavazzon és beszédét a jegyzőkönyvben megörökítse. Ezután feltette a kérdést, hogy a gyűjtő-iveken aláírt jelentkezők óhajtsák-e a „Pozsonyi Állat- és Madárvédő Egyesület“-et megalapítani és kívánnak-e a Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetségéhez csatlakozni, a gyűlés ezt elfogadja.

Indítványozta továbbá, hogy a közgyűlés fogadja el az Országos Állatvédő Egyesület által kidolgozott alapszabályokat azokkal a módosításokkal, amelyeket dr. Kovács Lajos javaslatba hozott.

Ezután a választások következtek. Dr. Kovács Lajos indítványára megválasztottak:

Védnökke: Ó császári és kir. fensége Frigyes kir. herceg.

Diszelnökke: gróf Csáky Vidor, dr. Bittó Dénes főispán és Brolly Tivadar kir. tan., polgármester.

Tiszteletbeli tagokká: gróf Apponyi Albert és Darányi Ignác dr. miniszterek, báró Berlepsch János, a németországi madárvédelem apostola, Máday Izidor nyug. miniszteri tanácsos, az országos állatvédő egyesület elnöke, Chernel István, a kőszegi madárvédő egyesület elnöke, Herman Ottó, Csörgy Titusz, gr. Pálffy István pozsonyi gróf, Simonyi Gyula, Győrök Márton, és dr. Pantocsek József.

Elnökké dr. Jankovich Marcell; alelnökké dr. Hornyánszky Aladár; titkárrá dr. Kováts Lajos; jegyzővé Barbier Péter; segédjegyzővé Fülep Zsiga; pénztárossá Stampfel Hugó; ügyésszé dr. Heuffel Róbert.

Választmányi tagok lettek: Baan József, Barbier Péterné, Berger Benő, dr. Császár Mihály, Fülep Jónás, Göndör Károly, Grailich Elsa, Greiner Mihály, Győrik Márton, Jenikovszky Henrik, Frühwirth Samu, Kemény Lajos, Kohn Vilmos, Vowarik Mihály, Krammer József, Lehner József, Munker Sándor, dr. Pantocsek József, Seidl Sándor, Schmidt Ferenc, Skokanec István, Tuma Károly, Siegert Rezső, Wollmann Elma, Wagner Antal.

A közgyűlés a nevezetteket általános helyesléssel egyhangulag megválasztotta.

Ezután az elnök felolvasta az O. Á. V. E. elnökének időközben megérkezett üdvözlő táviratát.

Indítványozza, hogy a közgyűlésből kifolyólag üdvözlőjké Máday Izidort, aki lelkes támogatója volt az alakulandó egyesületnek.

*

Dr. Jankovich Marcell (rsz. képviselő, a Pozsonyi Állatvédő Egyesület immár megválasztott elnökének nagyhatalmú beszédét lapunk korlátozott kerete miatt, sajnálatunkra csak kivonatilag közölhetjük.

„Az élet viszontagságai közben mindannyiszor tapasztaltam, hogy azokon kívül, kik az ember szívéhez legeslegközelebb állanak, csak egyetlenegy igaz és mindig hűséges jóbarátom van — a természet.

Mikor öröm ért, hozzáíettem és boldogságom megszázaszorozódott. Ha nehéz volt a lelkem, hozzámenekültem és balzsamot találtam.

Ha letarlózott mezőkön járogatok, kopasz fák alatt és nézem a rozsdás avart, barna ugart, az ősz fonnyadt hagyományait, a lakó nélküli csöndes fészket, — még akkor is lélekemelő az a tudat, hogy ezen a kihalt tájon lesz megint ragyogó ünnep, nyíló virágszál, csapongó madárdal, mert ezer és ezer esztendőnk óta egyedül a természet tud elsimítani minden redőt, melyet a bánat okoz, egyedül ő tud eltüntetni minden nyomot, mely az elmulásra emlékeztet.

Egy zug a természet ölen az örökifjuság kincses bányája, a boldogok szigete, az egyetlen tusculum, ahol ismeretlen a gyűlölség, az árulás, a versengés, az érdek, a politika és minden apró túszurása az életnek.

Árvák volnánk, bárha milliószámra lepjük is el a földtekét, ha nem élne körülünk minden égen és földön. Hiszen a nép a kietlen és szomorú helyet azzal jellemzi, hogy arra „még a madár sem jár.“

Az a keringő madár ott a magas ég alatt a természet magasra törő gondolata, — a csattogó pacsirta felszálló hálaérzete, — az ereszt alatt cirpegő fecskéje a kedves otthon legédesebb eszméjének megtestesülése.

Aki nem szereti a természetet, az az igazán művelt emberek sorában nem kaphat helyet.

Ideje tehát, hogy a társadalom megragadjon minden alkalmat, hogy a természet szeretetét beleplántálja a gyermekek ártatlan szívébe ép úgy, mint a nyersebb lelkekbe. Hogyha abba a gyöngéd, az érintetlenség hamvával himes fiatal lélekbe beleültetjük a szeretetet és kiméletet a teremtmény iránt, ennek az érzésnek

zománca, ennek az érzésnek talizmánja százakat és ezreket fog későbbi éveikben visszatartani a büntől. Mert a durvaság, a rombolás ösztöne, a hajlam az állatkinzásra egytestvérek a bűnnel, melyet a lélek később embertársai ellen követel.

Gondoljunk csak saját gyermekségünkre. Nem voltak-e annak a régen elmúlt tündéralomnak a legkedvesebb alakjai a kályha mellett fonó cica, a duruzsoló szelid házi állatok, a vágató paripa? Nem olvastuk-e lelkendezve a kakuk szólásának számát az erdei ösvényeken? Nem tanultuk-e el a rigó füttyét? Meséinket nem népesítettük-e be ezer állat-alakot öltött tündérrel, s nem szedtünk-e mi is csodafákról aranyalmát? És mig ez volt a mi világunk, addig fehér és tiszta maradt a mi lelkünk és nem lephette be az élet salakja. Térjünk tehát vissza ehhez a termékeny talajhoz és neveljük a jövő nemzedéket a természet szeretetében, — legyen az jó, igenis, legyen az jobb, mint a mai érdekhajhászó időknek sokszor oly sivár emberisége.

A magyar nép lelke tele van fogékonysággal a helyes érzések iránt. Ez legjobban tükröződik nótáiban. Csak lapozzunk a nép dalai között s lájtuk, hogy a szántóvető, a magános juhász, a bánatos legény társalog az ég madaraival. Azok az ő hirnökei, szerelmének dalosai, trubadurjai, jó pajtásai, mintaképei, akikről példálódzik, akiket megszemélyesít. A jó vadász hű ebét nem is tekinti szolgájának, megérti és tud beszélni hozzá. A magvető ökreiben, lovaiban nemcsak az igavonót, a gazdasági eszközt látja, hanem kenyérkeresőt, társát.

Ezt a felfogást kell a magyar népben ápolnunk mindenütt. Szálljunk szembe a kiméletlenséggel és pusztítással mindenkor, akár az elfasult lélek keménysége, akár a haszonlesés annak rugója.

Szónok ezután példákban mutatja be külföldi utazásaiban az állatvédelem körül nyert részben kedvező, részben kedvezőtlen tapasztalatait. Majd így folytatja:

„Tisztelettel hajoltam meg az Alpeselek természetvédő egyesületei előtt, melyek védik az örökös hámező alján az igénytelen havasi gyopár gyökereit egyaránt, a zergét szédületes szikláin, a sást a napugár szomszédságában.

Áhitattal hallgattam egy öreg francia veteránt, ki a 70-es évek háborújában a Bois de Boulogne erdejéből kivágott ősi fákat épügy megkönyezte, mint elesett bajtársait és meghatva álltam a régi Montmartre-i háznak udvarában, hol a tulajdonos nem vágatta ki a vén fát telkén, hanem inkább körülépítette, úgy hogy ma is látható törzse a földszinti kávéház helyiségeiben és felső ágja-bogja kap levegőt és napfényt is.

Ilyen példákon kell okulni a mieinknek.

Örömmel üdvözlöm tehát mindazokat, kiket itt összegyűjtött a rokonézés, a természet-imádásnak magasztos hitvallása, mely megtisztítja az erkölcsöt, erőt ad a küzdelmekhez, megtanít a jónak megbecsülésére, megszépíti az élet minden fázisát, a gyermekmeséknek regeállatokkal, csodafákkal ékes tündérvilágától kezdve, egészen a virágos ablak és madárkalitka mellé tolt karosszékre utalt aggkorig.

Kívánom, hogy mozgalmunk ne csak a mi magas

szinvonali városunkban verjen mély gyökeret, hanem hódítsa meg az egész országot. Hódítsa meg egyaránt a falut, hol közvetlenebb az érintkezés a természet csicsérgő és virágzó teremtményeivel, hódítsa meg az erdőt, hol a puskás ember ismerkedik a bozót szabad lakóival, hódítsa meg az országot, hol pattog az ostor s hódítsa meg a nagyvárosok zsbongó utcáit, hol ezer és százezer értelem nélküli, de érző lény sinylődik az ipar és forgalom szolgálatában.

Ne felejsük el, hogy a természetnek nagy szive igazán anyai szív, mely minket istápol, áld, nekünk megbocsát és visszafogad, bárhogyan vétkoznénk is. Legyünk tehát mind jó gyermekei, kik szerettel megértjük minden nyilvánulását és megbecsüljük minden szülöttét."

Jelentés

az Országos Állatvédő Egyesület választmányának július hó 3-án tartott üléséről.

Az Országos Állatvédő Egyesület választmánya, ugyis, mint a Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetségének végrehajtó-bizottsága július hó 3-án az O. Á. V. E. helyiségeiben ülést tartott.

Jelen voltak: Máday Izidor elnök, Grimm Gusztáv ügyv. alelnök, dr. Németh Imre jogtanácsos, Monostori Károly titkár, Hänsler Károly jegyző, Marosi József esztergomi kiküldött, Selymessy Ferenc kecskeméti kiküldött, özv. Hangl Józsefné, özv. Kolosváry Károlyné, Krizbay Mária, Miskó Józsefné, báró Pongráz Vincéné, özv. Schmidt Miklósné, Fein Dávid, óvári Szeőke Béla, dr. Stern Adolf, választmányi tagok és Piazza Antal tag.

Az elnök meleg szavakkal üdvözli a szövetséges állatvédő egyesületek megjelent képviselőit: Marosy Józsefet, az esztergomi egyesület elnökét és Selymessy Ferencet, a kecskeméti egyesület alelnökét.

A jegyzőkönyv hitelesítésére Fein Dávid és óvári Szeőke Béla kértnek fel.

Távolléteket kimentették: Grimm Gusztávné, dr. König Henrikné, Chernel István, Kovacsis Gyula, Kakkass Kálmán, K. Nagy Sándor, Feder Ferenc, dr. König Henrik.

Elnök kiemeli azt a rendkívüli munkásságot és tevékenységet, melyet Hänsler Károly, az egyesület régi kipróbált tisztviselője, a most lefolyt évben kifejtett, nemcsak hogy pénztárosi és felügyelői és jegyzői teendőkkel fokozott mértékben volt elhalmazva, de titkári teendőiben is segédkezett. Az elnök javaslatba hozza, hogy a nevezetnek értékes és buzgó munkálkodásának elismeréseképpen a választmány 200 korona rendkívüli jutalmat engedélyezzen. A választmány az indítványt általános helyesléssel egyhangulag elfogadja.

Az elnök indítványozza továbbá, hogy az egyesület pénzbeszédőjének, Róth Jánosnak, ki az egyesület kiadványainak igen nagy mértékben növekedett expedálásával a késő esti órákig kénytelen munkálkodni, rendkívüli fáradozásának jutalmazásául 100 korona engedélyeztessék. A választmány az indítványt egyhangulag elfogadja.

Monostori titkár jelentéséből kiemeljük a következőket: Darányi Ignác földmivelésügyi miniszter ura a május 3-iki közgyűlésből hozzá intézett üdvözlő táviratért köszönetének adott kifejezést.

Az O. Á. V. E. a „Miként ünnepeljük a madarak és fák napját“ című kiadványát gróf Apponyi Albert vallás- és közoktatásügyi miniszter urnak bemutatta, aki méltányolva az egyesület közhasznú működését és az említett kiadvány által okozott jelentékeny anyagi áldozatokat, az egyesületnek 1000 korona államségélyt engedélyezett.

Jelentés tétetett arról, hogy Pozsonyban június 13-án és Celldömölkön június 29-én állatvédő egyesület alakult. Celldömölkön az egyesület felkérésére Fodor Árpád, a szentgotthardi egyesület alelnöke előadást tartott.

A választmány dr. Kovács Lajos Pozsony városi tisztviselőnek és Takách Márton celldömölki főszolgababirónak továbbá Fodor Árpádnak, akik fáradozásának és buzgalmanak ez egyetek létrejötte köszönhető jegyzőkönyvileg teljes elismerését fejezte ki.

Az Országos Ifjusági Madárvédő Liga nemcsak számban terjedt, de sulyban is mindinkább érvényesül, amennyiben a Liga tagjainak köszönhető, hogy a madárvédelem ellen elkövetett kihágások kevesbednek és köztudomásra jutnak.

A madárvédő liga szervezése felébresztette az érdeklődést és így kiderül az a sajnos tény, hogy igen sok a kihágások száma és tökéletlen azok üldözése.

Lengyel Ferenc tolnai néptanító is panaszt tett e tárgyban, mely szakvélemény adása céljából K. Nagy Sándor tb. elnöknek adatott ki. E tárgyról a szövetségi közlönyben kimerítő közlemény foglaltatik.

A választmány K. Nagy Sándor urnak a kimerítő nyilatkozatért köszönetet szavazott és felkéri, hogy a nyilatkozatában javaslatba hozott kérvényt a kormányhoz szerkeszteni és indokolni sziveskedjék.

Az idei 1907/08. évi Gyermeknap példányából eladatlan maradt 1200 példányt az O. Á. V. E. a Szlavonországi magyar népiskolákat támogató „Julián Egyesület“-nek engedett át oly célból, hogy a naptárak az iskolás gyermekek között kiosztassanak. Ez alkalommal a néptanítók számára a „Miként ünnepeljük a madarak és fák napját“ című kiadvány is megküldetett.

Az O. Á. V. E. által fenntartott állatházban megfordult: 19 ellátásba adott és 44 gazdátlan állat.

A mentőkocsi 6 ízben vétetett igénybe.

A jövő 1908/09. évi Gyermeknap 100,000 példányban fog kiadatni és az egyesület az Eötvös-alap központjával karöltve megfelelő intézkedéseket tesz, hogy e nagyobb példányszám elkeljen.

A múlt évekhez képest az idén is székesfővárosi rendőröknek, mező- és erdőőröknek és más oly egyéneknek, akik az állatvédelem körül érdemeiket szereztek, összesen 1129 korona osztott ki jutalomképpen.

Hänsler pénztáros által bemutatott számadási adatok szerint a legutóbbi négy hónap folyamán bevételt 6083 korona 77 fillér, kiadott 5991 korona 83 fillér. Az egyesület vagyona 75918 korona 95 fill.-rel mutatott ki, ami a legutóbbi kimutatáshoz arányitva 6062 K.

05 fill. gyarapodást jelent. A taglétszám 1869; alapító 147, rendes tag 1722.

Ezután Hänsler K. pénztáros, a helyi gyakorlati állatvédelem körül folytatott felügyelői tevékenységéről tett jelentést, mely szerint 145 esetben járt el.

Az ülés legfontosabb tárgyát dr. Németh Imre egyesületi jogtanácsosnak a Szeiff Berta-féle hagyatéki tárgyában tett jelentése képezte. Tudvalevőleg Szeiff Berta az O. Á. V. E.-nek 10,000 koronát hagyományozott. Az örökhagyó tulajdonát képezett ingatlan, (a Hunfalvi-utcában lévő 640 négyszögölnyi telek és villa-épület), melynek értékesítéséből az O. Á. V. E. hagyatékának kellene kikerülnie jul. 8-án került árverés alá. Mivel az O. Á. V. E.-et követelések és terhek megelőzik, a jogtanácsos jelentésében azt a javaslatot tette, hogy az O. Á. V. E. magát az árverésen meghatalmazott által képviseltesse és az árverésen szükség esetében részt vegyen, nehogy az ingatlan esetleg értéken alul eladatván, az O. Á. V. E. követelése kielégítetlen maradjon. A jogtanácsosi jelentés szerint az árverésen az ingatlan árban mintegy 33.000 koronának kell befolyania, hogy az O. Á. V. E. követelése kielégítést nyerjen. Mivel az ingatlanak valódi értéke 50.000 koronára tehető, a jogtanácsos véleménye értelmében az O. Á. V. E. közbelépése indokolt.

A jogtanácsosi jelentés és javaslat beható eszmecserre tárgyat képezte.

Elnök, Grimm Gusztáv ügyv. alelnök, Marosy József, dr. Stern Adolf, Miskó Józsefné és mások hozzászólása után a választmány a jogtanácsosi javaslatot egyhangulag elfogadta és Grimm Gusztáv ügyv. alelnököt és Hänsler Károly pénztárost bizta meg további lépések megtételével.

Dr. Németh Imre jogtanácsos, ki elháríthatlan akadályok miatt csak az ülés végén jelenhetett meg, előszóval is megnyugtató felvilágosításokat adott a fennforgó adatokra nézve.

*

A Szeiff-féle ingatlanok július 8-án tartott elárverezése alkalmával, az O. Á. V. E. nevében Hänsler Károly egyesületi pénztáros jelent meg, mint az egyesület meghatalmazottja. Az árverezők csekély számban jelenvén meg, 32,100 korona árban az O. Á. V. E. maradt a legtöbbet ígérő.

Az ügy további fejleményeiről annak idején jelentést teendünk.

A Madarak- és Fák napjának ünneplése.

Az e tárgyról szóló vidéki jelentéseket lapunk szükre mért területe miatt nem csak hogy szösz szerint, de terjedelmesebb kivonatban sem közölhetjük. Beszámolunk azokról mégis kötelességünkhöz képest és röviden a következőkben:

A madarak és fák intézménye iránt terjedőben van az érdeklődés. A t. tanítóság hova-tovább mindinkább belátja ez évenként megismétlődő gyermek-

ünnepély megtartásának minden tekintetben szép és hasznos voltát s fáradságot nem kimélve rendezi is azt.

A tudósítások sorrendjében véve az ünnepélyeket:

Kistapolcsányban Korentsy Sándor főtanító 6 fél napra beosztva rendezte az ünnepélyt. Felavatott a gyermekliga tagjává 103 tanulót. Kiosztott köztük elültetés céljára 1100 szederfa csemetét, mit a szekzárdi selyemhernyó tenyésztési felügyelőségtől ingyen kapott. Jelzi nevezett tanító, hogy jelenleg jóval kevesebb a fészekrablás mint volt előbb, s a kis madárvédők már be is jelentik tanítójuknak, ha valamely gyermeket a tetten érnek.

Az *ó-tordai* állami iskola május 4-ikén tartott hasonló ünnepélyéről Bölöni István igazgató jelent. Ebben érdekes, hogy a városi hatóság megfelelő helyet jelölt ki, elültetendő fákat, cserjéket adományozott és segítségül kertészét is rendelkezésre bocsátotta. Érdemesnek tartjuk az ünnepély lefolyásáról a következőket ideiktatni:

Reggel a 601 tanulóból álló sereg számos nemzetiszínű zászló alatt, végig vonult a város utcáin és kivonult az u. n. „Bányafürdő“ dűlőbe, ahol a faültetésre a hely ki van jelölve. Az ünnepélyt a Himnusz eléneklése nyitotta meg. Ima, elmondta Bölöni István igazgató. Következtek a gyermekek szavalatai a madárvilágból. Alkalmi beszédet mondott a madarak és fák hasznáról Kárpáti Elemér tanító. Majd ismét szavalatok következtek. Az ünnepélynek ezt a részét a „Szózat“ eléneklése zárta be.

Faültetés: Minden osztály-tanító a maga osztályával elültetett egy-két fát, bokrot, ültetés közben énekeltek alkalmi énekeket. Az ültetés befejezése után minden ültetett fát egy nagy magyar nevére megkeresztelték, a tanulók felkértek, hogy az év folyamán többször látogassák meg a fákat, öntözzessék meg és kellőképpen ápolják és védjék mindentől. Ezt követte a tanulók és tanítók lakomája és ezt a tanulók különféle játékai.

A *szeged-királyhalomi* állami iskolában Szécsy György rendezte az ünnepélyt május 10-ikén a szabadban.

A husz számból álló gazdag programban tanulók szavalatai, énekei szerepelnek. A megnyitóbeszédet Szécsy György, a záróbeszédet Volfora István iskolai gondnok tartotta, a madarak védelméről pedig Brunner Odön tanító beszélt. A gyermekligába 800 tanuló van csoportosulva; ezek közül az érdemesebbeknek ligajelvényt ajándékoztak az ünnepélyen.

A *magyar bükkösi* állami iskolában László Albert tanító rendezett ünnepélyt szintén a szabadban, a fák és madarak hasznát ismertette s a tanulókkal idevágó verseket szavalatva és dalokat énekelte.

Czibakházán május 7-én rendezte az állami népi iskolai tantestület (igazgató Mohács István) az ünnepélyt. E testület a fák napját nov. 19-én (Erzsébet királyné emlékünnepe) tartván, ez alkalommal csak a madarak napját ünnepelte. Az istentisztelet után az összegyűltek előtt a madárvédelemről s a madarak

hasznáról Szerényi Blanka tanítónő tartott felolvasást, Mohács István igazgató pedig lelkes beszéd kíséretében a IV—VI. osztályok növendékeit vette fel a madárvédő ligába. A gyermekek alkalmi verseket, énekeket adtak elő, d. u. pedig majálisra a közeli füzesbe vonultak, hol köztük a tantestület által gyűjtött ajándékok osztattak ki. Nem hiányzott a zene, tánc, lakoma sem.

A *sárisápi* állami elemi iskola május 2-ikán Vaday ismeretes módja szerint rendezte az ünnepélyt. A gyermekek alkalmi verseket, énekeket adtak elő, Gabanitz József tanító a madárvédelemről beszélt, Kálmán Károly igazgató pedig szép záróbeszédet mondott. Különben a tornatér oldalán a gyermekek szederfákat ültettek.

A *jászapáti* népiskola Szlávik József igazgató vezetése mellett május 16-án tartotta meg a „Madarak és Fák napja”-t, mintegy 1200 tanuló és nagyszámu érdeklődő jelenlétében. Az ünnepély két részből állott: 1. a tulajdonképpeni ünnepélyből az iskola udvarán d. e. 10 órakor. 2. kirándulásból a község erdejébe délután. A d. e. ünnepélyt a tanulók által énekelt „Ima” nyitotta meg. Szlávik József igazgató mondott ezután megnyitó beszédet. Következtek a gyermekek énekei és szavalatai. Az ünnepi beszédet Szabó Ferenc oszt. tanító tartotta. Majd ismét énekek következtek és az igazgató záróbeszéde. Az ünnepély indulóval végződött. Egyben megalakították az Ifj. Madárvédő Ligát.

A *pári-i* r. kath. népiskolában május 16-ikán Brunner András kántor-tanító rendezte az ünnepélyt ugyancsak Vaday József mintája nyomán. Megjelentek az ünnepélyen a faiskolába s a fásított dombra történt kiránduláson az iskolaszéki elnökök és tagok is.

A *folyási* népiskolában Verrasztok kántor-tanító rendezte az ünnepélyt, zene mellett a közeli erdőbe történt kivonulással, énekek, versek előadásával. Részt vett benne a környék lakossága is. Vaszil Erzsike tanítónő Tafferner: „Előadás a szabadban” című művet adta elő.

A *vácz-szent-lászlói* községi népiskolában május 9-ikén ünnepelték meg a Madarak és Fák napját. Rendezte a tantestület, melynek jegyzője Fehér Alajos küldött kimerítő jelentést. Az érdekes tudósításból a következőket említjük meg. Hogy ezen napot a gyermeknél hasznos volta mellett kellemessé, illetve emlékezetessé tegyünk, a tantestület jóval előbb megtette a szükséges előkészületeket e napra. A községben és a környéken gyűjtést indított, az ünnepélyen a gyermekek ellátása céljából. A gyűjtés nemcsak a közel 300 gyermek ellátását fedezte, hanem fenmaradt egy összeg, melyet a „Madarak és Fák napja” céljaira takarékbba tettek. Az ünnepély reggel isteni tisztelettel kezdődött, mely után zászlók alatt, énekszóval a községhez közel fekvő tölgyesbe vonultak az érdeklődők nagy részvétele mellett. Az ünnepélyt Orosz Imre igazgató tanítónak a nap jelentőségét méltató hatásos beszéde nyitotta meg. E beszéd után minden osztályból több növendék a fákról és madarokról szóló költeményt adott elő. Azután Kucséra Károly plébános intézett néhány szót a gyermekekhez, megköszönvén Orosz Imre igazgató és a

tantestület fáradságát és örömét fejezte ki a szépen sikerült ünnepély felett. Ebéd után versenyek voltak, melyre a díjakat a jelenlévők adományozták. A multság az alkonyati órákban ért véget.

Soltón május 16-ikán ünnepeltek az iskolák növendékei, mintegy 700-an tanítóik vezetésével s zászlókkal vonultak ki a Weisz és Witz-féle bérgazdaság parkjába. Az érdeklődés igen nagy volt. Megjelent a járási főszolgabíró: Csikay Imre, a községi előljáróság, az iskolaszékek tagjai és szülők igen nagy számban. A Hymnus eléneklése után Fodor Ignác községi tanító beszélt a gyermekekhez a madarak és fák nagy hasznáról s az országos madárvédő ligába való belépésre ubzdította őket.

Egyes gyermekek a madár- és favédelemre vonatkozó verseket mondtak el. Aztán Nagy Sándor és ifj. Katona Imre tanítók a gyermekek katonai gyakorlatait mutatták be, Nagy Sándor hazafias hevülettől áthatott beszédet intézett a növendékekhez, kikkel a hazafiság, becsületesség és nemes emberség megőrzésére fogadalmat tétetett.

Egyben a szülőkhöz is fordult, hangsúlyozván, hogy a mai napon kitűzött nevelési cél csak úgy lesz elérhető, ha a szülők és iskola között meg lesz a kellő kontaktus. Ezen lélekemelő ünnepély után egy a gyermekek, valamint a felnőttek kedélyes hangulattal vigadoztak késő estig.

A *tiszasüly-finági* állami elemi iskola tantestülete, Pável Lázár osztályvezető jelentése szerint junius hóban ünnepelte a Madarak és Fák napját. A kivonulás nemzeti lobogók alatt és hazafias dalok éneklése mellett történt.

A Hymnus eléneklése után egy tanító mondott imát. Egy tanuló üdvözölte a megjelenteket. Következtek a tanulók énekei és szavalatai. Végül a Szózat eléneklése fejezte be az ünnepélyt.

A *csobánkai* állami el. isk. május hó 9-én tartotta az ünnepélyt. Koller Károly igazgató jelentése szerint:

Délelőtt az osztályokban ismertették a tanerők növendékeiknek a nap jelentőségét, magyarázatokat tartottak a hasznos madarak természetéről, védelméről, a fák és cserjék szükséges voltáról és a befásításról. Délután az ifjuság hazafias énekek mellett kivonult a tantestület vezetése és a szülők kíséretében a közellevő erdőbe és az „Oszolj” hegyre. Megérkezéskor a Hymnus eléneklése után a tantestület egyik tagja szép felolvasást tartott a madárvédelemről, ismertette a Madárvédő Liga szabályait. Minthogy a Madárvédő Liga tagjaiként valamennyien jelentkeztek, letették mindnyájan ünnepélyesen az előírt fogadalmat s azt másnap az Állatvédő Egyesülettől nyert lapokon sajátkezűleg is aláírták. A tanulók azután játékokkal szórakoztatták a közönséget. Közben-közben énekeltek és szavaltak. A Szózat éneklésével az ünnep befejeztetett.

A *szatmárnémeti* fiu népiskolában junius 4-én tartott meg az ünnepélyt. A Hymnus eléneklése után dr. Schöber Emil, kir. kath. főgymn. tanár alkalmi beszédet tartott. Uj énekszám után a fák hasznáról szavalt 6 tanuló, majd ismét más 6 a madarak hasznáról. Is-

mét ének után a madarak fészkeiről és a mesterséges madárfészkekről szolt 2 tanuló. Egy hatodik osztálybeli tanuló üdvözlő beszédet és fogadalmat mondott a gyermekek nevében. Az ünnepélyt a Szózat eléneklése fejezte be.

A *hajdudorogi* állami el. isk., mint Révész György igazgató jelenti, az ünnepélyt június 2-án a közönség nagy érdeklődése mellett tartotta meg. A mintegy 300 főnyi gyermekszereg zene és énekszó mellett vonult ki az István fürdőtelepre. A Hymnus eléneklése után, Révész György igazgató megnyitó beszédet mondott. Majd Bátori Béla tanító tartott ünnepi beszédet. Énekek és szavalatok után Farkas Győző gondn. elnök bezáró beszédet tartott, mely után a Szózat eléneklése következett. Énekarvezető volt Révész György igazgató. — A versek a Vaday-féle könyvből, a Gáspár olvasókönyvekből, az énekszámok a Barthalus-Pataki énekes könyvből kerültek ki.

Ó-Gyallán az áll. el. isk. június 14-én ünnepelt a község intelligenciája és számos szülő jelenlétében. Hajabán József igazgató 370 gyermeket avatott fel a Madárvédő Liga tagjává. Ez ünnepély is juniálisos kirándulással volt kapcsolatos.

Az *alibunári* községi elemi iskola Mikutz Ágost igazgató rendezésével szintén júniusban ünnepelt s részt vett az ünnepélyen Popoviciu román plébános és Radonits főszolgabíró. Az ünnepélyen az igazgató magyar, egy tanító pedig román beszédet tartott. Magyar, román, szerb gyermekek a maguk anyanyelvén verseket, énekeket adtak elő s közel 100 darab szederfát ültettek.

A *nagybányai* állami elemi népiskolában június 1-én rendezte az ünnepélyt Alexy Kornél igazgató. Ez alkalommal tanulságos és érdekes beszédet mondott a madarak védelméről a tanulók felfogásához mért alakitásban. Kiváló részlete volt az ünnepélynek az Ifjúsági Madárvédő Liga megalakítása. E fölötté hasznos szervezkedés e szavakkal ismertette meg a növényekkel Alexy igazgató: „Magyarország igen sok helységében az iskolás gyermekek ifjúsági madárvédő egyesületet alakítottak, hogy egymást biztatva, egyesült erővel munkálkodjanak a madarak gondozásában és védelmezésében. Hazánk egyes helyeiseiben működő ifjúsági madárvédő egyesületek együtt képezik az Orsz. Ifjúsági Madárvédő Ligát. Az Orsz. Ifjúsági Madárvédő Liga tagja lehet minden irni és olvasni tudó gyermek, aki előszóval és (kiállított nyomtatványon) írásban is megígéri, megfogadja, hogy védeni fogja az állatokat.“ E magyarázó szavak után következett a fogadalom felolvasása s a liga jelvényének — ágon ülő madár — megismertetése. Az ünnepélynek kiemelkedő, kedves pontja volt, midőn Alexy Kornél igazgató kérdést intézett a lelkesült ifjúsághoz, hogy ki akar hát a madárvédő liga tagja lenni? s az apró honfiak tömegesen jelentkeztek, hogy ők biz mindnyájan megfogadják, hogy hűséges védői lesznek a hasznos madárhadnak.

A *piskitelepi* áll. el. iskola, kirándulással egybekötve, május 20-án tartotta meg a madarak napját. A dédácsi Fáy-féle parkerdőbe zene- és énekszó mellett

vonult fel az 500 főnyi gyermekhad. Az ünnepélyen nagy számban megjelent szülők és érdeklődők között voltak Dénes Károly hunyadmegyei és Szabó Elemér fogarasmegyei tanfelügyelők, Benkő András s.-tanfelügyelő, a piskitelepi vasuttelep tisztikara, a helybeli lelkesek stb. Az erdőben megtartott ünnepélyen az iskolai ifjúság alkalmi verseket és énekeket adott elő, Lampé Ferenc piskitelepi áll. el. isk. tanító pedig a madarak hasznáról és védelmüknek szükségéről tartott jól sikerült felolvasást.

SZEMLE.

A „*Deutsche Tierschutz-Verein*“ (Berlin) idei közgyűléséről szóló jelentések szerint az egyesület tagjainak száma a 8000-et meghaladja, akik után közel 27,000 márka volt a bevétel. Az egyesület a múlt évben 2129 állatkinzási esetet intézett el. Az egyesület 5 felügyelőt tart, akiknek az a feladata, hogy az állatkinzások mindenütt lehetőleg megakadályoztassanak, illetőleg a rendőrségnek bejelentessenek. A felügyelők egyike egy nő, aki kerékpáron járja be az utcákat és nagy buzgalmat fejt ki. Ez a nő a múlt évben 433 lóra és 2 kutyára alkalmazott sebkötést az utcán.

A *Liparis dispar* a pozsonyvidéki erdőkben. E cím alatt az „Erdészeti Lapok“-ban Matusovits Péter kir. alerdőfelügyelő adatokat közöl a veszedelmes rovar elterjedéséről és sorra veszi az irtás céljából megkísérelt intézkedéseket. Valamennyi eljárás elégtelennek vagy túlköltségesnek bizonyult. A végkövetkeztetés az, hogy az ember maga nem képes a káros rovarokat közvetlenül tönkre tenni, de közvetve képes elszaporodásukat meggátolni. Elsősorban a madarak védelme, gondoskodás arról, hogy azok fészekrakásra alkalmas odukhoz jussanak, a cinkék és egyéb hasznos madarak téli etetése stb., ezenkívül a hasznos madarak szaporodásának mesterséges előmozdítása, ezek azok az óvintézkedések és védelmi eszközök, melyek amellett, hogy ugyyszólván költséggel sem járnak, erdeinket a káros rovarok pusztításaitól megvédik.

Állatvédelmi kiállítás. A berlini és a német állatvédő egyesületek lövédő szövetsége a f. év júniusában Berlinben kiállítást rendezett. Bemutatásra kerültek szabályos és szabálytalan paták vasalásai, lábvédő eszközök, takarító, nyíró készületek, idevágó irodalmi készületek. Kapcsolatosan ezekkel kiállítottak madárvédelmi eszközöket is; így névszerint mesterséges fészkelőket, etetőket; továbbá eleség mintákat, gyógyszereket, rovarölő szereket.

Az ily kiállítások mindenesetre jelentékenyen hozzájárulnak az állatvédelmi törekvések népszerűsítéséhez, az erre irányuló cselekvések elterjesztéséhez, így hogy indokolt volna nagyobb időközökben nálunk is ilyen kiállításokat rendezni. Gondolkodni is fogunk e felett.

ik.

HIREK.

Uj madárvédő törvény a német birodalomban. Az új törvényt a birodalmi parlament elfogadta és most már csak az van hátra, hogy a szövetséges német államok kormányai is hozzá járuljanak. Az új törvény határozott haladást tüntet fel az eddigi állapotokhoz képest. A törvény értelmében egyáltalában tilos a hurokkal való madárfogás s e szerint megszűnik a kivált némely vidéken nagy szenvedélylyel űzött fenyvesmadár pusztítás is. Tilos továbbá az enyves vagy lépveszővel való madárfogdosás is. Madaraknak fogása, árulása és forgalma március 1-től október 1-ig általában tilos. Ez a tilalom a cinegék, fakuszók és csuszkákra illetőleg az egész évre terjed ki. A szövetségi tanácsnak jogában áll, hogy a fent megszabott határidőkön túl egyes madárfajokra illetőleg, akár általános, akár egyes vidékekre terjedő messzebbmenő megszorításokat rendeljen el.

A jelen törvény megszünteti a madárfogdosók és kereskedők üzelmait a reájuk nézve leginkább kedvező nyári évszakban és megakadályozza, hogy a tilalmi időszak alatt befogott madarakon tudhassanak.

—y.

Fülemile-tolvajok Pozsonyban cím alatt a „Nyugat-magyarországi Híradó“-ban egy közlemény foglaltatik, mely szerint az állatbarátoknak sikerült ugyan a város határában lévő ligetekben és berkekben az éneklő madarak számát nagyban szaporítani és azokat mindenfelé meghonosítani, azonban ezt az örvendetes sikert megsemmisítéssel fenyegeti az a sajnálatraméltó tény, hogy a városban többen üzletszerűen foglalkoznak legértékesebb madarak: a fülemilék, papfülemilék, vörösbegyek, feketerigók, tengelicék, zöldikék, kenderikék, pintyek, pirókák, pacsirták stb. fogdosásával, eladásával és Wienbe exportálással. Állítólag vannak oly egyének, kik 50—100 fülemilére szóló megrendelések teljesítésére vállalkoznak.

A közlemény végül felkéri az állat- és madárvédő egyesület tagjait, hogy a fennálló törvények és rendeletek megszegőit haladéktalanul jelentsék fel a rendőrkapitányságnál.

Mi ehhez a felhíváshoz a magunk részéről is csatlakozunk és azt véljük, hogy a pozsonyi új egyesület, melynek vezetői és tagjai oly lelkes állatbarátok, egyik első feladatának tűzze ki azt, hogy a hatóságnál lépéseket tegyen aziránt, hogy a város összes rendőri közegei, a ligetek és berkek, erdőségek személyzete mielőbb kellő utasítást nyerjen arra nézve, hogy a legnagyobb lelkiismeretességgel őrkdjenek és kellő szigorral üldözzék a kihágásokat vagy azok kísérletét.

A veszettség megállapítása. A veszettség ezen úgy az állatokra, mint az emberre egyaránt veszélyes betegség megállapítása az óvintézkedések megtétele szempontjából rendkívül lényeges dolog. Étvágy hiány, emésztéhetetlen tárgyak lenyelése, harapási vágy, az alsó álkapcszon kezdődő, majd az egész testre kiterjedő bénulás, kutyáknál azonkívül rekedt, üvöltő hang, és az, hogy hazulról szivesen megszöknek, mind azon

tünet, melyek veszettség alkalmával fennforoghatnak. A boncolási lelet gyakran negatív s csak körülbelül az esetek 60%-ban a gyomorban s vékonybelekben található idegen test erősíti meg a veszettség gyanúját. Mind azon esetekben, mikor akár a klinikai tünetek, akár a boncolási lelet alapján a veszettség gyanúja fennforog, az állat nyult velejét sublimátos kendőbe csomagolva s valami nedvszívó anyagot mellé téve küldjük be valamely, erre a célra berendezett laboratóriumba, ahol a Negri testecskék kimutatása biztosítja a diagnoszt.

Rm.

IRODALOM.

Szeresd a madárkát! Madárvédő gyermekeknek írták *Kerényi Rezső* és *Kocsán Károly*. Megrendelhető *Kerényi Rezső* tanítónál, Basabarcon, u. p. Esztergom. Ára 20 fillér.

A 42 oldalra terjedő füzet versecskékkel vegyesen apró történeteket s meséket foglal magában, igen jól hozzámérve az elemi iskolák apró tanulóinak szükségletéhez. Az egészen a madaraknak s fáknak védésére, őltalmazására vonatkozó elemi tudnivalók vonulnak végig s ezek oly egyszerű, de jó nyelvezettel s oly vonzóan vannak tartva, hogy okvetlenül kedvenc olvasmányává lesznek a gyermekeknek. Szerzők műve az állatvédelem mellett sok egyéb erkölcsnemesítő tételket is tartalmaz s a közvetlenség, melylyel mindez oda van állítva, a gyermeki tehetség, felfogás, képesség nagy ismeretere vall.

Érdesem pl. ajándék-könyvecskéül megszerezni s terjeszteni, kivált falusi, tanyai, pusztai gyermekek között.

Zoophilos.

Réponse a la critique de M. le Dr. Quinet. Par Otto Herman Budapest. Ez alatt a cím alatt a mi jeles tudósunknak az „Annales de la Société royale Zoologique et Malacologique de Belgique“ című folyóiratban megjelent közleménye külön lenyomatban is napvilágot látott. Mint ezekből látszik, polemikus válaszról van szó, melyben szerző szokott éllel és sullyal cáfolgatja sorra ellenfelének ráfogásait és tévedéseit. Mivel a szóban forgó polemia külföldi folyóiratban folyt és mert inkább csak polemia, csak azért tűzünk róla említést, hogy t. olvasóink is tudomást nyerjenek arról, hogy Herman Ottó az egész országot érdeklő nagybecsű munkálkodása közben, akárhányszor kénytelen értékes munkaerejét arra is pazarolni, hogy az irigységgel, felületességgel és tájékozatlansággal hadakozzék.

—y

Egyesületi hírek.

A „Közszegi Állatvédő Egyesület“ június 28-án tartotta ez évi rendes közgyűlését Chernel István elnökletével. A távollevő titkár helyett az elnök adta elő a lefolyt évről szóló jelentést, melyből kiemeljük a következőket:

Az egyesület létszáma 18 alapító, 7 tiszteleti, 6

család- és 155 rendes tag volt. Az év folyamán 22 új tag lépett be az egyesületbe. A tagok toborzása körül *Nykodém Julia* választmányi tag fejtett ki az idén, mint az előző években is lelkes buzgalmat, kinek fáradozásaiért a közgyűlés köszönetet szavazott. Ugyancsak hála-lasan emlékezett meg a jelentés Kőszeg sz. kir. város tanácsáról, aki 30 db szálfát adományozott fészekoduknak készíttetése céljából s a kőszegi takarékpénztárról, mely 50 korona adományban részesítette az egyesületet. Köszöneteinket fejeztük ki azonkívül anyaegyesületünknek is hathatós támogatásáért és nyomtatványok küldéséért.

A várostól kapott szálfákból 610 db fészekodvat készíttettünk s forgalomba hoztunk 552 db-ot. Készletünk ez idő szerint a múlt évi maradékkal: 140 db. Az egyesület 6 éves fennállása óta 3823 db fészekodvat csináltatott s 3783 db-ot bocsátott a közönség rendelkezésére, még pedig sokat ingyen vagy csupán az előállítás árán.

Az enyhe tél alig említésre méltó szorgoskodást követelt az etetés dolgában, mindazonáltal a megrogaldott etetőket még az ősszel kijavítottuk s 4 db újat készíttettünk, úgy, hogy a város területén a magánosok etetőivel együtt közel 70 ponton találtak terített asztalra a télvíz idején sinylődő maradak.

Az etetés körül az idén is Róth Jenő számvizsg. biz. tag buzgólkodott, kinek fáradozásáért a közgyűlés köszönetet szavazott.

Tartottunk 2 választmányi ülést s iktattunk 155 db ügyiratot.

A pécsi orsz. kiállításon csoportunk *diszoklevéllel* (Grand Prix) való kitüntetésre érdemesítettet. Tárgyainkból 50 db fészekodvat s több etetőt a pécsi „Mecsek egyesület” madárvédő osztályának ajándékoztunk.

Szétesztottunk a kőszegi gimnázium, a kath. elemi és ev. elemi, valamint a polgári iskola növendékei között 260 db „*Gyermeknaptárt*”. Közbenjártunk a helybeli és környékbeli tanintézetek igazgatóságainál az „*Országos Ijúsági Madárvédő Liga*” megalakítása ügyében s elértük azt, hogy a kőszegi tanintézetekben, úgy a szombathelyi főgimnáziumban, a pinkafői kath. elemi és a polgári iskolákban ez üdvös intézmény 1530 tagot számlál immár. 380 db ligajelvényt ingyen osztottunk ki a szegényebb sorsu növendékeknek. Feljelenítettünk az év folyamán egy fuvarost, ki kocsiját ismételtén tulterhelte s lovait sanyargatta; egy földművest, ki tehenét ágas kapával ütlegelte; 25 fészekfosztogatót s 2 hasznos állat pusztítót. 200 falragazzon figyelmeztettük a közönséget az 1894: XII. t.-c. 95. §-ára s kértük a fészekfosztogatók feljelentésére. A figyelmeztetés tartalmát dobszóval is közhírré tettük.

Az „*Állatvédő Egyesületek Országos Szövetsége*”-hez, melynek eszméjét 1902. december havában tartott választmányi ülésünkben kifolyóan indítványoztuk az anyaegyesületnek, mihelyt az anyaegyesületünk lelkes buzgalmu elnökének fáradozásai után megszületett, nyomban csatlakoztunk s a szövetség folyóiratára 103 korona 60 fillérrel előfizettünk, hogy tagjaink ingyen kapják azt kezükbe s tájékozódhassanak úgy a mi egyesületünkről szóló közleményekről, valamint az állat-

védelmi törekvéseinkről általában s a többi hazai egyesület munkálkodásáról is.

A május 3-án tartott szövetségi alakuló gyűlésen és az anyaegyesület 25 éves jubiláris közgyűlésen elnökünk képviselte egyesületünket.

A jelentést a közgyűlés tudomásul vette s Kőszegi József rendőrkapitány az elnök fáradozásaiért a város nevében köszönetet szavazott. Az évi zárszámadást, mely 1638 korona 57 fillér forgalmat mutatott s 855 korona 26 fillér pénztári maradványt, örvendetes tudomásul vette a közgyűlés és *Wölfel József* pénztárnoknak, elismerve odaadó fáradozásait, a felmentvényt egyhanguan megadta. Ezután közfelkiáltással megválasztotta a következő 3 évre régi a tisztikar, az elhunyt és elköltözött választmányi tagok helye pedig Biró Ányos, dr. Lauringer János, Karner Frigyes urakkal és Appel Sarolta urhölgygel töltetett be.

Végül elnök indítványára a most megalakult celldömölki társ egyesületet táviratban üdvözölte az egyesület s munkálkodásához a legszebb sikert kívánta.

Celldömölki Állatvédő Egyesület alakulása. Említett tettünk arról a mozgalomról, melyet a szentgotthardi Á. V. E., illetőleg annak buzgó alelnöke, Fodor Árpád, oly irányban indított meg, hogy Vasvármegye többi járásaiban is állatvédő egyesületek alakuljanak. Ezt a mozgalmat elsősorban a celldömölki járás főszolgabírája, Takách Márton karolta fel teljes odaadással, úgy hogy június 29-én az új egyesület alakuló gyűlése, mintegy száz tag jelenlétében meg is tartott. A gyűlésen az O. Á. V. E. felkérésére és képviseletében Fodor Árpád tanár, nagytetszéssel fogadott előadást tartott, melynek utána az egyesület megalakulása és a szövetséghez csatlakozása kimondatott. A választások folyamán, mivel az elnöki állást Takách Márton főszolgabíró el nem vállalta, elnökké Götzmann Bódog ny. alezredes, alelnökké: Nagy József, nagy ev. lelkész és Takách Mártonné, titkárnak: Szórády Dénes ev. tanító, pénztárnoknak: Barabás Ernő r. kath. főtanító, ügyésznek: dr. Pletnits Ferenc választott meg egyhangulag. A további választásokról, valamint az ülés lefolyásáról legközelebbi számunkban hozunk kimerítő ismertetést.

Sárváron új állatvédő egyesület alakítása érdekében mozgalom indult meg. A járás érdemes főszolgabírája, Nagy József, már a taggyűjtő-íveket körözti és legközelebb értekezletet hív egybe, hogy a tagok gyűjtését szorgalmazza. Fodor Árpádnak, a szentgotthardi állatvédő-egyesület alelnökének tollából, a „Sárvári Járás” című lap lelkes cikket közöl az új egyesület érdekében, melyből megtudjuk, hogy nevezett ügybarátunk, aki a vármegyebeli járáásokban alakítandó új egyesületek eszméjét megpendítette, szóval és tettel folyton buzgólkodik a jó ügy érdekében.

Az aradi állatvédő egyesület megalakítása érdekében már hosszabb idő óta Lukácsy Lajos ügyvéd és dr. Horváth Kornél orvos ügybarátaink fáradoznak, kiknek munkálkodását legújabbban dr. Csernovics Dionor min. tanácsos, m. kir. jószágigazgató is támogatja. Alapos a remény arra nézve, hogy az egyesület a folyó év őszén megalakul.

A kassai állatvédő egyesület, mely a legrégebb állatvédő egyesületek egyike, különféle kedvezőtlen körülmények folytán, évek óta tevékenységében megbénítva угyszólván teljesen szünetel. Abaujvármegye és Kassa sz. kir. város kiváló érdemű főispánja, Szalay László, az egyesületnek életre ébresztését hathatósan pártolja és az egyesületnek alelnökét, dr. Kleckner Alajos kir. tanácsost és dr. Ékes Lajos városi tanácsost bizta meg, hogy a tanfériak bevonásával az ősz kezdetén az egyesület újjáalakítására vezető lépéseket előkészítsék.

A nyiregyházi állatvédő egyesület 1908. évi április 30-án tartotta végleges alakuló gyűlését a városháza nagytermében. A gyűlést Májerszky Béla polgármester távollétében Balla Jenő közigazgatási tanácsos nyitotta meg. Megnyitó beszédében kifejtette, hogy a nyiregyházi állatvédő egyesületnek legfőbb feladatát fogja képezni a hasznos madarak oltalmazása és ily irányban fogja tevékenységét kifejteni, miután a nyiregyházi nép az állatokkal általában kiméletesen bánik. Bemutatta a jóváhagyott és megerősített alapszabályokat.

Ezután a tisztikar választotta meg. Elnök lett: Májerszky Béla polgármester; alelnökök: Leffler Sámuel főgimn. igazgató és Balla Jenő közigazgatási tanácsos; jegyző: Frak Géza városi aljegyző; pénztáros: Surányi Imre bankigazgató; ügyész: dr. Halasy János ügyvéd;

titkár: Kubacska István tanító. 40 tagu választmány választotta. — A közgyűlés egyhangulag kimondta, hogy az állatvédő egyesületek országos szövetségéhez csatlakozik, tagjai számára az „Állatvédelem“ című lapot meghozatja, a május 3-án, Budapestent artott nagygyűlésre Balla Jenő közigazgatási tanácsost, ügyvezető alelnököt küldte ki.

Az egyesületnek eddig 124 tagja van. Ezek közül elemi iskolai, polg. iskolai, gimnáziumi tanító és tanár 58. A tagok sorában ott van: gróf Vay Gábor főispán, Mikecz Dezső alispán, Sipos Béla megyei főjegyző, Bogár Lajos városi főjegyző, Incédy Lajos a „Nyirvidék“ szerkesztője, a városi tisztikar és törvényszéki bírói kar több tagja, kereskedők, iparosok.

A mult tél folyamán a város áldozatkészségéből 7 helyen volt felállítva madáretető.

Az állatvédő egyesület megalakítása a lelkes tanítói kar érdeme, akiknek buzgó támogatója Balla Jenő közigazgatási tanácsos.

(N. K—ó és V—e.)

Szerkeszti MONOSTORI KÁROLY tanár, egyesületi titkár, felelős szerkesztő.

Kiadja az ORSZÁGOS ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLET.

Az Országos Állatvédő Egyesület kiadásában

megjelentek és az egyesület helyiségében (Budapest, IX., Ernő-utca 11—13) kaphatók:

AZ OKSZERŰ MADÁRVÉDELEM ESZKÖZEI.
Irta Chernel István, a Kőszegi Állatvédő Egyesület elnöke. Ára 30 fillér.

ÁLLATVÉDŐK TÖRVÉNYKÖNYVE. Az állatvédelemre vonatkozó összes és az állategészségi nevezetesebb törvények és rendeletek gyűjteménye. Irta: K. Nagy Sándor, pestvidéki kir. törvényszéki bíró. Ára 60 fillér.

LÓGONDOZÁS. A lóismeret és lóhasználás rövid foglalata. Irta: Monostori Károly. Ára 60 fillér.

AZ EMBER ÉS A KUTYA. Védekezés a veszéttség ellen. Irta: K. Nagy Sándor, pestvidéki kir. törvényszéki bíró. Ára 30 fillér.

MAGYARORSZÁG MADÁRVÉDELMÉNEK TÖRTÉNETE, FEJLŐDÉSE ÉS JELENLEGI ÁLLAPOTA. 27 ábrával, 3 grafikai táblával. Irta: Kukuljevič József. Ára 1 korona.

AZ ORSZÁGOS ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLET HUSZONÖT ÉVI MŰKÖDÉSE és az állatvédelmi törekvések Magyarországon. Irta: Máday Izidor. Ára 1 korona.

A SZEMELLENZŐRÖL. Irta: Pákozdy László. 4 képpel. Ára 20 fillér.

AZ ÁLLATVÉDELEM FONTOSSÁGA AZ EMBERISÉG MŰVELŐDÉSÉNEK SZEMPONTJÁBÓL. Irta: Kukuljevič József. Ára 20 fillér.

ÁLLATVÉDELLEM

AZ „ORSZÁGOS ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLET“ ÉS A „MAGYARORSZÁGI ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLETEK SZÖVETSÉGÉ“-NEK KÖZLÖNYE

BUDAPEST IX., ERNŐ-UTCZA 11-13. SZ. TELEFON 85-12.

Ezen lap közleményeinek utánnomását nemcsak szívesen megengedjük,
hanem tisztelettel kérjük is.

Megjelenik egyszer havonként. □ □ Előfizetési ára 1 évre 2 korona.

V. ÉVFOLYAM	1908 AUGUSZTUS	:: 8. SZÁM ::
-------------	----------------	---------------

TARTALOM: Az Országos Ifjusági Madárvédő Liga. — Hivatalos rész. — Kakasviadal Magyarországon? — Az iskolakertek és a madarak. — „Madarak és Fák napja”. — *Szemle:* Ahol nincsenek madarak. — *Hírek:* Személyi hírek. — K. Nagy Sándor „Madárbrák”. — Az ifjusági Madárvédő Liga. — „Az emberek és az állatok”. — *Irodalom:* Die fünfundzwanzig-jährige Tätigkeit des Landes-Tierschutz-Vereines. — *Egyesületi hírek:* A Petrozsényi Állatvédő Egyesület újra alakulása. — A Celdömölki Állatvédő Egyesület alakuló közgyűlése. — Állat- és madárvédő szakosztály a váci járásban. — Állatvédő egyesület Sárváron. — Muraszombaton alapítandó állatvédő egyesület.

Az Országos Ifjusági Madárvédő Liga.

Az Országos Állatvédő Egyesület egy újabb és nagy jelentőségű sikerrel számolhat be.

A múlt év nyarán kezdeményezte az egyesület egy madárvédő liga szervezését a népiskolák tanulói körében, mely liga nem képezne alapszabályokon nyugvó akár országos, akár vidéki egyesületeket, nem ismerne tisztikart, pénztárt és üléseket, hanem tisztán oly módon létesülne, hogy a gyermekek, kiket tanítók az állatok iránt való szeretetnek erkölcsi súlyáról, az állatok kinzásával járó kegyetlenkedés gyűlöletességéről, a madarak ethikai jelentőségéről és közgazdasági értékéről, azok kímélésének és megvédésének szükségéről oktataisaik folyamán meggyőzték és előkészítették, egyszerű fogadalmat tegyenek arra nézve, hogy az állatok, kiváltképpen pedig a madarak védőivé szegődnek.

Ez alapon az egész ország népiskolai tanulóinak a leteendő fogadalm utján egy ligába való besorozását és a ligának az évenként belépő új tanulók utján természetszerű állandósítását kívánta az Országos Állatvédő Egyesület érintett kezdeményezésével életbe léptetni.

Az Országos Ifjusági Madárvédő Ligának az érintett célból és módon való szervezését most a kormány helybenhagyta, amennyiben gróf Apponyi Albert vallás- és közoktatásügyi miniszter ur a következő leiratot intézte az Országos Állatvédő Egyesülethez:

„Magyar kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter. 27.171. szám. Az Országos Állatvédő Egyesületnek Budapest. Mult évi augusztus hó 25-én 349. sz. alatt kelt felterjesztésére a kir. tanfelügyelőségekhez intézett rendeletem mását azzal küldöm meg az Egyesületnek, hogy megkeresésemre a belügyminiszter ur folyó évi

február hó 27-én 8062. sz. a. kelt nagybecsű intézkedésével hozzájárult az Egyesület által tervezett Madárvédő Liga alapszabályon és formális egyesületen kívüli működéséhez. Budapest, 1908. évi június hó 15-én. A miniszter helyett: Tóth s. k., államtitkár.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter ur leiratában említett s valamennyi kir. tanfelügyelőhöz és tanfelügyelői kirendeltséghez f. évi június 15-én 27171. sz. a. kelt körrendeletének szövege a következő:

„Az állatvédelemnek eredményes felkarolása csakis az ifjúság nevelésével érhető el. E végből az Országos Állatvédő Egyesület az 1905/6-iki „Gyermek Naptár”-ban felhívást intézett a tanuló ifjúsághoz állatvédő egyesületek alakítására. Ezen egyesületek alapjául az a fogadalom volt kijelölve, hogy az illető gyermek az állatokat nem bántalmazza, nem üldözi, a madárfészkeket és tojásokat el nem szedi, el nem pusztítja és hogy ezeket nemcsak maga vallja, hanem rajta lesz, hogy mások is így cselekedjenek.

Hogy pedig különösen a madárvédelem a tanuló ifjúság körében az egész országban egységesen szerveztesse, a nevezett egyesület mozgalmat indított egy Országos Ifjúsági Madárvédő Liga létrejötte érdekében, melynek szervezete minden fölösleges alakíságot mellőz, azaz: a belügyminiszter ur engedélyével eltekint minden alapszabályszerű vagy egyesületi alapon való szervezkedéstől és a Madárvédő Liga tagjait fogadalom alapján arra kötelezi, hogy az állatokat, kivált pedig a madarakat megvédelmezik. A fogadalomról minden fogadalmat tett tanuló egy nyomtatott szövegű lapot és egy jelvényt kap. A nyomtatvány egyik lapja a fogadalom szövegét, másik lapja pedig az illetőnek a ligába történt felvételét igazolja. Az ízlésesen kiállított nyomtatványt az O. Á. V. E. (Budapest IX., Ernő-utca 11—13.) az érdeklődő tanítóknak, tanítónőknek díjmentesen bocsátja rendelkezésére, ellenben a jelvényekért tömeges megrendelésnél darabonként 10 fillér fizetendő.

Miután kiváló gondoskodásom tárgyát képezi, hogy a „Madarak és Fák napja” a gyakorlati életben a lehető legszebb erkölcsi és anyagi eredményeket hozza létre, ami csak úgy lehetséges, ha a gyermekek az állatok iránt való szeretetnek erkölcsi sulyáról, az állatok kinzásával járó kegyetlenkedés gyűlöletességéről, a madarak közgazdasági értékéről, azok kímélésének és megvédésének szükségességéről meggyőzöttek, kötelességévé teszem a kir. tanfelügyelő urnak, hogy buzdítsa a tanítókat a szóban forgó liga megalakítására, annak eredményéről pedig iskolalátogatásai alkalmával szerezzen meggyőződést.”

Gróf Apponyi Albert vallás- és közoktatásügyi miniszter ur itt ismertetett intézkedésével ismét tanujelét adta annak a nagybecsű jóakaratra és figyelemre, melyben az Országos Állatvédő Egyesületnek törekvéseit, miniszterségének ugyszólván első napjától kezdve, állandóan részesíti.

De ez az intézkedés, mellyel madárvédő ligánk a miniszter által a belügyminiszter hozzájárulásával, mint ugyszólván országos intézmény elismertetett és a rendelet, mely a liga terjesztését a népiskolai hatóságok

kötelességévé teszi, nemcsak az állatvédőket kötelezik hálára, hanem hálára kötelezik a hasznos madarak védelme által első sorban érintett gazdaközönséget is, nagy öröme szolgálhatnak minden gyermek- és emberbarátnak, mert nem kell mondanunk, hogy a mi madárvédő ligánk egy oly iskolai intézmény, mely a szép és jó iránti érzéket ébreszti és tartja fenn és pedig, mint a szervezetéből folyik, évről-évre megújuló állandóságban.

A madárvédő ligába már a mult tanévben mintegy 40.000 gyermek sorakozott és bár ez a szám, a kezdet első évét figyelembe véve, elég tekintélyesnek mondható, a liga erkölcsi sikere jóval nagyobb volt, mert mindenütt ott, hol a liga megalakult, az iskolás gyermekek, akik azelőtt a madarak ellenségeinek első sorában állottak, a liga fogadalmának hatása alatt a madarak és fészkek legjobb barátává és védőivé váltak.

Az Országos Állatvédő Egyesület gróf Apponyi Albert vallás- és közoktatásügyi miniszternek nagy horderejű intézkedéséért meleg hangú feliratban mondott köszönetet.

Annak a reménynek kifejezésével zárhatjuk jelen sorainkat, hogy az Országos Ifjúsági Madárvédő Ligának az ország összes népiskoláiban leendő meghonosítása immár biztosítottnak tekinthető.

HIVATALOS RÉSZ.

466. sz.
1908.

Budapest, 1908. augusztus hó 10-én.

A Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetségéhez csatlakozott egyesületekhez és állatvédő szakosztályokhoz!

Az Országos Állatvédő Egyesület által évenként kiadott „Gyermek-Naptár” 1908—09. évi folyama a közelebbi napokban megjelenik és annak mutatvány-példányai megjelenés után azonnal szét fognak küldetni.

Mivel ez a naptár egyik fontos láncszemét képezi azoknak az intézményeknek, amelyekkel ügyünket a népiskolákban érvényre emelni igyekezünk, a naptárnak lehető tömeges terjesztését társegyesületeinknek figyelmébe és jóakarataiba a legmelegebben ajánljuk.

Bátrak vagyunk a társegyesületek és szakosztályok figyelmét kivált arra irányítani, hogy lehetőleg gondjuk legyen arra, hogy a szerényebb sorsu szülők gyermekei, kiknek a tíz fillérenyi ár is oly áldozatot képez, melynek meghozatalára nem képesek, lehetőleg szintén a Gyermeknapot birtokába juthassanak.

Amennyiben a t. társegyesület anyagi ereje meg nem engedné, hogy a szegényebb gyermekek érdekében ajándék-példányokat vásároljon, a t. társegyesület a helyi viszonyokhoz képest sziveskedjék más források igénybevételét is megkísérteni.

Részünkről a naptár terjesztése érdekében külön körlevelekkel megkerestük a királyi tanfelügyelősegeket, az ország összes tanítótestületeit, a szab. kir. és rendezett tanácsu városokat és nagyszámban a néptanítókat.

Utalunk arra, hogy a „Berliner Tierschutz-Verein” hasonló célú és tartalmu állatvédő naptárát évenként

több mint 1,600.000 példányban terjeszti. Figyelembe véve magyar anyanyelvű lakosságunknak számát, a Gyermeknaptárt nálunk 400.000 példányban lehetne és kellene a népisiskolákban elhelyezni.

Kérjük t. társ egyesületeinket, hogy bennünket ezirányban hathatósan támogathatni sziveskedjenek.

Országos Állatvédő Egyesület.

473 sz. Budapest, 1908. augusztus hó 10-én.
1908.

A Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetségéhez csatlakozott egyesületekhez és állatvédő szakosztályokhoz!

Az Országos Állatvédő Egyesület által évenként kiadott *évkönyvet* ma már legnagyobb részben pótolja az egyesület és a Szövetség közlönye az „Állatvédelem” című folyóirat, mely az évközben előfordult minden mozzanatra vonatkozó adatokat magában foglalja.

Mindazonáltal az O. Á. V. E. által kiadott *évkönyv* az 1907-ik évre nézve is most megjelent és magában foglalja a folyó év május 3-án tartott közgyűlésről és a Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetségének egyidőben tartott alakulásáról szóló jegyzőkönyvet és az ez alkalommal elfogadott szövetségi alapszabályok szövegét.

Ennek az *évkönyvnek* néhány ingyen példányát a t. társ egyesületeknek és szakosztályoknak készséggel állítjuk rendelkezésére és felkérjük, hogy a kívánt példányok számát velünk közölni sziveskedjenek. Megjegyezzük, hogy a költségek miatt korlátolt számban előállított készletből egy-egy egyesületnek legfeljebb 30 példányt engedhetünk át.

Országos Állatvédő Egyesület.

Kakasviadal Magyarországon?

A Budapesten július 15-én megjelent napilapokban a következő hír jelent meg:

„Kakasviadal Szatmáron. Augusztus hónap 14—17-én Szatmáron rendezendő tüzoltó-kongresszus alkalmával egy ottani „jókedvű társaság” jóteknő célra 2 napon át tartó nagyszabású kakasviadal rendezésén működik. Az előkészületek a város és környékén élénk érdeklődés mellett folynak. Beszerezték az erre vonatkozó összes irodalmat; megindult a legkülönfélébb kakasok beszerzése, a rendezés munkáját oly agilis emberek vették a kezükbe, hogy már ez magában véve garanciát nyújt a legnagyobb szabású sikerre.”

Miután az Országos Állatvédő Egyesület elnöksége több szerkesztőséghez intézett telefonkérdés alapján értesülést szerzett arról, hogy a hihetetlennek tetsző hír egy komoly alakban kiállított u. n. hivatalos jelentés (állítólag a gazdasági egyesület titkári hivatalától) útján került a lapokba, az elnökség, bár alig volt feltételezhető, hogy a kakasviadalt a hatóság engedélyezze, kötelességének ismerte, hogy a tervezett barbárság ellen szót emeljen.

Az O. Á. V. E. elnöksége Szatmár szab. kir. város polgármesteréhez még aznap, t. i. július 15-én megkeresést intézett, melyben tekintettel arra, hogy az efajta időtöltés csak arra alkalmas, hogy a tömegekben szunnyadozó vadsági hajlamokat ébressze, továbbá, mivel a kakasviadal nemcsak a civilizációval és jóízléssel ellenkezik, de mint nyilvános és botrányt okozó állatkinzás, törvénybe is ütközik: arra kérte a polgármester urat, hogy nemcsak az állatvédelem és humanitás, de Szatmár sz. kir. város művelt közönsége jó hírneve érdekében is a tervezett kakasviadal rendezését rögtön eltiltani sziveskedjék.

Az O. Á. V. E. elnöksége egyuttal a vármegye főispánjához is kérelmet intézett, jelzett lépésének támogatása érdekében.

Szatmár-Németi sz. k. város polgármestere már július 20-án 2208. sz. a. kelt válasziratában értesítette az Országos Állatvédő Egyesületet, hogy a tüzoltó-kongresszus alkalmával tartandó kakasviadal rendezésében a kongresszus rendezőségének semmi része nincs. Az egész dolog egy, a kongresszus rendezőségétől távol álló egyén gondolata volt, melyről azonban már letett *s melyet semmi körülmények között sem engedett volna meg.*

Legteljesebb elismerésünket fejezzük ki Szatmár-Németi sz. kir. város polgármesterének helyes érzékről és tapintatról tanuskodó kijelentéseért, mely az O. Á. V. E. által képviselt ügy érdekeinek teljes mértékben igazságot szolgáltat.

*

Mivel az Országos Állatvédő Egyesületnek természetesen egyik főtörekvése az, hogy az állatvédelem eszméjének fogalma és jelentősége tekintetében a nagyközönség körében helyes nézetek gyökerezzenek meg és így érdekekkel bírhat némi tájékozást szerezni az iránt, hogy a helyes nézetek mennyiben hódítottak tért, nem tartjuk feleslegesnek röviden megemlékezni mind a budapesti, mind pedig a szatmárvármegyei sajtónak a kakasviadalok tárgyában elfoglalt álláspontjáról.

A budapesti napilapok egy kis része minden kommentár nélkül, másik nagyobb része pedig a kakasviadalok tervét humoros vagy helytelenítő megjegyzések kíséretében közölte.

A Szatmár város és vármegyei lapokban sem emelkedett egy hang sem, mely a kakasviadalok tervét helyeselte volna.

A „Szatmár és Vidéke” minden megjegyzés nélkül közölte a hírt.

A „Közérdek” (Nagykároly), a „Nagybánya”, a „Nagybánya és Vidéke” részben humorosan, részben helytelenítőleg emlékeznek meg a tervről. A „Szatmárvármegyei Közölny” Nagykároly, mely 34 éve megjelenő régi lapja a vármegyének, Alexy aláírásával szépen irt tiltakozó cikket hoz, melyről örömmel teszünk említést.

A „Szamos” tiltakozik az ellen, hogy a kakasviadal rendezésének eszméje a tüzoltó-kongresszussal bárminő összeköttetésbe hozassék. Az érzéket egy magán-társaság gondolatának és tervének mondja, melynek a tüzoltó-kongresszushoz semmi köze. A „Szamos” ezután megemlékezik az Országos Állatvédő Egyesület közbe-

lépéséről s többek között a következőket mondja: „Tegyük fel azt, hogy az Állatvédő Egyesület csakugyan pártfogásába veszi a kakasokat és megakadályozza a viadalt, ami talán egy-két jól kimért karmoláson kívül egyéb kárt nem tesz a kakasokban, miért nem küzd egyáltalán a legyilkolásuk ellen? Különben ott vannak a párviadalok! Vagy csak a hasznos állatokat veszi pártfogásába?”

A „Szamos”, mint 40 év óta fennálló hirlap, a vidéki sajtó egyik legtekintélyesebb organuma. Azért nem hagyjuk figyelmen kívül e lap véleményét, hanem azt rövid megjegyzéssel óhajtjuk kisérni.

Midőn a kakasviadalok ellen állást foglalunk, nem a kakasokat vesszük „pártfogásba”, hanem sajátkép az emberi társaságot kívánjuk a nyers és durva hajlamokat ébresztő időtöltésektől megóvni.

Az állatvédő egyesületek ma már nem szorítkoznak a régi tevékenységi térre, mely ugyszólván pusztán az állatkinzások megakadályozására irányul, hanem egy, az ország összes népiskoláira kiterjedő nagyarányú propaganda útján közelebb hozzák az ifuságot az állat- és növényvilággal és annak ismerete és szeretete nyomán kiküszöbölni igyekeznek a vadságot és durvaságot a társadalomból és szelidebb erkölcsöket, mondhatni ideális vonásokat igyekeznek a tömegekbe vinni. Ha emellett figyelembe vesszük, hogy az állatvédelem a háziállatok kimélése és a mezőgazdaságra nézve hasznos madarak védelme útján a közgazdasági érdekeket is szolgálja, világos, hogy az állatvédelem jelentékeny népnevelési, társadalmi és közgazdasági missziót végez. Ennek szolgálatában áll az Országos Állatvédő Egyesület és a Magyarországi Állatvédő Egyesületeknek a folyó év tavaszán megalakult és folyton gyarapodó Szövetsége.

Tehát nem annyira az egyes állatokot kívánjuk megvédeni, hanem inkább az emberi társadalomnak kívánunk szolgálatot tenni.

*

A „Nagybányai Hirlap” a vármegyei sajtónak talán legfiatalabb sarja tudunkkal az egyedüli, mely július 26-iki számában védelmére kel a kakasviadaloknak. Arra kérjük e lap tisztelt szerkesztőségét, hogy fenti sorainkat szíves figyelmére méltassa.

Egy megjegyzést azonban nem hallgathatunk el. A kakas- és bikaviadalokat a lóversenyekkel egy kategóriába sorozni — mint azt a „Nagybányai Hirlap” teszi — nem lehet. A lóversenyek a lótenyésztés nagyfontosságú közgazdasági ágát szolgálják, a kakas- és bikaviadalok azonban nemcsak hogy haszon nélkül való, de a közérzületre károsan ható, izlést sértő, nyers időtöltések.

Az iskolakertek és a madarak.

Szerkesztőségünkhöz Sopronból a következő névtelen levél érkezett:

„Az „Állatvédelem”-ben, és pedig az V. évf. 5. számában most egyrészt azt olvasom, hogy küzdeni kell a madarak befogása, zárt helyen, kalitkában való tartogatása ellen s lehetőleg adózással is megnehezíteni a

madaraknak egyéni mulattatásra otthon való tartását; addig másrészt utánzandó például állittatik fel a pozsonyi polg. isk. iskolakert, amelyben szintén befogott énekesmadarak vannak; aztán a Csáky-téri elemi iskolakert, ahol több madárház erdei madarakkal van elhelyezve. Ha ez az intézmény mindenütt meghonosul, úgy rengeteg számu szegény madárka fog foglyul ejtetni, szerintem teljesen cél nélkül. De meg az a kétféle mérték, mely itt alkalmaztatik, ellenmondás is. Vagy nem? Üdv. *Egy madárkedvelő*, de csak a külső természetben és soha befogva és bezárva.”

Dr. Kováts Lajos pozsonyi tisztii orvos urat, lelkes ügybarátunkat, mint a szóban levő iskolakerteknek részben kezdeményezőjét felkértük, hogy a fenti sorokra nézve, nyilatkozni sziveskedjék.

Dr. Kováts nyilatkozatából közöljük a következőket: Az „állami polgári leányiskolában” és a Csáky-téri róm. k. elemi iskolában téli kertet rendeztünk be, azaz az iskola szürke falai közé egy kis darab élő természetet, virágot, madárdalt és némi erdei hangulatot akartunk varázsolni.

Sikerült-e ez a szándékunk? ezt majd mások fogják megítélni.

Igaz ugyan, hogy sokkal helyesebben cselekednénk, ha magát az iskolát a szabad természetbe, az árnyékos erdőbe, vagy a napsugaras mezőre helyeznénk ki.

Talán nemsokára megjön az idő, mikor az emberek megértik Rousseau, Goethe, Ruskin és Fröbel eszméit és ekkor követni fogják Ernst Ottó szép mondását:

„Ki a természetbe!”

Éz e paedagogiai megújulás egész titka.

Akkor majd nem akad senki, aki téli kertek szükségessége mellett állást foglalna.

De mivel jelenleg nagyon mostoha viszonyok között élünk, mivel iskoláink és egész tanítási rendszerünk a természettől még nagyon, de nagyon távol állanak, legalább varázsoljunk azokba némi életet, némi természetet.

A gyermekek a téli kertekben megfigyelhetik a madarakat és kisebb erdei állatokat és ily módon remélhetjük, hogy a gyakori alapos megfigyelés révén mind közelebb jutnak magához a természethez is.

De ott, hol a viszonyok kedvezők, ahol az emberek szívét az önzés még nem rontotta el, ne létesítsünk iskola-télikerteket, hanem helyezzük ki magát az iskolát a szabad természetbe és létesítsünk *erdei iskolákat*.

A téli kertek mellett ma még állást kell foglalnunk, mert ezekben egy lépcsőfokot látok, mely az embereket felvezeti a teljes világoasságra.

*

Részünkről a következőket jegyezzük meg a fenforgó kérdésre nézve:

A *céll* (a madárismeretet) tekintve nem szól a mi lapunk az iskolakertek akár élő, akár holt madárgyűteménye ellen, de szól a különbeni, valóban rossz, káros célzatu madárpusztítás ellen, melyet a törvény is tilt.

Pillantson bele t. olvasónk az 1901. évben 24655.

sz. alatt kiadott földmivelségi miniszteri körrendeletbe, ott látni fogja a 3. és 4. §§-okban, hogy tudományos célra és kellő és körülírt engedély birtokában ily madarakat is szabad elfogni, fogva tartani bizonyos ott jelzett korlátozással.

Az engedélyadók fog természetesen megforogni, hogy valóságos pusztitással fajul-e a hasznos madaraknak ily gyűjtése, fogva tartása. Mi nem hisszük, hogy azzá fajul, mert az így felszerelt iskolakertek érthető okokból, csak ritka helyeken létesíthetők, másfelől ami madár így rabbá lesz, mégis csak tűrhető sorsra jut és fontos, messzemenő szolgálatot tesz a jövő nemzedékeknek éppen madárvédőkkel való nevelésében s így a hasznos madárvilág további fentartásában és elszaporításában is.

Mi az általános tanítás céljára a jó, színes madár-ábrákat falitáblákon, elégségeseknek tartjuk, de mi tagadás, ideális taneszköznek ebben az élő madarat tudjuk mi is.

A szerkesztőség.

„Madarak és Fák Napja“.

Iskoláinknak e szép ünnepélyéről időközben beérkezett adatok közül még a következőt adjuk közre:

A szatmári r. kath. népiskolában dr. Schöber Emil kir. kath. főgymn. tanár tartotta az alkalmi beszédet. A nevezett tanár, ki a múlt évben is az ünnepély szónoka volt, akkor fejtegette a nap jelentőségét és a madarak szeretetéről és kiméléséről szóló fogadalom horderejét. Az idei madarak és fák napján röviden megemlékezett a múlt évi fogadalomról és lelkes szavakkal buzdította a gyermekeket a fogadalom megújítására. Mindvégig az ügy szeretetétől áthatott és a népiskolai gyermekek értelméhez mért beszédjében élénk színekkel és élethű jellemzéssel ismertette kedves és hasznos madaraink életmódját és jelentőségét. A kenderike, az ökörszem, a füstifecske, a harkály, a cinege és pintyőke érdemének méltatása után, hatásos buzdító szavakkal zárta be beszédét.

Csak nagy elismeréssel adózunk dr. Schöber Emil főgymn. tanár urnak, aki méltatva az ügynök fontosságát és a madarak és fák napja szép jelentőségét, középiskolai tanár létére sietett az ünnepélyt értékes közreműködésével emelni.

SZEMLE.

Ahol nincsenek madarak. Mindenki tudja, hogy Olaszország az az ország, ahol a népek apraja-nagyja irgalmatlanul irtja a madarat. Ott honos madár alig van és a nép pusztítja milliónyi tömegekben az északibb és emberségesebb államokban kimélt madarakat, midőn ezek dél felé költözködnek. Olaszországban tehát madár nincs és nem is lehet. Hogy mi ennek a következménye, az kitűnik a napilapok közléseiből, melyek szerint: Olaszország alsó részeiben a pillangók oly tömegei jelentkeztek, hogy nemcsak a konyhakertek terményei, de a fák lombjai is jó részben elpusztulnak. Firenzében egy óriási raja e pillangóknak ellepte a város

utcait és tereit és részben megakasztotta, sőt veszélyeztette a villamos vasuti kocsik közlekedését.

Habár bizonyos lepkefaj hernyóinak tömeges felszaporodása, mely a tömeges lepkeinvázióknak mindig lényeges előfeltétele, oly lokális és sporadikus jelenség, melyet rendszeren bizonyos helyi körülményeknek lehet tulajdonítani, mindazonáltal nincsen kizárva, hogy a hernyók tömeges felszaporodását a rovarevő madarak teljes hiánya nagyban elősegíti.

—yi—

HIREK.

Személyi hírek. Az Esztergomi Á. V. E. buzgó titkára, tisz. Grätzer Pius tihanyi plébánossá nevezetté ki, az Állatvédő Egyesületnél elfoglalt tisztjétől megvált. Midőn sajnálattal regisztráljuk, hogy az esztergomi egyesület értékes munkását elveszítette, annak a reménynek adunk kifejezést, hogy ügyünk barátja új hatáskörében sem feledkezik meg a jó ügy előbbre viteléről. — A m. kir. földmivelségi miniszter a Magyar Ornithológiai Központban Csörgéy Titusz adjunktust (az O. Á. V. E. tb. tagját) titkárrá, Schenk Jakabot adjunktussá, Greschik Jenőt gyakornokká nevezte ki. Csörgéy Titusz és Schenk Jakab nevei közönségünk előtt eléggé ismeretesek. Ügyünk e két jeles munkását előmenetelük alkalmából melegen üdvözljük. — Selymessy Ferenc főerdész a Kecskeméti Á. V. E. alelnökét a magy. kir. földmivelségi miniszter Kecskemétre a földmivelségi miniszterium erdészeti ügyosztályába áthelyezte. Ez áthelyezés által az O. Á. V. E.-nek örvendetes alkalom nyílik arra, hogy a nevezettnek az ügy érdekében való értékes működését az eddiginél is nagyobb mértékben kikérhesse.

K. Nagy Sándor „Madárírák“ című pompás munkájáról, melyet megjelenése után mi is a legnagyobb elismeréssel ismertettünk, a „Néptanítók Lapja“ jul. 2-iki számában Havas Irma nagyobb közleményben emlékezik meg és a sok közül néhány szép szemelvényt idéz, köztük a hollónak mesteri védőbeszédjéből is a ragadozó madarak érdekében. Az író végül a következő szavakkal fejezi be közleményét:

„Olvassák el kérem! Való ez mindenkinek, gyermeknek, ki még nem, felnőttnek, ki már nem ismeri a természetet. Való annak, kinek lelkét megüli az akták pora és annak, ki kérges tenyerével lelket önt a föld porába“.

Az Ifjusági Madárvédő Liga érvényesüléséről Balla Jenő Nyiregyháza városi tanácsos, az ottani állatvédő egyesület buzgó ügyv. alelnöke, aki jelenleg az erdő mellett szőlős kertben tartózkodik, többek között a következőket írja: „feltűnően sok fiatal cinkét látok szinte minden nap. Egész csapatokban járják végig a területet. Ezt legnagyobb részben az állatvédő liga tagjai érdemének tudom be. Ezek az iskolai tanulók nemcsak maguk óvakodnak a madarak és madárfészkek pusztításától, hanem másokat is visszatartanak tőle.“ Hasonló örvendetes tudósításokat már több helyről kaptunk, melyek annál értékesebbek, mert hisz a kezdet kezdetéről, a Liga működésének első évéről van szó.

„Az emberek és az állatok“ cím alatt buzgó munkatársunk, Alexy Kornél áll. isk. igazgató tollából a „Nagybánya és Vidéke“ július 26-iki számában egy szépen irt és átgondolt cikk jelent meg, mely a Szatmár-Németiben tervezett kakasviadal alkalmából a vármegyei lapokban megindult, részben polemikus nyilatkozatokra reflektálva, helyes érzékkel és tapintattal fejtegeti az emberek és állatok közti viszonyt. A figyelemre méltó cikket az író a következő szavakkal fejezte be: „aki az állatot kinozza vagy kegyetlenül bántalmazza, az nincsen tisztában a művelt ember hivatásával, mely abban áll: legyünk irgalmasak minden tulzás és fogyatkozás nélkül.“

IRODALOM.

Die fünfundzwanzigjährige Tätigkeit des Landes-Tierschutz-Vereines und die Tierschutzbewegung in Ungarn. Anlässlich des fünfundzwanzigjährigen Bestandes des Landes-Tierschutz-Vereines verfasst von Isidor von Máday. Übersetzung aus dem ungarischen Originale. Budapest, Verlag von G. Grimm 1908.

Az egyesület elnökének az O. Á. V. E. negyedszázados fennállása alkalmából mult év tavaszán megjelent munkáját e lapokban ismertettük. E munkának kiadási költségeit a szerző sajátjából fedezte és annak 1100 példányát az egyesület rendelkezésére bocsátotta. Az O. Á. V. E. mindig áldozatra kész ügyv. alelnöke Grimm Gusztáv a munkát németre lefordította és saját költségén kiadta és szintén az egyesület rendelkezésére bocsátotta. Ez a fordítás most jelent meg a fenti cím alatt. Ez a német kiadás az eredetitől annyiban különbözik, hogy az eredeti munka megjelenése óta lefolyt év eseményeit is felsorolja az egyesületi közlöny: az „Állarvédelem“ adatai nyomán.

Egyesületi hírek.

A Petrozsényi Állatvédő Egyesület újra alakulása.

Az 1905-ik évben báró Erenberg Benő kezdeményezésére és az ő elnöklete alatt állatvédő egyesület alakult, mely azonban azóta tevékenységet ki nem fejtetett és ugyszólván teljesen szünetelt.

Az Országos Állatvédő Egyesület kötelességének ismerte, hogy kísérletet tegyen arra nézve, hogy az egyesület életképessé tétessék és mivel a hivatalos érintkezés az egyesülettel ugyszólván teljesen megakadt, a további lépések magán levelezés útján lettek megkísérelve. Az O. Á. V. E. elnöksége érintkezésbe lépett a petrozsényi járás főszolgabirójával, Janza Vazul uralral és br. Erenberg Benő uralral, az egyesület elnökével.

A tárgyalások örvendetes eredménye az volt, hogy a Petrozsényi Állatvédő Egyesület f. évi június hó 30-án egy számban, de kivált értelmi sulyban tekintélyes közönség jelenlétében és élénk részvételével újra megalakult.

Midőn őszinte örömmel fejezzük ki ez esemény fölött, az ujonnan megválasztott tisztikar és a tagok névsorából azt a megnyugvást véljük merithetni, hogy ez az egyesület most már állandó és sikeres tevékenységet fog folytatni.

A közgyűlésről szóló hivatalos értesítés a következő:

A Petrozsényi Állatvédő Egyesület új alakuló közgyűlését június 30-án tartotta meg. A tagok nagy számban jelentek meg a közgyűlésen, amelyet Schreiner József alelnök vezetett. Alelnök megnyitójában hangoztatta, hogy az egyesület, amely ezelőtt három évvel megalakult, kedvezőtlen körülmények folytán nem fejthetett ki tevékenységet, reámutat ez intézmény szükségességére és biztató reményt merit abból, hogy a tagok ily szép számban jelentek meg a közgyűlésen. Miután időközben az egyesület tisztviselőkarának egy része Petrozsényből eltávozott, felkéri a közgyűlést, hogy a meglévő tisztviselők lemondását elfogadni és a tisztviselői kart újjá választani sziveskedjék.

A választás megejtetvén, megválasztott elnök: Schreiner József; alelnök: Nagy Miklós; titkárrá: Esztergályos Ágoston; jegyzővé: Salló Károly; pénztárnokká: Pick Samu. Választmányi tagok lettek: Kósa Mihály, Pelger Mihály, dr. Gidró Jenő, Graffius Vilmos, Thierjung Miklós, Rozehnal János, Schuster Samu, Hacker Márton; póttagok: Fehér Ignác, Sander János.

A választás után a közgyűlés a következő határozatokat hozta:

1. Az Állatvédő Egyesületek Szövetségébe belép.
2. Az „Állatvédelem“ című szakfolyóírra minden egyes tagja részére előfizet olyképpen, hogy a tagok az előfizetési díjat a tagdíjon felül viselik.
3. Az Országos Ifjusági Madárvédő Liga ügyét felkarolja és ez ügyben javaslatételre Salló Károly és Lévay Gábor tagokat kéri fel.
4. A Magyar Ornithologiai Központnak a megküldött „Utmutató a mesterséges fészekodvak alkalmazásához“ című mű 20 példányáért köszönetet szavaz és e művet a községi elüljáróságok, lelkesek és tanítók között kiosztja.
5. Alapszabályait kinyomatja és a tagok között kiosztja.
6. Megkeresést intéz a községek elüljáróságaihoz, hogy a május 1-én szokásos fapusztitást saját hatáskörükben megakadályozni törekedjenek.
7. Kérést intéz az Országos Állatvédő Egyesülethez, hogy alkalmilag szakközegét az állatvédelem körébe eső előadás megtartására kiküldeni sziveskedjék.

A folyó évi költségvetés következőképpen állapított meg: Bevétel 120 korona.

Kiadás: Irodai költségek 20 korona, alapszabályok kinyomatása 40 korona, fészekodvak beszerzésére 60 korona.

Tárgyaltattak továbbá a Bund gegen die Visi-section in Österreich, a Gesellschaft zur Förderung des Tierschutzes berlini egyesület és a Trieszti Általános Biztosító Társulat átiratai.

Elnök bejelenti végül, hogy az egyesület tagjainak száma jelenleg 62 és felkéri a tagokat, hogy az állat-

védelem ügyének a lakosság mind szélesebb rétegét megnyerni és az egyesület tagjainak számát toborzás útján szaporítani törekedjenek, ama reményének adva kifejezést, hogy ez uton sikerül egyesületünknek hivatását betölteni.

A Celldömölki Állatvédő Egyesület alakuló közgyűlése.

A Celldömölk és Vidéke Állatvédő Egyesület június 29-én tartott alakuló közgyűléséről felvett jegyzőkönyvből. A folyó évi június hó 29-ik napján tartotta a „Celldömölk és Vidéke Állatvédő Egyesület” alakuló közgyűlést Celldömölkön, melyen az állatvédelem ügye iránt érdeklődő közönségből igen szép számmal vettek részt.

Az egyesület létrehozásán oly fáradhatatlanul buzgólkodó dukai Takách Márton főszolgabíró nyitotta meg a gyűlést, a jelenlevők üdvözlésével. Felolvassa az „Orsz. Állatvédő Egyesület” és a „Köszegi Állatvédő Egyesület” üdvözlő sürgönyét. Üdvözlí továbbá Fodor Árpád főgymn. tanárt, mint az O. Á. V. E. és „Sztgotthárdi Á. V. Egyesület” kiküldöttjét.

Az alakuló közgyűlés ideiglenes elnöknek dukai Takách Márton főszolgabírót választja meg egyhangulag, a gyűlés jegyzőkönyvének vezetésére pedig Szórády Dénes ev. tanítót kéri fel.

Elnöklő dukai Takách Márton főszolgabíró ezután felszólítja Fodor Árpád tanárt felolvasásának megtartására.

A közgyűlés Fodor Árpád tanárnak a szép felolvasásért, mely a hallgatók köztetszésével találkozott, hálás köszönetét nyilvánította.

A felolvasás után elnök felszólítására kimondja a közgyűlés, hogy kívánja az állatvédő egyesület megalakítását.

Letárgyaltatott a „Celldömölk és Vidéke Állatvédő Egyesület”-ének alapszabály-tervezete, mely már előzőleg a helyi lapban közöltetett.

Kimondja a közgyűlés, hogy az Állatvédő Egyesületek Szövetségébe tagként belép s minden tagja után 70 fillért fog a központi pénztárba beszolgáltatni.

Következtek a választások, melynek eredményeként egyhangulag megválasztottak három évi időtartamra:

Diszelnökök: Wagner Lőrinc apát, diszelnökönek: Szögyény-Marich Gorcey grófnő, elnöknek: Göttmann Bódog ny. alezredes, alelnökök: Nagy Sándor ev. lelkész, alelnökönek: dukai Takách Mártonné, titkárnak: Szórády Dénes ev. tanító, pénztárnoknak: Barabás Ernő r. k. főtanító, ügyészek: Dr. Pletnits Ferenc. Választmányi tagok lettek: Dr. Szinek Izidor, Pálinkás Géza, Dr. Deutsch Samu, Bisiczky Ödön, Remete Dénes, Pfeiffer Ottó, Gayer Gyuláné, Lóránt Gyuláné, Dr. Pletnits Ferenczné, Schleiffer Kálmánné, Dr. Géfinn Lajosné, Dr. Berzsényi Jenőné. Pótagok: Schleiffer Kálmán, Somogyi Aladár és Huchthausen Frigyesné.

Fodor Árpád tanárnak az O. Á. V. E. képviselőjének az alakuló közgyűlésen tartott előadásából lapunk szükre szabott kerete miatt csak a következő kivonatot közölhetjük:

Az O. Á. V. E. első 25 évében is támogatott az egész országban anyagilag és erkölcsileg minden állatvédelmi törekvést; második évszázadnegyedét pedig az idén azzal kezdte meg, hogy a *Magyarországi Állatvédő Egyesület szövetségének* megalakításával egyesítette az erőket egy szervezetben és ezzel megteremtette az igazi országos állatvédelem alapját. A szövetség szaklapja, az „*Állatvédelem*“, minden hazai egyesület működéséről értesít minden egyes állatvédőt, e szervben minden rokon szív és elme, mely e nemes célt tűzte maga elé, találkozik. *Szentgotthárd Egyesülete* ez év elején azt a feladatot tűzte ki maga elé, hogy az O. Á. V. E. segítségével Vasvármegye minden járásában megindítja az állatvédő egyesületek alakítását.

Kérésünkre az *alispáni hivatal* is buzdító felhívást intézett a főszolgabíró urakhoz és minden járásban megindult a szervezés munkája. De legelőször a *celldömölki járás* hozta tető alá a szép épületet, melynek ma bokrétainnepélyét üljük. Ez mindenesetre azt bizonyítja, hogy a celldömölki járásnak nemesen érző és gondolkodó közönsége és kiváló vezetője, főszolgabírája van.

Járási állatvédő egyesületek alakítására következő tapasztalataink indítottak bennünket. Az állatvédelem eszméinek és gyakorlatának terjesztésére nagyobb szükség van a vidéknek, a föld népének, mint a városoknak. Az állatvédelemnek és vele az emberies érzelmeknek el kell hatolnia a haza legkisebb és legtávolabb eső erecskéjébe, idegébe is, a periferiákat is át kell hatnia. Az állatvédelmet közigazgatásszerű beosztással be kell vinni az ország minden falujába! És ez csakis járási állatvédő egyesületeknek az egész járásra kiterjedő buzgó és állandó működésével érhető el.

A járási állatvédő egyesületekben a járás minden rangu-rendű polgárai, nem-, nemzetiség-, vallás- és pártkülönbösg nélkül egyesülnek testvériségben, közös érzellemmel, egy célra és önkéntesen. Az országos szövetség pedig egy nagy közösségben egyesíti a haza egy célra törő jó lelkeit. Ez a járási állatvédő egyesületek *társadalmi feladata*.

És miért éppen az annyiszor kicsinyelt állatvédelem legyen az, mely ezt a nagy szociális feladatot megoldja? Azért, mert az állatvédelem a minden társadalmi lét alapját tevő szeretetnek alfája, akkor ha szeretetünket rája is kiterjesztjük.

Az állatok szeretete úgy viszonylik a felebaráti szeretethez, mint a vadrózsa a dússzirmu, pompás kerti rózsához. Ez a humanizmusnak legbiztosabb alapja s ezzel lehet legkönnyebben az alacsony erkölcsi fokon álló ember szívéhez férközni. Ha ez sikerült, helyet ad az a felebaráti szeretetnek és az egyenlőség érzelmének is. Nagy szükség van erre, hiszen ma is lenéznek egymást azok, akik rang, műveltség vagy vagyon tekintetében egymástól különböznek. A nálunknál alacsonyabb rendű lényeknél kell a tanítást kezdeni. Így lesznek az állatvédő egyesületek a felebaráti szeretet elemi iskolái. Nagy Petőfink az állatnál alacsonyabb rendű virágra mondja, hogy ki azt szereti, rossz ember nem lehet. Ha pedig az állatok szeretete, védelme em-

bertársaink bántalmazására vezet, nem igazi szeretet az, csak ürügy a gyűlölködésre.

Az állatok szeretete tehát a humanizmus csirája. És e tény adja meg az állatvédelemnek *erkölcsi alapját*.

Az állatvédelem minden *vallásos érzést* a leghatékonyabban erősít, mert hiszen a teremtő Istent imádjuk a teremtett lények szeretetével. Ez nem érint támadólag egy felekezetet sem, hanem mindegyiknek tanaiba természetyszerűleg belesimul.

És a legszorosabb kapcsolatban van a *haza-szeretettel* is, ennek egyik leghatékonyabb eszköze. A haza, mint az élő ember, két részből áll, ugymint testből és lélekből. A haza teste ez a politikailag határolt föld, ez az ország; lelke pedig a nemzet, a nép szelleme, természete, erkölcsi élete.

Az állatvédelem pedig a mi honi földünket akarja benépesíteni hasznos és szép állatokkal, fölékesíteni ezeknek, valamint nekünk is hasznos és szép növényzettel; gazdagítani és szépíteni akarja a haza testét. Ezek az állatvédelem *gazdasági és szépítési feladatai*. De a haza lelkét, a népszellemet is gazdagítani és szépíteni akarja az állatvédelem, a népet kiemelni durvaságából, erkölcsileg nevelni, gazdaságilag oktatni és a közműveltséget lehetőleg magas és e tekintetben egyenletes színvonalra emelni az egész hazában. Ez az állatvédelem *közművelődési feladata*.

Az állatvédelem feladatainak ily magas nézőpontból történt megvilágítása után nem térek rá ez ünnepeles alkalommal a részletekre, az eszközök ismertetésére. E tekintetben pontosan tájékoztatják majd az egyesület derék vezetői, akik számára mindkét egyesület, melynek kiküldöttje vagyok, valamint a Magyar Ornithologiai központ is mindenkor készségesen nyújt felvilágosítást és segédeszközöket. Különben az összes tagok is csakhamar tájékozódhatnak az „Állatvédelem” című szaklapból, Csörgey Titusz madárvédelmi Utmutatójából és K. Nagy Sándornak „Állatvédők törvénykönyve” c. művéből, melyeket az O. Á. V. E. ingyen bocsát a tagok rendelkezésére.

A mai alakulás gyönyörű sikerén ujjongó lelkem egész hevélvel üdvözlöm az új egyesületet. Forró köszönetemet fejezem ki dukai Takách Márton főszolgabíró urnak az egyesület létrehozásáért. Kérem a vezetőséget, szívvél-lélekkkel fogjon hozzá a feladatok kiviteléhez; nemcsak buzgó, hanem kitartó is legyen, nehogy a nemzetünkénél nem ritka szalmalángra adjon újabb példát. Kérem a tagokat és a celldömölki járás egész lelkes közönségét, hogy tevékeny szeretettel karolják fel a nemes ügyet. Végül pedig a jó Isten áldását kérem a Celledömölki Állatvédő Egyesületre.

Állat- és madárvédő szakosztály a váci járásban. Az Ivánka Pál főszolgabíró elnöklete alatt álló Váci Járási Közművelődési Egyesület június hó 19-én tartott közgyűlésében elhatározta, hogy kebelében egy állat- és madárvédő szakosztályt alakít. A kivitel a legközelebbi őszön kerül sorra. Az alapszabályok megállapították, melyek értelmében a szakosztály tagjai a szakosztály céljaira külön tagdíjat fizetnek.

Sárvár és vidéke állatvédő egyesületének alakuló üléséről, mely f. hó 9-én d. e. 1/211 órakor volt a sárvári városháza tanácstermében, lapunk zártakor kaptunk előzetes értesítést. Nagy József főszolgabíró üdvözölte a megjelenteket. Fodor Árpád tanár, az O. Á. V. E. képviselője előadást tartott az állatvédelem eszközeiről, mely meleg érdeklődésben és elismerésben részesült. Az ülés kimondta az egylet megalakulását és az országos szövetséghez való csatlakozását. Az alapszabályokat is letárgyalták. Megválasztották: díszelnök: *Batthyány Lajos* orsz. gyűl. képviselő, elnökök: *Végh Endréné* és *Köberl János* prépost, alelnök: *Masáth Mihály* urad. jószágkormányzó, titkár: *Brezovits Ferenc* áll. polg. isk. igazgató, pénztáros: *Nabicht Ödön* erdészeti pénztárnok, ügyész: *Köncsöl Ferenc* dr. ügyvéd, számvizsgálók: *Berke Béla* tkpénztári pénztáros, *Uher Béla* adótárnok, *Weiser Izidor* tkp. könyvelő. Választmányi tagok lettek: *Kárik Ferencné*, *Förster Ottóné*, *Végh Mária*, *Förster Ottó*, *Fasching János*, *Hinrichs Sándor* dr., *Gayer József*, *Keresztúri József*, *Csirisznyák József*, *Entsbruder János*, *Mesterházy László*, *Nagy József*, *Tscheppen Jenő*, *Kreika József*, *Puli György*, *Kálmán István*, *Berke Béla*, *Wolf Géza* dr., *Nagy János* dr., *Riedt Imre*. *F. A.*

Muraszombaton alapítandó állatvédő egyesület érdekében Pósfay Pongrác főszolgabíró összehívására július 26-án értekezlet tartatott, melyen az Országos Állatvédő Egyesület képviselőjében Fodor Árpád, a szentgotthárdi állatvédő egyesület alelnöke jelent meg. Jelen voltak még: *Árvai Bernát* magánzó, *Faschinger Győző* főkönyvelő, *Fürst Ödön* kereskedő, dr. *Geiger Arthur* ügyvédjelölt, dr. *Geiger Vilmos* járási főorvos, *Kleinrath József* főkönyvelő, *Most Rudolf* gyógyszerész, *Olajos Sándor* ügyvéd, *Osterer Károly* főerdész, *Saary József* járásbíró, *Schnell János* adóellenőr, dr. *Skirlec Mihály* körorvos, *Szentkirályi Sándor* járásbírói jegyző és *Török Ernő* közjegyző. Fodor tanár kimerítő előadásban ismertette az állatvédelem és az állatvédő egyesületek jelentőségét, mely előadás hatása alatt az értekezlet Pósfay Pongrác elnök, dr. *Skirlec Mihály* és *Olajos Sándor* hozzászólása után elhatározta, hogy a taggyűjtő iveket azonnal kibocsátja és az egyesület mielőbbi megalakulása érdekében lelkes mozgalmat indít meg. A „Muraszombat és Vidéke” helyi lap, mint örömmel látjuk, rokonszenvvel viseltetik az ügy iránt és első helyen közli az értekezlet lefolyásáról és Fodor tanár előadásáról szóló kimerítő tudósítást.

Az Országos Állatvédő Egyesület kiadásában

megjelent és az egyesület helyiségében (Ernő-u. 11–13) kaphatók:

ÁLLATVÉDŐK TÖRVÉNYKÖNYVE. Az állatvédelemre vonatkozó összes és az állategészségi nevezetesebb törvények és rendeletek gyűjteménye. Irta: *K. Nagy Sándor*, pestvidéki kir. törvényszéki bíró. Harmadik kiadás. Ára 60 fillér.

Szerkeszti **MONOSTORI KÁROLY** tanár, egyesületi titkár, felelős szerkesztő.

Kiadja az **ORSZÁGOS ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLET.**

ÁLLATVÉDELLEM

AZ „ORSZÁGOS ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLET“ ÉS A „MAGYARORSZÁGI ≡ ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLETEK SZÖVETSÉGÉ“ NEK KÖZLÖNYE ≡

BUDAPEST IX., ERNŐ-UTCZA 11-13. SZ. TELEFON 85-12.

Ezen lap közleményeinek utánnomását nemcsak szívesen megengedjük,
hanem tisztelettel kérjük is.

Megjelenik egyszer havonként. □ □ Előfizetési ára 1 évre 2 korona.

V. ÉVFOLYAM 1908 SZEPTEMBER :: 9. SZÁM ::

TARTALOM: Az eb, mint némely betegség terjesztője. — A cinegék. — *Szemle:* A párisi kutyáról számadatok. — Állatpusztítás. — A ludak kopasztása. — Állatkinzás az oroszországi forradalom ideje alatt. — *Vegyések:* A kutya vizsgálata. — A lovak farkának csonkítása ellen. — *Állatok világa:* A feketerigó káros madár-e? — A róka védelmére. — Mennyit kereshet egy kutya. — A szájalom nyilatkozása az állatoknál. — Egy omnibuszról története. — Tarka pillangók tenyésztése. — *Irodalom:* Boldog emlékü csikszentkirályi és krasznahorkai gróf *Andrássy Dénesné* életéről és haláláról emlékezés. — Gyermeknapról az 1908/1900. évre. — Az Országos Állatvédő Egyesületnek és a többi magyarországi állatvédő egyesületek évkönyve az 1907. évről. — *Egyesületi hírek:* Az országos állatvédő egyesületnek augusztus hó 29-én tartott választmányi ülése és rendkívüli közgyűlése. — A „Sárvár és Vidéke Állat(madár-)védő Egyesület“ megalakulása. — Állatvédő egyesület Vasvárott. — Járásai állatvédő egyesületek Vasvármegyében. — A pozsonyi állatvédő egyesület. — A pozsonyi állatvédő egyesület első gyakorlati szereplése. — A soproni állatvédő egyesület.

Az eb, mint némely betegség terjesztője.

Kétségtelen, hogy sok dicséretre, elismerésre méltó vonás van a kutyában s méltó ez állat igen sok tekintetben az ember vonzalmára, szeretetére s a megbecsülésre, de nem lehet azt sem tagadni, hogy egyenesen veszélyessé is válhat ez állat emberre és állatra egyaránt, nemcsak azzal, — amit ez alkalommal fejtegetni nem kívánok, — hogy harap s esetleg azt az irtóztató betegséget: a veszettséget átülteti, amely egyike a legrettegőbb nyavalyáknak, hanem hogy okozója, illetőleg közvetítője lehet más, emberre és állatra nem különben sulyos bántalmaknak, ha nem értjük a módját az azok elleni védekezésnek.

Egy-kettőre felhívom itt a figyelmet, abban a vélekedésben, hogy ezzel a különben általam is sokra becsült kutya nimbusának nem ártok, de a tájékozatlanabb

olvasónak használok. Ráirányítom a figyelmet névszint a kutya u. n. férgességére, mely veszedelmekkel teljes más hasznos háziállatokra, ráirányítom nevezetesen ez alkalommal az eb pántlika-gilisztáira, melyek persze magára az ebre se közömbösek, de abból más állatokba kerülve egyenesen veszedelmesekek.

Nem vizsgáló, hogy más állatokban és az emberben is előfordulnak ilyen giliszta, de gondolkodóba ejtő körülmény, hogy a kutyában 3 félesége is előfordul azoknak, t. i. a cönurusz nevű galandféreg (*Taenia coenurus*), az ekinokokkus nevű (*Taenia echinococcus*) és a marginata nevű (*Taenia marginata*).

Lássuk ezeket, rövid leírásban, közelebbről.

Ezek és más galandféreg rendszerint száj- és bélcső nélküli, rövidebb vagy hosszabb (sokszor több méter hosszúságu) testű, lapos darabokból (u. n. izekből) álló állatok, melyeknek feje (az u. n. dajka = *scolex*)

szívőkészülékkel s némelyiknél kapaszkodásra alkalmas horgokkal van felfegyverezve.

Fejlődésük nagyjában a következő:

Az érett galandféreg mondott darabjai (izei) a gazdául szolgáló emberből vagy állatból a bélsárral a külvilágba jutnak, a talajra, a fűre, a vízbe kerülnek, ott szétmállanak, a bennük levő peték (féreg-tojások) azonban ellenállnak az elrothadásnak s eleséggel, vízzel alkalmas gazda (élő állat) testébe jutva, ott ébrénynyé fejlődnek, vándorlásra kelnek és a részükre alkalmas szervekbe, szövetekbe kerülnek s u. n. hólyagféreggé alakulnak.

Ezen hólyagféreg tovább tejlődve, új horgos vagy horog nélküli fejet (dajkát) kap, sőt az izelődés is megkezdődik rajta, úgy hogy az a pántlika-giliszta kész fiatal alakjának tekinthető. Ez a hólyagféreg aztán úgy jut más állat szervezetébe, hogy az azt a szervet, melyben a hólyagféreg van, felfalja, megeszi. Például megeszi a kutya a kergekórságban leölt vagy elhullott birka odadobott fejében az agyvelőt, melyben a hólyagféreg fészkel s megkapja a cönurusz nevű pántlika-gilisztát, mert a hólyagféreg gyomrába, belébe jutva, ott galandféreggé nő meg. Ez a galandféreg aztán érett, tojásokkal telt izeket juttat a kutya bélsárával a külvilágba, azokat eleséggel, vízzel a juh felveszi s így ismét hólyagféreggé lehet benne a felszedett pete s megint alkalmat szolgáltathat arra, hogy a hólyagféreg a kutyaába jusson s az megférgesedjék.

Ez tehát egyik félesége volna az eb férgeességének, mely mint látjuk, juhoknál az u. n. kergeségnek lehet okozójává s okozhat eképen károkat juhnyájában, de esetleg szarvasmarhákban s igen ritkán lovakban is, melyek eként befertőzik magukat.

Az izekben a külvilágba került féregtojások kivált vizenyős helyeken tartják fenn életképességüket s azért észlelhető a kergeség — szerencsére csak fiatalabb juhoknál — kivált nedves években és mélyen fekvő, vizenyős területeken tartózkodó állatoknál.

Megnyilatkozik pedig a rendszerint halálos betegség a birkán abban, hogy elbódulva az agyára a hólyagféreg által eszközölt nyomástól, kering, körben forog vagy bukdácsol, avagy megszegett fejjel vakul rohan, törtet előre.

Súlyos műtéttel — a koponyaüreget meglékelésével és a hólyagféreg eltávolításával — egy csekély percentjét a betegeknek esetleg meg lehet menteni, azonban ennél jelentékenyen hatásosabb az előre való védekezés, védekezősége t. i. a juhoktól, hogy a kutya ezen pántlika-gilisztájának petéikkel telt izei belé ne jussanak s illetőleg, hogy a kerge birka hólyagférges agya a kutyaába ne kerülhessen. Ennek elérésére elsősorban meg kell semmisíteni a galandférges ebből kiürülő s izeket tartalmazó bélsárt s a kerge birka vagy más állat fejét, agyvelejét nem szabad amugy nyersen, élő féreggel telten a kutyának adni eleségül, hanem főzés után; másfelől meg azon kell lenni, hogy nyádjörző ebeinket, melyek legerősebb terjesztői a juhok kergeségének, idejekorán kitakarítsuk pántlika-gilisztáiktól, nevezetesen tél végén, leelőre kerülés előtt, hogy ott féregizeket el ne hullogathassanak. Több féreggüző és

hashajtó szer, melyet állatorvos rendelhet, megteszi a szolgálatot, de az eb gazdája azon legyen, hogy az így kezelt ebet zárt helyen tartsa egy ideig s ürülékét elégesse, egyben pedig megtiltsa szigorúan a kerge birkák vagy marhák fejének, agyvelejének nyers állapotban való feletetését.

Míg az éppen tárgyalt galandféreg 40 cm. hosszúságúra is megnő a kutyában, addig a másik, melyet most tárgyalandó vagyok és 3 izű galandféreg (*Taenia echinococcus*) néven megnevezek, mert tényleg 3 izből áll, melyek közül mindig az utolsó érett, t. i. petéket tartalmazó, már csak valami 4 milliméter hosszúságú, de azért nem kevésbé veszélyes. A kutya bélsárában ezt meglátni csak tüzetes vizsgálat után lehet s e sárral kerül be ez is egyéb állatok, igen gyakran kérődzők emésztő készülékébe az eleségekkel, vízzel s onnan a tüdőbe, a májba, de más szervekbe is és kifejlik u. n. ekinokokkusz hólyagokká (tömlőkéké), megnagyobbítván e szerveket gyakran tízszeres nagyságra is, eként számos marhát, juhot — de egyéb háziállatot is — elpusztítván.

Ha megállapítható e betegség, legindokoltabb a végleromlás előtt vágóhídon értékesíteni a fogyasztható állatot, mert gyógyítani e bajt nem lehet, ellene védekezni azonban igenis lehetséges, pl. mindjárt azzal, hogy a férgekkel ellepett szerveket megsemmisítjük, nyersen még ebnek sem adjuk s az efféle galandféreggel lepett kutyát is férgeitől az imént ecsetelt módon megszabadítjuk, e férgek szertesztét terjesztését imigye megakadályozzuk.

Ez a féreg az ebről az emberre is átszármaozhatik s az emberben keletkező ekinokokkusz-hólyagok csak igen veszélyes operációval (véres műtéttel) távolíthatók el, akkor is kevés kilátással az életbenmaradásra. Azért bármennyire kedveli, szereti is valaki kedvenc kutyáját, szorgosan ügyeljen, hogy teljes, közvetlen érintkezésbe ne jusson ürülékével és váladékaival s ha gyanuja van ebe e férgeességére, kezeltesse azt az imént jelzett módon féregölő, üzőszerekkel, ürülékeit szigorúan, tüzzel semmisítvén meg.

A kutya harmadik pántlika-gilisztája legszélesebb s 3 méter hosszúra is megnő. Ez, mint jelzém, *Taenia marginata* névvel van megjelölve. Tojásait az ecsetelt utakon-módokon leginkább szarvasmarha, juh és sertés veszi fel s ez állatokban lép fel aztán a fertőzés nyomán egy u. n. borsókásság (de nem az, amelyet a sertés húzában az ember pántlika-gilisztájának felfalása után kap meg), mely dió és ökölnagyságú, kocsnyás hólyagférges alakjában a mell- és hasüreget borító savóshártyán fészkel. Ily hólyagokat is, ha ebnek adunk, abban ez a marginata nevű pántlika-giliszta fejlődik s teszi meg a jelzett vándorlását a bélsár közvetítésével más állatokba, okozván azoknál is többé-kevésbé súlyos bántalmakat.

Röviden összevonva az itt mondottakat, nyilvánvaló, hogy az eb ily értelemben hordozója lehet férgek által okozott betegségeknek s azokat közvetítheti más hasznos háziállatokba. E bántalmak ellen két irányban lehet és kell is küzdeni, t. i. először úgy, hogy igyekezzünk lehetetlenné tenni, hogy ebünk a féregpetéket,

porontyokat felvegye és másodsor, hogy a férgességet okozó anyagokat igyekszünk az ebből kitakarítani s megsemmisíteni s így az újra való megférgesedésnek útját vágni. Mert afelett nincs ma már többé kétség, hogy a férgességet kívülről beható s onnan ismét kikerülő peték, porontyok, féregzgek okozzák, vagyis, hogy azok ott benn a szervezetben önmagukban nem keletkeznek.

Egyébként pedig az u. n. ebkedvelők, a rossz nyelvek kifejezése szerint pedig: kutyabolondok, bátran megmaradhatnak kedvtelésüknél, az ebkedvelésnél, csak ne feledjék az itt ecseteltek és azt, hogy a kutyának irtóztató, eredeti betegsége a veszettség is, mely szintén nem keletkezik holmi forró ételtől vagy más egyébtől, hanem igenis veszett eb marása következtében fellépő fertőződésemből, amit tehát — mint az itt tárgyalt férgességet is — meg lehet előzni gondossággal, felügyelettel, védéssel, okszerű beavatkozással.

Ebben is megállja a helyét hát az én szerény kijelentésem, hogy: az okszerű állatgondozás a legjobb állatvédelem.

Monostori Károly.

A cinegék.

Egy német természetbarát kiemelve a cinegéknek a rovarirtás körül való nagy jelentőségét, e kedves madarakra vonatkozó megfigyeléseit közli, melyekből következőket tartjuk kiemelendőknek.

„Az 1904-ik évben megfigyeltem egy kékcinegepárt, mely egy szivattyuban fészkel és nemkevesebb, mint tizenkét (12) fiókát rejtegetett. Ennek a családi életnek megfigyelése minden jóérzésű embernek valódi örömet szerzett volna. A fészkekhez egész közel állván, láttam, hogy a madárszülők mily csodálatos gyorsasággal voltak képesek a 12 éhes és visító kis jószág száját betömni. Fáradhatatlanul hozták a hernyókat, levél-tetveket, bogarakat stb., melyeket keresgélve ágról-ágra szálltak, minden levelet megvizsgáltak és még az ágak végein lévő rügyeket is kikutatták a legapróbb rovarokat szedegetve.

Midőn a melegebb időjárás beálltával már-már szükségem lett volna a szivattyura, egy szép májusi regelen örömmre azt láttam, hogy már az egész család szárnyrakelt és a kertben őgyelgett. Mivel előrelátható volt, hogy csakhamar egy második költésre lehet számítani, haladék nélkül egy fészkelő odut erősítettem egy közel álló fára és betömtem a szivattyu belsejébe vezető nyílást. Már néhány nap múlva nagy örömmre azt láttam, hogy a nőstény anyagot hordott a fészkelő-oduba, mindig ritkábban volt látható, míg rövid idő múlva már az új nemzedék gyenge sipogását lehetett hallani. Ezuttal is tizenkettő volt a fiókák száma és ezt a költést még egy harmadik és utolsó követte. Ennek a termékenységnek köszönhető, hogy ezek a madarak még el nem pusztultak.*

*) Minthogy a cinegék évenként rendszeren csak kétszer költenek, a jelzett három költés valószínűleg két cinegepártól ered. Erre vall az a körülmény is, hogy a 2-iknek jelzett költésnél is 12 volt a fiókák száma, ami egyazon pár második költésénél nem szokott ily magas lenni, hanem az első költés száma mögött marad.

Azt a hasznót, amit ez a cinegepár 36 főre rugó utódjaival kertemnek szerzett, kiszámítani alig lehet. Annyi azonban bizonyos, hogy nagy botorság az emberiség részéről, hogy ezeket a madarakat, leghasznosabb munkatársait szenvedni és pusztulni engedi. Nem a táplálék hiánya veszt el ezeket a madarakat, hanem a megfelelő otthon hiánya. Ha a cinegék szabadban fészkelő madarak volnának, bátran magukra hagyhatnánk őket. De mivel odukban fészkelnek, multhatatlan kötelességünk, hogy nekik e fészkelésre szükséges alkalmatosságot megteremtjük.

Az erdők kezelése teljesen megváltozott, öreg fák és oduk mindinkább fogynak és a cinegék nem találnak természetes fészkelőhelyeket. A természetes fészkelőhelyek nagy hiányára mutat az is, hogy a cinegék mindenféle szokatlan buvóhelyeken ütik fel fészkeiket: szivattyukban, fémcsövekben, sőt oly vasuti korlátokban is, melyek vasuti sorompóként napjában többször megmozdítatnak. Ezért szívesen foglalják el a cinegék a kirakott mesterséges fészkelőodukat, ha az erősebb verebek el nem verik őket. Ez ellen legjobban úgy védekezünk, hogy a fészkelő odukat alacsonyra agatjuk, a földtől vagy fél méternyi magasságban, de ezeket a macskák ellen kell vizonyi megvédeni, úgy, hogy tövis-sel vagy szeges sodronyhálójával körülvesszük. A cinegék szeretnek alacsonyan fészkelni, míg a verebeknek ez úgy látszik nincsen innyükre.“

A nevezett természetbarát további fejtegetéseiben ajánlja a Berlepsch-féle fészkelőodukat és azoknak, kik a költséget nem bírják, különböző utasításokat ad arra nézve, hogy házilag való munkával miként pótolhatják a rendes fészkelőodukat.

Tanácsaiból megemlítjük azt, hogy fákra erősített, magasabban elhelyezett odukat a macskáktól úgy lehet megvédeni, hogy a fa törzse körül egy bádoglepot kanyarítunk, mintegy elálló gallér alakjában. Ez a bádogyűrű körülbelül 1½ méter magasságban alkalmazandó. A törzstől elálló bádogyűrű vagy gallér szélessége mintegy 30 cm. legyen. E célra használt konzerv-bádogdobozok anyaga is alkalmas.

A cinegék télen át nálunk maradnak és kemény téli zord időben mindenki észlelheti, hogy éppen ekkor mennyi hasznót tesznek, midőn a fákon, a kéreg hasadékaiból is a káros rovarok költségeit leszedgetik.

De ugyanebben az évszakban fenyegeti a legnagyobb veszély e hasznos madarakat, ha olmoseső vagy jégeső áll be, mely a fákat áthatatlan jégkéreggel vonja be. Ha a napnak nem sikerül a jégkéregget megoldvasztani, akkor a cinegék éhségtől pusztulnak el.

A mi német természetbarátunk azt ajánlja, hogy már az első hóeséskor minden kerttulajdonos cinegéi számára védett helyen, ahová a varjuk nem férhetnek, egy darab szalonát szögezzen egy fára. Egy földéll ellátott etetőasztalkára pedig napraforgó és kendermag, valamint fölprozott dió és mogyoró helyezendő. Csak keveset, de mindennap adjunk eleséget, hogy a cinegék odaszokjanak és ha beáll az az időszak, midőn a fákon nem szedegethetnek, a cinegék már tudják, hogy hol találnak eleséget.

Ősszel és télen a cinegék szívesen keresik fel buvóhelynek a kihelyezett mesterséges fészkelőodukat.

Lassan-lassan az erdőhatóságok is megbecsülik a cinegék hasznát, így a Letzlinger Heide-nek nevezett nagybecsű erdőszéligben, melynek 25000 Morgen (11,100 hold) területén a múlt évben a rovarok mérhetlen károkat okoztak, az idén már 400 Berlepsch-féle fészkelőodut helyeztek el.

Egy másik kerttulajdonos hasonló értelemben emlékezik meg a cinegék hasznáról. Megemlíti, hogy midőn a kert birtokába jutott, a gyümölcsfák hernyófészkekkel voltak telve, azoknak és illetőleg a hernyóknak irtásával sok munkája és költsége volt és még sem ért el kellő eredményt, mert a termés nagy része elpusztult. A sokféle hernyóirtási eljárás után reá jutott a leghelyesebb utra, etetni kezdte télen a cinegéket, melyek a napraforgómagra csakhamar rákaptak. A cinegék és kiváltképpen pedig a kékcinegék azokon a napokon, melyeken az etetőkben szándékosan kevesebb eledelt kapnak, kettőzött buzgalommal keresgélnek és pusztítják a hernyófészkeket, hogy a bábokhoz jussanak és nemcsak megkímélik a kertgazdát a hernyóirtás munkájától és költségétől, de biztosítják a termést is.

—yi—

SZEMLE.

A párisi kutyákról számadatok. Az 1907-ben Párisban megadózott kutyák száma 71.047 volt, a kültereken 92.505, összesen tehát 163.552. Veszetzési eset 31 fordult elő. Az egész év alatt elfogtak 10.900 kóbor kutyát, ezek közül 1507-et követeltek vissza a volt gazdák. Ha a hivatalos adatoknak hinni lehet, a veszetzési esetek száma rohamosan csökkenik, 1901-ben 560, 1903-ban 92, 1904-ben 67, 1905-ben 48 volt a veszetzési esetek száma.

y—i—

Állatpusztítás. Mint olvassuk, óriási mérvet ölt s egész esztelenséggé fajul újabb időben némely — különösen értékesebb gereznájú — állatoknak az üldözése, vadászata, pusztítása. Antiloppok, quaggák, kenguruk és egyéb erszényes (fiahordó) állatok a végpusztulás után vannak. Hogyisne, mikor egy ausztráliai vadász komolyan afelől biztosítja a világot, hogy 18 hónap alatt egymaga nem kevesebb, mint 64.000 eféle fiahordó állatot puskázott le.

Mo.

A ludak kopasztása ellen állatvédők már igen gyakran felszólltak. Most egy német folyóirat: „Unser gefiedertes Volk“ nemcsak állatvédelmi, de gazdasági szempontból is károsnak mondja a ludak kopasztását. A nevezett lap érvelése a következő: A kopasztás annyira meggyengíti és lezarolja az állat testét, hogy az ezáltal okozott kár nagyobb, mint a tollak értéke. Határozottan káros a tenyészállatok kopasztása, mert ennek hátrányai az utódok minőségében is érvényesülnek. A kopasztásból átlag 60—80 gramm pehelyt nyerhetni, melynek értéke 40—60 fillérre tehető. A kitépelt tollak pótlására szükséges eleség jóval több értéket képvisel. Tizenöt gramm kitépelt pehely egy

kilóval csökkenti a leölt állat súlyát. Azért az a gazda, aki ludjait nem kopasztja, nemcsak emberséges állataival szemben, hanem gazdaságilag is helyesen jár el. De ha már kopasztunk, ne feledjük azt okszerűen s lehető emberségesen cselekedni.

—yi—

Állatkinzás az oroszországi forradalom ideje alatt.

A rigai állatvédő egyesület közlönye az oroszországi forradalom idejéből a legképtelenebb gonoszsággal üzött állatkinzásokról és üldözésekről számol be egy hosszú leírásban, melyből csak néhány adatot idézünk, hogy a „Szemle“ rovat teljességének eleget tegyünk, bár nehezünkre esik. Az említett leírás szerint az orosz parasztok az urak ellen való gyűlöletüknek és boszúvágyuknak számtalan helyen általa is adtak kifejezést, hogy az állatokat hallatlan módon kinozták és öldösték. Mintegy kétszáz megtámadott birtok nagyobb részében az istállóknak égették el az állatokat. Egy megköthözött erdősz, kinek szeme láttára gyújtották fel az istállót, melyben saját nevelésű állatai voltak, esengve kérte a lázadókat, hogy az állatokat ne bántsák, hanem vigyék magukkal és tartsák meg. A könyörgés hiábavaló volt. A lázangók elől menekülő gazdák által hátrahagyott állatokat nem volt szabad sem etetni, sem itatni, a teheneket nem volt szabad fejni, mert a forradalmárok ezt nem engedték. A „Morning Post“ hire szerint Cherson vidékén a lázadó parasztok a juhokat és marhákat tömegesen leütötték, ökröket és lovakat farkaiknál fogva egymáshoz kötözték és lődözték rájuk, úgy hogy az állatok egymást darabokra marcangolták. Lovakat a szélmalomok szárnyaira kötözték, melyek azután a magasból lezuhanva, kiszenvedtek. Lovakat petróleummal leöntözték és azt meggyújtották. Szomorú kép a huszadik századból.

—yi—

VEGYESEK.

A kutya vizsgálata. Ha kutyánk beteg s magunkra vagyunk utalva annak okát megállapítani, úgy ismernünk kell azon vizsgálati módszereket, melyek segítségével felvilágosítást nyerhetünk a baj természeté felől s esetleg segíthetünk is rajta:

a) **A tápszervfelvétel.** Ha a kutya beteg, megveti rendes eleségét. Ha ilyenkor izletes levest s apróra vagdalt hust adunk neki s ha abból nem eszik, úgy majdnem biztosan következtethetünk az emésztő készülék valamely megbetegedésére. Feszés, nyomogatásra fájdalmas has megerősíti gyanunkat, a bélsárnak minősége pedig bővebb felvilágosítást is nyújt. Ha ez kemény, száraz: bélsárrekedés; ha puha, nyálkás, esetleg véres: bélhurut vagy gyulladás van jelen. Ha az ételt körülnyalogatja, anélkül, hogy enne belőle, lehet, hogy a foga fáj. Ha sok evés dacára rossz kondícióban van, úgy bizonyára az emésztő szervek valamelyikében van a baj vagy talán élősködők vannak a belekben. Ha hányanak a kutyák, füvet vagy más emészthetetlen anyagot ettek, de a gyomornak vagy bélnek valamely bántalma, vagy férgek a belekben is okozhatják ezt. Hogy a betegség székhelyét biztosan megállapíthassuk, kez-

detben óvatosan, később mindinkább erősebben végig tapogatjuk a hasfalat s ott, hol a fájdalom a legkifejezettebb: van a baj. A bélben levő idegen testek gyakran kiérezhetők.

b) *A kültakaró.* A sima, fényes szőrzet az egészség jele. Ha borzolt és fénytelen, a bőr pedig száraz, ennek kevés mozgás vagy hiányos táplálkozás lehet az oka. Ha a bőr piros foltocskákat, csomókat, hólyagokat, pörköket, varrakat mutat, úgy egy többé-kevésbé súlyos bőrbetegséggel, valószínűleg rühösséggel van dolgunk. Ha a bőr száraz és meleg, hasonlóképpen az orr is: az állatnak láza van. Ha a kötőhártya piros, sárga vagy halvány, szintén beteg az állat. Különböző gyulladási folyamatoknál, májbetegségnél, illetve vérszegénységnél szoktak előfordulni az előbbi tünetek. Orrfolyása leginkább akkor van az állatnak, ha meghűlt, ha szopornyicás vagy ha idegen test van a toroküregben. De elősködők az orrban (*Pentastomum taenioides*) is előidézhetik ezt.

c) *Légzés, érverés, szív, belső hőmérséklet.* Egészséges kutyák nyugalomban 10—30-at lélegzenek percenként, a kisebb fajtába tartozók valamivel gyorsabban. Ha a légzés gyors s nehéz, erőltetett, a kilehelt levegő pedig forró, úgy valamely tüdőbajra következtethetünk ebből. Szív és bélbántalmaknál is gyorsabb lehet a légzés ép így a gége- s légcső-bántalmainál is. Az utóbbi esetekben feltűnő módon erőltetett is. Az érverést mutató és középső ujjunk begyével vizsgáljuk azon nagy edény felett, mely a felcomb belső oldalának közepén vonul végig. Egészséges kutyákon 70—80, kisebbeken 80—120 az érverés percenkénti száma. Láz jelenlétében, súlyos gyomor és bélbajoknál, görcsök előtt és után, a szív és más belső szervek megbetegedéseinél gyorsabb a pulzus. Lassu, gyenge és kicsi az érverés szívgyengeségnél, mérgezéséknél és a véredények betegségeinél. Lehet a pulzus szabálytalan: emésztési zavaroknál, izgalmaknál, mérgezéseknél. A szívhangok szintén nyújtanak felvilágosítást bizonyos bántalmak felől. Ha fülünket a baloldali mellkas alsó részére illesztjük, tisztán hallunk két szívhangot, melyek közül az első mélyebb és hosszabb, mint a második. Az első s a második hang között egy rövid, míg a második után hosszabb szünet (pausa) következik. Ha a ritmus eltér ettől a szabálytól, úgy ebből a szívnél, a véredényeknél, az emésztő készülékek vagy más belső szervek bántalmára lehet következtetni. A belső hőmérsékletet oly módon derítjük ki, hogy a bezsírozott végű hőmérőt 3—4 cm.-nyire a végbélbe vezetjük s 3—5 percig ott hagyjuk. Előzetesen a hőmérő higanyoszlopát gyenge rázással $37\frac{1}{2}$ C° alá kell sülyeszteni. A normális hőmérséklet $37\frac{1}{2}$ —39 C° közt ingadozik. Ha 39 C°-nál magasabb, azt láznak mondjuk. Nagyon helyes, ha a láz lefolyásáról u. n. láztáblát vezetünk.

d) *A húgyozó szervek.* A kutya vizelete egyes belső szervek megbetegedése felől felvilágosítást nyújthat. A gyógyszereszek abban a helyzetben vannak, hogy a vizeletet legalább fehérje, cukor s sótartalomra megvizsgálhassák. Ha a vizeletürítés fájdalmas vagy egyáltalában nem történhetik, ez a hólyag valamely bántalmára, esetleg húgykő jelenlétére kelt gyanút. Ha önkény-

telen vizeletürítés következik be, ennek a hólyag záró izmának bénulása lehet az oka.

c) *Az agy, gerincagy és idegek betegségei.* Az agynak és gerincagnak betegségei legtöbbször bénulásban nyilvánulnak. Egyes testrészek, tehát féloldali bénulás az agybántalmára, kétoldali bénulás s a test hátsó részének vonszolása a gerincagy bántalmára mutat rendszerint. Görcsök az agy, illetve a környi idegek betegsége folytán szoktak fellépni.

f) *A szem.* A szem vizsgálatánál tekintetbe kell venni a szembogár mozgékonyágát, a kötőhártyákat, a szaruhártyát, a szivárványhártyát, a lencsét, az elülső szemcsarnokot.

A most felsorolt esetekben bizonyos gyógyszerekkel, ahol természetesen még lehet, segíthetünk. Kíséreltessük meg tehát azokat állatorvos által bizalommal.

Rácz Miksa.

A lovak farkának csonkítása ellen a bajorországi belügyminiszter egy kimerítően indokolt figyelmeztetést intézett az érdekelt közönséghez. A miniszter a leghatározottabban elítéli a farkcsonkítást, mert erős állatkínzás, mert a műtét gyakran sebeket, betegségeket, sőt az állat elpusztulását vonja maga után és mert az állatot megfosztja a különböző bögölyök, darazsak ellen való védekezés eszközeitől, mert a rendszeren a fark által fedett testrészeket kiteszi az időjárás viszontagságainak s mert a csonkított farku lovak hadászati célokra meg nem vásároltának és a farkcsonkítás következtében elpusztult állatokért, ha a csonkítás nem teljes szakszerűséggel történt, az állatbiztosító társulatok kárpótlást nem fizetnek. Mindezek alapján a belügyminiszter a lótenyésztőket és tartókat saját érdekükben kéri, hogy a minden tekintetben fölösleges, sőt káros farkcsonkítást mellőzzék.

—yi—

Állatok világa.

A fekete rigó káros madár-e? Az 1901. évi 24655. számú földmívelésügyi rendelet szerint a fekete rigó azon madarak közé tartozik, amelyek védelemben részesítendőek, következésképpen nem káros állat. Vannak azonban, akik nem tartják egészen hasznosnak, hanem közömbösnek. Már maga Brehm is azt mondja: „hogy a majdnem minden városban tanyát ütő s télen is ott tartózkodó fekete rigó, melyet az emberek fött és nyers hussal traktálnak, megszokhatja azt, hogy különösen csupasz madárfiókákat is felfaljon — afelett nem lehet kételkedni“.

Herman Ottó azt mondja, hogy: „Messze külföldön a fekete rigó városi madárrá nevelkedett; ott, ahol jószívű emberek télen át enyhítik nyomorát, rendszeren adogatva neki egy kis lisztes férgét, vagdalt húst és szárított hangyatojást. Ilyen helyeken még a vadszőlővel befuttatott ablak közelébe is építi fészket. Télire el sem vándorol!“

Megeshetik tehát csakugyan, hogy ilyen fekete rigók egyesei fészkekrablásra is reá vetemednek, de ezt az egész fajnak nem lehet, nem szabad rovására írni.

Igen is, „buzgón szedi — mint Herman mondja — a földi gilisztát és minden kártékony bogárságot. Őszkor bogyókra is rájár, néha a gyümölcsre is, de óvatos madár léte, könnyen elriasztható. Szóval, hasznos madár . . .“

Egy-két esetleges fészekrablás miatt tehát nem szabad pálcát törni sem ezen, sem több más madár hasznossága felett. K. y.

A róka védelmére kél dr. Rörig a „Tierwelt und Landwirtschaft“ című munkájában. Szerző azt mondja, hogy a róka, ha nem túl nagy számban lepi el a vidéket, bizonyos fokig a nyul-állomány javára van azáltal, hogy a rókának természetesen jobbára csak, vagy elsősorban a gyengébb beteges nyulak esnek áldozatul s mivel ezek a betegségek részben ragályosak, az ily beteg állatok pusztulása következtében gyakran oly ragályok terjedésének vették gát, melyeknek a nyulak különben tömegesen áldozatul estek volna. Rörig ilyen betegségek gyanánt a nyulaknak bakteriumok és szőrfergek (Strongyloidea) által okozott tüdővészszertü megbetegedését említi. m. i.

Mennyit kereshet egy kutya, arról érdekes adatokat közöl Bylandt gróf a „Niederländische Sport“ című folyóiratban. Holmes nevű uriembernek agarát verseny céljaira idomította Graham nevű trainer. Gallant — ez volt a kutya neve — az első versenyben győzött is. Gazdája az idomítás tökéletesítése céljából egy versenystállóba adta az agarat, ahol azonban oly helytelenül kezelték, hogy Gallant a „Nertherby-Cup“ versenyben nemcsak, hogy nem győzött, hanem még helyre sem tehetett szert. Az elkedvetlenedett tulajdonos egy schillingért kínálta Gallantot, csak hogy tőle szabaduljon. Graham, az agar első trainerje idejében jelentkezett és Holmessel szemben vállalkozott arra, hogy Gallantot a „Waterloo-Cup“ verseny számára előkészíti. Az eredmény az volt, hogy Holmes agara ebben a versenyben fényesen győzött és a 14.000 font sterling (337,000 K) díj nyertese lett. Ennek a győzelemnek következtése az volt, hogy Gallant-ot, mint apaállatot kereszték és ezen az uton gazdája már az első évben további ezer font sterlinget (24.000 korona) vett be. —yi—

A szájalom nyilatkozása az állatoknál is észlelhető. Naunyn tanár Baden-Badenben említést tesz egy galambducban tett megfigyeléseiről. A galambducban egy idősebb hímgalamb édegett, melynek párja veszett és mely, mint az a galamboknál előfordulni szokott, páratlan maradt. Ez a galamb, lehet mondani, a többivel alig érintkezett, azonban, ha valamelyik galambpár kicsinyeit elhanyagolta, vagy hiányosan táplálta, az öreg galamb odasietett és begyéből megétette a csipogó kicsinyeket. Néha valóságos körutra kelt, hogy az éhező apróságokat megétesse. —yi—

Egy omnibuszló történetét mondja el egy francia szaklap, azzal a megkapó irálylyal, melylyel még a legkisebb jelentőségű dolgok vagy események is érdekfeszítőkké válnak. A párizsi rue des Martyrs nevű utcában kapaszkodó van, melyre a társaskocsik csak előfogat segítségével mennek fel. Az előfogatot esztendőnkön át egy öreg szürke kanca képviselte, melyet az egész

környék Pauline név alatt ismert. Midőn a társaskocsi a kapaszkodó aljába érkezett, a lóval együtt várakozó kocsis a lovak elé fogta Paulinet és ez hatalmas erőfeszítéssel segítette felfelé vonszolni a nehéz és gyakran több, mint husz utassal megrakott kocsit. A szegény Paulinenak órákon keresztül minden öt percben kellett ezt a nehéz utat ismételni és emellett kijárt neki még elég bőven a sok és sulyos ostorcsapás. Egy állatbarát részvétellel kísérte Pauline sorát és emberséges közbelépéssel néha lehetőleg enyhíteni igyekezett a ló szenvedéseit. Ez az állatbarát egyszer csak nem találta Paulinet a szokott helyen, melyet most egy másik ló foglalt el. Kikérdezte a kocsist, hogy mi lett Paulineval? A kocsis azt felelte, hogy Paulinenak most már jó dolga van, mert falun van; a társaskocsik igazgatósága eladta egy piócahizlalónak. A Marne folyó mellett mocsarakban tenyésztik a piócákat és ezeknek táplálására megvásárolják a vén lovakat 30—50 frankjával. Paulinet is erre a célra vásárolta meg egy piócatenyésztő. „Paulinenak jó dolga van, — mondja a kocsis, — folyton a legelőn jó füvet ehetik és csak egyszer napjában vezetik a mocsárba, ahol lekötik, hogy a pióca rája lakmározhassanak“. A folyóirat, melyből idéztünk, Pauline szomorú sorsának elbeszélését ezzel a felkiáltással fejezi be: „Párizs a nők paradicsoma és a lovak pokla“. —yi—

Tarka pillangók tenyésztése. Londonban, a nagy világvárosban, a valóban művelt nagyközönség mindig több és több rokonszenvet és kedvelést fordít a természet, a virágok és állatok világára. Ismeretes a virágok szeretete, ismeretes az állatvédelmi törekvések rendkívüli pártolása, mely abban is nyilvánul, hogy a márdartollaknak és hulláknak kalapdiszre való használata ellen alakult liga élén az angol királyné áll és most a természetvilág kedvelésének áramlata legujjabbban abban is jelentkezik, hogy a londoni parkokban és sétányokban külön e célra tartott és tenyésztett pillangókat bocsátanak ki, hogy az üdülő közönség bennök gyönyörködhessek. Közel Scarnboroughhoz egy külön pillangó tenyésztő telepet alapítottak, ahol a pillangók minden fajtáját, kezdve a mezőkőn röpködő közönséges pillangóktól az egyenlítőn honos legszebb exotikus fajtáig, okszerű módon nevelik és tenyésztik. Május hóban e telepen mintegy huszezer pillangó volt, melyeket London sétányain bocsátottak ki. Mintegy 40.000 álca további tenyésztésre állott rendelkezésre. Azt reménylik, hogy rövid idő múlva a londoni sétányok díszét és kellemét a tarka pillangók ezreinek szinpompája fogja emelni.

IRODALOM.

Boldog emlékü csikszentkirályi és krasznahorkai gróf Andrássy Dénesné életéről és haláláról emlékezés.

Összeállította: Sulyovszky István.

Mese beszéd! Lehetett is az valaha, hogy összer kerüljön a sivár világban 36 évi hitvesi frigyre két oly szerető szív, két oly messze kimagasló, a jótékonyág nemes lángjában égő lélek, mint gróf Andrássy Dénes

és hitvese, Franciska grófnő. Lehetett! Ha nem hiszitek: itt az irás, olvassátok. Sulyovszky István nem írja, hanem a történeti tények alapján bizonyítja diszes könyvében Franciska grófnő valósággal mesésnek tetsző, legendás életét és halálát, mely mindörökre pótolhatlan veszteséggé sújtotta nemcsak az öt mérhetlenül szerető, bálványozó férjet, hanem bizonyára az emberiség százazreit is Magyarországon, azokat a százazeket, akiknek az inségtől, nyomortól folyó könyveit még ezután is le kell valakinek törölnie. Mert e könyvek felszárítására a nagylelkű, nagyszívű Nagyasszony annyit cselekedett, amennyit a ridég életből itthon nem ismerünk, amennyit csak legendákban tudunk. Nincs hazánkban számbavehető közérdekű intézmény, amelyet bőkezűen ne támogatott volna: kisdédóvódákat, iskolákat, lelenc-, szegény- és kórházakat, vak- és siketnéma-intézeteket létesített; felekezeti különbség nélkül sok egyházi intézményt teremtett és segélyezett; munka- és keresetképteleneket, ügyefogyott árvákat, özvegyeket, tűz-, víz- és egyéb károsultakat részesített nagylelkű adományaiban. Testben, lélekben vele egy férje, e nagyszívű Nagyurunk, a humanus cselekedetek e soha ki nem hirdetett nagyszerű munkájában is épp oly hű társa volt, mint amily hű, szerető, odaadó hitves.

Találón mondja róluk a költő, hogy:

Magyarok egén fényes páros csillag
Ragyogott messze, láthatatlanul . . .
. . . Fényét takarta, ámde melegével
Itt volt felettünk szakadatlanul.
. . . Melengető fényt mikor ránk vetett,
Ezreknek éltetadó napja lett . . .

De olvasni kell Sulyovszky e könyvét, hogy fogalmat nyerjünk mindarról, amit e két nagy emberünk egymás szeretetében, becsülésében átélt s amit a játékonyság terén cselekedett.

. . . Egy asszony halt meg, aki Angyal volt;
A játékonyság nemes Angyala . . .
Egy Hitves halt meg, aki tündökölt;
És férjének volt vezércsillaga.
Mehalt a Jóság! . . . Kiterítve fekszik . . .
Az Úrhoz visszatért a Szeretet . . .

Igen: a Jóság halt meg, de nem egészben; a Szeretet visszatért az Úrhoz, de felében az is itt maradt: a hitvesét halóporában is bálványozó Nagyur az Órangyal elszállása után ott folytatja tovább a nemes cselekedeteket, ahol imádott társa elhagyta.

Mondom, olvasni kell Sulyovszky könyvét, hogy fogalmat alkothassunk a megboldogult Nagyasszony csodálatraméltó szívjóságáról, hitvesi érzelmeiről, nagy lelkéről, olvasnunk kell a könyvet, hogy Andrassy Dénes gróf emberi nagysága is egész bámulatosságában előttünk álljon. Mennyi szép, mennyi nagy emberi vonás van ő róla is e könyvben! Oh, minő jelenet is volt látni azt, hogy az őszbe borult férj, október végén, zimankós időben, 8 kilométernyi uton, hajadon fővel, gyalog kíséri hitvesét márványágyához!

Olvassátok el e könyvet, azt mondom: ennél lélekelőbbet egyhamar nem fogtok olvashatni.

*

Hogy most már miért ismertetem én e helyen ezt az örökbecsű munkát, azt meg kell mondanom.

A boldogult grófnő, egyéb állatvédő egyesületek mellett, a mi egyesületünknek is bőkezű pártfogója volt. Amikor bekövetkezett, hogy „Mehalt a Jóság!“, megrendült a mi egyesületünk szive is. Elmentünk a temetésére, koszorú helyeztünk a többi közé; feltűnő szépségű arcképét gyűléstermünkbe elhelyeztük; emléket székházunkban, márványtáblába vésettük. A sokszor áldott, jótékony szív itt maradt fele, Andrassy Dénes gróf 10 ezer korona alapítványt tett le egyesületünknek, mely mint több más alapítvány, a feledhetlen hitves nevében áll s szolgál a segélyre, védelemre szoruló, u. n. oktan állatok javára. Hát ezért is ismertetem én itt a könyvet, melyet az illusztris szerző tiszteletpéldányként adott egyesületünknek.

Jőjjetek és olvassátok el!

Monostori Károly.

Gyermek-Naptár az 1908/1909. évre. Kiadja az Országos Állatvédő Egyesület Budapesten. Ára 10 fillér. Minden eladott példány után 2 fillér az „Eötvös-Alap“ javára adatik.

A közkedveltségnek örvendő ezen gyermeknaptárnak ez a 10-ik évfolyama s talán ezért jelent meg az eddigiekénél még szebb s egészen új köntösben és nem kevesebb, mint százezer példányban. Tartalma az előző évfolyamok bármelyikével is, diadalmasan állja az összehasonlítást. Maga a több színű címkép már beható figyelemre méltó. Ez egymagában is nagy örömet fog okozni az elemi iskolás gyermekeknek. A naptári rész 4 oldalra van szorítva, hogy több lehessen az egyéb szöveg. S a szöveg nemcsak több, de igen kiváló is. Tompa Mihály egyik kedves verséből két strofa üti meg a könyvben az akordot, madárról szólva s az otthon- és hazaszeretetre intve. Ismertette van aztán az Országos Ifjúsági Madárvédő Liga, melynek már több, mint 70 ezer tagja van. E közleményben meleg hangú felhívás foglaltatik a ligához való csatlakozásra. Herman Ottóné „Ébredéskor“ című kedves gyermekverse, majd K. Nagy Sándor „A szép madár“ című tanulságos elbeszélése következik aztán, madárfészket rabló gyerekről, kit társai szemeláttára kísérnek be a csendörök a községházába

Gyerekszivhez szóló, állatpártfogásra intő kedves kis történetet mond el továbbá a könyvben Monostori Ágnes, „Történet a kecskéről“ címen. Ehhez oly pompás kép van adva (egy téliesen öltözött kis leány, ölében a kecskegidával), hogy érdemes rá a figyelmet külön felhívni.

Megint jeles írónk, Herman Ottóné szólal meg s „A madár fészek“ címen elmond egy oktató történetet madárfiókákat elszedő gyerekről, aki hibáját mindjárt jóvá is teszi.

Régi jó ismerősünk, Fülei Sz. Lajos „Kertek ölné“ dalól igen vonzóan, a fák védelmére intve a gyermekeket.

„Zsellér madarak“ címen rendkívül talpraesetten ecseteli a gyermekvilág előtt a madarak hasznát s védősüknek szükségességét Máday Izidor.

„Szárnyas család“ néven Monostori Margit versben egy fecske-párt ismertet, amely fiókait gondolja, eteti. Remek kép illusztrálja az etetési jelenetet s a szerző ügyesen hozza bele mondandóiba a madárvédelem hasznát az emberre.

Nem nevezi meg magát a „Gólya történet“ elmondója, de bárki is, ügyesen mondja el egy gólyafészkek megsemmisülésénél oltalomra szorult gólyafiak megmentését s felnevelését.

Füleitől kapunk azután megint szép kis oktató költeményt, majd névtelentől „Majom históriák“ címen gyerekek kedves apróságokat.

„Rókuska“ címen Büttner Lina; „Öt testvér“ címen Büttner Julia, a naptár e kipróbált munkatársai mondanak el képekkel illusztrált, igen szép és állatgondozás és védelem tekintetében példás történetet; Monostori Károly pedig a „Tapsi fülesek“ (házinyulak) életére vet pillantást s egyéb állatoknak is szerepeltetésével, humorosan, de igen meggyőzően a szófogadatlanságot, mint bajt okozót, állítja az olvasó elé.

Kukuljevič József dr. „Jó barátunk a béka“ címen velős rövidséggel s részben szintén humorosan mond el gyermekre kedves és tanulságos dolgokat.

Egy további névtelen, „Üdvös lecke“ címen pompás iskolai, tanulságos jelenetet ad az állatvédelem köréből. Egy öreg körorvos pedig a tisztaságot s a szeszes italoktól való tartózkodást köti a gyermek lelkére.

Végül Demuth Gyula „A Lajkó Gerléi“ címen macska által okozott gerlicetragédiát közöl.

„Apróságok“ is vannak a könyvben s ezek közt kimagasló Alexy Kornél uré; különben tanrenden kívül jegyzetek számára is van hely hagyva a naptárban.

Ismerem e naptár mind a tíz évi folyamát; mint afféle tanító embernek, nagy örömem telt azokban; a jelen évi folyam nézetem szerint ki is magasló a többi közül s melegen ajánlani merem a terjesztését azok részéről, akiknek a gyermektanítás van kezeikbe letéve, de alkalmasnak tartom e szép könyvecskét arra is, hogy az érte járó csekély pénzt nem sajnálva, tömegesen megszerezzük s kiosztással örömet is okozva, javára legyünk vele a gyermekeknek. Minél hamarabb fél vagy egy millió példány évenkénti kiadhatását tesszük lehetségessé az O. Á. V. E.-nek, aki nem nyereszkeedésből terjeszti e művet, annál általánosabb és üdvösebb hatást várhatunk a gyermeki erkölcszelidülés terén. (I.)

Az Országos Állatvédő Egyesület és a többi magyarországi állatvédő egyesületek évkönyve az 1907. évről. E címmel nem először találkozunk azon az évkönyven, amelyet az O. Á. V. E. évenkénti közgyűlésének megtartása után kiadni szokott, de először veszszük észre benne azt, hogy az évkönyv kiadásának — 1908-nak — az éve tulajdonképpen jubileáris, hogy 25 éve immár annak, hogy az egyesület fennáll s ez össze esik a „Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetségé“ nek 1908-ban történt megalakulásával.

A könyvben a közgyűlési jegyzőkönyv tárja elének az egyesület 25 éves történetét, melyet egyébiránt, mint e lapban közölve volt, Máday Izidor, az egyesület elnöke már előzetesen, külön könyvben is ösmertetett; e jegyzőkönyvből értesülünk továbbá az országos szövetkezett megalakulásáról és annak alapszabályairól. Örvedetesen afelől is tájékoztat az évkönyv, hogy az országos szövetség kötelékébe immár 14 vidéki egyesület tartozik s felvilágosít arról, hogy ez egyesületnek, kik a tisztviselői. Az évkönyv megjelenése óta szaporodott is a szövetségbe lépett egyesületek száma s mint abba nem tartozó, illetőleg szünetelő, 6 egyesület van feltüntetve.

Feltárja az évkönyv a jubileáris közgyűlés egész menetét is az ünnepléssel együtt, melyben az alapítókat részesítették s tájékoztatást nyújt egyben az 1907. évi egyesületi működésről részletesen is. Közli ez év vagyonmérlegét, mely szerint az egyesület jelenleg 69856 K felett rendelkezik; közli ez év záró számadását 20 ezer koronányi bevétellel és kiadással; továbbá az 1908. évi költségelőirányzatot, kevés híjján 25 ezer kor. bevétellel és kiadással.

Benne foglaltatik végül a tisztikar névsora, a választmány, a tiszteletbeli és alapító tagok, a hagyományozók és mint imént jelzém, a vidéki egyesületek tisztikarának s a jutalmazottaknak névsora.

Minthogy e lapban kimerítően volt ismertette a jubileáris közgyűlés egész menete, további részletekbe nem akarok bocsátkozni ez évkönyv ismertetésénél s csak annyit jegyzek még meg, hogy O. Á. V. E. tagjainak az évkönyvet ingyen adja az egyesület. *Spectator.*

Egyesületi hírek.

Az Országos Állatvédő Egyesületnek, úgyis mint a Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetsége központjának augusztus hó 29-én tartott választmányi üléséről és rendkívüli közgyűléséről szóló jelentés.

Az 1908. augusztus 29-én tartott választmányi és közgyűlésen jelen voltak marosi Máday Izidor ny. min. tanácsos elnökle alatt Grimm Gusztáv és K. Nagy Sándor tb. elnökök, Szallenbach Imre tb. titkár, Monostori Károly titkár, Häsler Károly jegyző, Marosi József az esztergomi állatv. egyesület képviselőjében, Battonyai Ödönné, Benkes Ferencné, Buchmann Györgyné, Glantzer Klementin, Grimm Gusztávné, özv. Hangl Józsefné, dr. König Henrikné, özv. Kolozsváry Károlyné, Krizbay Mária, özv. Pagáni Henrikné, özv. Schmidt Miklósné, Battonyai Ödön, Csesznák István, Fenyvessy Adolf, Hangl József, Kluzazek János, dr. Lendl Adolf, Nagy Jenő, Piazza Antal, Rauch György, Roth János, óvári Szeőke Béla, dr. Stern Adolf tagok.

Kimentette magát: Chernel István és Chernel Istvánné, mint a községi állatv. egyesület megbízottjai; Kajaba Lajos, mint a soproni állatv. egyesület megbízottja; Fodor Árpád és Pum Károly, mint a szentgotthárdi állatv. egyesület megbízottjai; Fülei Sz. Lajos, Kakass Kálmán, dr. Lendl Adolfné, Székács László, dr. König Henrik.

A választmányi ülés.

Elnök a választmányi ülés jegyzőkönyvének hitelesítésére Marosi József és K. Nagy Sándor urakat kéri fel.

A napirend első tárgyát az Országos Állatvédő Egyesület alapszabályainak módosítása képezvén, titkár bemutatja az új alapszabályoknak 431/908. iktatókönyvi számmal ellátott tervezetét, amely az elnök, ügyvivő-alelnök, K. Nagy Sándor tb. elnök, Chernel István alelnök, Monostori Károly titkár, Hänsler Károly pénztáros, tb. titkár, mint bizottsági tagok részéről, mint javaslat terjesztetik elő.

A tervezet a titkár által pontonként felolvastatván, K. Nagy Sándor, Nagy Jenő, Szeőke Béla, Marosi József, dr. Stern Adolf, Krizbay Mária hozzászólása után egyhangulag a következő módosításokkal fogadtattak el.

Az egyesület vagyonáról és jövedelmeiről szóló 5. §. 3-ik bekezdése, mely így szól:

„Az egyesület jövedelmét az egyesületi tőke kamatai, állatház bevételei, nyomtatványok eladási ára, időszaki kiadványok előfizetési ára, a rendes tagok által befizetett évi díjak, a száz koronán aluli és az oly adományok képezik, amelyekre nézve az adományozó nem jelenti ki, hogy alapítvány. Mindezen jövedelmek teljesen az egyesület folyó szükségleteinek fedezésére fordíthatók.“

A következőképp módosítottatott:

„Az egyesület jövedelmét az egyesületi tőke kamatai, állatház bevételei, nyomtatványok eladási ára, időszaki kiadványok előfizetési ára, a rendes tagok által befizetett évi díjak és a száz koronán aluli adományok képezik. Száz koronás vagy ennél nagyobb adományok esetében, ha az adományozó az adomány rendeltetése iránt határozottan nem rendelkezik, hozzá kérdés intézendő az iránt, vajjon az adományt, mint alapítványt kívánja-e tekinteni, melynek csak kamatai használhatók fel, vagy szabad kezét enged-e az egyesületnek? Mindezen jövedelmek teljesen az egyesület folyó szükségleteinek fedezésére fordíthatók.“

Az egyesület feloszlásáról szóló 26. §. 2-ik bekezdésének 1-ső sorában követelt száz tag helyett 80 irandó.

Az alapszabályok második része, mely a Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetségének alapszabályait foglalja magában, a május 3-iki alakuló közgyűlésen megállapítatván, újabb tárgyalás anyagát nem képezte.

E szerint az együttes alapszabályok letárgyaltatván, elnök felhatalmazást kér arra nézve, hogy abban az esetben, ha az alapszabályok kormányhatósági tárgyalás alkalmával esetleg módosítások követeltetnének, melyek a lényegét nem érintik, a kormányhatóság rendelkezésére az elnökség további ülés összehívása nélkül eleget tehesen.

A választmány e meghatalmazást megadja.

Az elnök meleg szavakkal emlékezik meg arról a nagy odaadást igénylő munkálatról, melyet K. Nagy

Sándor tb. elnök az alapszabályok egészére terjedő átdolgozásával végzett és indítványozza, hogy a választmány elismerésének és hálájának jegyzőkönyvileg is kifejezést adjon.

A választmány általános és élénk helyesléssel fogadja el az indítványt.

A választmányi ülés második tárgyát a *Szeiff Berta-féle 10.000 koronás hagyomány* képezte.

A július 3-iki választmányi ülés (I. „Állatvédelem“ 7-ik szám), dr. Németh Imre jogtanácsos javaslatára elhatározta, hogy a 10.000 korona hagyomány-követelés biztosítása érdekében az egyesület a Szeiff Berta-féle hagyaték főrészét képező ingatlan elárverezésénél kerek szám 33.000 korona összeg erejéig részt vesz.

Ugyancsak közlönyünk említett számában közöltük, hogy a július 8-án tartott árverésen a kérdéses ingatlan 32.100 korona vételárért az egyesület birtokába jutott.

Erről a tárgyról Hänsler Károly tb. titkár most a következő jelentést tette:

„A Szeiff-féle házat birói árverésen 32.100 kor. árban megvettük.

A vételárból egy esedékes részt: 10.700 koronát már birói letétbe helyeztünk, ez összeget a Magyar Földhitelintézetől az ott letétbe lévő törzsvagyonunkból 4 $\frac{1}{2}$ %-os kamat fizetése mellett kölcsön vettük. A befizetett összeg folyó kamatját, 56 kor. 47 fillért pedig folyó pénzünkkel fedeztük.

A vételárnak még törlesztendő részét: 21.400 koronát pedig a következő módon rendezhetjük: 7726 kor. 70 fillért, mint a székesfővárosi gyámpénztár követelését, mely még az elhunyt Szeiff Berta tartozásaként az ingatlanra be van kebelezve, átvállalunk. Erre nézve kieszközöltük már az árvaszék beleegyezését. 10.000 koronát, mely mint az egyesületünk javára hagyományozott összeg van telekkönyvileg bekebelezve, szintén átvállal egyesületünk, a kir. közalapítványi ügyigazgatóságnál tettünk lépéseket, hogy ezt ne ellenezze, sőt ezen hatóság erre vonatkozó kedvező ígérletét is bírjuk. Maradna még fizetendő 3673 kor. 29 fillér, melyet ugyancsak a törzsvagyonból kölcsön véve, birói letétbe helyeznénk.

Kincstári százalék címén 688 koronát, székesfőv. átírási és engedelmi díj címén pedig 324 koronát fogunk fizetni. Kisebb vételi költség még 100 korona összegig merülhet fel.

Az ingatlan áll 633.9 négyzet öl gyümölcsösből, melyben egy földszintes szilárd épület 4 szoba és mellékhelyiséggel, továbbá 1 szoba-konyhás házikó van. Mindkét épület nagyon elhanyagolt állapotú, a nagy épület lakója nem akar házbért fizetni, miért per november 1-re felmondunk neki, a kis épület a ház-mester szabadlakását képezi.

Az épület és a kerítés jó karba helyezése, a csatornázás és vízvezeték, amely berendezések még nincsenek, körülbelül 2000 koronába kerülne és csak akkor lehetne f. évi november 1-től circa 1000 korona évi bérjövédemre számítani, ami a befektetett tőke körülbelül 1 $\frac{1}{2}$ %-os tiszta jövedelmének felelne meg.

Idáig egy vételajánlat érkezett be, még pedig dr.

Neuschloss Kornél és neje 36 000 koronát ajánlottak, ajánlatukat szeptember 1-ig tartják fenn. A vételárból 18.273 korona 29 fillért 4 részletben egynegyed év alatt óhajt kezeinkhez lefizetni, a gyámpénztár és egyesületünk javára bekebelezett 2 tételt pedig átvállalná. Ha egyesületünk ezen ajánlatot elfogadná, ez körülbelül 2500 korona nyereséget eredményezne.

Az elnök a felolvasott jelentés kapcsán előadja, hogy most elsősorban arról van szó, vajjon az egyesület elfogadja-e a beérkezett vételi ajánlatot, melyet az ajánlattevő csak szeptember hó 2-ig tart fenn vagy nem. Figyelmezteti a választmányt, hogy abban az esetben, ha az ajánlatot kedvezőbb eladás reményében nem fogadná el, előáll annak a szüksége, hogy az ingatlan, illetőleg a házkerítés és egyebek halaszthatatlan tatarozása és helyrehozatala érdekében további kiadásokra kell elkészülvé lennünk és ha az értékesítés rövid idő alatt nem sikerül, befektetett tőkénk kamatozásában a felolvasott jelentés értelmében, lényeges csökkenés várható.

A tárgyhöz hozzászóltak: dr. Stern Adolf, dr. Lendl Adolf, Marosi József, Fenyvessy Adolf, Szeőke Béla, K. Nagy Sándor és mások, mire a szavazás következett. Arra a kérdésre, vajjon a választmány a beérkezett vételi ajánlatot elfogadja-e, a választmány tulnyomó többséggel tagadólág határozott és ugyancsak tulnyomó többséggel megbizta az elnökséget, hogy az ingatlan lehető kedvező értékesítése érdekében teljhatalommal saját hatáskörében a lehető legrovidebb idő alatt járjon el, az okvetlen szükséges tatarozási munkálatokat ejtse meg és eljárásáról a választmány-nak tegyen jelentést.

Az elnök kellemes kötelességének ismeri azt, hogy hálával emlékezzék meg Grimm Gusztávné urnőről, mint kinek személyes közbenjárásának köszönhető Szeiff Berta urhölgy jelentékeny hagyománya.

A választmány egyhangu helyesléssel köszönetet szavaz Grimm Gusztávné urnőnek.

A rendkívüli közgyűlés.

Jelen voltak a fentiek.

Elnök megállapítja, hogy a közgyűlés határozatképes és hogy az összehívás szabályszerűleg megtörtént, a jegyzőkönyv hitelesítésére Fenyvessy Adolf és dr. Lendl Adolf urakat kéri fel.

A közgyűlés tárgyait a megelőző választmányi ülés két tárgya képezte.

Az Országos Állatvédő Egyesület módosított alapszabályait a közgyűlés a megelőző vál. ülés által elfogadott alakban, változtatás nélkül elfogadta és az elnökséget megbizta azzal, hogy ez alapszabályokat a Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetségének a május hó 3-án tartott alakuló közgyűlés által elfogadott alapszabályaival kiegészítve a nagyméltóságú Belügyminisztériumhoz jóváhagyás végett felterjessze.

A közgyűlés az elnökséget felhatalmazta arra is, hogy amennyiben felsőbb helyen esetleg a lényeges nem érintő módosítások rendeltetnének el, azokat újabb ülés összehívása nélkül foganatosíthassa.

A Szeiff Berta-féle hagyomány ügyében, illetőleg

az O. Á. V. E. birtokába jutott ingatlan értékesítése tárgyában a közgyűlés tulnyomó szótöbbséggel helyben hagyta a választmány-nak azt a határozatát, hogy a beérkezett vételi ajánlat mellőzésével az elnökség arra utasított, hogy kedvezőbb értékesítés érdekében saját hatáskörében tegye meg a további lépéseket.

A közgyűlésre kitűzött két pont tárgyalása befejeztetvén, szót emel K. Nagy Sándor tb. elnök, aki utalva gróf Apponyi Albert vallás- és közoktatásügyi miniszter urnak az „Állatvédelem“ augusztusi számában közölt és az O. Á. V. E. által szervezett Országos Ifjusági Madárvédő Liga hivatalos elismeréséről szóló és a ligának országszerte terjesztésére irányuló rendeletéről, elismerő szavakkal emlékezik meg az O. Á. V. E. elnökéről, mint a liga eszméjének megtestesítőjéről.

A közgyűlés általános helyesléssel hozzájárul az indítványozó szavaihoz és tudomásul venév azt, hogy az O. Á. V. E. gróf Apponyi Albert vallás- és közokt. miniszternek háláját meleg hangu feliratban kifejezte, nagy horderejű intézkedéseért jegyzőkönyvi köszönetet szavaz.

Ezzel a közgyűlés napirendje is ki lévén merítve, az ülés véget ért.

¶ „Sárvár és Vidéke Állat(madár-)védő Egyesület“ megalakulása.

Augusztus hó 9-én Sárvár város háza nagytermében Nagy József főszolgabíró, mint elnök igen meleg szavakkal üdvözölte a jelen volt közönséget, megköszönve azt, hogy az állatvédelem érdekében megindított mozgalmat figyelemre méltatták és az alakítandó egyesület tagjai sorába belépni szivesek voltak.

A jegyzőkönyv vezetésére elnöklő főbíró Entzbruder Jánost kérte fel.

Az alakuló gyűlésen jelen voltak: Kárik Ferencné, Fodor Árpádné, Fodor Árpád, Köberl János prépost-plébános, Nagy József főszolgabíró, Kálmán István városbíró, Pleszkáts Béla v. tisztviselő, Pleszkáts Imre földbirtokos, Berke Béla tkptári pénztárnok, dr. Hinrichs Sándor h. járásorvos, Visy Mihály v. jegyző, Fashing János tanító, Keresztury József káplán, Entzbruder János tanító és többen.

Nagy József főbíró üdvözölő szavai után az O. Á. V. E. képviselője, Fodor Árpád élénk érdeklődést keltő és nagy tetszést arató előadásban ismertette az állatvédelem eszközeit, hasznát, valamint annak nevelő hatását. Az előadás után a közgyűlés egyhangulag kimondotta, hogy a nemes cél szolgálatára „Sárvár és Vidéke Állat(madár-)védő Egyesület“ címe alatt megalakul. Az alapszabályokat elfogadták azzal, hogy az alapító tagsági díj nem 40, hanem 20 koronába állapították meg.

Ezután védnökké, illetőleg diszelnökké: gr. Batthyány Lajost, elnökökké: Végh Endrénét és Köberl János prépost-plébánost, alelnökké: Masát Mihály uradalmi jószágigazgatót, titkárrá: Brezovits Ferenc áll. polg. isk. igazgatót, pénztárossá: Nábicht Ödön uradalmi könyvelőt, ügyésszé: dr. Köncöl Ferenc ügyvédet, számvizsgáló bizottsági tagokká: Uher Béla adópénztárost,

Berke Béla tkptári pénztárost és Weiser Izidor tkptári könyvelőt; választmányi tagokká: Nagy József főbíró, Végh Endre nagybirtokost, Kárik Ferencné, Végh Mária, Förster Ottóné urhölgyeket, Förster Ottó orsz. képviselőt, Kálmán István városbíró, Visy Mihály v. jegyzőt, Pleszkáts Imre földbirtokost, Tscheppen Jenő kir. járásbíró, dr. Hinrichs Sándor és dr. Nagy János orvosokat, dr. Wolf Géza ügyvédet, Riedt Imre gyógyszerészt, Gáyer József nagykereskedőt, Puli György plébánost, Kreika József állatorvost, Keresztury József és Csirisnyák József káplánokat, Mesterházy László ev. lelkészt, Fasching János és Entzbruder János tanítókat választották meg.

Végül kimondatott, hogy a megalakult egyesület tagjává lesz a Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetségének. Nagy József főszéki köszönő szavaival ért véget a gyűlés.

A gyűlés napjának délutánján gróf Batthyány Lajos v. b. t. tanácsost egy küldöttség kérte fel a védnökség elfogadására, mely kérésnek szíves készséggel tett eleget a nagy tiszteletben álló főúr.

A „Sárvári Járás“ című helyi lap, melynek adataiból merítettük tudósításunkat, nemcsak rokonszenves szavak kíséretében közli az alakuló közgyűlés lefolyását, hanem Fodor Árpád közérdekű előadását is egész terjedelmében ismertette olvasóival, amiért csak teljes elismerésünket fejezhetjük ki, mert a sajtó támogatása egyesületi törekvéseink érvényesülésének leghathatóbb eszköze.

Állatvédő egyesület Vasvárott. Molnárffy Géza főszolgabíró augusztus hó 10-én egy állatvédő egyesület megalakítása érdekében értekezletre hívta egybe a kaszinóba a helybeli urakat. Jelen voltak: Fodor Árpád tanár, mint az O. Á. V. E. kiküldött képviselője, P. Glasics Egyed plébános, Wolf László, Dáthán Károly, Barát János, Szép György és neje, Horváth József ügyvéd, Harsányi József, Frank Lajos, Krenner Pál, dr. Markovics Sándor, Kákossy János, Entresz Leo, Németh Jenő, Decker Gyula, Heiszler Károly, dr. Szontagh Viktor, Branetzky József, Wieder Antal, Breiner Antal, Csöppenszky Károly, Benda László, Barabás István.

Molnárffy Géza főszolgabíró megnyitotta az értekezletet és fölkérte Fodor Árpád tanárt, hogy tájékoztassa a közönséget az állatvédelem feladatáról és eszközeiről.

Fodor Árpád $\frac{3}{4}$ óráig tartó előadásban ajánlotta az ügyet a járás pártfogásába. Fodor Árpád előadásából a következőket emeljük ki. A szentgotthárdi állatvédő egyesület, mint az O. Á. V. E. által megalakított Szövetség tagja, Vasvármegye összes járásában állatvédő egyesületek alakítását kezdeményezte. Kőszegen és Szentgotthárdon már hét év óta van virágzó állatvédő egyesület. Az O. Á. V. E. megbízásából az előadó a többi nyolc járásban is megindította az egyesületek megalakítását. Celdömölkön Péter-Pál napján és Sárvárott augusztus hó 9-én történt meg a megalakulás. A járási egyletek azért van szükség, mert csak ezek révén juthat el az állatvédelem eszméje és gyakorlata az ország, a megye minden falujába. A járási egyletek nagy társadalmi feladatot oldanak meg azzal, hogy a járás minden

rangu-rendű lakosát egy nemes és hasznos célra egyesítik. Az országos szövetség pedig a haza minden jó lelkét, mely e célt tűzte maga elé, egy nagy közösségbe egyesíti. Ennek az országos szervezetnek van egy közli szerve, az „Állatvédelem“ című szaklap. Ez minden egyesület működését pontosan közli és ezt minden állatvédő egyesületi tag megkapja ingyen, illetőleg tagdíja fejében. A sokszor kicsinyelt állatvédelem, a szeretetnek, mely minden társadalmi egyesülés alapja, a legkezdetlegesebb, de egyúttal a legmagasabb és a legtágabb körű gyakorlata. Ez az állatvédelemnek az erkölcsi alapja. Az állatvédelem a haza szeretett földjét akarja gazdagítani és szépíteni hasznos és szép állatokkal és az ezeknek, meg nekünk is hasznos és szép növényzettel. Ez az állatvédelem közgazdasági és szépítési feladata. De a haza lelkét, a népszellemet, nemzetünk erkölcsi világát is gazdagítani és szépíteni akarja az állatvédelem, a népet erkölcsileg nevelni, gazdaságilag oktatni. Ez e munkásságnak közművelődési feladata.

Ezután az állatvédelem eszközeit ismertette az előadó. Ezek két csoportba oszthatók. Az állatvédőnek kötelessége: 1. hogy maga jól bánjon az állatokkal, 2. hogy másokat is erre bírjon és az állatkinzást megakadályozza. — Mások cselekedeteinek befolyásolására több eszköz áll rendelkezésre, melyek közt legfontosabb az állatvédelem eszméjének és gyakorlatának hirdetése az iskolák, az irodalom és a közélet útján.

Vége gyakorlati tudnivalókat sorolt fel az előadó. A fészkelő odvakkal kapcsolatban ismertette az előadó a gyakorlati madárvédelmet is.

Felhívta még az előadó a jelenlevők figyelmét arra, hogy különösen a hölgyeknek, akik jobb szívűek, a lelkeseknek és tanítóknak, akiknek kezében van a nép és az ifjuság lelke és a közigazgatási tisztviselőknak, meg a szakférfiaknak (állatorvosoknak, erdészeknek) és mindazoknak, akiknek különös kedve van az ügghöz, — tág teret adjanak a munkára.

Nyomatott taggyűjtő ivatek, tájékoztató füzeteket és szakkönyvecskéket adott még át az előadó a megalakuló egyletnek és lelkes szerencsekívánattal fejezte be nagy tetszést aratott beszédét.

Molnárffy Géza meleg hangú köszönetet mondott az O. Á. V. E. képviselőjének. Majd fölkérte a jelenlevőket, hogy tegyék le az ügy vezetését arra alkalmas férfiuinak a kezébe.

Erre egyhangú lelkesedéssel Barabás István főtanítót választották meg elnöknek és Benda László tanítót titkárnak.

Barabás István köszönettel foglalta el az elnöki széket és a közgyűlés előkészítésére, melynek feladata lesz az alapszabály-tervezet elfogadása, és a tisztviselők és a választmányi tagok megválasztása.

A jelenlevők mindjárt aláírták nevüket egy taggyűjtő ivre és megindítják a tagok gyűjtését. A főszolgabíró kiküldte a körjegyzőknek az ivatek azzal a kérelemmel, hogy a tanítókkal karöltve gyűjtsék a tagokat.

Járási állatvédő egyesületek Vasvármegyében. A vármegye helyi sajtója rokonszenves érdeklődéssel, kisebb-nagyobb közleményekkel kíséri és méltatja a

szentgotthardi egyesület alelnökének, Fodor Árpádnak nagy buzgalommal folytatott és arra irányuló tevékenységét, hogy a vármegye minden járásában állatvédő egyesületek alakuljanak. A nevezett alelnök, mint az O. Á. V. E. képviselője, kivált a szünidőt áldozta fel arra, hogy a vármegye minden járásában megforduljon és egyesület alakítás érdekében agitáljon. Ez agitáció a vármegye ismert értelmiségénél fogva és a főszolgabírák nagy értékű közbenlépése és az ügy hathatós felkarolása következtében a legkedvezőbb eredménnyel jár. A vármegyei lapok közlései szerint, a már régebben működő kőszegi és szentgotthardi és a mostanában megalakult celldömölki, sárvári és vasvári egyetek mellett megalakította e napokban Pósfay Pongrácz főszolgabíró a körmendi egyesületet, Muraszombaton Skrilecz Mihály dr. körorvos nyeretett meg az előkészítés és taggyűjtés munkájának vezetésére ideiglenesen elnöknek. Német-ujvárot Dömötör Lajos főszolgabíró, Felsőőrött a szolgabíróság és Luka József igazgató-tanító dolgoznak a taggyűjtésen, Szombathelyen pedig a téli hónapokban fog előre láthatólag az állatvédő egyesület megalakítani.

A pozsonyi állatvédő egyesület alapszabályait a belügyminiszter 83.466/1908. szám alatt jóváhagyta és az egyesület immár működését teljes erővel felveszi. Az egyesület főcélja odairányul, hogy az állatvédelmi eszméknek az iskola útján szerezzen érvényt. Hogy a gyermekek a madárvédelmet gyakorlatilag magukévá tegyék, az iskolák kertjében vagy azok közelében az egyesület madáretetőket állít föl, a fákat pedig Berlepsch-féle fészkekkel látja el. A madáretetők közelében alkalmazott fészkek télen által menedéket nyújtanak a madaraknak a zord időjárás ellen. A jól gondozott madáretetőket felkereső madarak megfigyelése a gyermekeket a madárvilággal megismerteti. Az egyesület nemcsak az iskolák kertjeiben, hanem a város valamennyi ültetvényeiben és ligeteiben etetőket és fészkeket fog alkalmazni. Az egyesület minden tagja igazolási jegyet kap, melynek előmutatásával állatkinzások eseteiben a rendőrség közbenlépését igénybe veheti. Az egyesület felhívja a tagokat, hogy esetleges állatkinzások ellen kellő erélyvel lépjenek fel. Az egyesület tagjai az „Állatvédelem” című szövetségi közlönyt kapják, míg a német nyelvű egyesületi tagok német nyomtatványokkal fognak ellátni. A gyermekek körében az O. Á. V. E. Gyermeknapjára fog évenként kiosztani. — A „Madarak és Fák napja”-val kapcsolatban évenként népnünnepély fog rendeztetni. Az egyesület annak a reménynek ad kifejezést, hogy az említett intézkedések nyomán az állatkinzások a lehető legcsekélyebb mértékre fognak csökkenni és a közönség valamennyi rétegében az állat- és madárvilág iránt való szeretet és a természet iránt való érzék fog ébredni és kifejlődni.

A Pozsonyi Állat- és Madárvédő Egyesület ezen előzetes és sikerrel biztató szép programjához legjobb szerencse kívánatainkat fűzzük.

A pozsonyi állatvédő egyesület első gyakorlati szereplése. A múlt hónap 8-án a tüzoltóságot dr. Kovács

Lajos az A. V. E. titkára mozgositotta abból a célból, hogy egy a herceg Sulkowsky-féle palota kéményére vetődött macskát megmentse, mely onnan már 3 nap óta lejutni nem bír és keserves nyávogásával a környéken sajnálkozást és nyugtalanságot keltett. A tüzoltóság Sendlein János főparancsnok vezetés alatt kéményseprő, cserepező, ács és kőműves legényekből álló csapattal másfél órai munka után a macskát a többől magas kéményről lehozta.

A Soproni Állatvédő Egyesület köréből vesszük a következő sorokat: A kutyák elfogásához az állatkinzó csupasz drót hurok helyett itt-ott már előbb is használtak hálókát, gummi- vagy kautschukkal bevont drót vagy bőrből készült hurkokat. Mindezekkel Sopronban is lettek már kísérletek téve, de egytől-egyig nem váltak be a gyakorlatban.

A soproni állatvédő egyesület első titkárának, Krump Miklósnak sikerült egy olyan hurokot feltalálni, illetve összeállítani, amely a gyakorlatban nagyon is bevált. Ezen hurok nem sérti meg az elfogott kutya nyakát, kezelése pedig nem jár semmiféle nehézségekkel sem.

A huroknak két darabját beküldte a soproni állatvédő egyesület útján a soproni rendőrfőkapitánysághoz, aki f. évi augusztus hó 6-án a következő átiratot intézte nevezett egyesülethez:

„Folyó évi március hó 18-án 132. sz. alatt hoztam betérjesztett beadványára értesitem, hogy a 2 drb. gummicsővekkal bevont ebfogó-hurok használata tárgyában a gyepmestert és segédeit kellőképpen kioktattam és ezen hurok mintákkal 1908. július 20-án megejtett nyilvános eb-razzia alkalmával fogási kísérleteket eszközöltem. A beérkezett jelentés szerint, ezen gummicsővecskével bevont elfogó drót-hurok nagyon is alkalmasnak találtatott s utasítottam a gyepmestert, hogy jövőre csakis ilyen hurkokkal eszközölje az ebfogást.

Sopron, stb. stb.“

*

A soproni állatvédő egyesület titkári hivatala, a sajnos sorsra jutott hű kísérőink megvédése érdekében szívesen ad bővebbi felvilágosítást az érdeklődő társ-egyesületeknek, ezen, a gyakorlatban eddig egyedül alkalmasnak bevált, humánus ebfogó eszköz előállítását és kezelését illetőleg.

Szerkeszti MONOSTORI KÁROLY tanár, egyesületi titkár, felelős szerkesztő.

Kiadja az ORSZÁGOS ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLET.

Az Országos Állatvédő Egyesület kiadásában

megjelent és az egyesület helyiségében (Ernö-u. 11—13) kaphatók:

ÁLLATVÉDŐK TÖRVÉNYKÖNYVE. Az állatvédelemre vonatkozó összes és az állategészségi nevezetesebb törvények és rendeletek gyűjteménye. Írta: K. Nagy Sándor, pestvidéki kir. törvényszéki bír. Harmadik kiadás. Ára 60 fillér.

AZ „ORSZÁGOS ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLET“ ÉS A „MAGYARORSZÁGI
 ≡ ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLETEK SZÖVETSÉGÉ“-NEK KÖZLÖNYE ≡

BUDAPEST IX., ERNŐ-UTCZA 11-13. sz. TELEFON 85-12.

Ezen lap közleményeinek utánnnyomását nemcsak szívesen megengedjük,
 hanem tisztelettel kérjük is.

Megjelenik egyszer havonként. □ Előfizetési ára 1 évre 2 korona.

V. ÉVFOLYAM

1908 OKTÓBER

∴ 10. SZÁM ∴

TARTALOM: Az időszerű teendők főbbjei a madár- és egyéb állatvédelem terén. — A tanítószeg szerepe a madarak és fák védelmében. — A Gyermeknapár ára. — *Egyesületi hírek:* A körmendi állat- (és madár-)védő egyesület megalkulása. — A pozsonyi állat- és madárvédő egyesület választmányi ülése. — A Kecskeméti Állatvédő Egyesület. — A Szentgotthárdi Állatvédő Egyesület. — A soproni állatvédő egyesület. — Szentgotthárd és Vidéke madárvédelmi viszonyairól. — *Szemle:* Sziám sorsa. — Az Állattenyésztési és Tejgazdasági Lapok megjegyzései. — *Állatok világa:* Könyöradománygyűjtő kutya. — *Vegyesek:* Dr. Kováts György emléke.

Az időszerű teendők főbbjei a madár- és egyéb állatvédelem terén. *)

I.

A hőmérő a hajnali és esti órákban napok óta csak 4—5 fok meleget mutat. Benne vagyunk az őszben egészen s kis idő múlva reánk köszönt előbb a hűvös esős, majd a hideg, zuzmarás időjárás, aztán az igazi tél minden szigorával.

Már elő is szedtük melegebb öltözékeinket; át-

idomítottuk a beállott változásokhoz mérten lakásainkat; gondoskodtunk lehetőleg főbb és fontosabb téli ételmisszereinkről s fűtőanyagokról, hogy ne találjon egészen készületlenül bennünket a téli időszak.

Az állattenyésztő- vagy állattartó gazda, aki az állatok védelmében általában érdekelt, bizonyára szinten gondjai közé foglalta legalább is azon főbb teendőket, amelyek a tulajdonát képező hasznos háziállatok, de a természetben és mezei gazdálkodásban fontos egyéb ily állatoknak is téli gondozására, védelmére szükségesek.

Nagyon nagy a száma ezen teendőknek az egész év folyamán, nagy még az egyes évszakokban külön-külön is; én csak az éppen most, és közvetlenül ezután

*) Felkérjük t. tagtársainkat, hogy hasonló aktualis teendők közlésével lapunkat az év mind a négy szakában megtisztelni szíveskedjenek.
 Szerkesztő.

aktuális teendők föbbjeire kívánok rámutatni az u. n. „gyengébbekre“ való tekintettel, akik a dologban kevésbé, vagy éppen nem járatosak.

A közgazdaságilag oly annyira fontos hasznos madárvédelem terén elérkezett a legfőbb ideje annak, hogy a téli eleség beszerzéséről s készletben tartásáról most már végleg gondoskodjunk. Egy pár héten át nem igen szenved még szükségét az eleségben a szabadban élő madár, az ellátását tehát hóesésig el lehet halasztani, de akkor már mesterséges etetőkkel istápolni kell.

Ez etetőkről, azok egyes esetekhez mért legcél-szerűbb formáiról és a legalkalmasabb eleségekről, s azok nyújtási módjairól bőven van szó (egyéb művektől most eltekintve), egyfelől *Chernel István*: „Az okszerű madárvédelem“ című művében, másfelől *Csörgey Titus*: „Utmutató a mesterséges fészekodvak alkalmazásához és egyéb madárvédelmi intézkedésekhez“ című munkájában. E műveket az „Országos Állatvédő Egyesület“ kész az azokra reflektálókhoz juttatni.

Ugyancsak itt az ideje annak, hogy a már ki-függesztett, vagy másképp alkalmazott mesterséges fészkelőknek, védő-hajlékoknak utána nézzünk, hibáit kijavítsuk s új fészkelő odvak s egyéb készletek alkalmazását végrehajtsuk azért, hogy azokban itt maradó hasznos madaraink a tél viszontagságai elől megvonulhassanak, megvédessenek s a majdan visszaköltözők is tanyát lelhessenek.

Az ímént említett művek erre nézve is bő tájékozást nyújtanak, úgy hogy további magyarázatokba belemenni egészen fölösleges s jelen alkalommal megjegyzésem még csak annyi, hogy hasznos házi emlős állataink téli gondozásáról és védéséről e lap következő 11-ik számában fogok, már kimerítőbben, megemlékezni.

Zoophylos.

A tanítótság szerepe a madarak és fák védelmében.

A Szombathelyi Egyházmegyei Kath. Tanító-Egyesület szeptember hó 15-én tartotta rendes gyűlését, mely alkalommal *Pum Károly* igazgató-tanító, a Szentgotthárdi Állatvédő Egyesület pénztárosa a fenti cím alatt egy nagy tetszést aratott előadást tartott.

Az érdekes előadásból, melyet lapunk szűkre szabott kerete miatt egész terjedelmében sajnálatunkra nem közölhetünk, a következő részeket emeljük ki:

„Hogy az állat- és madárvédelemnek miféle közgazdasági hasznai vannak és hogy mily hatást gyakorol a népszellemre, azt tisztelt népnevelő kartársaim előtt nem kell magyaráznom.“

„Csak azokról az intézményekről fogok röviden beszélni, amelyek az állatvédelem és különösen a madárvédelem szolgálatában állanak, nevezetesen: Az Országos Ifjúsági Madárvédő Ligáról, a madarak és fák napjáról és az egyesületekről.“

„A madárvédő ligában az egész magyar gyermek-ség a haza javára egy célra egyesül. Ez az egyesülés a nagy közösség érzetét kelti a gyermeki szívekben,

az eszme terjesztése az ifjúság erkölcsi nevelésének egyik leghatékonyabb eszköze, az állatvédelem gyakorlatának terjesztése pedig kiszámíthatatlan nemzetgazdasági hasznot ígér. Hogyne volna annak üdvös eredménye, ha a hasznos madaraknak legnagyobb pusztítója, a gyermek-ség, azoknak védőjévé lesz!“

„E szövetségnek pedig nincs más szervezete, nincs más összekötő kapcsa, mint egy fogadalom.“

„E fogadalmat megmagyarázza a tanító a gyermekeknek, valamint az aláírás jelentőségét is, azután aláírattja a gyermekekkel. A fogadalomnak aláírt példánya a tanítónál marad, hogy számot tudjon adni róla hányan, kik és mikor lettek a liga tagjai. Egy másik példányt pedig a gyermek kap meg annak az igazolásául, hogy felvették a liga tagjai közé. Ha a liga valamely tagja állatkinzást vagy madárpusztítást követne el vagy nézne el, ami nagyon ritka eset lesz, akkor csak eléje kell mutatni az ő aláírott fogadalmát és azzal kell rá erkölcsileg hatni.“

„Van a ligának egy másik külső jele is és pedig az a jelvény, mely százanként 10 koronáért kapható. Többet ér azonban, hogyha a hiúság ez eszköze helyett a gyermeknapot vetetjük meg tanulóinkkal. Ezt szintén 10 fillérért kapják meg, de e 10 fillérből 2 fillér az Országos Eötvös-Alapé.“

„A madárvédelem másik intézménye a madarak és fák napja.“

„Legjobb együttes tavaszi ünnepélyvel megülni e napot. Az ünneplésre a következő segédkönyvek nyújtanak anyagot és utmutatást: 1. „Miként ünnepeljük meg a madarak és fák napját?“ Az Országos Állatvédő Egyesület ingyen adja minden tanítónak a kiadványát, melyben öt nyertes pályamű jelent meg. 2. Fodor Árpád füzet: „A madarak és fák napja“. 3. Vaday József könyve: „A madarak és fák napja“. 4. Beleznay és Vaday könyve: „Egy- és több-szólamu eredeti alkalmi dalok a madarak és fák ünnepére.“

„De a madarak és fák napja csak betetőzése egy nevelő és oktató munkának, melynek egész évben folyton folynia kell az iskolában. A tanítóknak segédkönyvei e munkában 1. Herman Ottó: A madarak hasznáról és káráról. 2. Csörgey Titus: Utmutató a mesterséges fészekodvak alkalmazásához. 3. K. Nagy Sándor műve: Az állatvédők törvénykönyve. 4. Fromm Géza dr.: Madárvédelem. 5. Az „Állatvédelem“ című szaklap.“

„Segédkönyveket az egyesületek révén kapnak a tanítók és az iskolák, valamint a madárvédelem gyakorlatához szükséges fészkelő-odvakat és etető-házikókat is az állatvédő egyesületek adnak ingyen.“

„Ez év elején a szentgotthárdi állatvédő egyesület azt a célt tűzte ki maga elé, hogy Vasvármegye összes járásában alakít járasi állatvédő egyesületeket. Fodor Árpád tanár alelnök nagy tevékenységének már is szép eredménye van, mert már hat járásban megvan az egyesület és a többi négyben is meg fog alakulni, mert már folyik a taggyűjtés előkészítő munkája. Ezekre a részben már megalakult, részben alakulóban levő egy-letekre is kegyes volt fölhívni a tanítótság figyelmét a

kir. tanfelügyelő ur. Én is kérem, mint a „Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetsége“ végrehajtó-bizottságának tagja és a kezdeményező Szentgotthárdi Állatvédő Egyesület pénztárosa, kedves kartársaimat, hogy az állat- és madárvédelem ezen intézményeit: az egyesületeket, melyek a másik kettőt: a ligát és a madarak és a fák napját magában foglalják és gyermekük gyanánt keblükön táplálják, minden tehetségükkel és szívük melegével pártfogásukba venni kegyeskedjenek.“

A Gyermeknaptár ára.

Állatvédő egyesületek és tanítótestületek részéről, akik a múlt években kedvezményes áron kapták a Gyermeknaptárt, különböző kérdések érkeztek, melyekre adott válaszaink érdemleges részét célszerűnek véljük közlőnyünk hasábjain is köztudomásra hozni.

Az egyesületünk által évenként kiadott „Ajándék-könyvecske“, később „Gyermeknaptár“ több éven át ingyen osztatott szét a népiskolákban.

Az egyesület rendkívül szűkre szabott anyagi ereje miatt ilyenformán csak mintegy 15—20 ezer példányt oszthatott ki évenként, mert az egész költségből mi sem térült meg.

Mivel az egyesületet országos jellege arra kötelezte, hogy az egész országra kiterjedő minél nagyobb akciót fejtsen ki, négy évvel ezelőtt elhatározta az egyesület, hogy a naptár tömegesebb terjesztése céljából, azt mérsékelt áron fogja árusítani, mely végből az egyesület szövetségzett a néptanítók özvegyeinek és árváinak segítésére rendelt Eötvös-alap vezetőségével oly alapon, hogy a terjesztést együttes erővel igyekezzenek eszközölni, minek fejében 20^oo, azaz naptáranként 2 fillér az Eötvös-alapot illesse.

Az elmúlt három év mintegy próba-éveknek volt tekinthető, mert meg kellett kísérelnünk, hogy az eddig ingyen adott naptárt, bár áldozatok árán pénzért is, forgalomba hozzuk. Hogy célunkat elérjük, a naptárt 5, 6 és 7 fillérért adtuk egyes nagyobb megrendelőknek, csak hogy a közönséget rászoktassuk a naptár vásárlására.

A három kísérleti év tanúságot tett arról, hogy naptárunk értékét a közönség felismerte és így az egyesület vezetősége felelősségénél fogva nem találta többé megengedhetőnek, hogy a kísérleti években indokolt veszteségek és ráfizetések tovább folytattassanak és ezáltal a tömeges terjesztés érdeke érzékeny csorbitást szenvedjen.

Ehhez járult még a nyomdai költségeknek időközben történt emelkedése és ami a fő, az egyesület jövedelme az évek során alig emelkedett, a kiadások pedig folyton és nagy mértékben szaporodtak, kivált azért, mert tevékenységünk fősúlyát a népiskolába helyeztük és itteni akciónk érdekében sok ezernyi kiadványt és nyomtatványt osztogattunk *ingyen* a néptanítóknak és iskoláknak. Ilyenek: — hogy csak néhányat

emlitsünk — Vadaynak könyve, a „Madarak és Fák napja“-ról, az általunk kitűzött pályázaton díjazott és a Madarak és Fák napjáról szóló munkák, az iskolai „Falitáblák“, az Országos Ifjusági Madárvédő-Liga nyomtatványai stb.

Midőn a néptanítókra és iskolákra, valóban szerény pénzügyi viszonyaink mellett, ily sokat fordítottunk, nem méltánytalan dolog, ha viszont a tanítósgától azt kívánjuk, hogy támogatásunkra legyen és pedig önzés és mellétekintetek nélkül abban, hogy Gyermeknaptárunkat minél előbb oly arányban terjeszthessük el, mint azt a németbirodalmi állatvédő egyesületek teszik, melyek közül az egyik hasonló irányú naptárát 1,600.000 példányban árusítja évenként. Ehhez aránylag idővel a mi naptárunk is legalább 400.000 példányban kell, hogy elkeljen, de ez csak úgy lehetséges, ha a tanítósg bennünket őszintén és önzetlenül, hathatósan támogat.

Gyermeknaptárunk terjesztése a tanítósg érdekébe is vág. Ha valakinek, akkor a tanítónak érdeke az, hogy a gyermekek szivnemesítő olvasmányhoz jussanak, nem is említve azt, hogy minden naptár néhány fillért juttat az Eötvös-alapnak, tehát ismét csak a tanítósgnak.

Egy gyakorlati ember, aki a nyomdai viszonyokkal ismerős, egy pillantásra megítélheti azt, hogy egy ilyen naptárnak 8 fillérért való árusítása nem lehet üzlet, mert eddig nem találtunk nyomdát, mely e naptárt ily áron kiállithatta volna. De föltéve, hogy a 8 fillér fedezné a papír, szedés, nyomtatás, színes boríték és fűzés költségeit, még mindig igen sokat kell az egyesületnek erre a míveletre ráfizetni.

A terjesztés maga igen tetemes költséget igényel. Mutatványszámot küldtünk az idén 4000 néptanítónak, mintegy 250 tanítótestületnek, valamennyi tanfelügyelőségnek, a törvényhatósági és rendezett tanácsú városoknak, valamennyi állatvédő egyesületnek öt különböző szövegű körlevél kíséretében, ami már magában tetemes kiadásokat igényel. Ezenfelül kívánatra bárkinek küldünk mutatványszámot. De ehhez járulnak még a postai szétküldés költségei, melyek szinte hihetetlen költséget vesznek igénybe. Egy vagy két példány küldése 5 fillérbe kerül, három példány már 10 fillérbe, 10 példány 30 fillérbe kerül és csak 70 példányból álló küldeményeknél száll le a postaköltség annyira, hogy 1—1 példányra 1 fillérnél valamivel több esik. Számtalan küldeményünk csak 10, 15 és hasonló apró példányszámból áll, úgy, hogy csak postaköltségeink jóval több, mint 1000 korona költséget fognak igénybevenni, mely kiadáshoz még a csomagolás költségei is járulnak.

Csak ezt a két nagy tételt figyelembe véve, t. i. a mutatványszámok és postai szállítás költségeit, világos, hogy egyesületünk már így is tetemes deficittel kezeli a Gyermeknaptár kiadását és így minden további engedmény már elviselhetlen áldozatot róna az egyesületre.

Országos Állatvédő Egyesület.

Egyesületi hírek.

A körmendi állat- (és madár-)védő egyesület megalakulása.

Körmeden (Vasvármegyében) Pulay Ferenc főszolgabíró kezdeményezéséből és buzgólkodása folytán új egyesület alakult, melynek megalakulásáról az Országos Állatvédő-Egyesülethez a következő jegyzőkönyv küldött be:

„Jegyzőkönyv, mely felvételre 1908. évi augusztus hó 29-én az állat- (és madár-)védő egyesület alakuló közgyűlése alkalmából. Jelen vannak: Gömbös Sándor, Soós Gyula, Fodor Bernát, Rábay Zsigmond, Kovács Emil dr., Farkas József, Cederá Mátyás, Pulay Ferenc, dr. Gergő Samu, Gerlits Elek. Pulay Ferenc főszolgabíró üdvözlöli a megjelenteket, röviden vázolja az értekezlet összehívásának célját, megállapítja, hogy az egyesület megalakulásához elegendő aláíró jelentkezett. A jegyzőkönyv vezetésére Gerlits Elek urat, a jegyzőkönyv hitelesítésére pedig Farkas József és Fodor Bernát urakat kéri fel. Elnöklő főszolgabíró ur az állatvédelem és az állatvédő-egyesületek jelentőségéről tanulságos előadást tart, mely előadás a jelen voltak egyhangú tetszésével találkozik. Előadás után felteszi a kérdést, hogy a gyűjtő-íven aláírt jelentkezők óhajták-e az állat- (és madár-)védő egyesületet megalapítani. Az egyhangulag adott igenlő felelet után elnöklő főszolgabíró határozatilag kimondja, hogy Körmeden az állat- (és madár-)védő egyesület megalakult.

Következik az elnökség, tisztikar megválasztása. Ezután egyhangulag megválasztanak: elnökké Sipos Antal, hercegi uradalmi főerdész; alelnökké Cederá Mátyás plébános; titkárrá Thomka Jenő m. kir. állami főerdész; jegyzővé Gerlits Elek, közleg. gyakornok; pénztárnokká (olvashatatlan) főkönyvelő. Közgyűlés a most megválasztott egyesületi vezetőséget, mely egyelőre ideiglenesnek tekintendő, megbizta, hogy az alapszabályokat dolgozza ki s jóváhagyás végett a belügyminiszter urhoz felterjessze és azoknak jóváhagyottan visszaérkezése után a végleges megalakulás céljából közgyűlést hívjon össze.

Indítványok nem tételvén, elnök az ülést berekeszti.

Kmf. Gerlits Elek s. k., jegyző, hitelesítjük: Fodor Bernát s. k., Farkas József s. k.“

Az eddig jelentkezett tagok száma 48 és további tagok gyűjtése folyamatban van.

A választmány megválasztását s az Országos Szövetséghez való csatlakozás kimondását az egyesület az alapszabályok belügyminiszteri jóváhagyása után összehívandó végleges alakuló közgyűlésnek tartotta fenn.

Örömmel üdvözljük az új egyesület megalakulását és a legjobb reményeket fűzzük ez újabb társ-egyesületünk sikeres működéséhez. (Sajnálattal értesültünk időközben, hogy Sipos Antal főerdész az elnöki tisztet el nem vállalta.)

A pozsonyi állat- és madárvédő-egyesület választmányi ülése. Jelen voltak Hornyánszky Aladár alelnök

elnökte alatt: Györök Márton, dr. Császár Mihály, Kemény Lajos, Kovarik Mihály, Fehér Pál, Krammer József, Lehner József, Schmidt Ferenc, Szkokanek István, Siegert Rezső, dr. Kováts Lajos titkár, Stampfl Hugó pénztáros és Fülep Zsigmond segédjegyző.

A hozott határozatok közül a következőket emeljük ki:

Az egyesület titkára jelenti, hogy a miniszter az alapszabályokat minden változtatás nélkül jóváhagyta. Az „Országos Állatvédő-Egyesület“ a pozsonyi új társ-egyesületet egy átiratban üdvözölte és felkérte, hogy nevezze meg azon két tag nevét, kik az egyesületet a szövetségi nagygyűlésben és az „Országos Állatvédő-Egyesület“ választmányában, mint a szövetség végrehajtó bizottságában képviselni hivatják.

Györök Márton tanár indítványára a választmány dr. Jankovich Marcell országgyűlési képviselőt, az egyesület elnökét és dr. Kováts Lajos, városi tisztit orvost, az egyesület titkárát bizta meg az egyesület képviselésével.

Az egyesület hivatalos helyisége egyelőre a titkár lakása lesz.

A választmány elhatározta, hogy legközelebb egy a választmány kebeléből alakult küldöttség fogja a védnöknek, továbbá a diszelnököknek a diszokleveleket átnyújtani. A tiszteletbeli tagoknak pedig a diszokleveleket az október folyamán tartandó közgyűlésen az elnök fogja átnyújtani.

Az elnökség a választmány megbízásából Máday Izidor, nyug. miniszteri tanácsost, az „Országos Állatvédő Egyesület“ érdeműs elnökét, ki a pozsonyi egyesületet lelkes támogatásban részesítette, mint az egyesület megválasztott tiszteletbeli tagját egy igen meleg hangú felirattal üdvözölte.

A választmány elhatározta továbbá, hogy a németajku tagok részére egy német brosúrát fog legközelebb kinyomtatni. A brosúrát az állatvédelem legnagyobb előharcosa, báró Berlepsch János írta.

Az egyesület működésének súlypontját az iskolákra fogja helyezni. Ez az eszme, illetve ez a cél, már az alapszabályokban lett kidomborítva.

E célból az egyesület az iskolakertekben fészekodvakat és madáretetőket fog elhelyezni. Erre vonatkozólag a titkár jelenti, hogy az Állami polgári iskola kertjében már több fészekodut függesztett fel és egy madáretető házikót állított fel. Legközelebb hasonló intézkedéseket az „Állami tanítóképző intézetben“ és a többi iskolakertben is fog foganatosítani. A választmány elhatározza továbbá, hogy a város területén levő összes sétányokon, továbbá a ligeti diszkerten kisebb-nagyobb madáretető-házikókat fog felállíttatni.

A madáretető-kalácsokat a tanítóknak fogja kiszolgáltatni a kérelemmel, hogy azokat a gyermekek jelenlétében helyezték el a madáretető házikókban. Ily módon a gyermekek megfigyelhetik a madáretetők körül sürgölődő éneklő madarakat.

Ezen intézkedések foganatosítása céljából a választmány egy kisebb bizottságot küld ki, mely következő tagokból áll: Györök Márton, dr. Kováts

Lajos, Fehér Pál városi erdőmester, Kovarik Mihály és Zednik Pál városi műkertész.

A választmány elhatározza továbbá, hogy az iskolaszékekhez kérest fog intézni, azon célból, hogy azok a vezetésük alatt álló tanintézetek ifjusága körében az „Országos Ifjusági Madárvédő Liga“ alakítását kezdeményezzék. Erre vonatkozólag legközelebb egy felhívást fog közzétenni.

A titkár bejelenti továbbá, hogy Kutsera István városi rendőrfőkapitány egy nála tisztelgő küldöttség előtt kijelentette, hogy az egyesületet a legmesszebbmenő pártfogásban és támogatásban fogja részesíteni.

Soós Jenő városi m. kir. állatorvos „Állatvédelmi szabályrendelettervezetet“ dolgozott ki, melyet a titkár áttanulmányozott és kitűnőnek talált.

Indítványozza, hogy a választmány küldöttséget menesszen a főkapitányhoz és kérje meg őt, hogy erősítse meg ezen szabályrendelet-tervezetet.

A választmány elhatározza továbbá, hogy a rendőrök részére meghozatja az „Állatvédők törvénykönyvét“ több példányban.

Az egyesület még október folyamán fogja megtartani a végleges alakuló közgyűlést. Dr. Hornyánszky Aladár theolog. akadémiai tanár lesz a közgyűlés ünnepi szónoka.

A **Kecskeméti Állatvédő Egyesület** augusztus 15-én választmányi ülést tartott, melynek jegyzőkönyvéből a következőket közöljük:

Jelenvoltak: Hanusz István elnökle alatt, Kerekes József, Konc József, Maurer János, Selymessy Ferenc, Szegedi György.

Elnök a gyűlést megnyitván, őszinte sajnálattal tesz jelentést arról a veszteségről, mely egyesületünket éri Selymessy Ferenc alelnökünk távozásával. Őt ugyanis a földmiv.-ügyi miniszterium itteni fő erdési állásából Budapestre helyezte át. Bármennyire örvendetes legyen is a hivatali előlépése, a mi egyesületünkben mégis csak a legnagyobb sajnálatot keltheti távozásának hire, mert az ő fáradhatatlan buzgósága, kiváló szakértelme adott életet a mi egyesületünknek s ugyanezen tulajdonságaival indította fejlődésnek.

A választmány tehát az egyesület érdekében mély sajnálattal veszi tudomásul kiváló érdemeket szerzett alelnökének távozásáról tett jelentését.

Elnök bejelenti Bertalan Jolán népiskolai tanítónő, választmányi tag és egyesületi könyvtáros elhunytát, aki az ügy iránt nemes érdeklődéssel viseltetett.

A választmány részvételének jegyzőkönyvileg ad kifejezést.

A titkár bejelenti, hogy az egyesület érdemes jegyzője: Nyirády Ferenc a városból eltávozván, helyére az elnök jegyzőül dr. Nagy Jánost kérte fel.

A választmány a távozott Nyirády Ferenc jegyzőnek buzgó működéséért köszönetét szavaz.

Titkár jelenti, hogy a városi tanácshoz az évi segély érdekében kérvény intéztetett, melyet a városi tanács kedvezőleg intézett el és az egyesületnek 200 korona segélyt engedélyezett. Az egyesület vezetősége írásban fejezte ki köszönetét, mit a választmány örömmel vesz tudomásul.

Titkár jelenti, hogy a „Kecskeméti ipar-hitelintézet és népbank“, a „Központi takarékpénztár“ és a „Református Egyház“ alapító tagokul léptek az egyesületbe. Örvendetesen tudomásul vétetett.

Titkár bejelenti, hogy a pusztai tanítótestület köszönetét fejezte ki a neki küldött 60 darab fészek-oduért, a községi iskolaszék pedig az ajándékkép küldött 200 darab Gyermeknaptárért.

Titkár jelentést tett a madárvédelmi törvényes intézkedések ellen elkövetett kihágások tárgyában tett többrendbeli feljelentésről és azok eredményéről.

Titkár jelentést tett a városi ültetvényekben elhelyezett mesterséges fészekoduknak Csörgey Titusz a M. O. K. titkára, Selymessy Ferenc alelnök, Vágó László városi főerdész és az egyesületi titkár által történt megvizsgálásáról, mely vizsgálatnak kedvező eredményét a választmány örömmel vette tudomásul.

Selymessy F. alelnök meleg szavakkal jelenti a választmánynak, hogy az egyesület titkára ez év tavaszán is több pusztai iskolában tartott ifjaknak s felnőtteknek szemléltető előadást a madárvédelemről, s ezenkívül kiadta iskolai használatra szánt madárvédelmi dolgozatát. Helyesléssel vétetett tudomásul.

Titkár jelenti, hogy a város gazdasági osztálya véleményt kért az állatvédelem céljából alkotandó városi szabályrendeletre nézve; jelenti továbbá, hogy ez a tárgy a március 8-ára hirdetett választmányi gyűlésre ki volt ugyan tűzve s habár a gyűlés megtartható nem volt, mégis ugyanekkor a szabályrendeletre vonatkozó vélemény kidolgozására Selymessy alelnök, Fűvessy Imre választmányi tag s az egyleti titkár vállalkozott. Végül jelenti a titkár, hogy az egész szabályrendelet tervezetét kidolgozta s ezt a gyűlésnek bemutatja. A választmány egész terjedelmében felolvastatta a dolgozatot s néhány pontja fölött eszmecsere folytatott, majd az alelnök indítványára elhatározta, hogy e tervezetet néhány példányban legépelteti s alelnök útján eljuttatja az anyaegyesület vezetőségének s Csörgey Titusz urnak véleményezés végett. A választmány az alelnök indítványa értelmében határozott.

Selymessy Ferenc alelnök városunkból való elköltözésére hivatkozva, egyleti tisztségéről lemond s meleg szavakkal bucsuzik az egyesülettől. Kéri a választmányt, hogy az alelnöki tisztség ideiglenes betöltéséről az alapszabályok 8. §-a alapján gondoskodják, egyszerűen ajánlja, hogy e tisztségre Szakács Ödön urat kérje föl, ki mint választmányi tag eddig is élénk részt vett egyleti céljaink előmozdításában s ki mint a természetrajz tanára szakismereteivel is sokat használhat az állatvédelem ügyének.

A választmány a legmélyebb sajnálattal veszi az alelnök lemondását, de a változott körülmények kényszerének engedve, a lemondást kénytelen elfogadni; ugyanekkor azonban megörökíti jegyzőkönyvében Selymessy Ferenc alelnökének el nem muló érdemeit, s a legnagyobb elismeréssel emeli ki, hogy az egyesület létesítése legfőképen az ő érdeme, de az egyesületi működés élénkségét is, meg az eddig elért eredményeket is főképen az ő fáradhatatlan buzgalmánának és szakértelmének köszöni a választmány s ezen elismerő

köszönetét távozó alelnökének azzal a kérelemmel adja jegyzőkönyvi kivonatban, hogy egyesületünket őrizze meg kedves emlékében, s szíves érdeklődését és jóindulatu támogatását ezentul is tartsa fenn ügyeink iránt. Egyesületünknek az orsz. központban való képviselőtől is lemondván az alelnök, e tárgyban ez idő szerint nem kíván a választmány intézkedni, s kéri a távozó alelnököt a megbízás további viselésére. Végre a választmány a tett indítvány értelmében megbizsa az alelnököt és titkárt, hogy Szakács Ödön főgimn. tanár urat az alelnöki tisztség elfogadására kéri fel.

(Mint utólag értesülünk, sikerült Szakács Ödön főgimn. természetrajzi tanár urat az egyesület alelnöki tisztségének megnyerni, mely tisztségben örömmel üdvözljük.)

A Szentgotthárdi Állatvédő Egyesület választmánya szept. hó 18-án ülést tartott. Káposztássy Jusztinián elnöklete alatt jelen voltak: Czigány János, Fodor Árpád, Huber Miksa, Pum Károly, Reischl Gyula, Tóth József és Urweisz József.

Fodor Árpád alelnök jelentést tett a legutóbbi választmányi ülés óta történetéről. Bemutatja a nagy számban beérkezett iratokat. Jelentést tett az alelnök kiküldetéseiről. Május 3-án Budapesten a szövetségi közgyűlésen volt, június 29-én Celdömölkön alakuló ülésen, július 27-én Muraszombatban alakuló előértekezleten, augusztus 9-én Sárvárótt és augusztus 10-én Vasvárótt alakuló ülésen. Fodor Árpád alelnök mind a négy helyen nagyhatású előadást tartott. Németujvárotról, Körmendről, Felsőőrötről és Szombathelyen is járt a járási egyesületek ügyében. A szövetség közgyűléséig bizonyára meglesz a megye minden járásában az állatvédő egyesület.

Káposztássy Jusztinián elnök meleg szavakkal mondott köszönetet az alelnöknek eredményes fáradozásáért.

Az alelnök jelentést tett az O. Á. V. E.-től kapott 400 darab kiadványról, azoknak szétküldéséről és a könyvtár számára érkezett 5 darab könyvről.

Az állat- és madárvédelmi füzetekből 250 darabot ajándékozott az egyesület az új és az alakulóban levő testvéregyesületeknek és 250 darabot a szombathelyi egyházmegyei tanítóegyesületnek.

Ennek közgyűlésén f. hó 15-én Pum Károly egyesületi pénztáros nagyhatású előadást tartott a madárvédelem iskolai eszközeiről. (L. a 2-ik oldalon.)

Jelentést tett továbbá az alelnök a följelentésekről és a nagyarányú taggyűjtéséről. Épen 100 új rendes tagot gyűjtött az alelnök, kettő kivételével mind helybelieket. Ézzel a tagok száma 270-re emelkedett. Ennek következtében napirendre fog kerülni a választmány kibővítése végett az alapszabályok módosítása.

Bemutatta végre az alelnök a járás madárvédelmének eredményeit.

Az alelnök előterjesztésére ezer darab új fészkelő odura 915 koronát szavazott meg a választmány, melyet 3 vagy 4 évi részletben fizet meg az egyesület, de az 1000 fészkelő odvat már az ősszel kiakasztja. Minden

község 10 darabot kap ingyen. Etetőszekrényeket is beszerez az egyesület.

Hosszasabb eszmecsere után bezárta az ülést az alelnök.

A soproni állatvédő egyesületnek f. évi szeptember hó 26-án tartott választmányi üléséről szóló jelentés.

Az utolsó ülés óta történt fontosabb dolgok:

1. A kecskék legeltetésére vonatkozó beadványra a városi tanács azt válaszolta, hogy a legeltetés azért lett megtiltva, mert ezek az állatok a faültvényekben és az utak mentén lévő fáknak óriási kárt okoztak. Ezért a kecskék legeltetését ezentul sem engedheti meg.

2. Az országos állatvédő egyesület adott a „Miként ünnepezzük a madarak és fák napját” című könyvből 10 példányt. Ebből 2 db a könyvtárunkba került, a többi szétosztott az iskolák között.

3. A pénzügyigazgatóság felhívása folytán bejelentetett az egyesület múlt évi mérlege és a kiadások részletes kimutatása.

4. A savanyukuti fürdőbizottság az 1907. évi tagsági hozzájárulás címén 10 koronát küldött.

5. Rupprecht Olivér ur (Sajtoskál) felemelte alapító tagsági díját 40 koronáról 60 koronára.

Fogadják ezutal is hálás köszönetünket.

6. A m. ornith. központ felkérése folytán beküldetett az egyesületünk részéről Sopronban alkalmazott madárfészek-odvakról és madáretető-készülékekről, illetve az alkalmazásuk eredményéről szóló jelentés.

E szerint 259 darab, itt *igyenesen alkalmazott* odu közül csak egy maradt üresen, huszonkettőben veréb fészkel, a többi 236-ban pedig cinke és más különféle hasznos madár. Az etető-készülékek közül legcélszerűbbnek bizonyultak az első titkár tervrajzai után készült etető-kunyhók, mert ezeknél az etetés egy nagyobb terület számára összpontosítva van, így könnyebben ellenőrizhető és azonkívül a tetejük alatt köröskörül levő karzaton, zord időjárásakor, számos madár menedéket keres és talál.

7. Az utolsó ülés óta belépett 6 vidéki és 4 soproni új rendes tag.

Határozatok:

1. A baranyakárszi gyárból megrendeltetik 50 darab madárfészek-odu. Ebből egyelőre 25 darab az Erzsébetligetben lesz alkalmazva.

2. Azon 1 vidéki és 5 soproni tag, aki fizetési köteletségének az idén még nem felelt meg, átíratilag fel lesz szólítva, hogy köteletségének tegyen eleget.

3. A vidéki iskolák nyomtatandó körlevél útján fel lesznek kérve, hogy lépjenek be mint rendes tagok,

Krump Miklós

I. titkár.

Szentgotthárd és Vidéke madárvédelmi viszonyairól az á. v. egyesület érdekes és kimerítő jelentést küldött a Magyar Ornithológiai Központhoz, melyből a következőket emeljük ki:

A Magyar Ornithológiai Központ fölkérte az egyesületet, hogy küldje be az évi madárvédelem eredményeit. Az egyesület kérdőíveket nyomtatott és szétküldte

ezeket a járás hatvan iskolájába. Az iveknek alig fele érkezett vissza, melyek eredményét a következő számok tüntetik fel: jelentés tétetett összesen 620 kihelyezett fészekoduról, melyek közül 278 régi házilag készült egyleti, fatörzsalku, 25 drb Kühnel-féle odu, 294 ládika és 23 Fábry Pál vasdobrai ev. lelkész által régi orgonasipokból készített fészkelő. Az elfoglalt fészekodvak száma 504; verebek elfoglaltak 159-et, hasznos madarak 345-öt.

A beérkezett jelentésekben foglalt érdekesebb adatok közül megemlítjük, hogy: Szentgotthárdon 107 kített fészekodu közül 84-et foglaltak el madarak, de 55-öt verebek. A legszebb eredményt Sztójka dr. érte el, kinek mind a hét odvát cinegék foglalták el. Szabadon igen sok és sokféle madár tenyészett a környéken, különösen a kis erdőben, a Várhegyen és a Nagykolompos pompás hársain.

Csak 32 községből érkezett tudósítás, de ezek közül is tagadó 9. Legszebb eredmény van Ercsenyén. Itt 120 ládikafészkelőből 90-et hasznos madár, 10-et veréb foglalt el. Vasdobrán 55 ládikából 54-ben seregély, 1-ben fakúsz költött. Köröstyénben, Magasfokon, Felsőszölnökön és Rakson szintén sok ládikaoduban fészkeltek. Zsidán, Rakson, Farkasán, Lapincsolasziban a fatörzsalku odvak is szép számban és szerencsével szolgáltak.

Szép érdemeket szereztek a madárvédelem terén az egyesület jelentése szerint: Fábry Pál ev. lelkész és Müller Ferenc tanító Vasdobrán, Lukács János vendéglős Zsidán, a lapincsolasi, magasfoki, felsőszölnöki, senyeházi és ercsenyei tanítók.

A verebek rémitően elszaporodtak, különösen a városban. Ennek az egyik oka, hogy régi odvainknak nem jár le a földelük, tehát nem lehet belőlük nyomban kipusztítani a verebeket és hogy rossz helyeken, ut mellett és igen magasán lógnak az odvak. A verebek az etetőkről is elkergetik a többi madarat.

A szarkák, kányák, karvalyok, vércsék, varjak tojásait kiszedik a falusi gyerekek, és az egylet pénztárosa, Pum Károly 6 fillért ad darabjáért. Az idén 427 tojásért 25 korona 62 fillért fizetett ki a pénztáros, tavaly 124 tojásért 7 korona 44 fillért. A téli etetés nagyban folyt az egész télen, bár nem volt az idén nagy szükség rá. Az egylet 30 drb. ducos etetőt állított fel; 10-et a városban köz-helyeken; ezekre az egylet rakta a madáreselget: kendermagból, kölesből, ocsuból álló magkeveréket.

Sok etetőszekrény volt ezeken kívül pajtáiban, felszerben, folyosón, ablakban és egyéb védett helyeken is etették a madarakat, különösen az iskolás gyermekek. Gabonaféléket, tök-, len-, kender-, napraforgó-magot, zsiradékot, szalonnát, ételmaradékot adtak a madaraknak, A városban bizony nagyrészen verebek foglalták el az etetőket, de van sok sármány és barázdabillegető is. Igen sok pipis volt, ezeknek a földre kellett szórni a magvakat. A falvakon cinkék és más hasznos madarak táplálkoztak az etetőkön.

SZEMLE.

Sziam sorsa. Azon sajnálatos eset alkalmából, hogy a székesfővárosi állatkert Sziam nevű elefántja ápolóját megölte, dr. Lendl Adolf műegyetemi magántanár, a „Magyar Hírlap“ 1908. szeptember 24-iki számában többek között a következőket írja:

Az elefántok általában nagyon jó indulatúak és türelmesek; hisz a távol Keleten háziállatok, miként nálunk a szarvasmarhák vagy lovak és az indus szavára hallgatnak. Csak nagyon elvétve vannak köztük vad természetű állatok.

Az állatkertiek között gyakrabban találkoznak rosszajlamu hímek, melyek valószínűleg már fiatal korukban elrontva, mint a csikókorában elrontott harapós ló, időnként veszedelmesek és megbízhatatlanok. Az fokozza ingerültségüket, ha nincsen párjuk, családjuk és ha rabságukat szűk helyen egymagukban kénytelenek munkátlannul, örök unalomban eltölteni. Teljesen jámbor módon viselkednek hónapokon át, de a legcsekélyebb okból is hirtelenül megharagszanak és bosszúállók.

Hát ilyen szerencsétlen rab a mi elefántunk is. Látszólag beletörődött sorsába; időnkint azonban már régebben is voltak gyilkos rohamai. Hiszen ezért a bűnös multjáért kaptuk ajándékba a schönbrunni állatkertből.

Az ilyen állattal nem szabad ingerkedni, mert a legcsekélyebb vigyázatlanság fellobbanthatja az otromba óriás hirtelen dühét.

Az ápoló kell, hogy ismerje a gondjaira bizott állatokat; a tigrissel se szabad barátkozni, de még a kicsiny vadmacskával sem. Ellenben sok más állat ketrecébe nyugodtan bemehet az ápoló. A mi ápolóink a régi állatkert rendszerében nevelkedett, részben teljesen tudatlan emberek, akik ha illedelmesen viselkednek is és állataikat félig-meddig megszokták bár, a közönséges kocsis-kvalifikáció fölé csak részben emelkedhettek. Semmiféle szakismereteik nincsenek; dresseur-iskolában nem voltak. Ezen változtatni eddig még nem lehetett. Az a szerencsétlen ember is csak úgy beleszokott az elefántápolásba, de hozzá nem értett, mert különben nem tisztogatta volna az elefánt ormánya végét egy másutt használt suroló kefével. Az elefántnak legérzékenyebb része az ormánya vége; azzal tapintgat és oly finom az érzéke, hogy megkülönbözteti vele az eléje dobott krajcárt a hamis pénztől vagy gombtól. Ugyancsak az ormánya végén van a két orrlyuka is. És — bocsánatot kérek a hasonlatért — még a legszelidebb ember se túrné el nyugodtan, ha valaki piszkos kefével az orrába piszkálna; hát felförmedt a különben is megbízhatatlan állat is és bosszuját rögtön kitöltötte azon a szerencsétlen ápolón.

Jóindulatu állat belőle már nem lesz soha; tul van már azon a koron, hogy idomítani lehetne. Azonban megfelelően biztosított helyen, meg neki való körülmények között eltartható bármeddig. Az ápolók ismerik megbízhatatlan természetét, óvatos módon gondolhatják, mint más veszedelmes állatot. A tavasszal uj és

nagyobb háza lesz, meg terjedelmes udvara, párja és tanult dresseur-ápolója. Miért vesztegetnők el a különben 8—10 ezer korona értékű, szépen kifejlődött állatot? Addig ugyan kétségtelenül ügyelni kell reá nagyon.

Külföldi állatkertekben foglalkoztatják az elefántokat. Megjegyzendő, ha többen vannak együtt, akkor szelidebbek és csak időnkint kell őket elválasztani egymástól. Köveket, fatörzseket hordatnak velük ide-oda; nyargalnak rajtuk s ezt nagyon szeretik, mert nem unatkoznak örökké. A cirkuszokban is láthatunk gyakran szelid, okos, engedelmes elefántokat, melyek bajt nem okoznak, ha megfelelően bánnak velük. A Sziám már nem fog beválni ilyennek sohasem; de mutogatni való példánynak tarthatjuk, mint sok más megközelíthetetlen állatot.

Az „**Állattenyésztési és Tejgazdasági Lapok**“ lapunk, az „**Állatvédelem**“ négy közleményét reprodukálva, megjegyzésekkel él, melyeket köszönettel veszünk s felmentünk.

A „**ludak kopasztása**“ kérdésében igen helyesen rámutat arra, hogy igenis, az emberségesebb és okosabb kopasztás helyén van, de a kopasztás óriási jövedelemmel is járván, az ellen erősebben állást foglalni nem is lehet sikeresen, de nem is indokolt.

A „**róka védelme**“ közleményre megjegyzi — szerintünk is helyesen — hogy igaz lehet ugyan a rókának az az előnye, amelyet dr. *Rörig* tulajdonít neki, de egyéb tekintetekben vett káros volta oly nagy, hogy okkal-móddal erősebb pusztítása is indokolt.

Állatok világa.

Könyöradománygyűjtő kutya. A „London and South Western Raillway“ vasutvállalat árvaházában egy kutya van alkalmazásban, melyet „London Jack II.“ név alatt egész London városa ismer. A kutya állandóan a Waterloo nevű vasuti indóházban tartózkodik és minden vonat érkezésekor az utasok tömege közé vegyülve könyöradományokat kéreget az árvaház javára. London Jack ilyen módon több, mint 20.000 koronát gyűjtött már. A neve mellé csatolt II. azt jelzi, hogy egy hasonló kitűnőségű „London Jack I“-nek a fia. *m. i.*

VEGYESEK.

Dr. Kováts György emléke. A Pozsonyi Orvos Természettudományi Társaság f. évi közgyűlésén dr. Mergl Ödön Pozsony szab. kir. város tisztí főorvosa emlékbeszédet tartott dr. Kanka Károly és dr. Kováts György, a társaság két előkelő elhunyt tagjáról. Dr. Mergl főorvos a tömören tartott két emlékbeszédben főülemelkedett azon a sablonon, mely az ilyen emlékbeszédeket rendszerint jellemzi. Egyszerű szavakban, de mint az elhunytaknak tisztelő kartársa és valódi hú barátja mindvégig meleg érzéssel jellemezte mindkettőjüket. Dr. Kanka Károly, a társaságnak volt elnöke mint a szabadságharc részese, egy hosszú, odaadó munkával telt szemorvosi pálya kiváló képviselője tűnik fel

előttünk. Dr. Kováts György emlékének szánt szavakról külön akarunk megemlékezni, leginkább azért, mert nagyrabecsült munkatársunk Dr. Kováts Lajos a Pozsonyi Á. V. E. titkárnak édes atyjáról van szó, kiben a dr. Mergl által elmondottak után csakugyan reá ismerhetünk arra az apára, kinek példáját és nyomdokait fia követi. Dr. Kováts-ról mondott emlékbeszédből a következő tételeket óhajtjuk idézni: Mint kórház- és rendőrorvos tiszteletbeli főorvosi és királyi tanácsosi címmel lett kitüntetve. „Dr. Kováts György kiváló orvos s kiváló emberbarát volt; már orvosi működésének első éveiben ott találjuk több nyilvános intézmény élén. 1869 óta az önkéntes tűzoltók és 1878 óta a vöröskereszt-egyesület orvosi tanácsadója volt, 1870-ben alapította a Szt. István bölcsődét, 1873-ban dr. Zlamallal egyetemben a szegény beteg gyermekeknek rendelő intézetet, ugyanekkor a Ferenc József-gyermekkorház fizetés nélküli igazgató orvosa lett. 1875-ben alapította a városi népkonyhát, 1880-ban pedig mint a vöröskereszt-egylet pozsonyi tartalékkórházának igazgatója újjászervezte ezen kórházat és az egyesület orvosi szolgálatát.“

„— A természet iránti szeretet már ifju korában sokat csalta ki a szabadba, különféle gyűjtemények voltak ezen vándorlásainak eredménye, kedvenc szakmája azonban az ornithologia volt, melynek sok időt és nagy áldozatokat szentelt. Gyűjteménye még a 80-as évek végén a magán gyűjtemények legszebbike közé tartozott, később azonban tulságos elfoglaltsága miatt nem ápolhatta úgy, mint ahogy szeretete volna s ezért felosztotta a helybeli múzeumok közt.“

Dr. Mergl emlékbeszédének végén azt mondja, hogy az elmondottakból kitűnik, hogy dr. Kováts György ki volt és mi volt egész életének vezércsillaga: „A humanizmus legideálisabb alakja: az emberiség összessége iránti szeretet!“

Mi állatvédők, akik első sorban emberbarátoknak valljuk magunkat, kellőképpen értékelhetjük az emlékbeszéd szép szavaiból kiáradó kegyeletet egy olyan férfiú irányában, aki a szó legszebb értelmében ember volt.

— yi —

Szerkeszti **MONOSTORI KÁROLY** tanár, egyesületi titkár, felelős szerkesztő.

Kiadja az **ORSZÁGOS ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLET.**

Az Országos Állatvédő Egyesület kiadásában

megjelent és az egyesület helyiségében (Ernö-u. 11—13) kaphatók:

ÁLLATVÉDŐK TÖRVÉNYKÖNYVE. Az állatvédelemre vonatkozó összes és állategészségi nevezetesebb törvények és rendeletek gyűjteménye. Irta: K. Nagy Sándor, pestvidéki kir. törvényszéki bíró. Harmadik kiadás. Ára 60 fillér.

AZ OKSZERŰ MADÁRVÉDELEM ESZKÖZEI.

Irta Chernel István, a Kőszegi Állatvédő Egyesület elnöke. Ára 30 fillér.

AZ „ORSZÁGOS ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLET“ ÉS A „MAGYARORSZÁGI
 ≡ ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLETEK SZÖVETSÉGÉ“-NEK KÖZLÖNYE ≡

BUDAPEST IX., ERNŐ-UTCZA 11-13. sz. TELEFON 85-12.

Ezen lap közleményeinek utánnymását nemcsak szívesen megengedjük,
 hanem tisztelettel kérjük is.

Megjelenik egyszer havonként. □ □ Előfizetési ára 1 évre 2 korona.

V. ÉVFOLYAM

1908 NOVEMBER

:: 11. SZÁM ::

TARTALOM: Új rendőrségi intézkedés a székesfővárosi lókinzások ellen. — Téli állatkinzás. — Az időszerű teendők főbbjei a madár- és egyéb állatvédelem terén. (II.) — A breszlai állatkertből. — *Egyesületi hírek:* A „Céldömölök és Vidéke Állatvédő Egyesület“, — A pozsonyi állatvédő egyesület. — A Körmenyi Állatvédő-Egyesület. — A Nyiregyházi Állatvédő-Egyesület működéséről. — Állatvédő Egyesület Aradon. — *Szemle:* A madarak téli etetéséhez. — Az állatvédelem és a közigazgatás. — A madárvédelem érdekében. — *Vegyesek:* Halottak napján. — Byron kutyája. — *Hírek:* A szombathelyi kulturpalota. — A „Pozsonyi Toldy-Kör“. — Scherz páter. — *Irodalom:* „A madarak hasznáról és káráról.“

Új rendőrségi intézkedés a székesfővárosi lókinzások ellen.

Sok évi tapasztalásból tudván azt, hogy erősebb hóesések és sikos utak idején fuvartulajdonosok s kocsisaik minduntalan vétének a fuvarozás és lóvadás tárgyában kiadott tanácsai és rendőrségi rendeletek ellen, az idej első nagyobb hóesés napján (nov. hó 9-ikén) avval az írásos kérelemmel fordultunk a főkapitány uhoz, hogy szíveskedjék az idevágó rendeletek emlékébe idézésével s illetőleg új rendelettel az érdekelteket a fennálló szabályok betartására felhívni.

Másnap (10-ikén) már meg is jelent a következő rendelet:

A buda pesti m. kir. államrendőrség főkapitánysága.
 39872./1908.

Rendelet.

A terhes szekerekkel való közlekedésről alkotott 470/1902. kgy. sz. szabályrendelet 7. §-nak rendelkezése szerint minden szekeret csak annyira szabad megterhelni, hogy a rakomány súlya egyrészt a szekér hordképességével, másrészt pedig figyelembe véve a használandó út minőségét is, a vonóállatok erejével helyes arányban álljon.

A 6. §. szerint téli időben a lovak éles patkóval látandók el.

Dacára ezen érvényben levő rendelkezéseknek, már az első nagyobb hóesés napján azt tapasztaltam, hogy a fuvarosok egy része a megnehezült ut-

viszonyok figyelmen kívül hagyásával a szekerek túlterhelése és a lovak kellő patkolásának elmulasztása folytán szekereiket szabályszerűen vontatni nem bírták és eltekintve az előidézett forgalmi zavaroktól, a vonó állatokat botrányosan kinozták.

Felhívom a fuvarosokat, a teherszállító vállalatok vezetőit és a magán teherkocsi-tulajdonosokat, hogy elől említett törvényes rendelkezések pontos betartását kötelességüknek ismerjék, azoknak alkalmazottaik által való betartására szigorúan felügyeljenek, az utviszonyoknak kedvezőtlenül befolyásoló időjárásban különösen hóesések alkalmával a kocsik túlterhelésétől tartózkodjanak, a lovak kellő patkolásáról gondoskodjanak, a megrekedt szekerek tovavontatásánál a kimerült állatokat ne kinozzák, hanem előfogatot alkalmazzanak.

A hivatkozott rendelkezések megszegése kihágást képez és az 1879. évi XL. t.-c. 86. §. értelmében 8 napig terjedhető elzárás és 200 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Utasítom az összes kapitányokat és a rendőrségi főparancsnokot, hogy közegeik kellő utasítással a teherkocsi-közlekedést állandóan és éber figyelemmel kísérik és a tapasztalandó kihágásokat, különösen az állatkinzási eseteket akadályozzák meg, a kihágást elkövetőket pedig jelentsék fel.

Budapest, 1908. évi november 10-én.

Dr. Boda Dezső s. k.,
főkapitány.

Ezen kívül már beadványunkat megelőzőleg, a rendőrségi főparancsnokság által kiadott napiparancsnban (nov. hó 9.) a következők foglaltatnak:

Különös gond fordítandó továbbá az őrszemek által a lépten-nyomon előforduló állatkinzások megakadályozására.

Az elakadt lófogatu kocsikhoz, valahányszor annak szükségét látják, a kocsist figyelmeztessék, hogy előfogatról gondoskodják, vagy a rakomány bizonyos részét rakja le alkalmas helyre és ily módon vegyék elejét az állatkinzásoknak. Arra is figyelemmel legyenek a rendőrök, hogy a lovak éles patkóval vannak-e ellátva.

Különösen a hidaknál, az utak lejtős helyein és a hólerakodó helyeken őrködjenek a rendőrök fokozottabb figyelemmel, hogy állatkinzások elő ne forduljanak. 8374. sz.

Budapest, 1908. évi november hó 9-én.

Lickl s. k.,
r.-főparancsnok.

Hálás köszönetet mondunk ezért egyfelől dr. Boda Dezső főkapitány, másfelől Lickl Géza főparancsnok uraknak a magunk, de a székesfőváros emberségesen gondolkozó és érző közönsége nevében is.

Az „Orsz. Állatvédő Egyesület”.

Téli állatkinzás.

E címen a P. H. nov. 10-iki számában az „Esti levelek” jeles írója, Zsolt, a székesfővárosban folyton megismétlődő lókinzásokat teszi szóvá, arra kérve a főkapitányt, hogy tegyen ez ellen valamit. Helyesen, okosan jegyzi meg, hogy „Az állatok védelme az emberek dekoruma”. Kell hát tenni valamit az állatsanyargatások ellen. Sikos, nehéz utakon félrakományt, homok felhintést, meredek helyeken kötelező előfogatot hoz javaslatba, egyuttal az előfogatu bérkocsik kérdésének megoldását és a brutális kocsisok lehetetlenné tételét sürgeti.

A nemes, emberies érzéstől sugalt e felszólalást örömmel vettük a kiváló lap hasábján és a kiváló ember tollából. Egészen szokatlan ez előttünk, akik az immár 25 éves orsz. állatvédő egyesületben hasonló irányokban küzdünk. Tisztelettel kérjük is ez alkalomból a napi sajtót, hogy sziveskedjék ezután több ügyet vetni erre a kérdésre is. Közérdekű és sok irányban mélyreható és messzemenő fontosságú. A mi lapunk, az „Állatvédelem”, még nem törhetett elég tágas utat arra, hogy mindenfelé elvihesse az állatvédelem felkarolásának nagy nemzetgazdasági és közérdeklőségi jelentőségét; segítsen ebben a napi sajtó.

Különben megjegyezzük, hogy a mondott „Esti levél”-ben hangoztatott kívánalmak nagy része a székesfővárosi tanács és a rendőrfőkapitányság által e tekintetekben kiadott rendeletekkel bizonyos mértékben szabályozva van, de mi is szükségét láttuk annak, hogy a főkapitány ur emlékeztetébe idézzük f. hó 9-én kelt kérésünkben a télviz-idei lóanyargatásokat, kérve az azok tárgyában kiadott rendeletek felújítását s végrehajtásuk ellenőrzését.

Az „Esti levelek” nemes szívű és általunk nagyra-becsült íróját egyébiránt legyen tisztelettel arra kérnünk, hogy sziveskedjék közelebből érdeklődni egyesületünk működése iránt, mert akkor meg fog győződni, hogy amint Herman Ottó idejében, úgy ma is becsülettel állja a helyét s nem rajta mulik, hogy keveset lehet felőle hallani, hanem mulik azon, hogy tudósításait a napi sajtó sajnálatosan mostohául veszi, lapja az „Állatvédelem” közleményeit, évkönyvét, publikációit ismertetni elmulasztja s az egyesület 25 évi történetéről szóló művet, mely az idén jelent meg és a lapoknak megküldetett, kellő figyelmére nem méltatja, abból kellő tájékozódást meríteni s a tényeket publikálni, érdemesnek talán nem is tartja.

Pedig az egyesület mindezen publikációiból lehet csak meglátni azt, hogy éppen a Röck Szilárd hagyatéka óta fejt ki az orsz. állatvédő-egyesület az előzőknél lényegesen nagyobb, áldásosabb, sikeresebb tevékenységet; azóta kreálta a „Madarak és Fák napja” az „Orsz. ifjusági madárvédő liga” intézményt; azóta adja ki lapját s gyermek-naptárát, ez utóbbit ma 100.000 példányban; azóta alapította állatmenedék-házát s azóta egyesítette az országban általa létesített vidéki egyesületeket országos szövetséggé.

Olvassuk el csak kérem a mondott 25 év történetét s akkor... akkor aztán ám törjük el a pálcát.

Szerkesztő.

Az időszerű teendők főbbjei a madár- és egyéb állatvédelem terén.

II.

E lap f. évi 10-ik számában felhívtam a figyelmet azon fontosabb időszerű teendőkre, amelyekkel hasznos madarainknak segélyére, védelmére lehetünk; legyen szabad most néhány oly teendőt érintenem, amellyel egyéb hasznos állatainkat kell a télviz idejének már beállta előtt, de aztán az alatt is illetnünk.

A legelőről az istállóba jutó, a zöld eleségről a szárazra kerülő állat rendszerint megsynyli az életfeltételeiben beálló e változást, ha gondunk nincs arra, hogy kellő átmenetet létesítsünk abban. Mielőtt tehát télire istállóba, ólba, akolba szorítjuk állatainkat, tegyük számukra mindenekelőtt elviselhetővé e tartózkodási helyeket az által, hogy teremtsünk azokban a külső, szabad tartózkodáshoz hasonló viszonyokat azok ártaimai nélkül, tehát kellő férhelyet, tisztaságot, jó levegőt, szükséges hőfokot s a száraz elesésekre zöldet, vagy zöldet megközelítő anyagok, (pl. gumók, gyökerek) közbevetésével fokozatosan menjünk át, nehogy a rögtönös áttérés kivált emésztő szervi bántalmak képeben megártson állatainknak.

Kerülnünk kell nevezetesen a tulzsufolást, de a tulkevés számnak is az elhelyezését, azért, mert utóbbi esetben téli időn fel nem melegedhetik kellően az istálló és a fázó szervezet rosszabbul hasznosít s áthűlés folytán meg is betegszik; viszont az előbbi esetben túlmedves, tulmeleg és rossz levegőjűvé válik a tartózkodási hely s emiatt árt.

Mint hogy az elraktárolt, többnyire nagyobb készletben levő elesések ilyenkor erős romlásnak vannak kitéve, gondot kell fordítani azok helyes konzerválására, esetleges javítására és szigorú körütekintéssel való nyújtására. Óvakodni kell szóval a romlott elesések, fagyos eledetek, tulhideg víz nyújtásától, penészes, korhadt, rothadt, avasodott s másképp romlott takarmányok adásától. Ha e romlásokon javítani még lehet, úgy javítunk azokon pl. főzéssel, forrázással, sózással s aztán hibátlan anyagok közé keverésével igyekezünk azokat is lehetőleg anélkül kihasználni, hogy állatunknak megártana.

Veszedelemmé válhat az állatokra a tartózkodási helyeken keletkező léghuzam, mely éppen őszi és téli időben legkönnyebben létesül a belső és külső hőmérséklet nagy különbözősége miatt, falrepedések s ajtó-és ablakrések közelében.

Mindenképen hátrányos aztán az állatokra a szennyes környezet s a bőrükön és szőrük s tolluk között felgyülemelő mocsok.

Mig nyáron szabadban tartózkodva sok alkalmat van az állatnak önmagát tisztába hozni, addig télen, zárt helyen, erre nem forog fenn a lehetőség; azért egyfelől a környezet, a fekvő s álló hely, másfelől magának az állati testnek a tisztántartásával azon kell lennünk, hogy bőrük élettani működése szabályos maradhasson, élőködő apró állatok s növények azon

és abban tanyát ne üthessenek s hogy a szennyből ily paraziták állataink belső szerveibe se juthassanak.

Számos, igen veszedelmes betegség, mely az állományokat megtizedeli, de olykor meg is felezi, a tartózkodási hely (istálló, akol, ól, ketrec) egészségtelen voltára, névszerint annak tulmeleg, vagy tulhideg, sötét, nedves, romlott levegőjű, szennyes, léghuzamos minőségére és a nyújtott elesések és italok rosszasságára, ártalmasságára vezethető vissza.

Nincs előnyére továbbá az állatnak, ha rabként vesztegel, ha a külvilág mindig jobb levegőjétől s a szervezet működéséhez szükséges mozgástól huzamosan meg van fosztva. Ki kell hát olykor még télviz idején is bocsátani őket a szabad levegőre és pedig kedvező időjárás esetén lehetőleg naponta; már egy-két órai kinntartózkodás is igen jótékony reájuk s bajtól nem félhetünk, ha gondunk van arra, hogy az istálló (a tartózkodási hely) tulmeleg sohase legyen, vagyis a test a hideggel szemben tulérzékeny ne váljék.

Már az ólmos, esős idő beálltával gondoskodnunk kell munkás állataink (a lovak, igás marhák) kellő patkolásáról, még inkább kell gondolnunk erre télen, mikor a sikossá váló utak gyakoribbak. Alig van gyötörőbb, rontóbb valami a munkás állatra, mint a tehernek sikos uton való továbbítása éppen amiatt, mert vasatlan körmeivel folytonosan csuszamlík, ki is siklik, elesik, lábát ficamítja, csontját törí, vagy legalább is valahol a testén felzuzódik.

A terhelés nagysága is, éppen télviz idején, a nehézzé vált utakon esik erős megfontolás alá; hiszen jó uton sokat elbir pl. egy pár ló, rossz uton pedig talán felét, harmadát se tudja kimozdítani. S nemcsak, hogy kinlódásszámba megy ilyenkor munkája, de testi romlásával, ereje kimerülésével kárára is van ez esetben gazdájának.

Aki hasznos állatoknak ura, aki azokkal bibelődik, könnyen kiegészítheti feladatait, kötelességeit állataival szemben az itt érintett főbb teendők figyelembe vételével. Egésztse is ki, hajtsa is végre azokat, nem csak a humanizmusnak hódolva, hanem eleget téve a maga kérérlhetlen anyagi érdekeinek is.

Zoophylos.

A breszlai állatkertből.

Nyári utazásaim: közben néhány napra Porosz-Sziléziába vetődtem. Időm rövidre lévén szabva, csupán másfél nap jutott Breszlaura. A sok füstös kémény és nyomasztó gyári levegő élvezése után, amelyben bőséges részem volt, jól esett egy kis nagyvárosias hangulat.

Hogy a sok zakatolásnak, gépek kattogásának, hangos parancsszónak, csigák nyikorgásának, vasutak dübörgéseinek utóhangjait elriasszam: végigjártam a képtárat, a rendkívül érdekes régi városházát, a dómot, (mely utóbbiban minket magyarokat is érdeklő ereklyét őriznek) és a város más nevezetességeit. Még három órai szabad időm volt a vonat indulásáig. Ekkor kis unokahugom, aki különben is nagyszerű Cicerónénak bevált, azzal a propositióval állott elő, hogy talán jó

volna az állatkertben az etetést megnézni. Ha rögtön villamosba szállunk, még idejében ott lehetünk. „No ez pompás ötlet — mondék — és megvalósításra érdemes.” Egy negyed óra mulván már künn is voltunk.

A kert meglehetősen terjedelmes, gyönyörű ágyásokkal és disznóvénnyel ékesített. Hugom, akit az éhes vadállatok ordítása valóságos lázas izgatottságba ejtett, mindenekelőtt a puszták félelmes vadjainak ketrece elé kalauzolt. Természetes, hogy az etetés itt is csak azt a megszokott képet nyújtotta, amelyet minden állatkertben hasonló alkalommal szemlélhetünk. Azt azonban meg kell jegyezni, hogy oly gyönyörű példányát a bengáli tigrisnek és berber-oroszlánnak, mint itt, még keveset láttam. Meg is bámulta az ott lévő publikum, ki tudja, hányadszor. Hanem amikor oroszlán ő felsége királyi ordítását hallatta, a publikum hódoló bámolatát lerontotta a fülek érzékenysége s a pavillon egyszerre üres lett. Jó magam is, a rövid időt felhasználandó, nem bíztam magam egészen kalauzom vezetésére, hanem magam is körülnézéldtem.

Mindenekelőtt szemembe ötlött egy igen csinos görög stílusban épült pavillon Valódi, csendes tuszkulumbenyomását keltette bennem. Lépteimet ide irányítottam. Szép, tágas átriumba léptünk, egyik oldalon hatalmas vízmedence, másik oldalon kényelmes, nagy ketrecek. Még jókor jöttünk, hogy a két Jónást, akarom mondani vizilovat megláthassuk. Épp akkor végezték a vacsorát s óriási hőség lévén, egyenesen a fürdőbe mentek; onnan többé ki nem mozdultak „semmi szóra, semmi biztatásra”. Csak most vonták magukra figyelmemet nehézkes, csoszogó lépések. Az elefántok megkezdtek esti sétájukat. Az egyik hatalmas indiai, a másik már nagyon öreg afrikai példány. Ez utóbbiról úgy lógott a bőr, hogy azt a benyomást keltette, mintha nem reá szabott rendkívül bő nadrágot hordana. Az agyara meg olyan keresztül-kasul odvas, hogy fogtechnikus legyen a talpán, aki azt alaposan ki tudja reparálni. Más-különbön nagyon barátságos természetű állatok. Folyton azon voltak, hogy a közelükbe jutott nézőt orrmányukkal megsimogassák.

A vastagbőrűek hajlékából kilépvén, már messziről szemembe ötlött egy kékre festett, derűs hangulatot keltő, karcsu tornyos törökös épület. Hogy e pavillon miket rejt magában, azt a nem épen furfangos szemlélő is könnyen kitalálhatja. U. i. a bejárat előtt diszeleg egy orangutang ércbe öntött nemes és daliás alakja. A szegény pára nem régiben fejezte be e nyomorúságos földi pályát és a hálás publikum, amelyet sokszor jó kedvre hangolt *talpraesett* mozdulataival: megörökíté e drága halott emléké. Ki meri hát mondani: „Sic transit gloria mundi!”

Kétségtelen, hogy az épület külseje vonzó és érdekes. Hát még belülről. Az a sok mókázó gyermek, az a sok ugráló, bukfencező majom! Valóságos gaudium. Az én figyelmemet a sok közül csak két ketrec vonta magára. Az egyikben egy csimpánz terült el kényelmesen és a félig lehuny szemekből alattomos tekintet villant elő. Más-különbön a megtestesült flegma. A ketrec kocogtatására, a sok inzultusra egy mocnással sem reagált, mintha becses személyén kívül

senki és semmi nem léteznék. Szinte ki lehetett olvasni azokból az okos, de végtelenül ravasz és sunyi szemekből az állat gondolatát: „No, hiszen leshtettek, amíg megmozdulok”. Egy körülmény mégis felrázta a látszólagos letargiából, sőt felvillanyozta. Az őt ismert lépteit hallotta. Hirtelen talpraugrott, oda rohant az ajtóhoz és megvárta látogatóját. Ez kizárván a ketrecajtót, a csimpánz kinyitotta azt. A vacsorát hozták, még pedig fött áfonyát. Az őt állítá, hogy ez az állat legkedvesebb eledele. A majom most hang nélkül elvevé a kanalat és bögrét s jóízűen falatozott. Látszott rajta, hogy izlik az eledel s inyenc módjára nyelvvel néhányszor csettintett. Midőn a bögrében már csak a lé volt, a kanalat odanyújtá az őrnök, az edényt ajkához emelé és tartalmát kényelmesen kiszűrölte. Ezután az üres bögrét odaadta az őrnök s kezét nyújtott neki fejbőlintás kíséretében. Azután az ajtóhoz kísérté, ismét kezét nyújtott s meghajolt a távozó előtt olyan grandezzaival, hogy bármely spanyol grandnak becsületére vált volna. A ketrec ajtaját maga tette be. Ekkor a publikum felé fordult és a ketrecben hagyott körtét kezdte rágicsálni. De, amidőn a báméskodók ingerléseit már megsokalta, szinte lenéző tekintettel hátat fordított a tapintatlan publikumnak és visszafeküdt helyére. S épp úgy, mint etetés előtt, ezentul sem reagált semmire a világon.

Még egy ketrecben találtam érdekes lakókat. Egy maki-majom és egy tatu közös fülkében. Az öves-állat lomha mozdulatlanágban fektüdt hátpáncélján, a maki pedig szorgalmasan kutatva szedegette belőle az alkalmatlan parazitákat. S úgy látszik, nagyon megszokták, különösen a majom, a társas együttélést, sőt bizonyos foku szimpátia is fejlődhetett köztük, ami a következőből kitűnik: A cédulákon ugyan világosan volt kiírva, hogy tilos az állatokhoz nyulni, de egy őrizetlen pillanatban mégis rávitt a kíváncsiság ezen rokonszenv kipróbálására. Hogy a majom minden mozdulatra reagál, azt tudtam. Én a tunya tatura voltam kíváncsi. Meg is löttem egy-kétszer a kezem ügyében levő ernyővel. Erre aztán olyan jelenetet láttam, amelyre nem voltam elkészülve. A maki szikrázó szemekkel, éktelen dühvel, az övest saját testével fedezve, neki rontott az ernyőnek. S hogy azt idejében visszahuztam, tőle kitelhető ádáz erővel fölugrott a rácsra s azt fogcsikorgatva rázta. S innen mindaddig nem tágitott, éles karmait felém nyujtogatva, amíg csak el nem távoztam. Az ajtóból visszaneztem. A feldühödött állat még mindig a rácsba kapaszkodott s kimondhatatlan boszuvágyat kifejező szemével kísérté meggyűlölt személyemet. A tatu meg, úgy látszik, jól tudva, hogy milyen önfeláldozó védője van, még csak meg sem mozdult.

Ugy hiszem, hogy ilyen önfeláldozó barátság mának már csak az állatoknál található. *Reisz Irén.*

Egyesületi hírek.

A „Celldőmők és Vidéke Állatvédő Egyesület” f. évi október hó 10-ik napján Göttmann Bódog elnöklete alatt választmányi ülést tartott. Jelen voltak: Dukai Takách Mártonné és Nagy Sándor alelnökök, Szórády Dénes titkár, Barabás Ernő pénztáros, dr. Pletnits Fe-

renc ügyész, Pálincás Géza, dr. Szinek Izidor és Bisczky Ödön választmányi tagok.

Elnök a megjelent választmányi tagok üdvözlésével az első választmányi ülést megnyitotta.

Titkár jelenti, hogy egyesületünk alapszabálya a m. kir. belügyminiszter ur által jóváhagyva visszaérkezett.

Tudomásul vétetett.

Titkár jelenti, hogy az O. Á. V. E., a mi anyaegyesületünk, 166 példány állatvédelmi kiadványt küldött, melyet egyesületünk tagjai között nagy részben szétosztattunk. Ingyen kapták tagjaink az „Állatvédelem” c. szaklap január-juliusi számait.

A választmány az O. Á. V. E.-nek irántunk tanúsított jóakaratu támogatásáért hálás köszönetét fejezi ki.

Pénztáros jelenti, hogy tagsági díjakból félévre befolyt: 116 kor., kiadatott: 72.63 kor., be nem folyt még: 21 kor.

Tudomásul vétetett.

Elnök indítványozza, hogy a folyó évi bevételből szereztessék be 1 drb. galambduc etető, 1 drb. etetőszekrény, 1 drb. ablakbetető és 10 drb. A mintájú fészekodu.

A választmány az indítványt elfogadja és a közgyűlésnek is elfogadásra ajánlja.

Az 1909. évi költségelőirányzat következőkép állított össze:

1. Szükséglet:

50 drb. A mintájú fészekodu á 70 fillér	35.—	K
1 „ galambduc etető	10.—	„
1 „ etetőszekrény	8.—	„
1 „ ablakbetető	2.—	„
Alapszabályok kinyomatása 500 példányban	48.—	„
Nyomatványokra	45.—	„
Postai költségre	15.—	„
Előre nem látott költségekre	20.—	„
„Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetségé”-nek tagsági díja 132 tag után	92.40	„

összesen: 275.40 K

2. Fedezet:

1908. évi pénztármaradvány	17.27	K
Tagsági díj 1909. évre 132 tag után á 2 kor.	264.00	„
Alapító tagsági díj	40.—	„

összesen: 321.27 K

Az iskolás gyermekek számára Göttmann Bódog 50 drb., dr. Pletnits Ferenc 50 drb., dr. Szinek Izidor 25 drb., Pálincás Géza 25 drb. és Bisczky Ödön 20 drb. „Gyermeknaptár”-t ajánlott fel.

Elnök indítványára elhatározta, hogy a járásbeli iskolák vezetőihez felhívás intéztessék „Ifjusági Madárvédő Liga” alakítására.

A „Celldömölk és Vidéke Állatvédő Egyesület” közgyűlését f. évi december hó 6-ik napján d. u. 3 óraker fogja Celldömölkön a városháza tanácstermében megtartani.

A választmányi ülés jegyzőkönyvének hitelesítésére felkérték dr. Szinek Izidor és Bisczky Ödön választmányi tag urak.

Göttmann Bódog elnök buzgólkodása folytán egyesületünk 12 új taggal szaporodott.

Szórady Dénes, titkár.

A pozsonyi állatvédő egyesület gyakorlati működését serényen folytatja. Október közepén a városi ligeti díszkertben 50 fészekodu helyeztetett el és egy nagy etető kunyhót állított fel. Hasonló intézkedéseket az áll. polg. leányiskola és az állami tanítónőképző-intézet kertjében is foganatosított. Mindkét intézet igazgatói Krammer József és Wollmann Elma kiváló szeretettel karolták fel ezen törekvéseket. Az áll. tanítónőképző intézetben Wollmann Elma igazgatónő intézkedése folytán a természetrajzot Herczeg Kamilla tanárnő a szép iskolakertben tanítja. A kertben egy nagy méhes és baromfiudvar is van. Az igazgatónő már évek óta télen az ablakokon etetőszekrénykéket függeszt fel. A gyermekeknek meghagyja, hogy a madarakat etessék. Sok cinege és egyéb éhes madár szokott a fagyos napokon a szekrénykéken megjelenni s a gyermekek nagy gyönyörűséggel szemlélik az apró sereg fürge sürgölődését.

Az egyesület ugyancsak az említett irányban működik a pozsonyi ligetekben és parkokban. A polgármester helyettesének Kumlik Tivadarnak előzékenysége folytán az egyesület a városi ligetben 50 Berlepsch-féle fészekodu aggatott ki.

Két újabb népiskolának és pedig az orth. és neolog elemi iskola folyosóit oly módon díszítette föl az egyesület, hogy a falakon fészekodukat és ezek mellett részben kitömött, részben faragott madarakat függesztettek fel; úgy hogy a gyermekek figyelme állandóan a madárvédelemre irányul. Ugyanezen iskolák ablakai egy száz éves fasorra nyílnak, melynek fain több odut fog az egyesület elhelyezni. A fásor előtt pedig etetőszekrények lesznek felállítva. A többi elemi iskolák folyosóin készült rendkívül izléses fecskefészkeket fog az egyesület elhelyezni. A fészken a fecske látható, amint fiait táplálja. A fészek alatt pedig egy felírás lesz, mely a gyermekeket a madarak védelmére buzdítja.

Az egyesület november 22-én, d. u. 5 óraker tartja meg közgyűlését a városháza nagytermében.

A Körörmendi Állatvédő-Egyesület elnöki tisztéről, — mint mult számunkban jelentettük, — Sipos Antal főerdész lemondott. Mint ujabb értesülünk, az egyesület elnökévé Perényi Antal prépost-plébános választott, kit tisztségében örömmel üdvözlünk.

A Nyiregyházi Állatvédő-Egyesület működéséről a következő örvendetes adatokat közölhetjük:

Az egyesület vezetőinek közbenjárására a város a Gyermeknaptárból 1000 példányt vásárolt az elemi iskolákban való szétosztás végett.

Az egyesület titkára Kubacska István tanító 800 Gyermeknaptárt rendelt elárúsításra.

Májerszky Béla polgármester, egyesületi elnök és Balla Jenő v. tanácsos alelnök folyton lelkes támogatásban részesítik az állatvédelem ügyét és az ő befolyásuknak köszönhető, hogy a város az idén is 60 fészekodu hozat.

Az egyesület tagjainak száma 123-ra szaporodott.

Az Országos Ifjusági Madárvédő Liga tagjainak száma a nyiregyházaitanulóiifjúság körében 925-re emelkedett.

Állatvédő Egyesület Aradon. Az állatvédelem nemes ügye, melyet 2 évvel ezelőtt *Lukácsy Lajos dr.* és *Horváth Kornél dr.* megpendítették, a társadalom lelkes ügybarátainak fáradozásai folytán szerencsés fordulópontra jutott. *Csernovics Diodor dr.* miniszteri tanácsos állami jószágigazgató kezdeményezésére október 28-án *Lukácsy Lajos dr.* elnöklete alatt az állatvédelem lelkes hívei előértekezletet tartottak, melyen az „Állatvédő Egyesület” megalakításának módozatait beszélték meg. A gyűlésen, — az aradi napilapok hiradása szerint, — közlekedéssel elhatározták, hogy november hó közepe táján alakuló gyűlést fognak tartani, melyre Arad város és megye egész intelligenciáját meghívják. A megalakítandó egyesület védnökéül *Károlyi Gyula gróf főispánt* kérik fel. Az előkészítő értekezlet a megalakulás körüli teendők elvégzésére egy kisebb bizottságot küldött ki, melynek tagjai *Lukácsy Lajos dr.* elnöklete alatt *Horváth Kornél dr.* és *Réthfalvy Jenő* segédtitkár.

Összinte örömmel regisztráljuk a hirt és meg vagyunk róla győződve, hogy a kiváló vezetők kezében az ügy a lehető legfényesebb eredménnyel fog rendezetni.

SZEMLE.

A madarak téli etetéséhez a berlini „Thierschutz Korrespondenz” szilárd lepények készítését ajánlja. Az alkatrészek: különböző magvak, u. m. mák, kender, zab, napraforgómagvak stb., továbbá zsemle, husdarábok, szárított bodzabogyók stb. Ezekhez az anyagokhoz valamivel több, mint félannyi olvasztott marhafaggyut keverünk. A forró, folyékony keveréket egy közönséges mázos agyagfazékban kihűlni engedjük, kiborítjuk valami deszkafélére, vagy asztalra, mely fölé egy tetőt alkalmazunk, mely esőtől és hótól megvédi az eleséget és etetőhelyet. Ennek a lepényfélének előnye az, hogy minden fajta madár, rovaréví és szemmel élő egyaránt táplálkozik belőle.

—yi—

Az állatvédelem és a közigazgatás. Lapunknak egy lelkes és érdemes barátja felhívta figyelmünket a „Magyar Közigazgatás” október 4-iki számában fenti cím alatt megjelent cikkekre, melynek szerzője *Kiss Mihály*, Barsvármegye árvaszéki elnöke. Ez a cikk az állatvédelem ügyének finom érzékével és meggyőző érvelésével éppen az említett tekintélyes szaklapban oly becses szolgálatot tesz, hogy kellemes kötelességünknek tartjuk olvasóinkat a cikk néhány tételével megismertetni.

Ilyenek: „A nyugateurópai nagy nemzetek társadalmi életében az utolsó években mind nagyobb jelentőségre emelkedik az állatvédelem.

Az állatvédelem nem egyéni érzélgés gyümölcse, hanem a kulturális haladás erkölcsi fegyvertárának egyik legértékesebb alkatrésze.

Felismerték a gondolkodók azt, hogy a társada-

lom kulturális színvonalának, a nép műveltségi fokának s azon műveltség benső erkölcsi értékének emelésére hatékonyabb szervezeti eszközt alig lehet találni az állatvédelemnél.

Hiszen a tömegek lelki fejlődésének megállapítására alig lehet alkalmasabb gyakorlati módszer annak megfigyelésénél, hogy a társadalmi osztályok minő bánásmódban részesítik az állatokat.

Valamint az emberi társadalmon belül nem az erősek korlátlan uralma képviseli a haladó életfejlődés alapját: úgy az emberi társadalom és az állatvilág közötti viszonyokban sem szabad az ember korlátlan uralmát gyakorlatilag érvényre emelni, ha valódi haladást kívánunk megvalósítani.

A polgárosult művelt társadalom az állatvilággal szemben is olyan bánásmódot és viselkedést fog tanúsítani, amilyen az abban uralkodó eszményi életfelfogásnak megfelel.

A magyar társadalom körében már több év óta fáradoznak nemeslelkű emberek, hogy az állatvédelem céljaival megismertessék a közönséget, de sajnos, ezen fáradozásnak vajmi csekély sikere tapasztalható.

Elszomorító, hogy a népetetésnek legilletékesebb tényezője a közigazgatás körében nem történt eddig számbavehető mozgalom, mely az állatvédelem ügyét felkarolta volna.

Nagy ideje volna már, hogy a népetetésnek leghivatottabb szervezete, közigazgatási hatóságaink is talpra álljanak és befolyásukat az állatvédelem ügyének szolgálatába állítsák.

Jól tudjuk ugyan, hogy nem rendőrigazgatás és a rendőri bírásokozói közegei hivatottak csupán arra, hogy az alsóbb néposztályoknak az állatvilággal szemben tanúsított viselkedését megjavítsák, mert hiszen az a népnevelésnek egyik nagy problémája. A nép lelki világából, annak kedélyvilágából kell a durva érzéketlenséget kiirtani s helyébe az állatvilág iránt való jószágot és szeretetteljes érzelmeket beültetni.

Egyház és iskola, valamint időszaki sajtó azok a lényeges tényezők, melyek ezen alapot megerősíthetik s gyarapíthatják; de ez irányban is nagyon sokat tehet a társadalmi élet vezetésében nagy szerepet betöltő közigazgatás hatósági szervezete, mely más kulturális tényezőkkel karöltve az alsóbb néposztályok ilyenmő kihágásai felett a közhatalmat gyakorolja.

Midőn tehát a magyar társadalom kulturális színvonalának felemelésére oly óriási befolyással bíró állatvédelmet közigazgatásunk szervének pártfogásába ajánljuk: egyidejűleg az egyház és iskola, valamint a sajtó mindenrendő munkásaihoz fordulunk és kérjük lelkes pártfogásaikat; mert aki az állatvilággal szemben tapasztalható kegyetlenségek és durvaságok ellen küzd, az a polgárosulás magasabb fejlődését mozditja elő.

Meleg köszönetet mondunk az ügy nevében az író lelkes felszólalásáért és midőn reméljük, hogy felhívása a magyar közigazgatás érdemes munkásainál visszhangra fog találni, ügyünk kiváló pártfogójához azt a kérést bátorkodunk intézni, hogy az állatvédelem

érdekének a jövőben is minél többször szenteljen a jelenlegihez hasonló becses szolgálatot.

A madárvédelem érdekében. Az Árvamegyei Általános Tanítóegyesület hivatalos közlönyében Adamovich Pál kir. tanfelügyelő ezen cím alatt „Tankerülem lelkes tanítói karához“ egy úgyszeretetteljes felhívást tesz közzé az Országos Allatvédő Egyesület által létesített Országos Ifjúsági Madárvédő Liga terjesztése érdekében. A tanfelügyelő ur felhívása a Madarak és Fák napjának intézményéből indulván ki, felszólítja a tanítókat, hogy meggyeszerzte szervezzék a madárvédő ligát és azt a hitét fejezi ki, hogy a t. Tanító urak a legnagyobb lelkesedéssel fognak majd hozzá ezen igazán szép és nemes ügy felkarolásához s megjegyzi, hogy kiváló öröme szolgálna az a tény, ha minél előbb tömegesen jelentenek, hogy a Liga megalakított. Az árvamegyei tanfelügyelőnek ez a felhívása, melyet örömmel regisztrálunk, megfelel gróf Apponyi Albert vallás- és közoktatásügyi miniszter ur 27171—908. sz. alatt június 15-én kelt és lapunk augusztusi számában méltatott nagy jelentőségű rendeletének, mely az Orsz. Ifjúsági Madárvédő Liga szervezését az összes tanfelügyelőségeknek köteleességévé tette.

VEGYESEK.

Halottak napján az idén is diszes koszoruk elhelyezésével adott kifejezést egyesületünk elhunyt jeles pártfogóinak. Röck Szilárd sirjára t. tagunk, Grimm Gusztávné; Etlényi Lajos, Seiff Berta és Matild s Seiff József és neje sirjára pedig Hänszler Károly tb. titkárunk volt szives a koszorukat letenni.

Byron kutyája. Olvasóink közül talán kevesen ismerik a nagy költőnek kutyája iránt tanusított ritka szeretetét és becsülését. Byronnak egy kedves newfoundlandi kutyája volt, melynek halálakor egy drága síremléket állíttatott, mely a Newstead-i uri lak kertjének mind a mai napig sokak által felkeresett díszét képezi. Habár a nagy költő ritka szeretetének erejét részben annak tulajdoníthatjuk, hogy nem igen kedvelte az embereket, mégis érdemesnek tartjuk Byron kutyájának emlékét feleleveníteni most, midőn száz éve múlt, hogy Byron kutyájának emlékét megörökítette. Felette érdekes nemcsak az a gyönyörű költemény, melyre a kutya halála a költőt lelkesítette, de az említett síremléken olvasható és a költő által szerkesztett felirat is, mely következőleg szól: „E hely közelében fekszenek maradványai egynek, aki szépséggel birt húság nélkül, erővel hencégés nélkül és bátorsággal vadság nélkül. Birta az ember valamennyi erényét, annak gonoszúsága nélkül. Ez a magasztalás, mely üres hizelgés volna, ha egy ember hamvai fölé lenne írva, csak méltó elismerése Boatswain-nak, egy kutyának, mely született Newfoundlandban 1803. évi május hóban és elhunyt Newstead-Abbey-ban 1808. évi november hó 18-án.“ Byron 1811-ben kelt végrendeletében elrendelte, hogy hű kutyájának közelében, a kertben temetessék el, ami 1824-ben meg is történt.

—yi—

HIREK.

A szombathelyi kulturpalota a muzeumok és könyvtárak szövetségének és számos meghívott vendégnek jelenlétében október hó 11-ikén nyitott meg. A kulturpalota, illetőleg vármegyei muzeum gyűjteményeinek létesítése körül a legfőbb érdemeket szereztek: Kárpáti Kelemen prem. igazgató, két évtizeden át tartó nagy munkájának eredménye a muzeum nagyszerű ethnográfiai osztálya; Chernel István és Miskó Kálmán báró állanak mellette a megalkotás nagy munkájában. Chernel István — így írja a „Vasvármegye“ — az országos híres ornithologus teremtette meg a muzeum természetrajzi osztályát. Az emeletnek a főbejáratától jobbra eső részén van a természetrajzi szakosztály két tágas terme. Az első teremben van a bogarak és hullók csoportja, ebben a teremben van továbbá elhelyezve a Weisbecker—Piers-féle herbárium, mely Vasvármegye teljes flóráját tartalmazza. A szakosztály másik termében van a muzeum másik büszkesége: Vasvármegye madárvilága 16 szekrényben, biológiai csoportokban elhelyezve. A gyűjtemény zömét a terem berendezője, Chernel István ajándékozta a muzeumnak, mintegy 220 darabot. Ez osztályra nézve azt írja a „Vasvármegye“, hogy az elrendezés utólrhetlen tökéletessége egyedül áll az ország összes muzeumi hasonló zsánerű osztályai között, még a Nemzeti Muzeummal sem tehetünk kivételt, ahol ugyancsak Chernel István rendezése érvényesült az ornithográfiai osztályban. A preparálás tökéletességét, az elrendezés és csoportosításban nyilvánuló művészetét illusztrálja egyetlen csoportja is: a Vasvármegyében található varjak, amint egy nyulat lakmároznak.

A „Pozsonyi Toldy-Kör“ irodalmi bizottsága október hó második felében tartotta első ülését dr. Vutkovich Sándor elnöklete alatt, mely ülésen Thaly Kálmán orsz. képviselő is jelen volt. Ez ülésen dr. Kováts Lajos előterjesztette a szocial-paedagógiai vitaestély programját. Egyelőre három vitaest rendezésével bizta meg a bizottság Kováts Lajos dr.-t, u. m.: 1. A természet védelme az iskolában (november). 2. A művészet az iskolában (december). 3. Tanítás a szabadban (január).

Scherz páter. Dr. Kováts Lajos, a pozsonyi Á. V. E. titkára, minden szépek és jónak lelkes felkarolója, a „Westungarische Grenzbote“-ban feleleveníti vaszojai Scherz Károly Pozsony városi káplán emlékét, aki 1888-ban elhalálozott és aki több mint hatvan éven át mint példás lelkipásztor működött. Scherz pátert hívei imádásig szerették, mert ő lelkipásztorságának egész ideje alatt mint valódi lelkipásztor híveinek, kivált a szegényeknek valóságos atyja volt, minden bajban segítőjük, veszedelemben védőjük, nyomorúságukban áldozatkész támogatójuk volt. Elhunytakor több mint 20,000 ember könyezve kísérte utolsó útjára. Scherz páter nagy állatbarát is volt, aki nem nézhette az állatok kínzását. Ő volt az, aki saját költségén kivitte azt, hogy ma már a gypmester a kutyákat nem a barbár dróthurokkal, hanem bőr és kaucsuk borította eszközökkel fogdossa.

IRODALOM.

„A madarak hasznáról és káráról.“ Irta Herman Ottó. Harmadik bővített kiadás. — Herman Ottónak ez a mind szakszempontról, mind pedig irány dolgában elsőrangú és hasonló szakművek színvonala fölé helyezett munkája, mely a külföldön is osztatlan nagy elismerést aratott, immár ismét új és bővített kiadásban jelent meg, mint a földművelésügyi miniszter 1908. évi 13. számú kiadványa. A magyar közönség ennek a pompásan kiállított értékes munkának már sok ezer példányban közkezen forgó két kiadását jól ismeri és becsüli, és ez a körülmény felment bennünket attól, hogy a munkát most érdemileg és kimerítőleg ismer-tessük és méltassuk, és azért csak e harmadik kiadás-nak az előbbiekkal szemben lényegesen bővített tartal-máról kívánunk röviden megemlékezni.

Már a munkának terjedelme is négy és fél ivvel nagyobb, mint az eddigi kiadásokéi.

Érdekes bővítést találunk mindenek előtt „A madár szava értelmezve“ című fejezetben, amennyiben egy külön kis sorozat tünteti fel, hogy a magyar nép mily élethíven festi illő szóval a madár szavát.

Tűzetes bővítés foglaltatik a „Védjétek a madarat“ című fejezetben, mely amellett, hogy a t. olvasóink előtt ismeretes Csörgéy-féle utmutatóra utal, részletesen emlékezik meg a fészekodukról, azok mértékeiről, alkal-mazási módjáról stb.

Hasonló, a részletekre kiterjedő gond van fordítva az „Ettessétek az ég madarait“ című fejezetre, amennyiben itt is az etető-készülékek bővebben vannak ismertetve.

A munkának leíró része jelentékenyen lett bővítve. Ennek bevezető része: „A madár termete és külső részei“, „A madár csontszervezetéről“, „A zsigerekről“, új fejezetek, melyek igen becses adatokat szolgáltatnak a madártest ismertetéséhez. „A madárfajok leírása“ is jóval gazdagabb, mint az előbbi kiadásban, amennyiben a jelen munkában 108 madár van leírva és ábrában bemutatva a második kiadás 88 leírásához képest. A fajok száma is bővült, amennyiben pl. a házi- és mezei-veréb élesebb jellemzése szükségesnek találtott. A törvényes védelemben részesülő madarak között felsoroltatnak azok a fajok is, melyek utólagosan vétettek fel, u. m. a kék vércse, a vörös vércse, a fehérkormány vércse, a fehér gólya, a fekete gólya és a vizirigó.

A munkát négy színes kép és 138 ábra díszíti, melyek Csörgéy Titusznak, a magyar ornithologiai központ titkárnak és Vezényi Elemérnek rajzai után készültek és rég elismert kiválóságukkal és élethűségükkel nagyban emelik ennek a valóban élvezetes olvasmánnak értékét.

E harmadik kiadáshoz irt „Elüljáró szó“-ban Herman Ottó megemlékezik az 1901. és 1903-ban megjelent kiadásokról és bevezeti e harmadik kiadásnak megjelenését többek között a következő szavakkal:

„Utnak indul a harmadik kiadás ugyanannak a

férfiúnak rendeletére, ki az első kiadást is életre keltette. Ez a férfiu, — a világ tudja, — Darányi Ignác, „a kisemberek és kismadarak legjobb barátja“, ki alatt különösen a madárvédő intézkedések, a madárvédő és gazdaság-madártani irodalom olyannyira megerősödtek, hogy a művelt külföld figyelmét a legszélesebb és legilletékesebb körökben is magukra vonták. Éppen ez a fejlődés tette szükségessé a munka bővítését.“

Bevezető sorainak végén Herman Ottó oda konkludál, miszerint el lehet mondani, „A felsőbbbség a maga részéről minden intézkedést megtett, a többi immár a legnagyobb hatalom: a társadalom kötelessége.“

Teljes szívvel osztozunk Herman Ottó eme szózatában, úgy abban is, melylyel a madarak védelméről szóló fejezet végén apostrophálja a közönséget:

„Nem pusztá szóval, nem is jajgatással, hanem tettel védjük madarainkat!“ —yi—

Szerkeszti MONOSTORI KÁROLY tanár, egyesületi titkár, felelős szerkesztő.

Kiadja az ORSZÁGOS ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLET.

Az Országos Állatvédő Egyesület kiadásában megjelent és az egyesület helyiségében (Ernö-u. 11—13) kaphatók:

ÁLLATVÉDŐK TÖRVÉNYKÖNYVE. Az állatvédelemre vonatkozó összes és az állategészségi nevezetesebb törvények és rendeletek gyűjteménye. Irta: K. Nagy Sándor, pestvidéki kir. törvényszéki bíró. Harmadik kiadás. Ára 60 fillér.

AZ OKSZERÜ MADÁRVÉDELEM ESZKÖZEI. Irta Chernel István, a Kőszegi Állatvédő Egyesület elnöke. Ára 30 fillér.

LÓGONDOZÁS. A lóismeret és lóhasználás rövid foglalatja. Irta: Monostori Károly. Ára 60 fillér.

MAGYARORSZÁG MADÁRVÉDELMÉNEK TÖRTÉNETE, FEJLŐDÉSE ÉS JELENLEGI ÁLLAPOTA. 27 ábrával, 3 grafikai táblával. Irta: Kukuljevič József. Ára 1 korona.

AZ ORSZÁGOS ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLET HUSZONÖT ÉVI MŰKÖDÉSE és az állatvédelmi törekvések Magyarországon. Irta: Máday Izidor. Ára 1 korona.

A SZEMELLENZŐRŐL. Irta: Pákozdy László. 4 képpel. Ára 20 fillér.

AZ ÁLLATVÉDELEM FONTOSSÁGA AZ EMBERISÉG MŰVELŐDÉSÉNEK SZEMPONTJÁBÓL. Irta: Kukuljevič József. Ára 20 fillér.

Országos Állatvédő Egyesület.

ÁLLATVÉDELEM

AZ „ORSZÁGOS ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLET“ ÉS A „MAGYARORSZÁGI
 ≡ ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLETEK SZÖVETSÉGÉ“ NEK KÖZLÖNYE ≡

BUDAPEST IX., ERNŐ-UTCZA 11-13. sz. TELEFON 85-12.

Ezen lap közleményeinek utánnomását nemcsak szívesen megengedjük,
 hanem tisztelettel kérjük is.

Megjelenik egyszer havonként. □ □ Előfizetési ára 1 évre 2 korona.

V. ÉVFOLYAM

1908 DECEMBER

∴ 12. SZÁM ∴

TARTALOM: Módosított intézkedések az ebzárlatok tárgyában. — Madárvédelem a székesfővárosban. — Az időszerű teendők főbbjei az állatvédelem terén. — *Egyesületi hírek:* A pozsonyi állat- és madárvédő egyesület közgyűlése. — A kassaiak és az állatvédelem. — *Állatok világa:* Tudomásul. — A megszokás hatalma az állatoknál. — *Szemle:* A madárvédelem érdekében. — A bikaviadatok áldozatai. — Internationaler Frauenbund für Vogelschutz. — A lövésre megzúntatása Ausztráliában. — Az apáca-lepke pusztítása és a madarak. — Madártollak és hullák, mint kalapdiszkek. — Állatvédelem a belga parlamentben. — *Hírek:* Személyi hírek. — A természet védelme. — A Berliner Tierschutzverein és a Deutscher Tierschutzverein. — *Vegyesek:* A karácsonyfa mint madáretető. — A vonuló madarak megjelölése. — A Roccoli. — *Irodalom:* Lóra vonatkozó előadás katonai reáliskolában. — „Recht den Rechtlosen!“

Módosított intézkedések az ebzárlatok tárgyában.

Az ebveszettség esetén alkalmazott rendelkezések különösen a zárlatok tekintetében, úgy az országban mindenütt, mint Budapesten is nem levén egyöntetűek, egyesületünk ez ellentétes eljárásoknak rendeleti uton leendő megszüntetése érdekében a következő kérelemmel járult a földm.-ügyi m. kir. miniszter urhoz:

Sz. 381/1907.

Nagyméltóságú Miniszter Ur!

Engedje meg Nagyméltóságod, hogy az alábbiakban az ebveszettség ellen fennálló közigazgatási intézkedéseknek a gyakorlatban való alkalmazása körül a

székesfőváros területén felmerült néhány ellentétre reá mutathassunk és az ellentétes eljárásoknak rendeleti uton leendő megszüntetését Nagyméltóságodtól mély tisztelettel kérelmezhezzük.

Az ebzárlat idején szabadon járó (pórázon nem vezetett) és e miatt a gyepmester által befogott ebek kiadatása körül a székesfővárosi kerületi előljárásságok nem követnek egyforma gyakorlatot. Egyes kerületi előljárásságok az állategészségügy rendezéséről szóló 1888. évi VII. t.-c. 68. §-a és a törvény végrehajtási rendeletének 188. §-a értelmében az ebzárlat idején befogott ebet egyáltalában nem adják ki, hanem kiirtatják, amely eljárásukat a székesfővárosi 654/901. kgy. számú ebtartási szabályrendelet 22. §-a is igazolja. Más kerületi előljárásságok ellenben veszettségnek, vagy fertőzésének gyanújában nem álló ebet nem irtatnak ki rögtön, ha-

nem előbb 40 napig megfigyelés alá vétetik és ebben a tekintetben Nagyméltóságodnak két konkrét esetben hozott döntésére (1903. évi május hó 28. napján kelt 99505/1902. számú rendelete és 1906 évi 94648. számú határozata) támaszkodnak, amelyek szerint a veszetzésnek, avagy fertőzésének gyanújában nem álló ebek azonnal való kiirtását mellőzni kell akkor, ha az ebet a tulajdonos költségén alkalmas módon el lehet különíteni, s megfigyelés alá lehet venni.

Az eljárás egyöntettségének biztosítása végett kérjük Nagyméltóságodat, hogy a két konkrét esetre vonatkozó döntést általános utasításkép kiadni méltóztassék, mert a legtöbb esetben tényleg nem volna megokolt, ha a 68 §. és a székesfőv. szabályrendelet 22. §-ának rendelkezése betűszerint végrehajthatnák.

Az 1888. évi VII. t.-c. 67. §-a ezen törvény végrehajtási rendelkezésének 187. §-a, továbbá a székesfőváros ebirtatási szabályrendelet 25. §-a értelmében: ha valamely eb embert mart meg (amely eb ennek folytán veszetség gyanújában állónak tekintendő), az ilyen kutya a hatóság által a veszetség megállapíthatása céljából őrizetbe és az állatorvosi főiskola korodáján, illetve a gypmester (állategészségügyi) telepen állatorvosi megfigyelés alá veendő.

De a hivatkozott törvény, illetve rendelet, és szabályrendelet a megfigyelés időtartamát nem határozza meg és így a hatóságok a legkülönbözőbb módon intézkednek. A legtöbb helyen, így a székesfővárosban is, a megfigyelési idő 12 nap, máshol 14 nap, de vannak helyek, hol az I. fokú hatóságok 40 napi megfigyelési időt is megállapítanak. Minthogy a veszetség lefolyása eléggé ismeretes és 6—7 nap alatt okvetlen lefoly, a megfigyelésre a marás napjától számított 14 nap volna a Nagyméltóságod által kiadandó és országosan érvényűl bírói rendeletben megállapítandó.

Mély tisztelettel maradtunk, Budapest, 1907. november 25., az O. Á. V. E. nevében: marosi Máday Izidor s. k. ny. min. tanácsos, elnök, Grimm Gusztáv s. k. ügy. alelnök, Monostori Károly s. k. főisk. tanár, titkár.

F. évi 52963—III. 1. sz. a. e beadványunk elintézését értésünkre adva, a földmívelésügyi miniszter ur a következő körrendelet másolatát közölte egyesületünkkel:

Körrendelet valamennyi városi és vármegyei törvényhatóságnak (Budapest és Fiume kivételével).

Egy konkrét eset alkalmából 1903. évi május 28-án 99505. sz. a. kiadott itteni rendeletben kimondott az, hogy az 1888. VII. t.-c. 68. §-ának helyes értelmezése szerint a hatóságilag elrendelt ebzárlat idején szabadon járó kutyák kiirtása, amennyiben idézett törvény 65. §-ának esete fenn nem forog, csak akkor tekinthető indokoltnak, ha a tulajdonos által saját költségére kívánt elkülönítés és megfigyelés keresztül nem vihető, vagy oly eredményt jár, hogy az idézett törvény 65. §-a értelmében a kérdéses kutya feltétlenül kiirtandó, mely esetben önként érthetőleg jogorvoslatnak csak birtokon kívül van helye. Minthogy a veszetség emberre, állatra egyaránt rendkívül veszélyes jár és minthogy annak lappangási időszaka igen fagy, az e tárgyban meghallgatott országos állategészségügyi

tanács véleményéhez képest felhívom Cimet, utasítsa az illetékes állategészségügyi hatóságokat, hogy a fent idézett 99505/1903. sz. itteni rendeletben foglalt kedvezményt csak igen méltánylást érdemlő kivételes esetben a fennforgó körülmények és viszonyok kellő és lelkiismeretes mérlegelése után és csak akkor alkalmazzák, ha veszetzés, vagy fertőzésének gyanúja egyáltalában fenn nem forog és ha a tulajdonos által saját költségére kívánt elkülönítés és megfigyelés keresztül vihető, illetve annak foganatosítása akadályba nem ütközik. Ily esetekben a megfigyelési időt egyöntetű eljárás céljából 90 napban állapítom meg. Önként értetik, hogy a fenti kedvezményes eljárás gazdátlan, kóbor ebekre nem alkalmazható.

Ugyancsak az 1888. VII. t.-c. 67. §-ában, illetve annak végrehajtása iránt 40000/1888. sz. a. kiadott rendelet 187. §-ában elrendelt megfigyelési idő egységes alkalmazása céljából azon ebekre nézve, melyek embert martak, a megfigyelési időt 21 napban állapítom meg.

Felhívom Cimet, hogy ezen rendeletemről az illetékes állategészségügyi hatóságokat szigorú alkalmazkodás céljából megfelelően utasítsa.

Budapest, 1908. augusztus hó 5-én. A miniszter helyett: Ottlik Iván s. k. államtitkár.

Ugyaníly értelemben irt le a földm. miniszter ur Budapest székesfőváros tanácsához.

Egyesületünk, midőn ezt tagjai értésére adja, hálás köszönetet mond e helyen is a fontos ügy illető rendezéseért ő Excellenciájának, a földmívelésügyi miniszter urnak.

Madárvédelem a székesfővárosban.

Az „Országos Állatvédő Egyesület“ már 1905-ben a „Magyar Ornithologiai Központ“ szakközegének közbejöttével s a székesfővárosi kert-igazgató hozzájárulásával a Városligetben kísérletet tett a fészkelő odvak elhelyezésével és pedig sikerrel, épügy, mint a földmívelési miniszter ur a Margit-szigeten.

Tavaly aztán azzal a kéréssel fordult az egyesület a székesfővárosi tanácshoz, hogy sziveskednék az oly annyira fontos, hasznos madárvédelmet a főváros területén pártfogásába venni s kivált a budai hegyekben mesterséges fészkelő odvakat és etetőket elhelyeztetni.

A t. tanács, mint a felől f. évi 109.997. sz. alatt kelt iratával értesít, az egyesület e kérését teljesítette. Utasította t. i. Guckler Károly erdőmestert 500 korona kiutalása mellett az odvak és etetők beszerzésére, azok elhelyezésére, ellátására és felügyeletére és arra, hogy e rendelet végrehajtásáról sürgősen gondoskodjék, arról jelentést tegyen, egyben pedig, hogy a közönségnek e tekintetben való tájékoztatására alkalmas hirdetést állítson össze s azt mielőbb mutassa be.

Guckler ur egyébiránt egyesületünkkel karöltve már évek óta úzi a fővárosban a madárvédelmet. Köszönet a székesfőváros t. tanácsának, hogy ezt most már hathatósabb pártfogásával még lehetőbbé tette.

Az időszerű teendők főbbjei az állatvédelem terén.

III.

Lapunk multkori számában már megemlítettem, hogy megfelelő patkolás híján kinlódás számba megy igás állataink munkája s károsodások érnek, amelyeket alkalmas vasalással enyhíthetünk vagy megelőzhetünk.

Mondtam akkor, hogy az u. n. éles vasalást kell végrehajtatnunk, hogy állataink havas, sikos utakon jól kapaszkodhassanak. Némi megjegyzéseim volnának azonban erre az éles vasalásra most, mikor a télben már egészen benne vagyunk.

Kapaszkodásra alkalmasan meg lehet vasalni pl. a lovat, ökröt egyszerűen úgy, hogy közönséges lapos fejű szegeket helyezett hegyes vagy éles fejű, u. n. jég-szegeket veretünk a patkóba. Ezek azonban hamar lekopnak s a kisikamodást tovább nem gátolják. Szokás aztán éles és hegyes körmöket és sarkokat csinálni a felverendő patkóra, de ezeknek is csakhamar az a sorsuk, hogy lekopván, többé nem felelnek meg a kívánt követelményeknek. Ezért már régebb idő óta szokásban van oly éles, kapaszkodásra alkalmas sarkokat és körmöket venni használatba, amelyek a patkóba becsavarhatók s elkopás után ujakkal cserélhetők ki anélkül, hogy magát a patkót le kellene venni. Ezek a levehető sarkok és körmök azért is előnyösek, mivel ha nincs rájuk szükség, tompa fejűekkel pótolhatók vagy egyáltalán mellőzhetők s így elérhető az, hogy pl. már az istállóban álló és fekvő helyén levő állat meg nem sértheti velük magát.

Nem kis baj azonban fagyó-olvadó időben az, hogy névszerint lovak lábának talpi felülete, a patkó és pata mélyedései között megtelik hóval, az ott egész labdává verődik össze s még akkor is lehetetlenné teszi a kapaszkodást, ha éles sarkai, körmei vannak a patkónak. Segíteni e bajon sem lehetetlen. Segít némileg már az is, hogy az ember valamely csekély értékű zsiradékkal bekenni a pata azon felületét, mely a hóba lép. Jóval biztosabban akadályozható meg azonban a hólabda-keletkezés úgy, hogy ugynevezett fedeles patkót veret az ember a patára. A patkófedél t. i. nem engedi a havat a mélyedésekbe.

Ugy ezen fedeles patkót, mint a lecsavarható s ismét felsrófolható körmű és sarku patkót manapság már minden valamire való patkoló kovács jutányosan el tudja készíteni; a maga érdeke ellen vét hát, aki elmulasztja az ily vasalásnak az alkalmazását szükség esetén. S erre a szükség téli időben minduntalan fenforog.

Zoophylos.

Egyesületi hírek.

A pozsonyi Állat- és Madárvédő Egyesület november hó 22-én tartotta végleges alakuló közgyűlését a városháza nagytermében. A közgyűlésen jelen voltak többek között: Brolly Tivadar kir. tan., polgármester, Odescalchy Valéria hercegnő és Pantocsek József dr.

kórházi igazgató, számos tanintézet igazgatója, tanára, tanítója és növendéke és nagyszámu közönség.

Jankovics Marcell orsz. képviselő, elnök távollétében Györik Márton ny. tanár, az egyesület tiszteletbeli tagja nyitotta meg a közgyűlést rövid, de hatásos beszéddel. A legnagyobb lelkesedéssel méltatta Kováts Lajos dr. v. tiszti orvosnak, az egyesület megalapítójának és éltető lelkének fáradhatatlan tevékenységét, melynek eredményeként az új egyesület zászlaja alá máris több mint 500 tag sorakozott. Az egyesületnek alapszabályait a belügyminiszter ur jóváhagyta. Az elnök végül röviden változtatta az új egyesület céljait, nemes működésének irányait.

Az élénk tetszéssel fogadott elnöki megnyitó után Hornyánszky Aladár dr. ev. theol. akad. tanár, egyesületi alelnök tartott előadást az ember és az állat viszonyának történeti fejlődéséről. Az ethnográfia, a művelődés- és vallástörténet gazdag adattárával, a lebilincselő példák egész sorával igazolta azt a tételt, hogy az állatokkal való bánásmód az emberi kultúra igazi hőmérője. Rendkívül érdekes előadásban vezette végig a hallgatókat azon a hosszú uton, amelyet az ősember oktalan állatpusztításától az állatvédelmi intézkedések felállításáig megtett, de egyuttal sajnálattal állapította meg, hogy a mai kultúra e tekintetben némi visszaesést mutat s épen ezért van szükség az állatvédő egyesületek működésére. — A nagyszabású előadást az egyesület külön füzetben fogja közzétenni, mely előreláthatólag valódi nyereséget lesz az állatvédelem magyar irodalmának.

Ezután Kováts Lajos dr. titkár terjesztette a közgyűlés elé tartalmaz jelentését az egyesület eddigi értékes munkásságáról. Majd egyhangú lelkesedéssel három évre véglegesen megválasztotta a közgyűlés az egyesület tisztkarát és pedig a következőképen:

Védő: Frigyes kir. herceg.

Diszelnökök: Csáky Vidor gróf, Bittó Dénes dr. főispán, Brolly Tivadar kir. tan., polgármester.

Tiszteletbeli tagok: Apponyi Albert gróf és Darányi Ignác miniszterek, Berlepsch János báró, Máday Izidor, az Orsz. Állatvédő Egyesület elnöke, Herman Ottó, Csörgény Titusz, Chernel István, Pálffy István gróf, Györik Márton, Pantocsek József dr. és Simonyi Gyula.

Elnök: Jankovics Marcell dr. orsz. képviselő; alelnök: Hornyánszky Aladár dr.; titkár Kováts Lajos dr., jegyző: Császár Mihály dr.; másodjegyő: Fülöp Zsigmond; pénztáros: Stampfel Hugó; ügyész: dr. Heuffel Róbert.

Választmányi tagok: Baan József, Barbier Péterné, Beraun Mária, Barbier Péter dr., Berger Benő, Fülep Jónás, Göndör Károly, Grailich Elza, Greiner Mihály, Györik Márton, Jenikovszky Henrik, Frühwirth Samu, Kemény Lajos, Kohn Vilmos, Kovarik Mihály, Krammer József, Lehner József, Pantocsek József dr., Seidl Sándor, Schmidt Ferenc, Skokanek István, Tuma Károly, Siegert Rezső, Wollmann Elma, Wagner Antal.

Tagja továbbá a választmánynak: Fehér Pál városi erdőmester és Zadnik Pál városi műkertész.

Györik Márton indítványára a közgyűlés elhatározta, hogy Máday Izidor nyug. miniszteri tanácsost, az Országos Állatvédő Egyesület elnökét táviratilag üdvözlé.

Az egyesület részére Odescalchy Valéria hercegnő gyűjtőívén adományoztak báró Steiningер Károly gyalogsági tábornok hadtestparancsnok 20 K-t, és gróf Herbersteinné sz. Breunner grófné 12 koronát.

E hivatalos jelenés kapcsán megemlítjük, hogy az egyesület a pozsonyi napilapokban idejekorán lelkes felhívást intézett a közönséghez a madarak téli etetése érdekében.

Az egyesület körülbelül 20 helyen állít fel etetőket. Fehér Pál városi erdőmester a városi erdők részére 14 etetőkunyhót állíttat fel. A „Városi Szépitő Egyesület“ a hegyi ligetben három etetőt állított fel s különben is már évek óta gondoskodik télen a madarak etetéséről. Ugyanezen egyesület tavaly a hegyi ligetben 30 fészek-odut függesztett fel; ezek közül 22-ben kétszer költöttek a cinyegék. Legújabbán az egyesület választmánya Győrök Márton indítványára elhatározta, hogy újabb 100 odut fog beszerezni.

Ily módon a városban két egyesület működik a madárvédelem érdekében, melyek törekvéseit maga a város is támogatja. A városi költségvetésbe egyelőre 200 korona vétetett fel fészekodvak és etetők beszerzésére.

A kassaiak és az állatvédelem. A Kassán az 1885. évben alakult, de már évek hosszú során át szünetelő állatvédő egyesület életreélesztése érdekében az O. Á. V. E. elnöksége kötelességszerűleg, de az ügy érdekében is, a lépéseket már hosszabb idő óta megismételte, de eredmény nélkül.

A folyó évben, szemben a vidéki egyesületek terén jelentkező örvendetes mozgalommal és a Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetségének alakításával, az O. Á. V. E. elnöksége a lépéseket nagyobb nyomattal igyekezett megindítani. Ezek a lépések ezuttal majdnem egy évi munka után egy tragikomikusnak nevezhető kudarccal végződtek, melyről azonban az igazság kedvéért jelentést tenni nem vonakodhatunk.

Midőn az egyesület volt elnöke írásban kijelentette, hogy a közöny ellen folytatott küzdelmének eredménytelensége miatt visszavonul, de utódjának alkalmas egyént kijelölni nem képes, akkor többek között egy igen tekintélyes egyéniséghez fordult bizalmasan az elnökség az ügy felkarolása érdekében. Akkoriban a kassai lapokban cikkek jelentek meg, melyek az állatvédő egyesület felélesztését szorgalmazták. Ez alkalommal utalás történt arra is, hogy a város főispánját kellene ez ügyben megkeresni. Az elnökség egy részletes előterjesztésben a főispánt kérte meg, hogy az ügyet pártfogásába vegye. A főispán egy, az ügy iránt nemes érdeklődésről tanuskodó iratban adta meg válaszát, melyben az elnökséget arról értesítette, hogy a kassai állatvédő egyesület felújítása céljából a mozgalmat megindította és a kassai á. v. e. alelnökét, dr. Kleckner Alajos kir. tanácsost kérte fel az újjászervezésre. E célból a gyűlés megtartott, de kellő részvétel hiányában és hogy a tanítói körök is bevonassanak, újabb értekezlet október hónapra halasztott. A főispán

ez alkalommal szíves volt dr. Ékes Lajos városi tanácsost megbízni azzal, hogy az á. v. e.-nek még életben levő tagjait, valamint a tanítói köröket körlevél útján felszólítsa és általában az alakuló gyűlést előkészítse.

Idézzük Szalay László főispán értékes iratának végzavait: „... kiemelem, hogy az egyesület nemes céljai és működése iránt élénk érdeklődéssel viseltem s azt a magam részéről törvényes hatáskörömben támogatni óhajtom.“ Ezen becses irat alapján az elnökség melegen megköszönvén a főispán érdeklődését, mind dr. Ékes városi tanácsost, mind dr. Kleckner kir. tanácsost kimerítő iratokkal kereste fel és mindkettőjüket a kellő nyomtatványokkal ellátta. Együttal kilátásba helyezte azt is, hogy az alakuló gyűlésre Chernel István, az O. Á. V. E. alelnöke is meg fog jelenni.

Augusztus hónapban kelt iratában dr. Ékes városi tanácsos szeptember vagy október hóra tervezte az alakuló gyűlés megtartását és Chernel előadását. Együttal kérte, hogy erre az időre küldje meg az elnökség azokat a cikkeket, melyeket az érdeklődés ébresztése céljából a helyi lapok számára kilátásba helyezett. E cikket az elnökség dr. Ékes városi tanácsosnak meg is küldötte. És ezután jött a meglepetés. Mindaddig csakis kizárólag az állatvédő egyesület felélesztéséről volt szó. És ekkor vetette fel dr. Ékes azt az eszmét, „hogy a megalakítandó egyesület ne csupán az állatvédelem ügyét vegye programjába, hanem az ültetvények védelmét is vagy még helyesebben a város szépítését.“ Ezt a levelet követte az ismeretes felhívás Kassa közönségéhez, mely „Város-szépitő“ és „Állatvédő Egyesület“ alakításáról szólt. Az elnökség egy kimerítő levélben fejtette ki, hogy a két, mindegyik külön reátermett munkaerőt igénylő ügynek egybekapcsolása nem célszerű és ha már a dologon segíteni nem lehet, akkor az új egyesület keretén belül, az állatvédelem egy önálló jövedelemmel és munkaerővel bíró szakosztályra bízassék.

November 22-én azután megtartották a Város-szépitő és Állatvédő Egyesület alakuló gyűlését, melyen az állatvédelem még az egyesület címéből is töröltetett.

Nem füzünk semminemű kommentárt vagy megjegyzést a száraz tények ezen felsorolásához, hanem csak azt jelentjük ki, hogy az O. Á. V. E. a kassai állatvédő egyesület újjáélesztése érdekében a lépéseket mindennek dacára folytatni fogja, meg lévén győződve arról, hogy annak a városnak közönsége, mely magának egyetemet vindikál, nem lehet érzéketlen a népnevelés egy oly tényezőjének felkarolása iránt, mint aminőnek az állatvédelmet ma már nemcsak az ország művelt osztályainak nagyrésze, de a kormány is elismerte és a közoktatásügyi és közgazdasági hatóságokhoz és közegekhez intézett rendeletekben ismételve kimondotta.

Állatok világa.

Szives tájékozással. Az állatvilág iránt érdeklődő olvasóinkkal szemben feltétlen felelősséget nem vállalhatunk az iránt, hogy az ebben a rovatban közölt apróságok, akár egészségben, akár részleteikben kivétel nélkül mind a valóságnak teljesen megfelelnek. A rovat vezetője abból az elvből indul ki, hogy az igazi állatbarát mindent élvezettel olvas, ami az állatok iránti szeretetet ápolni és növelni képes, még akkor is, ha az eléje került dolog valószínűtlennek tűnik fel. Ilyen alapon kérjük felfogni azon részleteket, melyeket kivétel nélkül a külföld szaklapjaiból és komoly irányú folyóirataiból szemeljünk ki és dolgozzunk át.

A megszokás hatalma az állatoknál. Egy newyorki lap meglehetősen szokatlan dolgot beszél el egész komolysággal. Leírja ugyanis egy new-jersey farmernek, Mr. Billings-nek elég szokatlan tapasztalatát egy Plymouth-Rook tyukjával.

A farmer már évek óta ezen tyuknak récetójásokat szokott alája tenni s az apróság a kikelés után persze mindjárt a víz felé szaladt. Ez a tyuknak érthetetlen volt s mindenáron megakadályozni igyekezett ezt a neki szokatlan és kellemetlen dolgot. De mert ez a dolog állandóan ismétlődött, végre is a tyuk philosophus egykedvűségével beletörődött a megmásíthatatlanba, sőt később már annyira beleélte magát ebbe a körülménybe, hogy egész természetesen találta azt, hogy kicsinyeit a vízmedencéhez kell vezetnie, hogy azok abba beleugrálhassanak s ott uszó gyakorlatokat végezzenek. A legutóbbi tavasszal azonban a farmer egy tucat értékes tyuktojást kapott s hogy a kiköltés és felnevelés biztos legyen, legmegbízhatóbb tyukjára, a plymouth-rook-ra bízta a kiköltést. Minden kívánsága szerint történt; 3 hétre rá 12 szép csirkében gyönyörködhetett. A tyuk régi szokásához hiven kicsinyeit a vízmedencéhez vezette. De az apróságok megfutottak. A tyuk, mintha csodálkozott volna kicsinyeinek szokatlan viselkedésén s izgatottnak látszott. Napjában többször megismételte a vízhez vezetést, de mert a kicsinyek csökönyösségükből nem engedtek, és sehogy sem akartak kis récékké lenni, a dolognak katasztrófa lett a vége. Egy vasárnap reggelén a tyuk apróságát a vízhez vezette és erőszakkal a vízbe hajtotta őket, ahol persze valamennyi benn fulladt.

Hogy az állat egyes gyakrabban ismétlődő körülményekhez hogyan képes hozzászokni, azt mutatja az alábbi tényleg megtörtént második eset.

Van egy nagyon értelmes hajtótyukyám. Mert szép és szelíd állat, mindenki nagyon szereti a faluban, főleg azonban a gyermekek. Mert az egyik boltos fia látta, hogy a fehér cukrot különösen szereti, többször behívta a boltba s egy kocka fehér cukrot adott neki. Most minden reggel a boltnyitás órájában pontosan ott terem; benyit a boltba, s oda áll a pult elé. Mikor a cukrot megkapja, sarkon fordul és kimegy. — Ugyancsak a csikóm is, amikor a gyerek kiereszti, az előszoba ajtaján benyerit s mikor porcióját megkapta, nyugodtan odébb áll.

Kutyámnak hozzám való ragaszkodása sokszor kellemetlen volt reám nézve, főleg az egyházi funkcióknál. Ilyenkor elüzettem. Ez a meg nem szokott bánásmód feltűnhetett neki s kell, hogy pontosan megfigyelte légyen, mikor nem szabad velem jönnie. Ott hever a szoba sarkában s mihelyt látja, hogy készülök valahova, örömeinek ugrándozással és farkcsóválással ad kifejezést. De ha beharangszo (az összes harangok meghúzása) előzi meg a *nap bármely szakában* készülődésemet, akkor meg sem mozdul; vagy pedig ha látja, hogy könyvecskét teszrek zsebre (pl. temetésre, vagy beteghez megyek), akkor visszafekszik, anélkül, hogy szólnék neki. Így szoktam becsapni, amikor nem akarom, hogy velem jöjjön.

Ujabbán más szokásra tett szert. Mert a gyerekek igen kényeztetik, mindennap $\frac{1}{2}$ 12-kor pontosan ott hever az iskola feljárójánál s várja a hazamenő gyerekeket, illetőleg csemegéiket.

A harmadik eset a következő:

Közmondásszerűté lett már a kutyának a macskával való megférhetetlensége a „kutya-macska barátság“ elnevezéssel. De hát azért itt is van kivétel. — A házbeli macskát a kutya nem csak megszokja, sőt barátságot is köt vele.

Házikutyám, a Treff pl. mindaddig nem megy a kuckójába aludni, míg valamelyik macska be nem jön. Ekkor azután nyakon ragadja a macskát s viszi a kuckójába. Ott a macska a hátára ül, egy darabig daruzsol, míg azután mindketten az álomra adják magukat.

Nagy multságára szolgál sokszor hűveimnek, mikor velük reggelenkint a fűtött szobámba be-beosonnak a macskák is s mindegyik egy-egy kutyához megy, két lábra áll, körülfogja a kutya nyakát s fejét a kutya pofájához dörzsöli s azután hátára ül a kutyának s ott alszik.

Érdekes, hogy kutyáim az idegen macskát ki nem állhatják s jaj annak az idegen kutyának, amelyik macskáim után rohanni mer; azt irgalmatlanul megtépzák.

Jandrisovits Péter.

SZEMLE.

A madárvédelem érdekében Szölgémi Gyula, az esztergomi állatvédő-egyesület egyik megalapítója, az „Esztergomi Friss Ujság“ f. évi 260-ik számában többek közt a következőket mondja: „Már most kell a gyümölcsstermes biztosítására is gondolni. Emlékezzünk vissza 1907-re, midőn a fergek fáinkat elpusztították. Gondoljunk a kis énekesekre, az ingyenes kertészekre, kik semmit sem gyűjthettek hombárba, zsákba, földalatti üregbe, mint a józan, előrelátó gazda. Ezeknek nincs fűtött szobájuk, nem várja a terített asztal, nincs kellő meleg ruházatuk. Leskelődik ellenük a sok elenség, a betegség, a hideg, a nyomor, az éhség. Könyörüljünk rajtuk, hisz amit nekik nyújtunk, azt önmagunknak adjuk. Biztosítsuk életüket eleséggel, meleg fejlesztő zsíros, olajos magvakkal, mivel táplálékukat betakarta a hó. Legyünk irgalmasak, ne zaklassuk

őket, ne fogdossuk el, hanem inkább biztosítsuk életüket. Adjunk azt, amit adhatunk nebertársainknak, segítsünk egymáson, de eközben ne feledkezzünk el azokról sem, kik mi miattunk lettek teremtvé. Ha ezeket meggondoljuk, szívünk megnyílik s a hideget a meleg szeretet fogja betölteni.“

A bikaviadatok áldozatai. Az 1907-ik évben 2980 bika és 2720 ló esett el a spanyolországi bikaviadatokon. Mi több, a bikákkal küzdő emberek közül 7 szenvedett halált, 82 pedig sebesülést. A bikaviadatok ocsmány kedvtelése csodálatosképpen mindig több tért hódít, Spanyolországban mindig több új „plazas“-ok emelkednek. A madridi meglévő aréna 15000 embert fogad be és most hamarjában elkészül egy második, melyben 8000 ülőhely lesz. S ez az állam, azt mondják: művelt!

Internationaler Frauenbund für Vogelschutz. (Deutsche Abteilung.) Jahrbuch für das Jahr 1907. — A madarak védelmére alakult nemzetközi nő-szövetség, mely 4 évvel ezelőtt alapított, ez időszerűtlen ugylátszik, csak Németországban vert gyökeret, ahol a német osztály élénk tevékenységet fejt ki. Az idézett évkönyv számos érdekes adatot foglal magában, melyek közül néhányat megemlítünk. Egy fejezetben említés történik a Németországban a madarak védelmére érdekében fennálló egyesületek fejlődéséről. Említésre méltó a stuttgarti „Bund für Vogelschutz“, melynek 12000 tagja van. Ez a Bund csak a lefolyt évben 4298 etető házikót állított fel. E cím alatt: „Madárvédelem a külföldön“ egy szemlében összeállítatnak a külföldre vonatkozó adatok. Magyarországra vonatkozólag nagy elismeréssel nyilatkozik az évkönyv Darányi földművelésügyi miniszterről és arról a munkáról, melyet az ő rendelete következtében Herman Ottó a nemzetközi madárvédő egyezményről írt és mely angol nyelven is kiadatott. Az évkönyv konstatálja, hogy a külföld nagy köszönettel tartozik Magyarországnak e munkáért, mely az ország igen becses szolgálatait tett a madarak nemzetközi védelmének. —yi—

A lóversenyek megszüntetése Ausztráliában. Az Új-Dél-Wales-i kormány által a fogadások ellen alkotott szigorú törvény, mely mindennemű fogadást magas büntetésekkel sújt, életbelépett. A törvény értelmében a lóversenyek is tilosak. Hír szerint Viktória-állam hasonló törvényt szándékozik hozni. Ezeket a híreket „Anwalt der Tiere“ című folyóirat közli.

Az apáca-lepke pusztítása és a madarak. Az „Erdészeti Lapok“ f. é. november 1-i füzetében Matusovits Péter kir. alerdőfelügyelő a holicsi cs. és kir. uradalomban a Bolle-féle fertőző eljárások eredményéről értekezik és jelentését a következő megszívlelésre méltó szavakkal fejezi be: „Mindezen irtási módszerek azonban eltörpülnek leghűségesebb barátaink, az éneklő madarak munkája mellett. Egy kis cinke többet tesz érdekünkben, mint 2–3 Friedrich-féle lepke-fogógép. Pedig az a szegény kis madár csak védelmünket igényli, egyebet nem. Ezen védelem pedig ugyyszólván költségmentes. Védjük tehát elsősorban is a mi védelmezőinket, a mi kis munkásainkat, a madarakat!“

Madártollak és hullák mint kalapdiszítések. Már ismételve adtunk hírt arról az örvendetes mozgalomról, mely a világon mindenfelé, kivált a nők körében megindult az ellen a barbár divat ellen, hogy madártollak és hullák kalapok és egyéb öltözkészletek diszítésére használtatnak. Az ellentáborból felhangzó érvek némelyikét most azért említjük fel, mert ezek is tanúságot tesznek amellett, hogy mily képtelen mérvben folyik a madarak irtása. Az ellentábornak egy ily felszólalása szerint csak a londoni Themse egyik dockjában áruként mintegy 30 millió korona értékű nyers toll jön forgalomba. Páris a főhely, ahol a tollak kikészítésével foglalkoznak és több ezernyi munkásnak ez a foglalkozás nyújt keresetet. Az ellentábor felpanaszolja, hogy a madártollak és hullák diszítésre való használatának megszüntetése sok ezernyi családot nyomorba döntene. Ezekre a panaszokra igen helyesen jegyik meg a szaklapok azt, hogy a madártollak és hullák divatjának megszüntetése természetesen más diszítési módok és eljárások sorozatát vonná maga után, mely ismét csak egy új iparágak létesülését, vagy a már meglévőeknek — virág- és szalagdiszítések — fellendülését mozdítaná elő. —yi—

Állatvédelem a belga parlamentben. Bauvermans képviselő szöbe hozta különböző távlovaglások terveit, melyek a hadseregben megbeszélés tárgyát képezik. A hadügyminiszter kijelentette, hogy a távlovaglásokat nem fogja engedélyezni.

HIREK.

Személyi hírek. Tóth János vallás- és közokt. miniszteri államtitkárt a király ő felsége valóságos belső titkos tanácsossá nevezte ki. Ez alkalomból egyesületünk a következő sürgönynyel üdvözölte öngyméltóságát:

„A legmagasabb kitüntetés alkalmából Nagyméltóságodat üdvözölő egyesületek és testületek sorához őszinte örömmel és mély tisztelettel csatlakozik az

„Országos Állatvédő Egyesület.“

Öngyméltósága köszönetének sajátkezüleg írt levélben volt szives kifejezést adni.

Horváth Kornél dr., a kiváló orvos és állatbarát folyó évi november hó 10-én Aradon rövid betegség után váratlanul meghalt. Horváth Kornél halálával az orvosi kar és a tudomány érzékeny veszteséget szenvedett. Az elhunyt az állatvédelem ügyének nemes lelkű és nagy műveltségű harcosa volt, minek tanúságát „Néma szenvedők“ című finom érzéssel, tudással és meggyőző erővel írt röpiratában föltalálhatjuk. Egyéb tudományos munkáiból megemlítjük: „A filozófia az orvostudományban“ és „Eszmék és Aforizmák“. Horváth dr. az Aradon alakulóban levő állatvédő Egyesület egyik buzgó tényezője volt és ő volt kizemelve az állatvédő egyesület titkárául. Csak mély részvétellel és sajnálattal emlékezhetünk meg a 37 éves ifju korában elhalt tudósról.

Gelléri Szabó János, udvari tanácsos, a dunántuli ref. egyház-kerület tanácsbírája, 1908. november 26-ikán

Budapesten elhunyt. Nevezett egyesületünknek az alapítástól mindmáig hű tagja volt.

A természet védelme. Erről a tárgyról dr. Kováts Lajos Pozsony városi tisztii orvos, az ottani állatvédő egyesület titkára nagy tetszéssel fogadott előadást tartott a Toldy-körben, melynek irodalmi bizottsága ideii munkatervébe is felvette a szocialpaedagogiai vitaesték rendezését. Erre az előadásra és az azt követő vitára, melyben Göndör Károly a kath. népiskolák igazgatója, Császár Mihály dr. főreáliskolai tanár, Krammer József polg. isk. igazgató vettek részt, helyszüke miatt csak a legközelebbi számban terjeszkehdünk ki.

A Berliner Tierschutzvereiii és a Deutscher Tierschutzvereiii. E lapokban már volt szó Németországnak e két leghatalmasabb állatvédő egyesületéről. Olvasóinkat remélhetőleg érdekelni fogja, ha némi közelebbit irunk róluk. A Deutscher Tierschutzverein volt az első Berlinben alakult nagyobb állatvédő egyesület, mely azonban a helyi hatósággal való megegyezés következtében elvállalta a gazdátlan kutyák kezelését és így minden gondja és költsége erre a pusztán helyi érdekű ügyre fordítatik és ez annyira kimeríti az egyesület anyagi és szellemi erejét, hogy az állatvédelmi eszmék terjesztésére nem telik. Ennek felismerése néhány kiváló állatvédőt, elsősorban Beringert és Stenzet arra indította, hogy az egyletből kiváljanak és az állatvédelemnek országszerte való terjesztése céljából egy új egyesületet alapítsanak, mely Berliner Tierschutzvereiii cím alatt létesült. Így történt, hogy elnevezéseikkel merő ellentétben a „német“ egyesület teljesen a berlini helyi állatvédelemre szorítkozott, míg a „berlini“ egyesület az országos propagandát teljesíti. Midőn az új egyesület alakult, Beringer és Stenz, mint az őt egyeslet volt tagjai, arra kötelezték magukat, hogy a „Berlin-i“ egyesület számára Berlinben magában tagokat nem gyűjtenek. Ez alapon most úgy áll a dolog, hogy a berlini helyi érdekű „Deutscher T. V.“ 9000 tagot számlál, a tevékenységét az egész birodalomra, sőt azon túl is kiterjesztő „Berliner T. V.“ pedig csak mintegy 2500 az egész birodalomból kikerülő taggal rendelkezik. Hogy a „Berliner T. V.“ ennek dacára az ismert nagyszabású propagandát fejtheti ki, azt annak köszönheti, hogy néhány nemeslelkű állatvédő igen tetemes adománnyal és hagyománnyal egy igen tekintélyes alapot teremtett az egyesületben. Ebből telik, hogy az egyesület állatvédő naptárát 1½ milliónyi példányban adhatja ki, több százezer lelkésznek és tanítónak ingyen küldi nyomtatványait, 6800 hírlapnak és folyóiratnak küld állatvédő értesítéseket stb. A „Berliner T. V.“-nek az idén Feichmayr Olga úrhölgy, egy tábornok leánya 147000 márka értékű egész vagyionát hagyományozta. Az egyesület vezetői nagy örömmel fogadták az egyleti vagyionnak ezt a növekedését és a propaganda nagyban való fejlesztését tervezték. Közbejött azonban, hogy a folyó év január 1-től kezdve a nyomtatványok költségei 10%-kal megrádgultak, ami ennél a hatalmas egyesületnél kereszám 8000 márka több kiadást jelent, s ez ismét megheiusította a fovábbi fejlesztésbe vetett reményeket.

—yi—

VEGYESEK.

A karácsonyfa mint madáretető. A kiérdemesült karácsonyfát, úgy ujév táján, igen célszerűen fel lehet használni madáretető-készülékkül. Készítünk t. i. különféle hulladék zsirokból, kocsonya maradékokból egy hig, forró levet s abba elkeverünk zúzott ocsut, s egyéb magvakat (kendermag, napraforgómag stb.), úgy hogy az egész méz sűrűségüvé legyen. Ekkor, úgy melegen, kanál segélyével felöntögetjük azt kinn a hidegen a karácsonyfa lombjaira, mely fát aztán, ha ráfagyott a keverék, alkalmas helyre állítunk. E zsiradékös keveréket igen kedvelik a vadmadarak. Ha leélték, a fát tűzre dobhatjuk.

r. r.

A vonuló madarak megjelölése. A madárvonulás egyik legfontosabb és eddigelé legkevésbé ismeretes kérdése az, amely a vonuló madarak téli szállására vonatkozik. Erre nézve csakis a vonuló madaraknak könnyű alumíniumgyűrűkkel való megjelölése nyujthat biztos adatot. Németországban és Dániában már megkezdődtek ezek a kísérletek. Hogy a hazánkban fészkelő vonuló madarak téli szállását megismerhessük, a M. O. K. szintén megkezdte ezeket a jelölési kísérleteket. A különböző nagyságu madarak jelölésére a központ ötféle nagyságu gyűrűt csináltatott és pedig: Fecske-gyűrűt, melynek külső oldalán „Budapest“ fölirat, belső oldalán pedig a folyószám, melyet csak a gyűrű széthuzása után lehet meglátni. Sirály-gyűrűt, kacsagyűrűt, amelyeknek külső oldalán van a folyószám és „Orsz. Központ, Budapest“ fölírás. Gém-gyűrűt, amelynek külső oldalán van a folyószám és „Orsz. Központ, Budapest, Hungária“ fölírás. Végül golya-gyűrűt, amely olyan, mint a gém-gyűrű. A tudomány érdekét szolgálja az, aki a M. O. K.-nak ebbeli törekvéseit mozdítja elő. Mert akinek csak némi hajlama és alkalma is van az ily kísérleteknek a végzésére, azok részére a M. O. K. (VIII, József-körut 65.) egyszerű bejelentés kapcsán is szivesen szolgál felvilágosítással s rendelkezésükre bocsátja díjtalanul a jelölő-gyűrűket is, hogy a különféle gyűrűk alkalmazásával ne állhassanak elő oly zavarok, amelyek a kísérlet eredményeit megheiusithassák. A megjelölt madarak a M. O. K.-ban lesznek nyilvánártva.

A Roccoli. Ez a nevük Olaszországban azoknak a berendezéseknek, amelyek segélyével őszidőn százezeit a hasznos vándor-madaroknak az olaszok zsákmányul ejtenek.

A Roccoli tulajdonképen egy kisebb-nagyobb terület, őszkor bogyókat, gyümölcsöket hozó fákkal, bokrokkal. Ennek közepén buvóhely van készítve a fogást intéző ember számára, s itt-ott a bokrok között kiszurt szemű, csalogató énekes madarak vannak kalitkákbán elhelyezve. Két oldalt egy belső szűkebb és egy külső tágabb lyuku hálókerítés van kifizítve.

Amint egy-egy fáradt madár-csapat ezt a területet megszállja, az ember a buvóhelyét elhagyja s orditozva és diabolót (ez ismeretes pörgettyűt) dobálva küzbük, felriasztja s kényszeríti a repülésre. A szegény

fáradt állatok nagyrésze rézsutosan igyekszik elmene-
külni s így belekeveredik a hálókba, hol az ember
nyakukat kitekerve öli le őket.

Mint hogy ezrei vannak az ilyen Roccoli-
knak Olaszországban berendezve s egy-egy ilyen kert tulajdonosa
ezreit semmisíti meg a hasznos madaraknak, elképzel-
hető e pusztításnak óriási mértéke Olaszországszerte.

Mo.

IRODALOM.

Lóra vonatkozó előadás katonai reáliskolában. *Dr. Máday István* dragonyos tiszt, mint értesülünk, nyugvó és mozgó képek vetítésével előadást tartott a lóról és a lovasságról, a kismartoni alsó és felső osztályu katonai reáliskola hallgatóinak.

Ismertette röviden az ásatag lótól kezdve az ősllovak változatait s a mai vad, — elvadult — és szelid lovakat, ezek közül névszerint a nyugoti lovat, majd a keleti vérűek közül az arabs és angol telivért s ezek félvérét, az igazi katonalovat. Pillantást vetve az ó- és középkor lovaira és lovasságára s kiemelve a hazai angol telivérek közül a világhírű Kincsem-et, a lóversenyek tárgyalásába fogott s a versenylovak gondozása, ápolása, gyógyítása és idomítása tekintetében sok érdekes dolgot sorolt fel, egyben egy pár mozgalmal versenyt mozgóképekben is bemutatván.

Szólt továbbá a lovaglás művészetéről, az évenként megisméllendő tiszti versenyekről, a „Jeu de barre”-ról. Szóba hozta a lovas vadászatokat, a távversenyeket. Bemutatott evvel kapcsolatban mozgóképekben jeleneteket a lovasezredek, tüzekek, lovasított sürgönypatrólok életéből s bőséges magyarázatokkal kísérté azokat katonai szempontból és lóvédelmi tekintetben is. Bemutatott még sok egyéb kép között egyet, mely egy dragonyos eskadron átkelését egy folyón lovakkal tüntette fel.

Csak gratulálnunk lehet a fiatal tisztnek ezen — a katonai növendékek ismereteinek öregbitésére irányuló — szép törekvéséhez. (st.)

„Recht den Rechtlosen!” Irta: *Werther Olga*. Második kiadás.

Szerző, *Werther Alvin*, elhunyt tiszteletbeli elnökünk nővére, a nemes érzelmeiről általánosan ismert urhölgy, e becses kis művében mindenekelőtt sajnálattal konstatálja, hogy az Osztrák-Magyar monarchiában oly állapotok forognak fenn állatsanyargatásokban, amilyenek igen kivételesek Európában. Okolja ebben az ideáлизmusnak hovatovább erősebben megnyilvánuló eltűnését és az egoizmusnak, elembertelenedésnek mindinkább való terjedését.

Az állatvédelem terén bizonyos jogokat vindikál az állatoknak, de nincs reménye, hogy javulást idézhet fel a már elemeket emberi társadalom, bizik azonban abban, hogy a gyermekek célszerű nevelésével, a jövőendő ember-generációk kellő irányításával, erkölcsö-

sebb nevelésével az állatvédelem érdeke is sokat nyerhet s e révén a társadalmi élet ideáлизmusban erősödhetik.

Eseteli a legkülönbözőbb állatkinzásokat, és természetesen súlyosan elítéli mindazokat, akik e cselekvéseikkel megmérgeznek, elembertelenítnek másokat s névszerint a jövőendő emberiséget is, a gyermekek körében.

Számos, remek idézettel bizonyítja, az állatokkal szemben jogtalan, embertelen cselekvéseknek ártó hatását magára az emberiségre s avval végez, hogy: Az emberségesség legyen legfőbb tulajdona az emberiségnek, az legyen irányítója, mértéke kulturájának s igazságszótásának.

A minden szépért és jóért forrón leikesülő urhölgy e szép munkáját olvasóink figyelmébe ajánljuk. *Spectator*.

Szerkeszti **MONOSTORI KÁROLY** tanár, egyesületi titkár, felelős szerkesztő.

Kiadja az **ORSZÁGOS ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLET**.

Az Országos Állatvédő Egyesület kiadásában megjelent és az egyesület helyiségében (Ernö-u. 11—13) kaphatók:

ÁLLATVÉDŐK TÖRVÉNYKÖNYVE. Az állatvédelemre vonatkozó összes és az állategészségi nevezetesebb törvények és rendeletek gyűjteménye. Irta: *K. Nagy Sándor*, pestvidéki kir. törvényszéki bíró. Harmadik kiadás. Ára 60 fillér.

AZ OKSZERŰ MADÁRVÉDELEM ESZKÖZEI. Irta *Chernel István*, a Köszegi Állatvédő Egyesület elnöke. Ára 30 fillér.

LÓGONDOZÁS. A lóismeret és lóhasználás rövid foglalatja. Irta: *Monostori Károly*. Ára 60 fillér.

MAGYARORSZÁG MADÁRVÉDELMEINEK TÖRTÉNETE, FEJLŐDÉSE ÉS JELENLEGI ÁLLAPOTA. 27 ábrával, 3 grafikai táblával. Irta: *Kukuljevič József*. Ára 1 korona.

AZ ORSZÁGOS ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLET HUSZONÖT ÉVI MŰKÖDÉSE és az állatvédelmi törekvések Magyarországon. Irta: *Máday Izidor*. Ára 1 korona.

A SZEMELLENZŐRŐL. Irta: *Pákozdy László*. 4 képpel. Ára 20 fillér.

AZ ÁLLATVÉDELEM FONTOSSÁGA AZ EMBERISÉG MŰVELŐDÉSÉNEK SZEMPONTJÁBÓL. Irta: *Kukuljevič József*. Ára 20 fillér.

Országos Állatvédő Egyesület.